

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Strasbourg, 16 June 2022

MIN-LANG (2022) PR 1

EUROPEAN CHARTER FOR REGIONAL OR MINORITY LANGUAGES

Third and Fourth periodical report
presented to the Secretary General of the Council of Europe
in accordance with Article 15 of the Charter

ROMANIA

**Al treilea și al patrulea raport periodic
prezentate de Guvernul României către Secretarul General al Consiliului
Europei în baza articolului 15 al Cartei Europene a Limbilor Regionale sau
Minoritare**

CUPRINS:

Partea I

I.1. Introducere

I.2. Date demografice

I.3. Cadrul legislativ

3.1. Legislație intrată în vigoare după ultimul raport

3.2. Proiecte și propuneri legislative în domeniu

I. 4. Susținerea financiară de la bugetul de stat

4.1. Bugetul Departamentului pentru Relații Interetnice pe perioada 2016 -2019

4.2. Sprijinul financiar acordat organizațiilor membre ale Consiliului Minorităților Naționale în perioada 2016 – 2019

I. 5. Măsuri concrete luate de statul român pentru implementarea Recomandărilor Comitetului Miniștrilor

Partea a II-a. Evaluarea în ceea ce privește limbile minoritare cuprinse în Partea a II-a din Cartă. Articolul 7, pe paragrafe și subparagrafe

Partea a III-a. Evaluarea în ceea ce privește limbile minoritare cuprinse în Partea a III-a din Cartă, pe limbi

Partea I.

Introducere

De la încheierea celui de-al doilea ciclu de monitorizare privind implementarea, de către România, a Cartei europene a limbilor regionale sau minoritare (ECRML), autoritățile române au continuat să depună eforturi susținute pentru consolidarea sistemului general de protecție a drepturilor persoanelor care aparțin minorităților naționale.

Pentru România, protecția drepturilor persoanelor care aparțin minorităților naționale reprezintă unul dintre elementele definitorii ale societății democratice contemporane. Astfel, asigurarea respectării drepturilor fundamentale ale persoanelor aparținând minorităților naționale, indiferent de numele sub care acestea sunt cunoscute, și a unui tratament nediscriminatoriu al acestora pe întreg teritoriul României a reprezentat și va continua să reprezinte o preocupare constantă a autorităților române.

Premisele oricăror politici în favoarea persoanelor aparținând minorităților naționale au la bază respectarea diversității și dialogul intercultural, concepte care reprezintă, de fapt, fundamentul oricărei societăți moderne în baza cărora se creează condițiile propice pentru exprimarea, conservarea și dezvoltarea identităților distincte, inclusiv din perspectiva păstrării și cultivării limbii materne.

România a înțeles că diversitatea este o valoare esențială a democrației, creând cadrul adecvat pentru manifestarea și promovarea diversității lingvistice, culturale, religioase, etnice și stimulând, în același timp, persoanele aparținând minorităților naționale de a deveni membri activi ai societății românești în ansamblu.

Întreaga filozofie politică a statului român modern s-a construit în jurul ideii de dialog și de consolidare a consensului asupra politicilor pentru persoanele aparținând minorităților naționale, fapt reflectat, într-o epocă dominată la nivel internațional de convulsii social-economice și recrudescența intoleranței și a xenofobiei, de integrarea armonioasă de către România a obiectivelor specifice privind protejarea și promovarea elementelor identitare ale persoanelor aparținând minorităților naționale în politicile publice dezvoltate în beneficiul tuturor cetățenilor săi.

Dialogul structural dintre majoritate și minorități, participarea efectivă a persoanelor aparținând minorităților naționale la viața politică și social-economică a țării, încurajarea cunoașterii reciproce, au fost elementele esențiale ale politicilor statului român în domeniul minorităților naționale. Rezultatul tangibil este că, la nivelul întregii societăți, drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale sunt percepute ca fiind de necontestat.

Mai mult, angajamentul Guvernului României pentru îmbunătățirea permanentă a situației persoanelor aparținând minorităților naționale, reflectat prin ansamblul de măsuri și politici dedicate acestora, este un proces continuu, ale cărui obiective se regăsesc în platformele și programele principalelor curente și partide politice din România. Măsurile dedicate persoanelor aparținând minorităților naționale sunt planificate, asumate și puse în practică de către toate forțele politice din România, indiferent de afilierea ideologică a acestora, tratamentul echitabil și promovarea drepturilor persoanelor aparținând minorităților fiind o constantă a discursului politic din România.

Această atitudine s-a reflectat în importanțele măsuri legislative și în alocările financiare în favoarea persoanelor aparținând minorităților naționale care trăiesc în România. Aceste măsuri și angajamente au fost consemnate și subliniate, atât de către Comitetul consultativ al Convenției-cadru pentru Protecția Minorităților Naționale (FCNM) în fiecare dintre avizele sale privind România, cât și de Comitetul de experți (COMEX) al ECRML la fiecare ciclu de monitorizare. În toate aceste opinii s-au evidențiat progresele înregistrate în ceea ce privește protejarea și promovarea drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale care trăiesc în România.

În prezent, se poate afirma că situația drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale s-a îmbunătățit substanțial, de la un ciclu de monitorizare la altul, România putând fi considerată un exemplu de bune practici la nivel european.

România a semnat Carta europeană a limbilor regionale sau minoritare la 17 iulie 1995, iar în prezent este la cel de-al patrulea ciclu de monitorizare. În tot acest timp, România a acumulat tot mai multă experiență în aplicarea acestui instrument și, în paralel, a avut loc un proces complex de monitorizare a gradului de implementare a FCNM, ambele fiind instrumente ale Consiliului Europei care contribuie la un sistem juridic solid de protecție a drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale de către statul român.

Prin Legea de ratificare a Cartei nr. 282 din 6 noiembrie 2007, autoritățile române s-au angajat să asigure protecția a 20 de limbi vorbite de minoritățile naționale recunoscute¹. În funcție de numărul de vorbitori auto-declarați la recensământ, România și-a asumat respectarea prevederilor Părților a II-a și a III-a ale ECRML astfel: **un set minimal de 35 de obligații pentru 10 limbi (albaneză, armeană, greacă, italiană, idiș, macedoneană, poloneză, romani, ruteană, tătară), respectiv un set extins de angajamente privind garantarea utilizării libere în educație, justiție, administrație, mass-media, activități culturale pentru celelalte 10 limbi, după cum urmează:** bulgară (54), cehă (48), croată (44), germană (57), maghiară (53), rusă (46), sârbă (44), slovacă (45), turcă (46), ucraineană (47). În total, autoritățile au asumat un număr de 834 de angajamente pentru toate limbile vorbite de minoritățile naționale recunoscute în România.

În perioada de raportare, România a luat măsuri pentru consolidarea sistemului care permite adoptarea unei abordări structurate privind stadiul de implementare a Cartei, abordare ce presupune și o cooperare strânsă între actorii instituționali și organizațiile care reprezintă persoanele care aparțin minorităților naționale, precum și un proces de perfecționare a sistemului de colectare a informațiilor.

România a continuat să își perfecționeze legislația națională, funcționarea instituțiilor și implementarea politicilor relevante privind drepturile persoanelor care aparțin minorităților naționale, ajungând, astfel, să dezvolte un sistem complex și coerent de protecție a drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale. Astfel, au fost adoptate o serie de acte normative cu relevanță în domeniile de aplicare ale ECRML, precum Ordonanța de urgență nr. 87/2018 privind modificarea și completarea Legii educației naționale nr. 1/2011, Legea nr. 201/2018 pentru modificarea și completarea unor acte normative în domeniul educației, Legea nr. 48/2019 pentru modificarea și completarea Legii educației naționale nr. 1/2011 sau o serie de legi privind instituirea Zilei diverselor limbi minoritare vorbite pe teritoriul României (detalii în capitolul I.2.1. *Legislație intrată în vigoare după ultimul raport*). Acest proces va continua să fie îmbunătățit prin politici adecvate și cuprinzătoare. Aceste realizări au fost posibile inclusiv datorită participării directe și constante din partea reprezentanților persoanelor aparținând minorităților naționale.

Principul de bază al dreptului intern român este acela că toți cetățenii sunt egali în fața legii, indiferent de apartenența la majoritate sau la o minoritate națională și se bucură de aceleași drepturi. În plus, legislația românească conține un număr de acte normative care abordează **în mod exclusiv** drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale: dreptul la promovarea identității, dreptul la instruire în limba maternă, accesul la cultură în limba maternă, dreptul la informare în limba maternă, dreptul de a participa la viața publică, dreptul la păstrarea identității religioase și accesul la serviciul religios în limba maternă.

Guvernul României acordă, în prezent, sprijin financiar de la bugetul de stat pentru 19 organizații ale minorităților naționale reprezentate în Consiliul Minorităților Naționale (CMN)² și în Parlamentul României. Este important de remarcat faptul că toate organizațiile minorităților naționale și, în general, organizațiile/asociațiile active în domenii relevante pentru protecția drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale și protecția drepturilor omului, au posibilitatea de a depune cerere la Departamentul pentru Relații Interetnice (DRI) în vederea obținerii unei finanțări nerambursabile pentru proiectele derulate în acest domeniu. De asemenea, orice organizație sau asociație

¹ Limbile: albaneză, armeană, bulgară, cehă, croată, germană, greacă, italiană, idiș, macedoneană, maghiară, poloneză, romani, rusă, ruteană, sârbă, slovacă, tătară, turcă, ucraineană.

² Consiliul Minorităților Naționale este un organ consultativ al Guvernului României, fără personalitate juridică, în coordonarea Departamentului pentru Relații Interetnice, care are ca scop asigurarea relațiilor cu organizațiile legal constituite ale cetățenilor aparținând minorităților naționale. Consiliul Minorităților Naționale este format din câte trei reprezentanți ai organizațiilor cetățenilor aparținând minorităților naționale, reprezentate în Parlamentul României.

neguvernamentală activă în domeniul minorităților naționale poate beneficia de finanțări nerambursabile de la bugetul de stat, nu numai organizațiile reprezentate în CMN.

Astfel, în perioada de raportare au fost finanțate prin Departamentul pentru Relații Interetnice 155 de proiecte, iar pentru sprijinirea organizațiilor minorităților naționale membre în CMN au fost alocate peste 326 de milioane de lei (informații detaliate în capitolele I.3.1. *Finanțări prin bugetul Departamentului pentru Relații Interetnice în perioada 2016 – 2019* și I.3.2. *Sprijinul financiar acordat organizațiilor membre ale Consiliului Minorităților Naționale (CMN) în perioada 2016 – 2019*).

Pentru deplina înțelegere a prezentului document și a măsurilor concrete întreprinse în vederea punerii în aplicare a recomandărilor, trebuie analizate datele conținute atât în Opinia Guvernului României la cel de-al doilea Raport al comitetului de experți ai ECRML (COMEX), cât și cel de-al V-lea Raport național privind aplicarea de către România a FCNM.

Guvernul României împărtășește pe deplin și susține cu toată fermitatea principiile care guvernează documentele Consiliului Europei în ceea ce privește drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale, care consacră caracterul individual al acestora, alături de importanța dimensiunii interculturale a societăților, element esențial în construirea unei societăți incluzive și tolerante.

În vederea creșterii gradului de conștientizare cu privire la monitorizarea celor două instrumente juridice importante ale Consiliului Europei, ECRML și FCNM, pentru obținerea unor informații care să permită evaluarea implementării efective a angajamentelor asumate prin Cartă, dar și pentru a crea o bază de date actualizată cu informații cât mai fidele realității, referitoare la toate aspectele aferente utilizării limbilor minoritare, Guvernul României, prin DRI, a consultat organizațiile persoanelor aparținând minorităților naționale membre în CMN cu privire la aplicarea ECRML în România. În procesul de consultare s-a ținut seama de recomandările Comitetului de Miniștri privind aplicarea prevederilor Cartei, precum și de articolele (cu paragrafele și subparagrafele aferente) 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13 și 14. Modul în care organizațiile au înțeles să implementeze recomandările formulate se reflectă în contribuțiile acestora, incluse în secțiunile dedicate fiecărei limbi materne din cuprinsul prezentei raportări.

De asemenea, în ceea ce privește utilizarea limbilor minorităților naționale în viața publică, Guvernul României, prin DRI, continuă procesul de colectare de date început în 2017, referitor la aplicarea prevederilor legale privind dreptul cetățenilor aparținând unei minorități naționale de a-și folosi limba maternă în administrația publică locală, în localitățile în care pragul cetățenilor aparținând unei minorități naționale depășește 20% din populație. Prin acest demers, Guvernul României și-a propus să obțină o viziune mai exactă și corectă asupra aplicării în plan local a actelor normative interne referitoare la protecția minorităților naționale.

1.1. Date demografice

Conform cifrelor date publicității la 4 iulie 2013 de către Institutul Național de Statistică, reflectând rezultatele definitive ale Recensământului Populației și Locuințelor realizat în anul 2011 (www.ins.ro), structura etnică actuală (date privind minoritățile naționale) a populației stabile a României este următoarea:

<u>Etnie</u>	<u>2011</u>
Maghiari	1,227,623
Romi	621,573
Ucraineni	50,920
Germani	36,042
Turci	27,698
Ruși Lipoveni	23,487
Tătari	20,282
Sârbi	18,076
Slovaci	13,654
Bulgari	7,336
Croați	5,408
Greci	3,668
Italieni	3,203
Evrei	3,271
Cehi	2,477
Polonezi	2,543
Armeni	1,361
Macedoneni	1,264
Albanezi	407
Ruteni	497

Comparativ cu recensământul anterior (2002), se poate constata o scădere a numărului de persoane care alcătuiesc grupurile etnice, fenomen care se încadrează în tendința generală de scădere a întregii populații a țării, inclusiv a numărului de persoane aparținând minorităților naționale, cu foarte puține excepții (este cazul persoanelor aparținând etniei rome și a persoanelor aparținând etniei macedonene, care s-au declarat în număr mai mare).

La începutul anului 2018, Guvernul României, prin DRI, a inițiat o campanie online, M2018, care a fost realizată cu sprijinul organizațiilor minorităților naționale, membre în Consiliul Minorităților Naționale. Scopul acestei campanii a fost acela de a conștientiza diversitatea culturală specifică țării noastre, dar și de a transmite mesajul de unire în diversitate și prețuire a valorilor comune. Această campanie s-a înscris în seria celor inițiate în scopul promovării dialogului intercultural și a diversității culturale, al conștientizării contribuției minorităților naționale la dezvoltarea statului român.

Campania M2018 a inclus și informații cu privire la evoluția demografică a minorităților naționale din 1918 până în prezent. În acest sens, Institutul pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale a pus la dispoziție informațiile pe care le deține cu privire la evoluția demografică a minorităților din România și a alcătuit hărți ale minorităților naționale, după datele recensământului din 2011.

I.2. Cadrul legislativ

I.2.1. Legislație intrată în vigoare după ultimul raport

În perioada 2016 – 2019 statul român a adoptat o serie de acte normative cu relevanță în domeniile de aplicare ale Cartei Europene a Limbilor Regionale sau Minoritare, după cum urmează:

- În domeniul educației naționale,
 - În august 2018, Guvernul României a adoptat Ordonanța de urgență nr. 87/2018 privind modificarea și completarea Legii educației naționale nr. 1/2011 prin care a fost introdus la art. 263 din Legea nr. 1/2011 alineatul (6¹) care prevede că „Profesorii pentru învățământul primar de la clasele cu predare în limbile minorităților naționale predau disciplinele Comunicare în limba română, precum și Limba și literatura română pe tot parcursul ciclului primar.”
 - Legea nr. 201/2018 pentru modificarea și completarea unor acte normative în domeniul educației conține o serie de modificări și completări ale prevederilor naționale referitoare la învățământul preșcolar. Astfel, actul normativ stabilește că ”în finanțarea de bază a unității de învățământ preuniversitar cu predare în limbile minorităților naționale, costul standard per elev, per preșcolar și per antepreșcolar se calculează după un coeficient mărit pe baza factorilor de corecție, luând în considerare predarea în limba minorității naționale sau a limbii minorității naționale. În cazul acestor unități, se au în vedere izolarea lingvistică, geografică și numărul redus de elevi, preșcolari și antepreșcolari, precum și elevii prevăzuți la alin. (7). Același coeficient se aplică și în cazul unităților școlare cu predare în limba română, în condiții similare.”
 - În martie 2019, a fost publicată în Monitorul Oficial al României Legea nr. 48/2019 pentru modificarea și completarea Legii educației naționale nr. 1/2011. Acest act normativ aduce modificări și articolului 63 alin. (2) lit. b) din legea educației naționale în sensul că: ”organizarea, reorganizarea, desființarea oricăror formațiuni de studiu, inclusiv cel simultan pentru forma de învățământ în limba maternă a unei minorități naționale existente, se pot realiza cu avizul conform al Ministerului Educației Naționale, Comisiei de învățământ și tineret a Consiliului Minorităților Naționale, aflat în coordonarea Departamentului pentru Relații Interetnice din cadrul Secretariatului General al Guvernului, și/sau al organizației minorității naționale reprezentate în Parlamentul României;”.
- Au fost adoptate o serie de legi care au ca obiect instituirea unor zile ale diferitelor limbi materne, astfel încât, la acest moment, lista completă este următoarea:
 - Lege nr. 181/2019 privind instituirea Zilei Limbii, alfabetului și culturii Armene (12 octombrie);
 - Lege nr. 20/2019 pentru instituirea Zilei Limbii Romani (16 iunie);
 - Lege nr. 214/2018 pentru instituirea Zilei Limbii Macedonene (8 decembrie);
 - Lege nr. 213/2018 pentru instituirea Zilei Limbii Ucrainene (9 noiembrie);
 - Legea nr. 204/2018 privind instituirea Zilei Limbii Elene (9 februarie);
 - Lege nr. 253/2017 privind instituirea Zilei limbii și teatrului Idiș (30 mai);
 - Lege nr. 177/2016 pentru instituirea Zilei Limbii Sârbe (21 noiembrie);
 - Lege nr. 223/2016 pentru instituirea Zilei Limbii Turce (5 iunie);
 - Lege nr. 100/2015 pentru instituirea Zilei Limbii Bulgare (24 mai);
 - Lege nr. 279/2015 pentru instituirea Zilei Limbii Maghiare (13 noiembrie);
 - Lege nr. 142/2014 pentru instituirea Zilei Limbii Slovace (25 mai);
 - Lege nr. 130/2014 pentru instituirea Zilei Limbii Cehe (28 septembrie);

- Lege nr. 256/2010 pentru instituirea Zilei Limbii Tătare (5 mai);

Cu prilejul marcării acestor zile, în localitățile în care trăiesc etnici vorbitori ai limbilor respective, se organizează manifestări culturale specifice. Autoritățile administrației publice centrale și locale, precum și organizațiile neguvernamentale interesate pot sprijini logistic și/sau financiar, după caz, organizarea manifestărilor dedicate acestor zile. Societatea Română de Radiodifuziune și Societatea Română de Televiziune, în calitate de servicii publice, pot include în programele lor emisiuni ori aspecte de la manifestările dedicate acestor sărbători.

- În domeniul sănătății, la 1 ianuarie 2018 a intrat în vigoare Legea nr. 110/2017 *pentru completarea Legii nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății, precum și a art. 41 din Legea asistenței sociale nr. 292/2011*. Conform acestui act normativ, unul dintre principiile care stă la baza asistenței de sănătate publică este și *”asigurarea în unitățile sanitare și a personalului de specialitate de asistență medicală sau socială, după caz, cunoscător al limbii minorităților naționale în unitățile administrativ-teritoriale în care cetățenii minorităților naționale fie au o pondere de peste 20% din numărul locuitorilor, fie numărul lor este de cel puțin 5.000, cu respectarea celorlalte prevederi din fișa postului.”* Conform prevederilor aceluiași act normativ, Ministerul Sănătății, ca autoritate centrală în domeniul asistenței de sănătate publică, are în atribuție și responsabilitate elaborarea normelor de organizare și funcționare a unităților care asigură asistența de sănătate publică, iar acest lucru trebuie să se realizeze cu luarea în considerare și a prevederii anterior menționate.

1.2.2. Propuneri legislative în domeniu

O serie de proiecte de acte normative se află în diferite etape în dezbaterile Parlamentului României. Comitetul va fi informat în legătură cu aceste inițiative pe măsură ce dezbaterile pe marginea acestora vor cunoaște progrese.

1. 3. Susținerea financiară de la bugetul de stat

1.3.1. Finanțări ale Guvernului României prin bugetul Secretariatului General al Guvernului - Departamentul pentru Relații Interetnice (DRI) în perioada 2016 – 2019

Potrivit angajamentelor cuprinse în Programul de guvernare, Guvernul României, prin DRI, a continuat eforturile pentru susținerea inițiativelor persoanelor aparținând minorităților naționale, precum și pentru stimularea comunicării și a dialogului intercultural în România. Urmărind realizarea unui management eficient al diversității etnoculturale, cu efecte pozitive asupra întregii societăți românești, eforturile autorităților s-au concentrat pe două direcții principale, și anume:

- *facilitarea și stimularea comunicării, a dialogului și a colaborării între toate grupurile etnice din România, între majoritate și minorități, urmărind să contribuie la păstrarea valorilor comune și la întărirea coeziunii sociale, la combaterea xenofobiei și la cultivarea toleranței și a respectului reciproc;*
- *participarea la programe și colaborări internaționale din domeniul drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale și al dialogului intercultural, promovarea în plan extern a experienței pozitive dobândite de România în acest domeniu.*

Conform atribuțiilor ce îi revin potrivit *Hotărârii Guvernului (în continuare, HG) nr.111/2005 privind organizarea și funcționarea Departamentului pentru Relații Interetnice*, dar și în conformitate cu actele normative anuale privind modul de repartizare și utilizare a sumelor ce îi sunt alocate prin legile bugetare anuale, DRI desfășoară următoarele tipuri de proiecte și activități:

- a. proiecte proprii sau în parteneriat cu alte instituții sau organizații cărora le oferă sprijin organizatoric și financiar;
- b. proiecte finanțate prin fonduri nerambursabile, potrivit prevederilor *Legii nr. 350/2005 privind regimul finanțărilor nerambursabile din fonduri publice alocate pentru activități nonprofit de interes general, cu modificările și completările ulterioare*, inițiate de ONG-uri.

Toate aceste proiecte au drept scop promovarea drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale din România în diferite domenii, precum: educație, cultură, mass-media, administrație, justiție, cooperare internațională etc..

În ceea ce privește programele și proiectele finanțate prin fonduri nerambursabile potrivit prevederilor Legii nr. 350/2005, sunt eligibile organizațiile, asociațiile și fundațiile fără scop patrimonial din România care desfășoară acțiuni ce se încadrează în aria de competență a DRI.

În anexele atașate acestui document sunt prezentate proiectele din perioada 2016 – 2019 derulate de către DRI la inițiativa sa, în parteneriat cu alte instituții sau organizații neguvernamentale, precum și prin finanțare nerambursabilă. Prezentăm, în continuare, sinteza activității derulate de către DRI pe acest palier:

Anul 2016

La lit. b) din anexa 3/13/02a, la bugetul Secretariatului General al Guvernului, aprobat prin Legea bugetului de stat pe anul 2016 nr. 339/2015, a fost prevăzută suma de **4.000 mii lei** pentru finanțarea și realizarea de activități și proiecte interetnice, de promovare a identității culturale, lingvistice, religioase și a drepturilor cetățenilor aparținând minorităților naționale, de combatere a intoleranței, precum și pentru finanțări nerambursabile, potrivit prevederilor Legii nr. 350/2005.

În anul 2016, activitatea DRI s-a concentrat pe:

- promovarea educației interculturale prin metode non-formale și prin colaborarea cu sistemul public de învățământ, sarcină care decurge din ultimele recomandări ale Consiliului Europei privind respectarea unor convenții europene, precum și din Strategia Guvernului României de incluziune a cetățenilor români aparținând minorității rome pentru perioada 2015 – 2020, aprobată în ianuarie 2015 (capitolul Educație);
- promovarea dialogului intercultural pe plan național și internațional (prin participarea la proiecte internaționale), întărirea colaborării între cetățenii români aparținând minorităților naționale și cetățenii români aparținând etniei majoritare, prioritate legată de recomandarea Comisiei Europene împotriva Rasismului și Intoleranței (ECRI) – Consiliul Europei cuprinsă în ultimul raport de monitorizare privind România;
- cunoașterea și promovarea patrimoniului cultural material și imaterial al minorităților naționale din România și punerea acestuia în valoare, pe plan național și internațional, obiectiv asumat în contextul participării la două proiecte internaționale, Strategia Uniunii Europene (UE) pentru Regiunea Dunării și Alianța Civilizațiilor.

Obiectivele specifice, principalele tipuri de proiecte pe care DRI le-a avut în vedere au fost proiectele educaționale, proiectele culturale și interculturale, proiectele de tineret și activitățile de cultură organizațională.

Din bugetul alocat pentru finanțarea și realizarea de activități și proiecte interetnice, de promovare a identității culturale, lingvistice, religioase și a drepturilor cetățenilor aparținând minorităților naționale, precum și de combatere a intoleranței, potrivit HG. nr. 58/2016, Guvernul României, prin DRI, a realizat 18 proiecte proprii și 22 de programe și proiecte în parteneriat cu alte ONG-uri și instituții.

În ceea ce privește proiectele cu finanțare nerambursabilă conform Legii nr. 350/2005, în anul 2016 au fost organizate două sesiuni de selecție a proiectelor interetnice, de promovare a identității culturale, lingvistice, religioase și a drepturilor cetățenilor aparținând minorităților naționale. Pentru prima sesiune, au fost înregistrate 141 de proiecte, din care au fost selectate spre finanțare și aprobate 44. Pentru cea de-a doua sesiune de selecție, au fost înregistrate 75 de proiecte din care au fost selectate spre finanțare și aprobate 21. Astfel, din numărul total de 216 proiecte înregistrate la departament în anul 2016, au fost selectate spre finanțare și aprobate 65 de proiecte, doar acestea întrunind toate condițiile cerute pentru a se putea perfecta contractele de finanțare nerambursabilă. Până la finalul anului 2016, 61 de proiecte inițiate de ONG-uri au fost finanțate de către DRI prin fonduri nerambursabile.

Anul 2017

Conform HG nr. 209/2017 pentru aprobarea modului de repartizare și de utilizare a sumelor prevăzute la lit. a) și b) din anexa nr. 3/13/02a la bugetul Secretariatului General al Guvernului, aprobat prin Legea bugetului de stat pe anul 2017 nr. 6/2017, a fost prevăzută suma de **2.500 mii lei**, alocată pentru finanțarea și realizarea de activități și proiecte interetnice, de promovare a identității culturale, lingvistice, religioase și a drepturilor cetățenilor aparținând minorităților naționale, de combatere a intoleranței, precum și pentru finanțări nerambursabile potrivit prevederilor Legii nr. 350/2015.

Obiectivele specifice pe care DRI le-a avut în vedere au fost:

- promovarea educației interculturale prin metode non-formale și prin colaborarea cu sistemul public de învățământ;
- promovarea dialogului intercultural, inclusiv prin artă (teatru, film, arte plastice), atât pe plan național, cât și internațional, întărirea colaborării între cetățenii români aparținând minoritățile naționale și cei aparținând etniei majoritare;
- cunoașterea și promovarea patrimoniului cultural material și imaterial al minorităților naționale din România și punerea acestuia în valoare, pe plan național și internațional, inclusiv prin turism cultural sustenabil, orientat către dezvoltare. Proiectul „Diversitate și patrimoniu cultural prin prisma mass media. Patrimoniul cultural al minorităților naționale în contextul Anului european al patrimoniului cultural. Vizită de documentare și schimb de bune practici pentru jurnaliști (și specialiști în patrimoniu) din regiunea Dunării” realizat în contextul Strategiei UE pentru Regiunea Dunării, este subsumat acestui obiectiv;
- promovarea drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale, pornind de la situația existentă a protecției sectoriale a acestor drepturi, dar și de la necesitatea asigurării reprezentării proporționale și consultării politice a persoanelor aparținând minorităților naționale la nivel legislativ și executiv, pe plan național și local, dintr-o perspectivă strategică de protecție a acestor drepturi;
- extinderea promovării și cultivării limbii, istoriei și tradițiilor române în sistemul educațional preuniversitar și universitar, care reprezintă Măsura 6 din Capitolul A (Educație) din Strategia Guvernului României de incluziune a cetățenilor români aparținând minorității române pentru perioada 2015 – 2020.

Din bugetul alocat pentru finanțarea și realizarea de activități și proiecte interetnice, de promovare a identității culturale, lingvistice, religioase și a drepturilor cetățenilor aparținând minorităților naționale, precum și de combatere a intoleranței, potrivit HG. nr. 209/2017, Guvernul României, prin DRI a realizat 10 proiecte proprii și evenimente interetnice și, în parteneriat cu alte instituții sau ONG-uri, alte 9 proiecte. În sesiunea din iunie 2017 au fost înregistrate 122 de proiecte cu finanțare nerambursabilă potrivit Legii 350/2015, din care au fost selectate spre finanțare și aprobate 42 de proiecte, doar acestea întrunind toate condițiile cerute pentru a se putea perfecta contractele de finanțare nerambursabilă. Din cele 42 de proiecte, au fost realizate 40 de proiecte.

Anul 2018

Pentru anul 2018, Secretariatul General al Guvernului a alocat DRI, de la bugetul statului, suma de **4.000 mii lei**, prevăzută la lit. b) din anexa nr. 3/13/02a din Legea bugetului de stat, pentru activități și proiecte interetnice, de promovare a identității culturale, lingvistice, religioase și a drepturilor cetățenilor aparținând minorităților naționale, precum și de combatere a intoleranței, realizate la inițiativa Departamentului pentru Relații Interetnice sau în parteneriat, precum și pentru finanțări nerambursabile, potrivit prevederilor Legii nr. 350/2005.

Obiectivul specific avut în vedere pe parcursul acestui an a fost realizarea de proiecte interetnice, de promovare a identității culturale, lingvistice, religioase și a drepturilor cetățenilor aparținând minorităților naționale, precum și de combatere a intoleranței și care au urmărit:

- promovarea educației interculturale prin metode non-formale și prin colaborarea cu sistemul public de învățământ;
- promovarea dialogului intercultural, inclusiv prin artă (teatru, film, arte plastice), atât pe plan național, cât și internațional, întărirea colaborării între cetățenii aparținând minorităților naționale și celor aparținând etniei majoritare;
- cunoașterea și promovarea patrimoniului cultural material și imaterial al minorităților naționale din România și punerea acestuia în valoare, pe plan național și internațional, inclusiv prin turism cultural sustenabil, orientat către dezvoltare.
- promovarea drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale, pornind de la situația existentă a protecției sectoriale a drepturilor minorităților naționale, dar și de la necesitatea asigurării reprezentării proporționale și consultării politice a acestora la nivel legislativ și executiv, pe plan național și local;
- extinderea promovării și cultivării limbii, istoriei și tradițiilor române în sistemul educațional preuniversitar și universitar, care reprezintă Măsura 6 din Capitolul A (Educație) din a II-a Strategia Guvernului României de incluziune a cetățenilor români aparținând minorității române pentru perioada 2015 – 2020.

Din bugetul alocat pentru acțiuni, programe și proiecte interetnice și de combatere a intoleranței, potrivit HG. nr. 128/ 2018, Guvernul României, prin DRI, a organizat 15 proiecte proprii și evenimente interetnice și alte 10 proiecte și evenimente interetnice în parteneriat cu alte instituții.

Referitor la proiectele inițiate de ONG-uri pentru care s-au solicitat fonduri nerambursabile din bugetul alocat DRI, în mai 2018 a fost organizată o sesiune de selecție a proiectelor interetnice, de promovare a identității culturale, lingvistice, religioase și a drepturilor cetățenilor aparținând minorităților naționale. Pentru această sesiune, a fost înregistrat un număr de 130 de proiecte din care au fost selectate spre finanțare și aprobate, 60 de proiecte, dintre care, până la sfârșitul anului, au fost finalizate 54.

Anul 2019

Pentru anul 2019, Secretariatul General al Guvernului a alocat de la bugetul statului suma de **5.000 mii lei**, prevăzută la lit. b) din anexa nr. 3/13/02a, pentru activități și proiecte interetnice, de promovare a identității culturale, lingvistice, religioase și a drepturilor cetățenilor aparținând minorităților naționale, precum și de combatere a intoleranței, realizate la inițiativa DRI sau în parteneriat, precum și pentru finanțări nerambursabile, potrivit prevederilor Legii nr. 350/2005.

Obiectivele specifice au vizat, în cursul acestui an, realizarea unor activități de promovare a identității culturale, lingvistice, religioase și a drepturilor cetățenilor aparținând minorităților naționale și proiecte de combatere a intoleranței, respectiv colaborarea cu instituții publice, ONG-uri, organisme internaționale și

alte entități în promovarea acestor valori. Astfel, au fost sprijinite o serie de proiecte interetnice și interculturale menite să stimuleze cunoașterea și promovarea limbilor și a culturii minorităților, să apropie cultural minoritățile de populația majoritară, dar și să promoveze educația și exprimarea în limba maternă prin toate mijloacele de comunicare. Proiecte educaționale, media, culturale desfășurate la inițiativa DRI sau în parteneriat cu ale instituției sau organizații neguvernamentale³ au avut ca tematici prioritare:

- promovarea limbilor minorităților naționale în diferite domenii, în special în cele prevăzute de Carta europeană a limbilor regionale sau minoritare;
- promovarea educației interculturale prin metode non-formale și prin colaborarea cu sistemul public de învățământ, sarcină care decurge din ultimele recomandări ale Consiliului Europei privind respectarea unor convenții europene;
- promovarea dialogului intercultural, inclusiv prin artă (teatru, film, arte plastice), atât pe plan național, cât și internațional, întărirea colaborării între minoritățile naționale și majoritate;
- cunoașterea și promovarea patrimoniului cultural material și imaterial al minorităților naționale din România și punerea acestuia în valoare, pe plan național și internațional, inclusiv prin turism cultural sustenabil, orientat către dezvoltare.
- extinderea promovării și cultivării limbii, istoriei și tradițiilor române.

Referitor la proiectele inițiate de ONG-uri pentru care s-au solicitat fonduri nerambursabile din bugetul alocat DRI, în mai 2019 a fost organizată o sesiune de selecție a proiectelor interetnice, de promovare a identității culturale, lingvistice, religioase și a drepturilor cetățenilor aparținând minorităților naționale. Pentru această sesiune, a fost înregistrat un număr de 91 de proiecte, dintre care au fost selectate spre finanțare și aprobate 50 de proiecte, până la sfârșitul anului fiind finalizate 47.

1.3.2. Sprijinul financiar acordat organizațiilor membre ale Consiliului Minorităților Naționale (CMN) în perioada 2016 – 2019

Guvernul României acordă sprijin financiar de la bugetul de stat tuturor organizațiilor reprezentate în CMN și în Parlament (19 organizații, reprezentând 20 de minorități). Bugetele generale ale organizațiilor minorităților se bazează în proporție de peste 90% pe fondurile primite de la bugetul de stat al Guvernului.

În mod excepțional, Uniunea Democrată a Tătarilor Turco-Musulmani din România (UDTTMR), care nu a participat la procesul electoral din 2016 pentru alegerea Camerei Deputaților și Senatului, întrucât nu a îndeplinit condițiile reglementate de legislația electorală, nu a mai primit finanțare directă de la bugetul de stat, beneficiind, însă, de finanțare indirectă prin intermediul programelor culturale promovate. În prezent, situația s-a remediat, UDTTMR din România fiind membră a CMN, cu toate drepturile care decurg din această calitate, inclusiv cele financiare. De asemenea, minoritatea tătară are un reprezentant în Camera Deputaților, conform legislației în vigoare.

Din structura cheltuielilor efectuate de organizațiile minorităților naționale în ultimii ani, rezultă că o mare parte din fonduri a fost investită în editarea de publicații. Fiecare organizație este distinctă sub aspect lingvistic, cultural și religios, specificitate care se reflectă în mod direct în deciziile luate la nivelul acestora privind prioritățile și activitățile necesare, activități a căror dimensiune financiară este redată în propunerile de buget elaborate de acestea. Astfel, pentru menținerea și afirmarea identității etnice, culturale, religioase și lingvistice a persoanelor aparținând minorităților naționale, perpetuării valorilor acestora și transmiterii lor de la o generație la alta, precum și pentru menținerea patrimoniului cultural și lingvistic, ca parte

³ În anul 2019 DRI a realizat, la inițiativa sa, 16 proiecte și 9 proiecte în parteneriat cu alte instituții și organizații neguvernamentale.

componentă a patrimoniului cultural și lingvistic al României, Guvernul va **acorda în continuare sprijin financiar de la bugetul de stat organizațiilor minorităților naționale.**

Redăm, în continuare, o prezentare succintă a sprijinului financiar acordat organizațiilor minorităților naționale membre CMN pentru perioada 2016-2019, precum și a cheltuielilor acestor organizații pentru proiecte culturale. Detalii suplimentare privind creditele bugetare alocate organizațiilor minorităților naționale în perioada 2016 – 2019 se găsesc în ANEXA 3.

Anul 2016 - 105.401 mii lei

Ponderea cheltuielilor efectuate, pe categorii de cheltuieli:

- pentru cheltuieli pentru presă, carte, manuale școlare și publicații, între 0,99% și 28,94%; toate organizațiile au efectuat cheltuieli cu această destinație;
- pentru cheltuieli pentru realizarea și difuzarea materialelor multimedia, precum și cheltuieli pentru realizarea unor emisiuni radio-tv, între 0,13% și 13,42%; zece organizații au efectuat cheltuieli cu această destinație;
- pentru cheltuieli pentru organizarea/participarea la acțiuni culturale, științifice, simpozioane, educaționale, sportive, întruniri ale membrilor conform statutului și alte asemenea manifestări organizate în țară și în străinătate, între 0,87% și 48,51%; 18 organizații a efectuat cheltuieli cu această destinație;
- pentru cheltuieli pentru organizarea/participarea la schimburi de experiență, tabere, cursuri de formare, vizite de documentare și de studiu în țară și în străinătate, în domeniile promovării identității etnice și culturale, precum și în domeniul managementului operațional, între 0,25% și 7,66%; 15 organizații au efectuat cheltuieli cu această destinație;
- pentru cheltuieli privind cofinanțarea și participarea la programe și proiecte realizate din fonduri europene și internaționale, nicio organizație nu a efectuat cheltuieli cu această destinație.

Anul 2017- 105.000 mii lei

Ponderea cheltuielilor efectuate pe categorii de cheltuieli:

- pentru cheltuieli pentru presă, carte, manuale școlare și publicații, între 0,85% și 21,40%; toate organizațiile au efectuat cheltuieli cu această destinație;
- pentru cheltuieli pentru realizarea și difuzarea materialelor multimedia, precum și cheltuieli pentru realizarea unor emisiuni radio-tv, între 4,40% și 5,10%; doar 7 organizații au efectuat cheltuieli cu această destinație;
- pentru cheltuieli pentru organizarea/participarea la acțiuni culturale, științifice, simpozioane, educaționale, sportive, întruniri ale membrilor conform statutului și alte asemenea manifestări organizate în țară și în străinătate; cheltuieli pentru organizarea/participarea la schimburi de experiență, tabere, cursuri de formare, vizite de documentare și de studiu în țară și în străinătate, în domeniile promovării identității etnice și culturale, precum și în domeniul managementului operațional, între 12,05% și 39,9%.

Anul 2018- 115.763 mii lei.

Ponderea cheltuielilor efectuate, pe categorii de cheltuieli:

- 22,5% cheltuieli pentru organizarea/participarea la acțiuni culturale, științifice, simpozioane, educaționale, sportive, schimburi de experiență, tabere, cursuri de formare/perfecționare, vizite de documentare și de studiu în domeniile protejării și promovării identității etnice, lingvistice și culturale, precum și în domeniul managementului operațional, organizate în țară și în străinătate;

- 6,4% cheltuieli pentru realizarea, publicarea și difuzarea materialelor multimedia și de presă scrisă, cheltuieli pentru realizarea și difuzarea de emisiuni radio-tv, precum și cheltuieli aferente difuzărilor acestora pe canalele media;
- 0,01% cheltuieli privind cofinanțarea și participarea la programe și proiecte realizate din fonduri naționale, europene și internaționale;
- 1,7% cheltuieli pentru organizarea/participarea la întruniri ale membrilor, conform statutului și la alte asemenea manifestări, organizate în țară și în străinătate.

Anul 2019- 130.275,00 mii lei

Sprrijinul financiar acordat pentru anul 2019 a fost cu 11,13% mai mare față de suma acordată în anul precedent. Bugetele generale ale organizațiilor minorităților s-au bazat în 2019, în proporție de peste 95%, pe fondurile primite de la bugetul de stat prin intermediul Guvernului.

Din sumele alocate de la bugetul de stat, ponderea cheltuielilor efectuate, pe categorii de cheltuieli cu relevanță pentru acest document, este următoarea:

- pentru cheltuieli pentru presă, carte, manuale școlare, publicații, materiale de informare și de promovare, materiale multimedia și emisiuni radio-tv între 0,00% și 22,78% .
- pentru cheltuieli pentru organizarea și participarea la acțiuni culturale, științifice, educaționale, sportive, tabere, seminarii, simpozioane și alte acțiuni în domeniul protejării și promovării identității etnice, lingvistice și culturale, întruniri ale membrilor conform statutului și alte asemenea manifestări, organizate în țară și în străinătate, între 0,00% și 32,05%.
- pentru cheltuieli privind cofinanțarea și participarea la programe și proiecte realizate din fonduri naționale, europene și internaționale – 0,56% Asociația Italienilor din România RO.AS.IT; toate celelalte organizații nu au raportat sume reprezentând cheltuieli efectuate cu această destinație.

Pe fiecare din capitolele de cheltuieli menționate mai sus, unele organizații au alocat sume mai mari decât cele cuantificate în aceste procente, sumele respective reprezentând contribuții proprii sau sume provenite din alte surse decât bugetul de stat.

I. 4. Măsuri concrete luate de statul român pentru implementarea Recomandărilor Comitetului Miniștrilor

1. să reconsidere pragurile pentru utilizarea oficială a limbilor minoritare în administrație

Potrivit articolului 94 din Ordonanța de urgență 57/2019 privind Codul Administrativ:

”(1) În unitățile/subdiviziunile administrativ-teritoriale în care cetățenii aparținând unei minorități naționale au o pondere de peste 20% din numărul locuitorilor, stabilit la ultimul recensământ, autoritățile administrației publice locale, instituțiile publice aflate în subordinea acestora, precum și serviciile publice deconcentrate asigură folosirea, în raporturile cu aceștia, și a limbii minorității naționale respective, în conformitate cu prevederile Constituției, ale prezentului cod și ale tratatelor internaționale la care România este parte.

(2) Autoritățile administrației publice locale prevăzute la alin. (1), prin hotărâre, pot decide asigurarea folosirii limbii minorităților naționale în unitățile administrativ-teritoriale în care cetățenii aparținând minorităților naționale nu ating ponderea prevăzută la alin. (1).”

Prin acest text de lege, aplicabil din iulie 2019, s-a avut în vedere implementarea recomandării Comitetului Miniștrilor prin lărgirea sferei de aplicare a prevederilor legale privind folosirea limbii unei minorități naționale în raporturile cu administrația publică.

Astfel, se asigură, în mod explicit, posibilitatea ca, în cazul în care pragul de 20% nu este atins, autoritățile publice locale interesate să decidă, în funcție de nevoi și de solicitările persoanelor aparținând minorităților naționale de pe raza teritorială a respectivei unități administrativ teritoriale, politici aplicate în acest domeniu. Din punctul de vedere al angajamentului politic, măsura reflectă nivelul ridicat de protecție a persoanelor aparținând minorităților naționale asumat de autoritățile române.

De asemenea, Codul Administrativ prevede că, în cazul în care, din diferite motive, ponderea cetățenilor aparținând unei minorități naționale dintr-o anumită zonă scade sub 20%, drepturile dobândite în domeniul folosirii limbii respectivei minorități naționale se mențin. (Articolul 604 - (1) Prevederile art. 94, art. 135 alin. (5), art. 138 alin. (3), art. 195 alin. (2)-(6), art. 198 alin. (3) și ale art. 199 alin. (3) sunt aplicabile și în cazul în care, din diferite motive, după intrarea în vigoare a prezentului Cod, ponderea cetățenilor aparținând unei minorități naționale scade sub procentul prevăzut la art. 94, până la data validării rezultatelor următorului recensământ).

2. să asigure pregătirea de bază și continuă a unui număr suficient de profesori pentru implementarea pe deplin a angajamentelor în domeniul educației cu privire la limbile bulgară, cehă, croată, germană, maghiară, romă, rusă, sârbă, slovacă, turcă și ucraineană;

Reglementarea de ordin general se regăsește în Legea educației naționale nr. 1/2011. Potrivit prevederilor art. 45 alin. (10) din aceasta Lege, în unitățile conexe învățământului preuniversitar din județele în care funcționează forme de învățământ în limbile minorităților naționale, se asigură încadrarea cu specialiști și din rândul minorităților naționale, cu respectarea criteriilor de competență profesională.

Conform prevederilor alin. (11) al aceluiași articol, „Cadrele didactice care predau la grupe sau clase cu predare integrală în limba minorităților naționale trebuie să facă dovada competenței profesionale în limba minorității naționale respective și au dreptul la pregătire și perfecționare în limba de predare, în țară sau în străinătate. Fac excepție de la necesitatea de a face dovada competenței profesionale în limba minorității naționale respective cadrele didactice care predau limba și literatura română.”

În Ordinul ministrului educației Nr. 5561 din 7 octombrie 2011 pentru aprobarea Metodologiei privind formarea continuă a personalului din învățământul preuniversitar se prevede la art. 72, punctul (1): „*Casele Corpului Didactic și centrele atestate de formare continuă în limbile minorităților naționale organizează activități de formare continuă a personalului didactic, didactic auxiliar și a personalului de conducere, de îndrumare și de control din învățământul preuniversitar.*”

Formarea **inițială** a profesorilor pentru învățământul în limbile minorităților naționale se realizează în instituțiile de învățământ superior din România. Anual, Ministerul Educației alocă universităților de stat granturi de studii care asigură finanțarea specializărilor în cadrul cărora se realizează formarea de bază a viitoarelor cadre didactice pentru învățământul în limbile **bulgară, cehă, croată, germană, maghiară, romă, rusă, sârbă, slovacă, turcă și ucraineană**.

Formarea **continuă** a profesorilor se realizează prin Casele Corpului Didactic, universități și alți furnizori acreditați de Ministerul Educației.

În subordinea Ministerului Educației funcționează două centre specializate pentru formarea continuă a cadrelor didactice, respectiv: Centrul pentru Formarea Continuă în Limba Germană (1999) și Centrul pentru Formarea Continuă în Limba Maghiară (2018).

Ministerul Educației cooperează îndeaproape atât cu reprezentanții minorităților naționale din Parlamentul României, cât și cu organizațiile acestora în privința asigurării unui număr suficient de cadre didactice. Mai

mult, Ministerul Educației a încheiat acorduri bilaterale de cooperare cu instituții omoloage din Bulgaria, Cehia, Germania, Serbia și Turcia, care conțin prevederi referitoare la formarea inițială și continuă a cadrelor didactice în limbile minorităților respective, dar și privind trimiterea cadrelor didactice din aceste țări pentru a sprijini activitatea unităților de învățământ din România unde educația se desfășoară în limba minorităților respective.

În 2018, România a reînnoit Programul de cooperare între Ministerul Educației Naționale din România și Ministerul Educației, Științei, Cercetării și Sportului din Republica Slovacă. Potrivit prevederilor Programului, cadrele didactice din învățământul preuniversitar din România beneficiază de cursuri de specialitate și metodică în Republica Slovacă, iar partea slovacă poate trimite cadre didactice în țara noastră pentru predarea limbii și literaturii slovace sau a altor discipline de studiu la unitățile de învățământ preuniversitar cu limba de predare slovacă.

Sunt în curs de negociere acorduri similare cu ministerele educației din Croația, Rusia, Ungaria și Ucraina.

Începând cu luna mai 2019 este implementat un program de formare continuă a cadrelor didactice din învățământul primar și gimnazial în cadrul *Proiectului Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți*. O componentă majoră a acestui proiect este reprezentată de abilitarea curriculară a cadrelor didactice în vederea bunei implementări a noilor programe școlare pentru învățământul primar și pentru cel gimnazial. Aceasta prevede implementarea a 16 programe de formare continuă acreditate, care acoperă toate disciplinele, inclusiv limba maternă și abilitarea curriculară a unui număr total de 55.000 de cadre didactice din învățământul primar și gimnazial.

Informații specifice pentru fiecare minoritate în parte se regăsesc în evaluarea privind limbile minoritare cuprinse în Partea a III-a din Cartă.

3. să dezvolte modele educaționale cuprinzătoare pentru predarea în sau din limba tătară și turcă, în cooperare cu reprezentanții vorbitorilor de limbă minoritară;

Referitor la limba turcă, în perioada de raportare, s-a păstrat metodologia predării limbii, istoriei și culturii turce (3-4 ore de predare a limbii turce / săptămână la clasele I-XII și o oră de predare a istoriei și tradițiilor turcilor și tătarilor / săptămână la clasele VI și VII). De asemenea, s-a continuat organizarea, pe baze anuale, a Olimpiadei Naționale de Limbă Turcă. Precizăm că informații detaliate privind măsurile adoptate în domeniul educațional vizând limba turcă au fost incluse la „*Partea a III-a. Evaluarea în ceea ce privește limbile minoritare cuprinse în Partea a III-a din Cartă, Articolul 8 – educație, Limba turcă.*”

Până în anul 2016, limba tătară era studiată și predată în cadrul Școlii Comunitare a UDTTMR, precum și în două școli din județul Constanța: Techirghiol – 2 ore/săptămână și Lumina – 1 oră/săptămână, ca materie opțională, pentru clasele I – IV. Cursurile de limbă tătară organizate de UDTTMR în cadrul Școlii Comunitare nu au fost destinate doar membrilor comunității, ci tuturor celor care doresc să învețe această limbă. Prin urmare, pe parcursul anilor trecuți, aceste cursuri au fost frecventate și de etnici români sau reprezentanți ai altor minorități etnice. Totodată, au fost organizate cursuri de limbă tătară la Școala Comunitară a filialelor Constanța, Medgidia, Tuzla, Valul lui Traian, Cobadin, Techirghiol, Eforie Nord, Lumina, Mihail Kogălniceanu, Ovidiu, Valea Dacilor, Murfatlar, Agigea, Mangalia, Castelu, Independența, Topraisar, Negru Vodă, Tulcea – la acestea participând un total de 450 elevi.

Lipsa calității UDTTMR de membru în Consiliul Minorităților Naționale și pierderea finanțării de la bugetul de stat (*situație descrisă la punctul I.3.2.*) nu au dus la pierderea drepturilor persoanelor aparținând minorității tătare în România sau la o scădere a reprezentativității organizațiilor acestora. Comparativ cu alte minorități din România – germană, turcă, rusă, greacă, maghiară, polonă etc. – minoritatea tătară este sprijinită exclusiv de statul român, neputând beneficia de sprijinul unei țări natale pentru conservarea limbii și tradițiilor.

UDTTMR și-a continuat activitatea, fie în baza parteneriatelor cu autoritățile județene și municipale locale, fie în baza activității voluntare a membrilor săi.

După 1 ianuarie 2017, în vederea realizării unor modele educaționale cuprinzătoare pentru predarea limbii tătare, a continuat realizarea de proiecte cu privire la reeditarea manualelor de limba tătară, clasele I – IV, tipărirea dicționarului tătar - român și român – tătar, precum și tipărirea de literatură în limba tătară. În același timp, au fost realizate parteneriate între UDTTMR și autoritățile locale și Inspectoratele Școlare Județene, pentru derularea activităților prilejuite de marcarea Zilei Limbii Tătare, precum și premiera elevilor care urmau cursurile Școlii Comunitare din cadrul UDTTMR.

În anul 2018, Guvernul României, prin DRI, a acordat finanțare nerambursabilă proiectului „TOI”, inițiat de Uniunea Democrată Tătară. Proiectul TOI reprezintă echivalentul "Kurultaiului" și al celebrului "Naadam" și simbolizează cele trei jocuri: Kureș, tir cu arcul și concurs de călărie. La proiect au participat tineri care, prin activitățile desfășurate, au îmbinat armonios jocurile specifice cu mâncarea tradițională și atmosfera medievală. Obiectivul acestui proiect l-a constituit promovarea obiceiurilor și tradițiilor tătare, obiectiv ce a fost atins, proiectul bucurându-se de un mare succes.

În anul 2018, de asemenea, Guvernul României prin DRI, în colaborare cu Institutul pentru Studiul Minorităților Naționale, cu sprijinul Muzeului de Istorie Națională și Arheologie din Constanța, a organizat o masă rotundă, prilejuită de publicarea volumelor *Istorie și identitate la turcii din Dobrogea* și *Un destin la Marea Neagră. Tătarii din Dobrogea*. Ambele volume oferă o analiză structurată a celor două minorități, turcă și tătară, din Dobrogea. Studiile incluse în fiecare dintre cele două volume urmează o structură similară, oferind o analiză completă asupra trecutului și a situației actuale a persoanelor aparținând celor două minorități. Diferite ca tematică, studiile volumului, elaborate pe baza unor cercetări aprofundate, a unor surse și metodologii diverse, tratează aspecte pragmatice într-o abordare academică, interdisciplinară, dar accesibilă mai multor categorii de public, îndeplinind astfel nu doar un rol științific, ci și un rol social.

Prin realizarea acestui proiect s-a urmărit promovarea celor două volume, atât în rândul mediului academic din Constanța, cât și în rândul comunităților turcă și tătară și a adresat o invitație publicului local spre o mai bună cunoaștere a contribuțiilor istorice culturale și lingvistice ale celor două minorități la cultura locală și națională.

La începutul anului 2019, a fost alcătuit **Grupul de lucru privind revitalizarea limbii tătare** cu scopul de a se identifica soluții viabile în acest sens. Format din reprezentanți ai DRI, ai Institutului pentru Studiul Problemelor Minorităților Naționale și ai Ministerului Educației, Grupul analizează, de o manieră permanentă, posibilitățile prin care, împreună cu comunitatea tătară, se poate oferi o soluție viabilă păstrării și dezvoltării limbii materne tătare, prin sistemul educațional din România.

Grupul de lucru pentru revitalizarea limbii tătare s-a întrunit la 20 august și 18 septembrie 2019. În cadrul acestor ședințe a fost decis modul de lucru, crearea și aprobarea unui plan de acțiune (agreat și aprobat), dar și inițierea unui grup de lucru local (Constanța) pentru revitalizarea limbii tătare, alături de comunitatea tătarilor. Astfel, reuniunea de constituire a grupului de lucru local a avut loc la 18 noiembrie 2019 și s-a desfășurat, cu participarea reprezentanților DRI și Ministerului Educației și a 15 reprezentanți ai comunității tătare, învățători, profesori, profesori universitari, profesori pensionari.

În cadrul întrevederii din 17 ianuarie 2020 au fost analizate programele școlare existente ca opțional și ca studiul limbii pentru predarea limbilor minorităților naționale, dar și unele suporturi de curs existente care au stat la baza predării limbii tătare în trecut. S-a stabilit, de asemenea, termenul de elaborare (15 aprilie 2020) a unui nou suport de curs, ulterior amânat, pe fondul instituirii stării de urgență pe teritoriul României, pentru prevenirea răspândirii pandemiei cu SARS-CoV-2.

Ca urmare a eforturilor Grupului de lucru, limba tătară a fost inclusă ca disciplină opțională în programul de învățământ primar pentru anul școlar 2021-2022, la „A.V. Școala Rădulescu” din orașul Murfatlar.

În egală măsură, comunitatea tătară din România beneficiază, în continuare, de promovarea limbii materne în cadrul emisiunilor Radio și TV.

Pentru elemente suplimentare vizând acțiunile dedicate persoanelor aparținând minorității tătare, recomandăm a se consulta cel de-al V-lea Raport Național al României la Convenția – cadru a CoE pentru protecția minorităților naționale (FCNM).

4. să continue să dezvolte o ofertă cuprinzătoare de predare în limba romani, ținând cont de nevoile și dorințele vorbitorilor romi

România a întreprins măsuri eficiente care vizează persoanele aparținând minorității roma. Pe palier educațional, Ministerul Educației, alături de alți parteneri, implementează o serie de măsuri afirmative și de sprijin care vizează copiii și tinerii aparținând minorității roma. Abordarea este una duală și include măsuri care să răspundă nevoilor romilor din perspectiva minorității naționale (cu accent pe predarea limbii romani sau furnizarea educației în această limbă, studiul istoriei și tradițiilor roma) și măsuri care încurajează egalitatea de acces și alte măsuri de sprijin social (mediatorul școlar, alocarea de locuri bugetate garantate la liceu și în învățământul superior șamd.).

În ceea ce privește conservarea limbii, istoriei și culturii romani în abordările pedagogice, limba romani a continuat să fie predată ca limbă maternă 3-4 ore/săptămână în ciclul primar și cel secundar (clasele I-XII), în timp ce istoria și cultura romani, o oră/săptămână la clasele a VI-a și a VII-a. Aceste măsuri se aplică în 39 de județe.

Autoritățile au continuat, de asemenea, să implementeze măsuri vizând promovarea limbii romani ca limbă maternă la nivel preșcolar, inclusiv prin intermediul unor metode de predare bilingvă (romani-română și romani-maghiară). În perioada 2016-2019 au fost organizate aprox. 7-10 grupe de grădiniță cu predare bilingvă în nouă județe (Alba, Bacău, Bihor, Buzău, Cluj, Iași, Olt, Mureș, Timiș), anual, având ca beneficiari aprox. 210-225 de preșcolari/an.

Referitor la pregătirea continuă a cadrelor didactice, aceasta este asigurată în casele de formare a cadrelor didactice din țară. Un curs specific oferit este cel despre „Romanipen educațional”⁴.

Oferta de formare continuă a profesorilor și dezvoltare profesională include, de asemenea, un curs de vară de limba și metodica predării limbii romani, organizat anual de Ministerului Educației, în colaborare cu Casa Corpului Didactic Profesorilor din Constanța și alți parteneri (Fundatia Ruhama din Oradea, Asociația „Divers” din Târgu Mureș, Fundația „Romtex” din Olanda, REF RO etc.). La aceste cursuri participă profesori pentru învățământul preșcolar, primar, secundar, dar și inspectori.

În perioada 2016 - 2017, au fost acreditate 12 programe de formare continuă (proapse de diferite entități, cum ar fi Case de formare a profesorilor și ONG-uri) pe teme precum: echitate în educație, interculturalitate și incluziune în și prin educație. În cadrul subiectelor abordate, aceste programe au inclus și elemente privind combaterea discriminării și a practicilor de segregare împotriva romilor în educație. În anul școlar 2016-2017, 1304 de profesori au participat la astfel de programe, iar în 2017-2018 au participat 1845 de profesori.

Mai mult, în aceeași perioadă, 2016-2017, au fost organizate, la nivel național, 48 de activități de instruire, la care au participat 1527 de profesori și care au abordat subiecte precum: Școala incluzivă - școala tuturor copiilor; Stereotipuri cu privire la comunitatea de romi din România - Efecte asupra copiilor; Educație interculturală: sclavia romilor și Holocaustul romilor; Atitudini, Activități în educație și incluziune socială

⁴ Ansamblul de valori fundamentale ale romilor, pe care cei care lucrează în grădinițe și școli cu elevi romi educatori, învățători, profesori, directori, consilieri și mediatori școlari, inspectori etc.) trebuie să le cunoască, astfel încât demersul lor didactic să se bucure de reușită și de respectul comunității de elevi și părinți romi.

(masă rotundă); Aplicarea programului *A doua șansă* adulților de etnie romă; Educație pentru egalitatea șanse; Educație non-formală incluzivă - un alt tip de educație - șanse egale pentru toți copiii etc..

În anul 2018 au fost organizate, la Costinești (județul Constanța), trei module succesive dedicate cadrelor didactice (toate nivelurile de învățământ preuniversitar) care predau în limba romani/ limba română, precum și potențialilor profesori. Casa de instruire a profesorilor din Vrancea și Direcția pentru Minorități din cadrul Ministerului Educației au organizat un curs similar, la care au participat 60 de persoane din județul Vrancea.

În anul 2019, au fost organizate 16 cursuri de formare, la care au participat aproximativ 600 de cadre didactice. Oferta de formare continuă oferită de Casele de formare a cadrelor didactice, aprobată de Ministerul Educației, a inclus o serie de programe care vizau facilitarea accesului romilor la educație și combaterea practicilor discriminatorii față de aceștia. A fost asigurat, de asemenea, cadrul de continuare a cursurilor de vară de limba și metodică predării limbii romani. Ediția 2019 a cursului de vară s-a desfășurat în perioada 18 august – 01 septembrie 2019, prin trei module succesive pentru profesori și potențiali profesori de limba romani, educatori și învățători care predau sau vor preda în limba maternă romani. De asemenea, la Baia-Mare, Casa Corpului Didactic Maramureș și Direcția Minorități din cadrul M. Educației au organizat un curs similar pentru alte 60 de persoane din județul Maramureș.

Suplimentar, merită menționat faptul că, începând cu anul 2015, DRI și Direcția pentru Minorități din Ministerul Educației organizează, în fiecare toamnă, un curs de limbă romani dedicat profesorilor. Cadre didactice pentru toate nivelurile de învățământ au participat la fiecare dintre edițiile cursului.

În ceea ce privește promovarea limbii romani, în baza unui proces început încă din anii 1990, a fost dezvoltată o serie de proiecte editoriale, în cooperare cu instituții guvernamentale și non-guvernamentale, în vederea sprijinirii procesului educațional. Menționăm câteva proiecte inițiate în 2019 de Centrul Național de Cultură a Romilor – Romano-Kher, din cadrul Guvernului României – instituția care are ca obiectiv fundamental promovarea și conservarea limbii romani, prin dezvoltarea producției de carte, a periodicelor și a lucrărilor de specialitate:

- Dicționar trilingv rom-român-englez, tipărit în 1500 de exemplare – lucrare merită a încuraja studierea variantei comune, internaționale, a limbii romani, din perspectiva grafiei internaționale rome, a lexicului și structurii sale;
- Dicționar dialectal al limbii romani, tipărit în 500 de exemplare – lucrare elaborată pornind de la premisa importanței lexicului dialectal pentru marcarea caracterului distinctiv al unei limbi, mai ales în cazul limbii romani, a cărei bază o constituie dialectele vorbite în cadrul diferitelor comunități de romi. Lucrarea include și o prezentare generală a dialectelor, precum și descrierea alfabetului utilizat;
- Amare Barvalimata: antologie de texte literare inspirate din cultura romă – tipărită în 1000 de exemplare;
- Carte pentru copii – ”Tiro, Miro și Tiro”, tipărit în 1500 de exemplare.

Totodată, amintim faptul că extinderea promovării și cultivării limbii, istoriei și tradițiilor rome în sistemul educațional preuniversitar și universitar a reprezentat Măsura 6 din Capitolul Educație din *Strategia Guvernului României de incluziune a cetățenilor români aparținând minorității rome pentru perioada 2015-2020*. În perioada 2016 – 2018, în cadrul Strategiei anterior menționate a fost organizat un proiect special dedicat limbii romani, în contextul educațional intercultural din învățământul preuniversitar. Proiectul a abordat, în ordine cronologică, următoarele teme:

⇒ 2016

- Locul limbii romani și al romanipenului (ansamblu de valori fundamentale rome) în context educațional și intercultural local;

- Limba romani comună și metodica predării acesteia în spațiile cu vorbitori romi de limba română și maghiară/turcă.

Accentul a fost pus pe fundamente teoretice, principii, valori, dimensiuni și obiective ale educației interculturale, precum și pe elemente de cunoaștere a limbii, tradițiilor, istoriei și culturii romilor.

⇒ 2017

- Realizări și provocări privind promovarea limbii, istoriei și culturii romilor în sistemul de învățământ din România;
- Contextul actual al limbii romani (din perspectiva prezervării și cultivării acesteia) în sistemul școlar, al formării inițiale și permanente a cadrelor didactice de limba romani, istoria tradițiile și muzica în limba romani;
- Portul, tradițiile și obiceiurile rome păstrătoare ale limbii romani în decurs de o mie de ani de la exodul proto-romilor din India;
- Limba romani – document viu al istoriei romilor, reflectat îndeosebi în perioadele de istorie tragică a romilor;
- Designul actual al limbii romani la nivel internațional și național. Depărtarea și apropierea între limba romani comună predată în școli și dialectele acesteia;
- Limba romani în contextual tematicii unor examene și competiții naționale adresate profesorilor și elevilor;
- Descifrarea socio-lingvistică a textelor contemporane din întreaga arie de răspândire mondială a limbii romani, pornind de la elementele de limbă, cutume, mentalități, tradiții și obiceiuri conservate/induse de textele de analizat;
- Cutumele rome transmise ca legi nescrise ale romilor, păstrătoare ale limbii romani;
- Mijloace de îmbogățire a lexicului limbii romani ca răspuns la provocările lexicale moderne ;
- Rolul modelelor rome în procesul instructiv-educativ cu romii, importanța cunoașterii exponenților romi cu contribuții în sfera socio-culturală romă;
- Model de lecție de limba romani din perspectiva interculturalității și a interdisciplinarității.

⇒ 2018

- Limba romani la aproape trei decenii de studiu în sistemul educațional preuniversitar din România;
- Elemente străine în limba romani contemporană, la nivel internațional și sinonimele lor în limba romani comună; superstițiile la romi și impactul lor în procesul educațional;
- Rolul modelelor rome în procesul instructiv-educativ cu romii, importanța cunoașterii exponenților romi cu contribuții în sfera socio-culturală rromă;
- Privire paralelă pe cele patru dialecte rome din România; tipologia subiectelor de limba romani la toate nivelurile (evaluări naționale, olimpiade și concursuri școlare, examene naționale etc.);
- Descifrarea socio-lingvistică a textelor contemporane din întreaga arie de răspândire mondială a limbii romani, pornind de la elementele de limbă, cutume, mentalități, tradiții și obiceiuri conservate/induse de textele de analizat;
- Rolul istoriei locale în descifrarea elementelor de istorie, cultură, tradiții, limbă; provocările predării cuvintelor împrumutate în limba romani în cadrul învățământului gimnazial;
- Familia romă păstrătoare a cutumelor rome și reflectarea lor în procesul educațional cu elevii romi;

- Proiectarea didactică – includerea elementelor de interculturalitate în demersul didactic.

Totodată, începând cu anul 2015, DRI, în colaborare cu M. Educației, derulează și proiectul *Limba maternă romani, istoria, tradițiile și cutumele rrome, în contextul educațional intercultural din învățământul preuniversitar*, în cadrul căruia au fost abordate, printre altele, teme axate pe interculturalitate, promovarea limbii, istoriei și culturii romilor în sistemul de învățământ din România, precum și pe comunicare și solidaritate interculturală.

În 2018, Guvernul României, prin DRI, a finanțat volumul *Romii din România și Holocaustul. Istorie, teorie, cultură*, al cărui inițiator a fost Centrul de Cercetări Culturale și Sociale Române Rodimata. Volumul include mărturiile ale romilor deportați în Transnistria, lucrarea conținând documente de arhivă referitoare la planul de desfășurare a deportării, dar și la cazurile de romi care au evadat din Transnistria, dorința lor fiind aceea de a se întoarce în România. Volumul, în ediție trilingvă (română, engleză și romani), a fost tipărit în 2000 de exemplare. Un număr mare de exemplare din acest volum a fost distribuit unui număr de 37 de instituții. Cartea a fost încărcată pe site-ul www.academia.edu și pe rețeaua Romani Studies Network, dedicată cercetărilor, studenților, masteranzilor, doctoranzilor.

Interculturalismul la nivel școlar este promovat în baza a două ordine anterior adoptate, Ordinul nr. 1529/2007 privind promovarea diversității în programa națională și Ordinul 3774/2008 privind adoptarea curriculumului pentru disciplina facultativă a școlii "Educație interculturală" (curriculum la decizia școlii pentru învățământul secundar inferior) și curriculum-ul revizuit pentru subiectul școlar opțional "Drepturile omului" (curriculum la decizia școlii pentru nivelul liceului).

Pentru prevenirea segregării școlare, Ministerul Educației solicită regulat inspectoratelor județene să monitorizeze respectarea prevederilor *Ordinului ministerial nr. 1540/2007 privind interzicerea segregării școlare a copiilor romi și adoptarea Metodologiei privind prevenirea și eliminarea segregării școlare a copiilor romi*. Aceasta este o sarcină care rămâne în atenția permanentă a conducerii școlilor. Astfel, începând cu anul 2007, atunci când formează clase noi la clasele primare (clase pregătitoare), gimnaziu inferior (clasele a V-a) și liceu (clasele a IX-a), conducerile școlilor trebuie să aibă în vedere aceste prevederi, iar inspectoratele școlare să monitorizeze implementarea acestora. De asemenea, inspectoratele școlare trebuie să verifice aplicarea planurilor de desegregare pentru cazurile în care sunt identificate clase sau școli segregate.

Pentru a consolida și mai mult cadrul legislativ privind combaterea practicilor discriminatorii în sistemul educațional și cu accent pe eliminarea segregării școlare, în 2016, Ministerul Educației Naționale a emis următoarele documente:

- Ordinul nr. 6134/2016 privind interzicerea segregării școlare în școlile preuniversitare;
- Ordinul nr. 6158/2016 privind aprobarea Planului de acțiune pentru desegregarea școlii și creșterea calității educaționale în școlile preuniversitare din România.

Concret, în implementarea Ordinului nr. 6134/2016, inspectoratele școlare și unitățile de învățământ vor promova școala incluzivă, adică un mediu școlar democratic și prietenos, care valorifică diversitatea socială, etnică și culturală, unde toți copiii sunt respectați și integrați fără discriminare și fără excludere bazată pe etnie sau limbă maternă, sex, dizabilitate / nevoi educaționale speciale, fond social și economic familial, reședință sau realizări școlare.

De asemenea, este important de reținut că Ordinul nr. 6134/2016 a extins criteriile de segregare prin includerea unor factori suplimentari care pot duce la segregare, cum ar fi dizabilitățile / nevoile educaționale speciale (SEN), statutul socio-economic al familiei, reședința și performanța școlară, pe lângă cea etnică.

Implementarea Ordinului sus-menționat a început în anul 2017.

Planul de acțiune pentru desegregarea în școli și creșterea calității educaționale în școlile preuniversitare din România permite consolidarea sistemului educațional românesc în ceea ce privește prevenirea și combaterea discriminării școlare și a segregării, promovarea în continuare a principiului echității și creșterea gradului de incluziune a copiilor foarte mici, a copiilor preșcolari și a elevilor aparținând unor grupuri vulnerabile, cum ar fi copiii romi, copiii cu dizabilități/ nevoi educaționale speciale, copiii din mediul rural sau aparținând familiilor sărace etc.

La nivel social, impactul așteptat al Planului constă în transformarea durabilă a sistemului educațional românesc într-un sistem incluziv, care va contribui, inclusiv prin calitatea actului de educație, la reducerea ratei de părăsire timpurie a școlii, oferind în același timp condiții preliminare pentru prelungirea perioadei de școlarizare a elevilor aparținând grupurilor vulnerabile. Aceste rezultate vor asigura de principiu o mai bună calificare profesională a absolvenților și, implicit, perspective mai bune de angajare pe piața muncii.

Pentru a obține aceste rezultate, Planul de acțiune se bazează pe șapte obiective de bază, care includ: revizuirea cadrului legal în domeniu, creșterea calității serviciilor educaționale oferite în unitățile de învățământ la toate nivelurile (grădinițe, școli, licee) la care participă copiii / elevi cu risc / în situații vulnerabile, instruirea și motivarea tuturor resurselor umane implicate, instituirea de măsuri complementare pentru prevenirea și combaterea fenomenelor de discriminare/ segregare, precum și urmărirea și revizuirea continuă a măsurilor prevăzute.

Ca urmare a acestui Plan de acțiune, a fost înființat un grup de lucru consultativ cu scopul de a elabora Metodologia de monitorizare a segregării școlare, în conformitate cu noile criterii prevăzute de Ordinul nr. 6134/2016 și Metodologia prevenției și intervenției în cazurile de segregare.

Este important de reținut că Ordinul nr. 6134/2016 a extins criteriile de segregare prin includerea unor factori suplimentari care pot duce la segregare, cum ar fi dizabilitățile / nevoile educaționale speciale (SEN), statutul socio-economic al familiei, reședința și performanța școlară, pe lângă cea etnică.

Astfel, în continuarea Ordinului cadru nr. 6134/2016 privind interzicerea segregării școlare în unitățile de învățământ preuniversitar, au fost adoptate următoarele ordine:

- Ordinul nr. 3141 din 8 februarie 2019 privind înființarea, organizarea și funcționarea Comisiei Naționale pentru Desegregare și Incluziune Educațională (CNDIE), care are ca mandat coordonarea implementării *Planului de acțiune pentru desegregare școlară și creșterea calității educaționale în unitățile de învățământ preuniversitar*, iar componența sa a fost aprobată prin Ordinul nr. 4789/2019 din 19 august 2019.
- Ordinul nr. 5633/2019 din 23 decembrie 2019 pentru aprobarea Metodologiei de monitorizare a segregării școlare în învățământul preuniversitar.

Metodologia reglementează monitorizarea segregării școlare, în conformitate cu Legea Educației Naționale nr. 1/2011, cu modificările și completările ulterioare, și cu Ordinul nr. 6134/2016. Implementarea acesteia în unitățile de învățământ preuniversitar a început din semestrul II al anului școlar 2019-2020. Pe baza rezultatelor obținute, CNDIE urmează să analizeze și să formuleze propuneri pentru îmbunătățirea sistemului de indicatori care sunt urmăriți anual prin Sistemul Informatic Integrat al Învățământului din România și de către Agenția Română de Asigurare a Calității în Învățământul Preuniversitar pentru monitorizarea tuturor formelor de segregare școlară.

Anual, Ministerul Educației Naționale solicită inspectoratelor școlare să emită planuri de acțiuni pentru prevenirea segregării școlare sau pentru desegregare, precum și pentru îmbunătățirea calității educației oferite în unitățile de învățământ la nivel preuniversitar.

Totodată, la nivel școlar, Regulamentul de organizare și funcționare a școlilor preuniversitare aprobat prin Ordinul nr. 5079/2016 introduce instituirea Comisiei pentru prevenirea și eradicarea violenței, corupției și

discriminării și pentru promovarea interculturalismului, care are ca scop inclusiv prevenirea discriminării rasiale a elevilor romi.

Partea a II-a. Evaluarea în ceea ce privește limbile minoritare cuprinse în Partea a II-a din Carta. Articolul 7, pe paragrafe și subparagrafe

În România, dispozițiile părții a II-a a Cartei europene a limbilor regionale sau minoritare se aplică pentru limbile albaneză, armeană, greacă, italiană, idiș, macedoneană, poloneză, romani, ruteană și tătară. Informațiile furnizate în prezentul raport se bazează pe contribuțiile primite de la organizațiile minorităților naționale, dar și pe proiectele cele mai importante inițiate de Guvernul României și desfășurate de DRI în perioada de referință.

Article 7

7.1 *In respect of regional or minority languages, within the territories in which such languages are used and according to the situation of each language, the Parties shall base their policies, legislation and practice on the following objectives and principles:*

a. the recognition of the regional or minority languages as an expression of cultural wealth;

În ceea ce privește recunoașterea limbilor minoritare ca o expresie a bogăției culturale, toate cele zece limbi incluse în Partea a II-a sunt recunoscute la nivel național și local ca o expresie a bogăției culturale a României.

Astfel cum s-a arătat anterior⁵, în perioada de referință, Parlamentul României a adoptat o serie de legi care au ca obiect instituirea unor zile aniversare ale diferitelor limbi materne, recunoscute de România conform părții a II-a a Cartei limbilor, în semn de recunoaștere a valorii culturale a acestora:

- Legea nr. 253/2017 privind instituirea Zilei limbii și teatrului idiș;
- Legea nr. 214/2018 pentru instituirea Zilei Limbii Macedonene;
- Legea nr. 204/2018 privind instituirea Zilei Limbii Elene;
- Legea nr. 20/2019 pentru instituirea Zilei Limbii Romani;
- Legea nr. 181/2019 privind instituirea Zilei limbii, alfabetului și culturii Armene.

Astfel, în ceea ce privește **Limba Idiș**, ziua de 30 mai, ziua de naștere a poetului și scriitorului de limbă idiș, Ițic Manger, născut la Cernăuți în anul 1901, a fost declarată Ziua Limbii și Teatrului Idiș (Legea nr. 253/2017), sărbătoare cu o contribuție esențială la păstrarea tradiției și a valorilor specifice limbii idiș, la combaterea xenofobiei și antisemitismului, a clișeelelor și percepțiilor eronate, la dezvoltarea identității și diversității, dar și la evidențierea aportului evreilor din România la viața culturală, atât la nivel național, cât și la nivel european și internațional.

Instituirea zilei de 8 decembrie (Legea nr. 214/2018) ca zi a **Limbii Macedonene** în România vine să întărească și să dezvolte cadrul instituțional necesar afirmării culturale și identitare a comunității macedonene din România, prin intermediul manifestărilor organizate și desfășurate sub egida Asociației Macedonenilor din România. Ziua de 8 decembrie are o simbolică aparte, fiind declarată sărbătoare legală în Republica Macedonia de Nord, prilej cu care este sărbătorit Sfântul Clement al Ohridei, considerat primul autor de limbă slavonă.

⁵ A se vedea punctul 1.2. 1 *Legislație intrată în vigoare după ultimul raport.*

Ziua **Limbii Elene** este sărbătorită în România începând cu anul 2019, la data de 9 februarie. A fost instituită prin Legea nr. 204/2018, având ca scop păstrarea tradițiilor, culturii și limbii materne de către persoanele aparținând acestei minorități naționale.

Parlamentul României a instituit Ziua **Limbii Romani** (Legea nr. 20/ 8 ianuarie 2019) la 16 iunie în scopul păstrării tradițiilor, culturii și limbii materne de către persoanele aparținând minorității roma, dar și pentru a evidenția succesul înregistrat de limba romani la nivel preuniversitar și universitar, măsurat prin numărul mare de elevi și tineri romi care au studiat și studiază limba romani.

Anual, începând din 2019, la 12 octombrie, este sărbătorită **Ziua limbii, alfabetului și culturii armene**. Alegerea datei este una simbolică, în calendarul Bisericii Armene ziua de 12 octombrie fiind sărbătoarea Sfinților Traducători care omagiază pe călugărul Mesrop Maștoț, pe patriarhul Sahak Partev și pe ucenicii lor care au tradus Biblia în limba armeană, în prima jumătate a secolului V.

b. the respect of the geographical area of each regional or minority language in order to ensure that existing or new administrative divisions do not constitute an obstacle to the promotion of the regional or minority language in question;

În ceea ce privește respectarea ariei geografice a fiecărei limbi minoritare, astfel încât diviziunile administrative existente ori nou create să nu constituie un obstacol pentru promovarea respectivei limbi minoritare, nu sunt semnalate probleme în ceea ce privește folosirea și promovarea limbilor minoritare.

c the need for resolute action to promote regional or minority languages in order to safeguard them;

În ceea ce privește necesitatea unei acțiuni hotărâte pentru promovarea limbilor minoritare în vederea salvării lor, subliniem, în primul rând, faptul că sistemul educațional românesc oferă un cadru cuprinzător care garantează persoanelor aparținând minorităților naționale dreptul de a studia limba și în limba maternă și de a-și dezvolta cunoștințele de istorie, cultură și tradiții.

În anul 2019, Legea nr. 1/2011 a fost amendată pentru a asigura condiții mai bune pentru procesul educațional desfășurat în limbile minorităților naționale. Astfel, a fost introdusă o prevedere care permite organizarea de noi formațiuni de studiu cu un număr mai mic de studenți decât pragul prevăzut de lege, în localitățile în care există o asemenea cerere.

În egală măsură, Guvernului României, prin DRI, a continuat să deruleze și să susțină proiecte implementate de organizațiile minorităților naționale ce vorbesc limbile recunoscute de România în baza părții a II-a din Cartă.

Prezentăm, în continuare, o serie de proiecte reprezentative pentru perioada de raportare, după cum urmează:

Anul 2016

LinguaFEST. Organizat în colaborare cu Reprezentanța Comisiei Europene în România, Agenția Națională pentru Programe Comunitare în Domeniul Educației și Formării Profesionale și Centrul Cultural al Municipiului București – ARCUB, programul intitulat *LinguaFEST V*, eveniment dedicat *Zilei Europene a limbilor*, care și-a propus să apropie cât mai mult copiii de limbile vorbite în Europa, inclusiv de limbile minoritare vorbite în România și să le trezească interesul de a afla mai multe despre fiecare limbă și cultură. La eveniment au participat și școli în care se studiază limbi materne sau în limbi materne din București: Complexul Educațional *Lauder – Reut* (**limba ebraică**), Școala *Spectrum* (**limba turcă**), Colegiul German *Goethe* (**limba germană**), Școala Gimnazială nr. 1 *Sfinții Voievozi* (**limba romani**), Liceul Teoretic Bulgar

Hristo Botev (limbile **bulgară, neogreacă și rusă maternă**), Liceul Teoretic *Ady Endre* (**limba maghiară**) și Liceul Teoretic *Dante Alighieri* (**limba italiană**).

Promovarea identității religioase a minorităților naționale, proiect care a vizat abordarea aspectelor esențiale privind discriminarea, drepturile omului, importanța educației, istoria romilor, neamuri, tradiții și meserii practicate de-a lungul timpului de către romi, precum și câteva dintre elementele definitorii ale culturii rome, cum ar fi muzica, limba și portul romani.

Festivalul Internațional de Teatru Idiș, organizat la inițiativa Teatrului Evreiesc de Stat cu sprijinul financiar al DRI, pentru a celebra aniversarea a 140 de ani de existență neîntreruptă a teatrului idiș în România. Proiectul a vizat promovarea culturii idiș est-europene și evidențierea specificului cultural al Teatrului Evreiesc de Stat, aducând în atenția publicului spectacole și evenimente menite să deschidă o poartă de cunoaștere necesară la înțelegerea și apropierea între culturi. Potrivit informațiilor comunicate de organizație, la Centrul Comunitar Evreiesc se organizează în mod regulat cursuri de limba idiș.

Festivalul interetnic de teatru, proiect adresat publicului larg, prin prezentarea de spectacole în **limba română, maghiară, germană și idiș, de trupe profesioniste de teatru**.

Colocviul Teatrelor Minorităților Naționale – ediția XII-a, proiect cultural adresat publicului larg, prin prezentarea de spectacole **în limba română, maghiară, germană și idiș, de trupe profesioniste de teatru**. Obiectivele generale ale proiectului au fost promovarea diversității etnice, precum și cultivarea curiozității față de cultura minorităților naționale.

Povești în graiurile romilor, proiect realizat la București, 09 mai – 28 noiembrie 2016, a avut drept scop **promovarea pe teritoriul României, și nu numai, a diversității lingvistice a neamurilor tradiționale de romi** din România.

În anii 2016 și 2018, în cadrul *Târgulului Internațional Gaudeamus- Carte de Învățătură* a fost organizat un Stand al diversității etnice, special dedicat literaturii, presei și tradițiilor minorităților naționale. În cadrul expozițional amenajat au fost expuse cărți, reviste, fotografii, CD-uri precum și lansări de carte.

Anul 2017

Campania *Vorbește și prețuiește limba maternă - expresii cu haz și har*, desfășurată online și dedicată sărbătoririi *Zilei Internaționale a Limbii Materne*, prilej cu care comunitățile minorităților naționale s-au bucurat de promovarea diversității și forței expresive a limbii materne.

Vizita de studiu pentru elevii olimpici la olimpiadele de limba maternă – locul I, în cadrul căreia au fost organizate programe de educație non – formală, prin care au fost facilitate comunicarea și colaborarea între elevii aparținând unor comunități diferite. În fiecare vară se organizează vizite de documentare în diferite țări pentru câștigătorii concursurilor școlare de limba maternă, faza liceală, la care participă elevi de la fiecare minoritate care ocupă locul I la olimpiada de limbă maternă.

LinguaFest. Evenimentul a fost dedicat *Zilei europene a limbilor* și a fost organizat de către DRI, în colaborare cu Direcția Generală Traduceri a Comisiei Europene, Agenția Națională pentru Programe Comunitare în Domeniul Educației și Formării Profesionale și Centrul de Creație, Artă și Tradiție al Municipiului București - CREART. La cea de-a VI-a ediție a *LinguaFest* au participat 60 de persoane implicate în proiecte Erasmus +, potențiali beneficiari ai acestor programe, reprezentanți ai proiectelor premiate cu *European Language Label*, experți, lingviști, profesori de limbi moderne și minoritare, reprezentanți ai organizațiilor minorităților naționale, studenți, elevi, jurnaliști.

Formatul evenimentului a cuprins o cafenea lingvistică – *Language Café*, în care participanții au abordat teme legate de învățarea/predarea/utilizarea limbilor și rolul de vehicul al acestora în facilitarea dialogului intercultural.

Temele atelierelor propuse pentru eveniment au fost următoarele: învățarea limbilor minoritare în contextul aniversării a 25 de ani de la adoptarea Cartei europene a limbilor regionale sau minoritare; limbile străine și dezvoltarea profesională; profesiile din domeniul lingvistic; învățarea limbilor străine în context non-formal; certificatul lingvistic european (European Language Label); rolul profesorilor de limbi moderne sau minoritare în educația interculturală a tinerei generații;

Festivalul Internațional de Teatru Idiș –TES FEST ediția a II-a, eveniment realizat cu ocazia aniversării a 141 de ani de la înființarea primului teatru profesionist de **limbă idiș** din lume în România, la Iași, în anul 1876, de către scriitorul și artistul Avram Goldfaden. În cadrul Festivalului Internațional de Teatru Idiș – TES FEST au fost prezente trupe de teatru profesioniste de limbă idiș, din întreaga lume – SUA, Israel, Rusia, Polonia, Franța, Austria, formații și interpreți de muzică *klezmer* de renume mondial, menite să aducă în atenția publicului cultura idiș, sub toate aspectele sale.

Festivalul de Film Evreiesc. Acest festival se înscrie într-o rețea ce include peste 130 de evenimente organizate în întreaga lume sub brand-ul Jewish Film Festival. Cu acest prilej, au avut loc atât proiecții de filme ce abordează o gama largă de subiecte ale lumii evreiești, cât și o serie de evenimente conexe care oferă publicului o dublă viziune asupra acestui univers: imaginea evreilor despre ei înșiși și imaginea evreilor în ochii altor culturi. Nu au lipsit de la cea de-a șaptea ediție a festivalului dezbateri, piese de teatru și un concert de muzică klezmer.

Festivalul Strada Armenească, care reunește mai multe minorități din București și din țară. Cu acest prilej, se desfășoară o serie de manifestări culturale, printre care amintim: concerte de muzică tradițională și modernă, dansuri, spectacole de teatru, expoziții de fotografie, ateliere de caligrafie, mâncare cu specific armenesc.

Anul 2018

Campania M2018, prin intermediul căreia s-a urmărit pătrunderea unor cuvinte din limba minorităților naționale în limba română, campanie desfășurată cu sprijinul organizațiilor minorităților naționale membre în Consiliul Minorităților Naționale. Scopul campaniei a fost acela de a adresa un îndemn tuturor că este timpul să învățăm să trăim împreună diferențele, dar și de transmitere a unui mesaj de unire în diversitate și prețuire a valorilor comune. Această campanie, care a adunat la un loc și prezintă oameni, idei, fapte, valori prin intermediul cărora s-a construit România modern, s-a înscris în seria celor de promovare a dialogului intercultural și a diversității culturale, de conștientizare a contribuției minorităților naționale la dezvoltarea statului român. Prin realizarea acestor campanii, departamentul si-a propus să atragă atenția asupra rolului pe care îl joacă diversitatea culturală în interiorul unui stat.

Tot în cadrul campaniei, amintim publicarea operelor a trei poeți de etnie romă în 3 limbi de *Ziua internațională a romilor*.⁶

Let's Play Lingua Fest. Guvernul României, prin DRI, în colaborare cu Reprezentanța Comisiei Europene în România, Agenția Națională pentru Programe Comunitare în Domeniul Educației și Formării Profesionale, Muzeul Național al Literaturii Române și Asociația Da'DeCe au organizat, la Muzeul Literaturii Române, a VII-a ediție a evenimentului *Let's Play Lingua Fest*, dedicat *Zilei Europene a Limbilor* și organizat cu scopul de a pune în valoare multilingvismul și comunicarea interculturală. Ca și în edițiile precedente, proiectul s-a adresat cu precădere unui public tânăr și foarte tânăr, la proiect participând 8 grupuri a câte 10 elevi, aparținând ciclului de învățământ gimnazial. Elevii au parcurs un traseu în interiorul muzeului, care a inclus diverse activități precum: Vânatoare de comori (găsirea unor indicii aflate în muzeu), puzzles, origami, quiz *Ghiciți limba*, snapshot *Roata norocului*, cu întrebări pe diverse teme cu privire la

⁶ "Jag/ Foc" – Sorin Aurel Sandu

"Ciganyatok/Blestem" – Luminița Mihai Cioabă

"Béke a cigányoknak/ Pace țiganilor" – Rafi Lajos

"Don't Forget Your Name Gypsy Child/ Nu-ți uita numele copil de țigan" - Luminița Mihai Cioabă

anumiți scriitori care aparțin minorităților naționale, precum și un duplex, prin Skype, cu elevi de la o școală cu predare în limba română din Stuttgart, trupa Teatrolici. Cu acest prilej, fiecare grupă participantă a pregătit un moment artistic, prezentat elevilor din Germania și viceversa. La acest eveniment au participat elevi de la Liceul Hristo Botev, Liceul Dante, Colegiul Goethe și Școala Lauder, din ciclul de învățământ gimnazial, elevi care învață în limba maternă.

Pe urmele minorităților naționale, în orașe din Transilvania

La acest proiect au participat peste 20 de elevi care reprezintă următoarele minorități naționale și care au obținut premiul I la faza națională a olimpiadelor de limba și literatura maternă în anul 2018: maghiară, germană, ucraineană, romă, a rușilor – lipoveni, sârbă, slovacă, turcă și greacă. Conceput sub forma unei școli interculturale, proiectul a oferit participanților ocazia de a cunoaște diferite culturi și de a înțelege că diferențele culturale, lingvistice, religioase nu trebuie să ne îndepărteze unii de alții, ci să ne apropie, ele reprezentând o plus valoare în societate. Educația interculturală, prin interacțiunea între participanți aparținând diferitelor minorități naționale, are scopul de a-i ajuta pe elevi să conștientizeze valoarea diversității și de a conduce la creșterea empatiei față de diferențele culturale. În plus, participanții au beneficiat de cursuri pe teme legate de educația interculturală și au vizitat diverse obiective aparținând regiunii multiculturale în care s-a desfășurat tabăra.

ETNIC 2018, inițiat de Forumul Democratic al Germanilor din Județul Caraș Severin, finanțat de Guvernul României, prin DRI, din fonduri nerambursabile. La cea de a XVI-a ediție a Festivalului Interetnic de Muzică Corală și Populară au participat coruri și grupuri corale de tineret, soliști vocali, toate reprezentative ale mai multor etnii care trăiesc în județele Caraș-Severin, Bacău, Neamț, Suceava și București. Au fost interpretate cântece în **limbile română, germană, maghiară și poloneză**.

Romii din România și Holocaustul. Istorie, teorie, cultură. Proiectul a fost inițiat de Centrul de Cercetări Culturale și Sociale Romane Rodimata și sprijinit financiar de Guvernul României, prin DRI, din fonduri nerambursabile. Prin intermediul acestui proiect, a fost editat și tipărit volumul *Romii din România și Holocaustul. Istorie, Teorie, Cultură*. Volumul conține mărturii ale romilor deportați în Transnistria, atât din categoria nomazilor cât și din cea a sedentarelor. Volumul conține documente de arhivă referitoare la planul de desfășurare a deportării, dar se referă și la cazurile de romi care au evadat din Transnistria dorind să se întoarcă în țara natală, România. Volumul a apărut în ediție trilingvă (română, engleză și romani) și a fost tipărit în 2000 de exemplare.

Romane dikhimata / Perspective rome. Culegere de creație literară romani. Proiectul a fost inițiat de Centrul Romilor Amare Rromentza și sprijinit financiar de Guvernul României, prin DRI. Prin intermediul acestui proiect au fost organizate 5 ateliere de creație literară tematică, ocazionate de evenimente din istoria și cultura romilor, în urma acestora fiind realizat volumul *Romane dikhimata/ Perspective rome. Culegere de creație literară romani*. În cadrul proiectului, au fost selectați 16 scriitori romi, dintre care - 10 consacrați și 6 debutanți. Volumul, tipărit în 950 de exemplare, cuprinde creații literare originale ale autorilor romi, în proză și în versuri, atât în limba română, cât și în limba romani.

Anul 2019

- *Târgul Internațional „GAUDEAMUS” – Radio România*. DRI a asigurat participarea organizațiilor minorităților naționale la acest important eveniment, prin închirierea unui spațiu expozițional special dedicat literaturii, presei și tradițiilor minorităților naționale. Pentru această ediție a *Târgului de carte GAUDEAMUS Radio România*, 11 minorități naționale au avut asigurat un spațiu expozițional amenajat standard, în cadrul târgului de carte și au expus cărți, reviste, fotografii, CD-uri. Au fost organizate lansări de carte, de reviste, de CD-uri, evenimente ilustrative pentru artele, tradițiile și obiceiurile minorităților naționale din România. Minoritățile participante au fost: italienii, macedonenii, rușii lipoveni, evreii, armenii, croații, rutenii, grecii, ucrainenii, polonezii, sârbii.

- *Cupa Diversității – Combaterea xenofobiei și discriminării prin sport.* Proiectul a avut ca scop promovarea luptei împotriva rasismului, discriminării, a promovării diversității etnice și culturale în România și pentru a încuraja oamenii să prețuiască și să se bucure de diversitatea societății interculturale. Evenimentul din 2019 a cuprins următoarele componente sportive: un turneu de fotbal pentru copii cu vârste cuprinse între 12 și 14 ani și un turneu de fotbal dedicat jucătorilor neprofesioniști.
- *DONAU LOUNGE 2019 ARAD. Literatură și cultură în țările dunărene.* Esența proiectului a fost reprezentată de propagarea conexiunilor culturale de-a lungul spațiului dunărean, având ca obiectiv principal întărirea și dezvoltarea cooperării culturale din țările dunărene, fiind parte integrantă din obiectivul care vizează „crearea unei Cărți Albastre a identității culturale dunărene” inclus în Aria Prioritară 3 – Cultură, Turism și contacte directe între oameni din cadrul SUERD.
- *Podurile Toleranței.* Proiectul realizat de Forumul B’nai B’rith Dr. Moses Rosen România în parteneriat cu Federația Comunităților Evreiești din România și DRI a avut ca tematică *Contribuția minorităților naționale la dezvoltarea economică a României.*
- *World Experience Festival, ediția a V-a.* La Cluj-Napoca, a avut loc cea de-a cincea ediție aniversară a festivalului *World Experience.* Au avut loc activități sub deviza *multiculti:* spectacole live, artiștii au organizat și workshopuri muzicale ad-hoc, unde au povestit despre culturile lor și s-au informat cu privire la culturile altor artiști. La acest festival, în afară de concerte au mai avut loc expoziții, photo-booth-uri exotice, workshopuri muzicale și dansuri din mai multe zone ale lumii.
- *Proetnica 2019 - Festivalul Intercultural Sighișoara.* Proiectul a inclus și momente de dans și muzică tradiționale, susținute de peste 50 de ansambluri ale minorităților naționale. Totodată, în 2019, a fost introdusă o categorie nouă, intitulată *Salonul literar,* în care scriitorii ai minorităților naționale, precum și scriitorii care scriu despre minorități au avut posibilitatea să își prezintă operele, să organizeze dezbateri, lecturi, prezentări, expoziții, lansări de carte. Festivalul a mai cuprins secțiunile: Agora dialogului intercultural (prelegeri, mese rotunde, simpozioane), teatru, expoziții comune de artă cu lucrări ale artiștilor contemporani din rândul minorităților naționale.
- *Arta împotriva urii sociale, a discriminării, antisemitismului și xenofobiei. pictură, nu ură! Tabără de pictură, ediția a IV-a.* În 26 – 31 august, DRI împreună cu Federația Comunităților Evreiești din România – Cultul Mozaic și Fundația Filderman pentru Educație, Cultură și Artă, au organizat cea de-a IV – a ediție a Taberei de pictură, la Constanța. Cu acest prilej, 37 de tineri artiști, elevi ai colegiilor de artă din Bacău, Buzău și Constanța, Cumpăna – Constanța, îndrumați de profesori de arte plastice, au realizat lucrări, având ca subiect mesajul artei plastice împotriva oricăror forme de manifestări ale urii sociale.
- *Tabăra Cantus Mundi.* În perioada 30 octombrie – 03 noiembrie 2019, a avut loc la Brașov tabăra *Cantus Mundi – diversitate și multiculturalitate.* Tabăra a fost realizată în colaborare cu membri ai Corului Național de Cameră “Madrigal – Marin Constantin”, cel mai amplu program de integrare socială prin cânt coral destinat copiilor și tinerilor din România, oferind participanților, elevi ce aparțin minorităților naționale, cunoștințe de bază din tehnica muzicii corale și abilități de a crea și gestiona coruri de copii și tineri.
- *Festivalul Internațional de Teatru Idiș TESFEST, ediția a IV-a.* A reunit la București o parte din cei mai reprezentativi exponenți ai limbii și teatrului idiș din întreaga lume, prezentând specificul unic al limbii și culturii idiș. Au participat peste 100 de actori, muzicieni, regizori, dramaturgi, istorici dar și reprezentanți ai DRI, ai Primăriei Municipiului București, Institutului Cultural Român, Federației Comunităților Evreiești din România, UNITER, Ambasadelor și Institutelor Culturale ale țărilor participante, jurnaliști români și străini etc.

În 2019, majoritatea activităților au avut ca temă educația în diferite limbi pentru copiii minoritari, educația non-formală, cultura exprimată în limbile minorităților, organizarea unor manifestări culturale comune, multietnice, stimularea spiritului civic al tineretului minoritar, valorificarea patrimoniului cultural al comunităților etc. În sesiunea organizată de DRI în luna mai 2019, au fost înregistrate **91 de proiecte** cu finanțare nerambursabilă, din care au fost selectate spre finanțare și **aprobat 50 de proiecte**. Din cele 50 de proiecte, **au fost finalizate 47 de proiecte** (trei fiind anulate din motive obiective, de către inițiatori). Proiectele aprobate spre finanțare, prin finanțare nerambursabilă au vizat: filme/festival de film/ateliere de film - 6 proiecte; teatru/festival de teatru – 5 proiecte; tipărituri/albume/cărți – 6 proiecte; tradiții/folclor/patrimoniu – 16 proiecte; conferințe pe teme de minorități - 3 proiecte; proiecte pe teme de educație – 11 proiecte.

Amintim câteva din cele 47 de proiecte cu finanțare nerambursabilă derulate în 2019:

Festivalul Strada Armenească (ediția a VI-a). Prin concerte de muzică tradițională și modernă, spectacole de dansuri tradiționale, ateliere de caligrafie, dans și creație, expoziții de fotografie, grafică și documentare, gastronomie specifică și cafea la nisip și delicatose orientale în cadrul cafenelei amplasate pe Strada Armenească, festivalul a oferit participanților o incursiune în special în cultura armenească și, în calitate de invitați, în cultura altor minorități, cum ar fi grecii, romii, evreii.

Academia Interculturală de Vară ProEtnica. Prin intermediul celor două vizite de studiu, pe ruta Sighișoara – Mediaș – Saschiz - Sângeorgiu de Pădure – Sighișoara, participanții au avut ocazia de a cunoaște trecutul și prezentul în ceea ce privește conviețuirea interetnică dintre armeni, maghiari, germani, romi, evrei și români.

ETNIC 2019. Proiectul a oferit un cadru optim pentru participanții diferitelor etnii să își prezinte și să promoveze propriile identități etnice și culturale, prin interpretarea unor piese muzicale reprezentative pentru fiecare dintre comunități. Specificul proiectului a constat însă și în cunoașterea culturii germane, prin interpretări ale operelor germane în limba germană de către reprezentanții altor comunități.

Amintiri de carton.....Harta orală a Deportării romilor în Transilvania. Proiectul a fost realizat sub forma unei expoziții, care a inclus documente de arhivă, portrete foto ale supraviețuitorilor deportării, fotografiile de familie și fragmente de interviuri cu supraviețuitorii romi ai Holocaustului. Expoziția a fost lansată la Memorialul Holocaustului din București.

Colocviul Teatrelor Minorităților Naționale - Ediția XIII. Colocviul Teatrelor Minorităților Naționale este festivalul de teatru cu cel mai vechi istoric din Transilvania și este organizat bienal de Teatrul Figura Studio, respectiv Asociația Figura din Gheorgheni. Pe lângă teatrele minoritare din România – maghiare, germane, evreiesc și rom – la ediția de anul acesta a participat și teatrul de expresie maghiară din Novi Sad, Serbia.

Bilet de iertare. În 7 noiembrie, a avut loc proiecția filmului de scurt – metraj *Bilet de Iertare*, scurtmetraj realizat de Alina Șerban. Cunoscută în România ca inițiatoarea teatrului cu mesaj social rom, Alina Șerban a reușit în decursul ultimilor 10 ani să aducă în atenția publicului povești despre experiențele romilor din perspectivă romă. Filmul este o premieră cinematografică - primul film scris și regizat de o femeie de etnie

romă din România - și este bazat pe o poveste reală din anii 1800, în vremea sclaviei romilor în Țările Române.

Drepturile minorităților naționale - de la teorie la practică. Proiectul a avut în vedere implementarea unor ateliere nonformale de promovare în rândul tinerilor a drepturilor minorităților naționale. A fost realizată și o masă rotundă dedicată tinerilor, pe tema diversității – drepturile minorităților naționale de la teorie la practică, iar participanții au avut ocazia să viziteze și să cunoască instituțiile cele mai relevante în domeniul protecției minorităților naționale. Obiectivele proiectului au vizat și implementarea unei campanii de promovare indirecte a drepturilor minorităților naționale prin intermediul tinerilor.

Proiectul *Dobrogea, Edificii cu mozaic: Crediința, Cultura, Cetatea*, proiect implementat de Asociația Eurocult, și-a propus să analizeze particularitățile minorităților naționale, patrimoniul lor cultural, să identifice și să prezinte evoluțiile acestora în planurile social, politic, militar, științific, economic, cultural, contribuind la valorificarea potențialului cultural și creativ ale minorităților. Proiectul a atras atenția publicului local și național, în special a publicului tânăr, asupra importanței prezenței minorităților în Dobrogea, în special, și în România, în general.

Festivalul filmului evreiesc. Festivalul este un bun exemplu în promovarea și valorificarea moștenirii culturale a minorităților din România și al dialogului intercultural și interetnic. Proiectul și-a propus să informeze publicul românesc cu privire la tradițiile și arta evreiască, precum și să educe publicul în sensul toleranței interetnice și religioase. Pe lângă proiecții, în cadrul festivalului s-au organizat conferințe, concerte de muzică evreiască, au fost promovate personalități importante din istoria culturală a evreilor din România și au avut loc dezbateri.

Seminar: Școlile slovace încotro? Protejarea identității naționale. La seminar au participat 100 de cadre didactice, reprezentanți ai Uniunii Democratice a Slovacilor și Cehilor, reprezentanți ai instituțiilor cu atribuții în sfera educației. Evenimentul a constat în evidențierea importanței păstrării identității naționale prin intermediul școlii, în analiza problemelor cu care se confruntă cadrele didactice slovace, dar și în găsirea unor soluții pentru asigurarea unui proces educațional de calitate.

Romane ceacimata/Adevăruri rrome. Culegere de creație literară rromani. Proiectul a cuprins următoarele activități: organizarea a 5 ateliere de creație literară tematică, pornind de la evenimente din istoria și cultura romilor. Atelierele de creație au fost organizate în jurul câtorva date importante din istoria și cultura romilor și au abordat teme conexe istoriei și culturii romani.

O parte din creațiile literare prezentate în cadrul acestor ateliere de creație au fost selectate pentru a fi incluse în volumul „*Romane ceacimata/Adevăruri rrome. Culegere de creație literară rromani*”. Creațiile realizate în limba romani au fost traduse în limba română și publicate bilingv.

Itinerariu evreiesc în România. Filmul documentar prezintă o parte din istoria și patrimoniul comunității evreiești din România. Documentarul pune accent pe sinagogile încă funcționale, oferind detalii istorice și arhitecturale, pe cimitirele evreiești și pe simbolurile comunității evreiești, oferind publicului o incursiune interesantă în cultura comunității evreiești și, în aceeași măsură, în istoria și tragediile suferite de comunitatea evreiască de-a lungul timpului.

Pe lângă proiectele susținute de Guvernul României, prin DRI, asociațiile minorităților naționale ce vorbesc limbile recunoscute de România în baza părții a II-a din Cartă au desfășurat o serie de proiecte, după cum urmează:

Asociația Liga Albanezilor din România a organizat evenimente pentru promovarea culturii și limbii albaneze, școli informale de limbă albaneză, a reeditat și distribuit ghiduri de conversație româno-albaneze și manuale.

În anul **2016** au fost tipărite, din sumele alocate de la bugetul de stat, 35 de cărți/ publicații. Menționăm *Ghidul de conversație româno- albanez* cu o apariție și un tiraj de 765 exemplare, precum și manuale de limbă albaneză realizate în două ediții, într-un tiraj 175 exemplare per ediție. Publicația albanezilor în perioada analizată a fost *Prietenul Albanezului*.

În anul **2017**, au fost publicate, din sumele alocate de la bugetul de stat, 5 cărți/ publicații. Până în luna aprilie a fost publicat *Prietenul Albanezului*, după care a apărut *Drita* cu 11 apariții și un tiraj de 2500 exemplare per apariție.

În cursul anului **2018** au fost reeditate și tipărite dicționare de conversație româno-albaneze în două ediții cu un tiraj de 3300 de exemplare, publicația *Drita* cu 12 apariții cu un tiraj de 2500 de exemplare per apariție, manuale de limba albaneză, 31 de cărți.

Uniunea Armenilor din România s-a axat pe cursuri ce au loc săptămânal, în orașele unde sunt localizate comunitățile armenie (București, Constanța, Botoșani). Copii care beneficiază de aceste cursuri săptămânale sunt în număr de aproximativ 40. De asemenea, Uniunea Armenilor din România a desfășurat, în 2016, 8 acțiuni vizând promovarea limbii armenie, 30 de acțiuni în 2017 și 5 astfel de acțiuni în 2018.

Uniunea Elenă din România organizează anual cursuri de limba greacă, nu numai pentru elevi, ci și pentru adulți. De asemenea, prin participarea la evenimentele culturale locale sau naționale, precum festivalurile, târgurile, zilele orașelor și altele, limba neogreacă este promovată prin cântece și poezie.

În același sens, secțiile de limba neogreacă din cadrul Universităților din București și Iași s-au dezvoltat prin aducerea de cadre didactice specializate detașate din Grecia care contribuie semnificativ la studierea limbii grecești la nivel superior. Pe de altă parte, editura *UER Press* a Uniunii Elene din România tipărește publicații bilingve ale scriitorilor și poezilor greci de seamă, revista trimestrială bilingvă, broșuri, având în același timp colaborări cu edituri sau cu organizații culturale de profil.

În anul 2016 au fost realizate 18 acțiuni care au vizat promovarea limbii elene, în anul 2017 - 9 acțiuni, iar în anul 2018 - 18 acțiuni.

În ceea ce privește promovarea limbii **italiene**, aceasta este cunoscută și înțeleasă atât de majoritatea membrilor comunității, cât și de un număr mare de membri din rândul populației majoritare. Limba italiană este studiată în multe instituții de învățământ din România, context în care nu sunt necesare măsuri speciale pentru salvagardarea ei. Periodic, sunt organizate evenimente culturale, educative, științifice în instituții de diferite niveluri, în care limba italiană este folosită de către vorbitori nativi, în majoritatea situațiilor fără a fi nevoie de traducători. În sensul promovării și salvagardării limbii minoritare italiene, conform celor comunicate de organizație, Asociația Italianilor din România – RO.AS.IT. editează, încă de la înființarea ei, publicații periodice lunare sau trimestriale cu sprijinul financiar al Guvernului României, prin DRI, precum: revista *Siamo di nuovo insieme* și jurnalul *Piazza Romană* - larg difuzate în rândul cetățenilor de etnie italiană, precum și către instituțiile sau persoanele fizice implicate sau interesate de acest proces. În același scop, RO.AS.IT. publică cărți bilingve, referitoare la istoria emigrației italiene în România, la personalitățile

cultural - științifice care provin din rândul etnicilor italieni din România sau lucrări de beletristică realizate de etnici italieni locali.

În anul 2016, din sumele alocate de la bugetul de stat, au fost realizate 5 acțiuni legate de promovarea limbii italiene; în anul 2017 - 6 proiecte, iar în anul 2018 - 4 proiecte de promovare a limbii minoritare italiene.

În ceea ce privește promovarea **limbii idiș**, în perioada analizată, FCER a organizat o serie de evenimente în care s-a pus un accent deosebit pe promovarea limbilor idiș și ebraică. Dintre aceste evenimente amintim:

Organizarea la Suceava și Rădăuți a primei ediții a Festivalului Limbii și Teatrului Idiș (29-30 mai 2018). Evenimentul a constat în concerte, spectacole de teatru, conferințe, lansări de carte, activități cu specific evreiesc.

Reprezentările ale celor 5 formații de klezmeri din România (Bucharest Klezmer Band, Hakeshet Klezmer Band – Oradea, Mazal Tov – Cluj Napoca, Nigun – Iași și formația din Galați), în repertoriul cărora se regăsesc multe cântece în limba idiș.

În perioada menționată, au fost două ediții ale Festivalului Internațional de Teatru Idiș (TESFEST) organizate de către Teatrul Evreiesc de Stat. **De altfel, în fiecare stagiune, la Teatrul Evreiesc de Stat, cel puțin 30% dintre spectacole sunt în limba idiș.**

Publicarea de către Editura Hasefer⁷ și de alte edituri a operelor unor mari scriitori de limbă idiș: Shalom Alehem, Ițic Manger, Isaac Beeshevis – Singer, Elie Wiesel etc. De asemenea, publicarea unor studii despre limba sau teatrul idiș.

La evenimente importante, precum Festivalul Internațional ”Mihail Sebastian”, care se desfășoară în fiecare an la Brăila, un capitol important îl reprezintă acte dramaturgice sau concerte în idiș, precum și comunicări despre acest subiect.

Organizarea de conferințe despre limba și literatura idiș de către alte instituții: la Institutul Cultural Evreiesc din Copenhaga, Camelia Crăciun, lector în cadrul Facultății de Limbi și Literaturi Străine din Universitatea București, a susținut conferința ”The Dawn Of Yiddish Theatre”. Evenimentul s-a realizat cu sprijinul Ambasadei României la Copenhaga; Conferința „Teatrul evreiesc, de la Avraham Goldfaden și Mihail Sebastian la Broadway” susținută de Alexander Hausvater, la ICR Tel Aviv.

În anul 2017, au fost publicate, cu susținere financiară de la bugetul statului, 19 cărți, iar în anul 2018, au fost tipărite 17 cărți.

În ceea ce privește promovarea limbii **macedonene**, Asociația Macedonenilor din România a continuat să organizeze cursurile de duminică de limbă macedoneană la sediile sucursalelor precum și tabere în România unde se țin cursuri intensive de limbă și cultură macedonene.

În ceea ce privește promovarea limbii **poloneze**, **în baza solicitărilor formulate de** Uniunea Polonezilor din România (UPR), precum și de deputatul minorității poloneze a fost aprobată funcționarea unor clase cu număr mai mic de elevi decât cel prevăzut de lege, la școlile unde se predă limba polonă ca limbă maternă: Școala Gimnazială Henryk Sienkiewicz Solonețu Nou, Școala Gimnazială Cacica și Școala Gimnazială Krystyna Bochenek, Poiana Micului (județul Suceava).

În anul 2016, UPR a organizat 8 evenimente de promovare a limbii poloneze ca limbă maternă; în anul 2017 - 14 evenimente, iar în anul 2018 - 9 evenimente.

⁷ Parte componentă a *Centrului Iudaic de Editură și Publicistică*, înființat de către Federația Comunităților Evreiești din România, începând cu anul 2011.

În toată această perioadă au fost publicate, cu fonduri de la bugetul de stat, cărți și reviste în limba poloneză pentru etnicii polonezi din România: culegere de referate *Aspecte istorice și culturale ale relațiilor polono-române*, Pleșa – *Istoria satului și a parohiei*, revista *Polonus* (lunar) și *Micul Polonus* (trimestrial).

În ceea ce privește promovarea **limbii romani**⁸, în baza unui proces început încă din anii 1990, a fost dezvoltată o serie de proiecte editoriale, în cooperare cu instituții guvernamentale și non-guvernamentale, în vederea sprijinirii procesului educațional. Menționăm câteva proiecte inițiate în 2019 de Centrul Național de Cultură a Romilor – Romano-Kher, din cadrul Guvernului României – instituția care are ca obiectiv fundamental promovarea și conservarea limbii romani, prin dezvoltarea producției de carte, a periodicelor și a lucrărilor de specialitate:

- Dicționar trilingv rom-român-englez, tipărit în 1500 de exemplare – lucrare merită a încuraja studierea variantei comune, internaționale, a limbii romani, din perspectiva grafiei internaționale rome, a lexicului și structurii sale;
- Dicționar dialectal al limbii romani, tipărit în 500 de exemplare – lucrare elaborată pornind de la premisa importanței lexicului dialectal pentru marcarea caracterului distinctiv al unei limbi, mai ales în cazul limbii romani, a cărei bază o constituie dialectele vorbite în cadrul diferitelor comunități de romi. Lucrarea include și o prezentare generală a dialectelor, precum și descrierea alfabetului utilizat;
- Amare Barvalimata: antologie de texte literare inspirate din cultura romă – tipărită în 1000 de exemplare;
- Carte pentru copii – ”Tiro, Miro și Tiro”, tipărit în 1500 de exemplare.

În scopul promovării limbii **rutene**, sunt încurajate permanent atât activitățile de promovare a limbii rutene pe plan local în comunitățile locale mici, cât și la nivel național cu ocazia activităților la care participă filialele organizației, dar și pe plan internațional la manifestările promovate de Consiliul Mondial al Rutenilor. Pot fi date ca exemple activitățile cu ocazia Zilei Rutenilor din România, care se desfășoară în fiecare an la data de 3 martie, Zilele Culturii Rutene derulate anual în filialele organizației, Tabăra națională anuală pentru copii și tineret.

Uniunea Culturală a Rutenilor din România depune eforturi pentru crearea cadrului propice pentru promovarea, conservarea și învățarea limbii rutene. În acest sens, s-au păstrat școlile de sfârșit de săptămâna de la Peregu Mare (jud. Arad) și Dărmănești (jud. Suceava).

În anul 2016, au fost realizate, cu sume alocate de la bugetul de stat, 3 proiecte legate de promovarea limbii materne; în anul 2017 - 3 proiecte, iar în anul 2018 - 4 evenimente.

În ceea ce privește promovarea limbii **tătare**, dorim să facem trimitere la *informațiile furnizate la partea I, punctul 4. „Măsuri concrete luate de statul român pentru implementarea Recomandărilor Comitetului de Miniștri”, precomandarea nr. 3 „să dezvolte modele educaționale cuprinzătoare pentru predarea în sau din limba tătară și turcă, în cooperare cu reprezentanții vorbitorilor de limbă minoritară”*.

Membrii minorității tătare din România beneficiază, în continuare, de promovarea limbii materne în cadrul emisiunilor Radio și TV. În anul 2018, autoritățile locale din Județul Constanța au sprijinit financiar desfășurarea manifestărilor prilejuite de Ziua Limbii Tătare. În anul 2018, au fost realizate, cu sume alocate de la bugetul de stat, 11 acțiuni legate de promovarea limbii materne. În cursul anului 2019, Guvernul României, prin DRI, a inițiat formarea unui grup de lucru interinstituțional pentru revitalizare limbii tătare în România, cu participarea reprezentanților Direcției Minorități din cadrul Ministerului Educației și

⁸ A se vedea punctul I.4.4, pagina 18.

Cercetării și ai Institutului pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale. Grupul de lucru pentru revitalizarea limbii tătare analizează continuu posibilitățile prin care, împreună cu minoritatea tătară, limba tătară poate fi păstrată și promovată prin sistemul educațional din România.

d the facilitation and/or encouragement of the use of regional or minority languages, in speech and writing, in public and private life;

În ceea ce privește facilitarea și/sau încurajarea folosirii limbilor minorităților în oral sau în scris, autoritățile române încurajează folosirea acestor limbi atât în mediul privat, cât și în spațiul public.

România dispune de un cadru legal modern privind garantarea și asigurarea drepturilor minorităților naționale. Constituția garantează „dreptul la păstrarea, la dezvoltarea și la exprimarea liberă a identității etnice, culturale, lingvistice și religioase” a persoanelor aparținând minorităților naționale (art. 6 al. 1) și de asemenea, exclude discriminarea pe motiv de origine etnică (art. 4 al. 2).

Utilizarea limbii materne în spațiul public și privat, oral și în scris, precum și în relațiile cu autoritățile este astfel un drept garantat prin legea fundamentală românească.

Politica României în ceea ce privește minoritățile naționale include între drepturile garantate și protejate și dreptul la informare în limbile materne. Minoritățile naționale din România beneficiază de fonduri de la bugetul de stat pentru editarea de presă și alte publicații (cărți, dicționare, manuale) în limba maternă prin DRI. La rândul său, Televiziunea Română oferă un spațiu de emisie important minorităților naționale.

Din evaluarea realizată cu sprijinul organizațiilor reprezentative ale minorităților naționale nu a reieșit existența vreunei situații problematice privind utilizarea limbilor materne, remarcându-se că unele dintre acestea sunt utilizate mai pregnant în spațiul privat decât în spațiul public.

În ceea ce privește limba **albaneză**, familiile cu ascendență albaneză sunt încurajate în direcția unei utilizări mai extinse a limbii albaneze, cel puțin în mediul privat.

În ceea ce privește limba maternă **armeană**, aceasta este utilizată cu preponderență în familie, folosirea ei fiind încurajată prin intermediul diverselor publicații

În ceea ce privește limba **greacă**, este înregistrată o creștere semnificativă a numărului preșcolarilor, al elevilor și adulților care frecventează cursurile de limba neogreacă, la nivelul tuturor filialelor organizațiilor persoanelor aparținând minorității elene din țară.

În ceea ce privește limba **italiană**, sunt tot mai mulți vorbitori nativi de limba italiană care se pot exprima în limba maternă, atât scris cât și vorbit, în viața publică, dar mai ales în viața privată.

În ceea ce privește limba **idiș**, în perioada 2016 – 2018, a fost organizată o serie de evenimente vizând promovarea limbilor idiș și ebraică, cum ar fi Festivalul Hamsa, Mărțișor muzical din Israel, Festivalul Mihail Sebastian, reprezentațiile celor 5 formații de klezmeri din România, publicarea de către Editura Hasefer și de alte edituri a operelor unor mari scriitori de limbă idiș precum Shalom Alehem, Ițic Manger, Isaac Beeshevis – Singer, Elie Wiesel, etc. De asemenea, publicarea unor studii despre limba sau teatrul idiș se înscrie printre măsurile de încurajare a utilizării limbii idiș.

Utilizarea limbii **macedonene** în viața privată este încurajată prin punerea la dispoziția celor interesați a unor cărți audio cu poezii ale clasicilor macedoneni, cu povești pentru copii, precum și cu piese de teatru. De asemenea, de la sediile sucursalelor pot fi împrumutate filme din filmografia macedoneană.

În ceea ce privește limba **poloneză**, folosirea acesteia este încurajată prin organizarea de cursuri de limba poloneză pentru elevii de etnie poloneză, dar și pentru persoane de altă etnie. În Cacica (județul Suceava) la

biserică romano-catolică construită în anul 1904 de către comunitatea poloneză, liturghiile sunt celebrate și în limba poloneză, pe lângă limbile română, germană și maghiară.

În ceea ce privește utilizarea limbii poloneze în relația cu autoritățile locale, există o singură localitate - Cacica, Județul Suceava – în care ponderea populației de etnie poloneză depășește pragul de 20% din totalul populației. În acest caz, denumirea localității este inscripționată bilingv, precum și denumirile instituțiilor publice. Totodată, în cadrul unor ceremonii publice a fost utilizată limba polonă.

În ceea ce privește folosirea limbii **romani** în viața publică și privată, există variații în practica autorităților locale în care minoritatea romă reprezintă minimum 20% din populația comunei (22 de județe ale României: *Alba, Arad, Argeș, Bacău, Bistrița-Năsăud, Bihor, Brașov, Caraș-Severin, Călărași, Cluj, Dolj, Galați, Maramureș, Mehedinți, Mureș, Olt, Satu Mare, Sălaj, Sibiu, Suceava, Timiș și Vrancea*). Aceste variații se explică prin particularitățile limbii romani – limbă care abia din 1990 a beneficiat de o grafie comună internațională, dar și prin faptul că, în procent mare, limba română este limbă maternă.

Drept urmare, în marea majoritate a cazurilor, solicitările scrise sau orale adresate primăriilor nu au fost realizate în limba romani și, prin urmare, nici răspunsurile la acestea. Există însă situații în care hotărârile cu caracter normativ și cele cu caracter individual ale consiliilor locale se aduc la cunoștința publică în limba romani. De asemenea, limba romani a început să fie utilizată în cadrul ceremoniilor.

În ceea ce privește folosirea limbii **rutene** în viața publică și privată, folosirea acestei limbi este încurajată de UCRR, mai ales în familiile rutene. De asemenea, în satul Peregu Mare, județul Arad, limba ruteană este folosită în serviciile religioase din Biserica Ruteană Greco-Catolică.

În ceea ce privește folosirea limbii **tătare** în viața publică și privată, comunitatea tătară din România beneficiază în continuare de promovarea limbii materne în cadrul emisiunilor Radio și TV. În anii 2016 – 2018, Uniunea Democrată a Tătarilor Turco – Musulmani din România a organizat evenimentul dedicat comemorării poetului național *Mehmet Niyazi*. Premiul „*Mehmet Niyazi*” pentru cultivarea și promovarea valorilor literaturii, artei și culturii tătare din România a fost instituit prin Legea nr. 366/2007. În anul 2018, autoritățile locale din Județul Constanța au sprijinit financiar desfășurarea manifestărilor prilejuite de Ziua Limbii Tătare.

e the maintenance and development of links, in the fields covered by this Charter, between groups using a regional or minority language and other groups in the State employing a language used in identical or similar form, as well as the establishment of cultural relations with other groups in the State using different languages;

Relațiile dintre aceste comunități sunt menținute prin schimbul de publicații, prin manifestări interetnice și interculturale găzduite sau finanțate de Guvernul României, prin DRI, sau prin participarea publicului larg, inclusiv a persoanelor aparținând minorităților naționale și a reprezentanților organizațiilor acestora, la numeroasele evenimente găzduite de Guvernul României, prin Ministerul Culturii sau DRI.

În ultima perioadă, s-a remarcat o intensificare a contactelor dintre organizațiile reprezentative ale minorităților naționale din România, concretizată în organizarea de evenimente comune sau participarea ca invitat la evenimente ale altor minorități. Prezentăm, în cele ce urmează, câteva exemple relevante:

Minoritatea greacă organizează anual festivalul „Alfabetul conviețuirii”, unul dintre primele evenimente de acest gen, la care sunt invitate toate organizațiile reprezentative ale minorităților naționale. ”E vremea carnavalului”, proiect organizat în colaborare cu Muzeul Național „Dimitrie Gusti” din București, reunește, de asemenea, reprezentanți ai tuturor minorităților naționale prezente pe teritoriul României.

Festivalul interetnic internațional „Confluente”, organizat la Iași de **Asociația Italianilor din România – RO.AS.IT.**, cu sprijin de la bugetul de stat este, de asemenea, un exemplu edificator în acest sens. La edițiile

precedente ale acestui festival, au participat artiști reprezentând minoritățile armeană, croată, evreiască, germană, greacă, macedoneană, poloneză, rusă-lipoveană, ruteană, sârbă, turcă, ucraineană, maghiară, dar și invitați din Italia.

Minoritatea evreiască a fost, de asemenea, puternic implicată în organizarea de evenimente în colaborare cu organizații ale celorlalte minorități naționale, cum ar fi festivalurile „ProEtnica”, „Podurile toleranței”, eveniment realizat de Forumul B'nai B'rith în parteneriat cu DRI, „Cultura Unește Popoare”, alături de minoritatea rușilor lipoveni din România, „Pașaport turcesc”, eveniment organizat alături de Uniunea Democrată a Tătarilor Turco- Musulmani din România și Ambasada Republicii Turce.

Minoritatea ruteană a participat cu grupuri folclorice tradiționale la „Zilele Comunei Peregu Mare” (alături de maghiari, slovaci, romi), „Festivalul Interetnic” de la Sighișoara, „Festivalul Szeike” de la Odorheiul Secuiesc, iar **minoritatea tătară** a fost nelipsită de la evenimentele organizate de minoritatea elenă și cea italiană menționate mai sus, precum și de la „Primăvara comunitară”, organizată de Uniunea Democrată Turcă din România.

Minoritățile albaneză, armeană, macedoneană și poloneză au și ele relații strânse de colaborare cu organizațiile reprezentative ale celorlalte minorități, precum și cu o serie de organizații ale minorităților naționale din alte state.

f the provision of appropriate forms and means for the teaching and study of regional or minority languages at all appropriate stages;

În ceea ce privește limbile acoperite de prevederile Părții a II-a a Cartei, subliniem faptul că numărul mic al vorbitorilor și răspândirea geografică a acestora fac imposibilă, cu câteva excepții, predarea lor în sistemul public de învățământ. Sarcina promovării lor este astfel preluată, în principal, de asociațiile reprezentative ale minorităților naționale respective care, cu susținerea financiară a Guvernului și în cooperare cu Ministerul Educației și Cercetării sau cu alte instituții, asigură o ofertă educațională calibrată în funcție de solicitările punctuale ale membrilor minorității. Situația pentru perioada de raportare este următoarea:

- Limba **albaneză** nu este predată în învățământul public, deoarece minoritatea albaneză din România este răspândită practic în aproape toate județele țării și nu există grupe suficient de mari de vârstă școlară organizate în aceeași localitate. De aceea, cursurile sunt organizate de către cadre didactice de specialitate, membre ale Asociației Liga Albanezilor din România. Asociația a organizat, de asemenea, evenimente de promovare a limbii și culturii albaneze, a reeditat și distribuit ghiduri de conversație româno-albaneze și manuale de limbă albaneză.
- Limba **armeană**: Cu începere din anul 2015, a fost înființată catedra de armenologie la Universitatea Babeș-Bolyai, iar la Universitatea București există catedră de limbă armeană. De asemenea, UAR organizează Școala săptămânală, la București, pentru studii de limba maternă și istorie, implicând constant 22 de elevi și 1 cadru didactic.
- **Limba greacă**: În cadrul colaborării UER cu Ministerul Educației din România, s-au stabilit numărul de manuale, programa școlară și regulamentul olimpiadelor specifice nivelului de pregătire a fiecărui elev în parte. Elevii sunt încadrați pe grupe, în funcție de nivel și vârstă (începător, intermediar, avansat). De asemenea, există o foarte bună colaborare cu Ministerul Educației, în sensul înscrierii elevilor doritori la cursurile de limba neogreacă cu notare în sistemul învățământului de stat, precum și o largă susținere în desfășurarea tuturor etapelor olimpiadei de limba neogreacă. Echipele de dansuri formate din elevii care studiază limba maternă participă la diverse faze ale concursului *Diversitatea – o șansă în plus pentru viitor* (2016-2017), *Călătoria mea multiculturală* (2016-2017), obținând rezultate deosebite cât și la activitățile organizate cu ocazia *Zilei Internaționale a limbilor materne* (2016-2017), Festivalul MALLtilingvism (2016-2017) și altele. În anul 2018 au fost înscriși în total 812 elevi, dintre care 407

beneficiază de studiul limbii neogreacă ca limba maternă în sistemul învățământului de stat, 287 elevi beneficiază de studiul limbii neogreacă ca limbă străină - opțional în sistemul învățământului de stat și 118 elevi studiază limba neogreacă ca limbă străină în afara sistemului de învățământ. De asemenea, există un total de 23 de cadre didactice.

- **Limba italiană:** În cadrul Liceului Teoretic Dante Alighieri din București există clase cu predare în limba maternă italiană de la nivelul preșcolar până la cel liceal. În anul școlar 2018, în aceste clase învățau 508 elevi, numărul cadrelor didactice fiind de 50.
- **Limba idiș:** Limba idiș e studiată în Complexul Educațional "Lauder-Reut". Federația Comunităților Evreiești din România a organizat cursuri de limba idiș la Centrul Comunitar Evreiesc din București.
- **Limba macedoneană.** Asociația Macedonenilor din România a organizat la nivel de sucursale cursuri de limbă macedoneană pentru adulți, tineri și copii. De asemenea, a organizat proiectul *Tabăra de limbă, cultură și tradiții macedonene* pentru copii și adulți. Persoanele care asigură predarea limbii materne macedonene nu sunt licențiate la facultăți de profil (filologie sau limbă străină). Comunitatea macedoneană din România este neomogenă pe întreg teritoriul țării, numărul scăzut al persoanelor aparținând acestei minorități făcând imposibilă crearea de clase la orice nivel pentru predarea și învățarea în limba maternă. La Facultatea de Limbi și Literaturi Străne din cadrul Universității București, funcționează un departament de filologie rusă și slavă, în cadrul căreia poate fi studiată limba macedoneană.
- **Limba poloneză.** *Copiii Bucovinei* este un proiect educativ care datează din anul 2002, având drept scop inclusiv îmbunătățirea nivelului la învățatură. Programul a cuprins inclusiv mai multe conferințe pentru profesori, referitoare la metodele de predare a limbii poloneze. Sunt invitați, anual, profesori pentru a preda limba polonă în mai multe localități din județul Suceava. La Colegiul "Alexandru cel Bun" din Gura Humorului (clasele 9-12) funcționează clase cu predare parțială în limba polonă și, în plus, a fost reintrodusă predarea limbii poloneze ca limbă maternă. Uniunea Polonezilor din România împreună cu Ambasada Republicii Poloneze la București, Centrul de Dezvoltare a Educației Poloneze din Străinătate din Varșovia și Inspectoratul Școlar Județean Suceava organizează anual ateliere metodice pentru profesorii de limba poloneză, educatori și învățători din școlile și grădinițele în care se predă limba poloneză. În cadrul proiectelor și parteneriatelor încheiate între școlile din județul Suceava unde se studiază limba maternă și școli din Polonia au avut loc schimburi de experiență cu privire la predarea limbii poloneze.
- **Limba Romani** - facem trimitere la informațiile furnizate la secțiunea I.4. „Măsuri concrete luate de statul român pentru implementarea Recomandărilor Comitetului de Miniștri”, punctul 4. „să continue să dezvolte o ofertă cuprinzătoare de predare în limba romani, ținând cont de nevoile și dorințele vorbitorilor romi”.

Conform datelor Ministerului Educației Naționale, la Facultatea de Limbi și Literaturi Străine a Universității din București, secțiunea Limba și literatura română, sunt oferite anual 21 de locuri tinerilor romi, interesați de absolvirea unei diplome de licență în filologie. Absolvenții acestei secțiuni asigură predarea limbii și literaturii romani în școli (clasele V-XII). 15 dintre aceste locuri sunt subvenționate pentru predarea la nivel pre-școlar, școlar și liceal, Guvernul României a editat întregul set de manuale, ca parte a unui program al cărui scop îl constituie susținerea limbii romani în educație, demarat încă din 2001. Un set similar de manuale în limba romani există din anul 2000, la Facultatea de Limbi și Literaturi Străine din cadrul Universității București, unde studiul limbii romani a început încă din 1992. Totodată, profesorii de la departamentul de limba romani sprijină o serie de activități în țară și în exterior, ca membri ai unor grupuri care organizează conferințe privind limba și cultura romani.

Începând cu 2016, la Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca este disponibil un curs opțional de limbă romani deschis atât studenților romi, cât și non-romilor.

Pregătirea continuă a cadrelor didactice este asigurată în casele de formare a cadrelor didactice din țară. Un curs specific oferit este cel despre Educational Romanipen.

În plus, oferta de formare continuă a profesorilor și dezvoltare profesională include un curs de vară de limba romani și metodologia de predare, care este organizat anual de Direcția pentru Minorități din cadrul Ministerului Educației Naționale, în colaborare cu Casa Corpului Didactic Profesorilor din Constanța și alți parteneri (Fundatia Ruhama din Oradea, Asociația „Divers” din Târgu Mureș, Fundația „Romtex” din Olanda, REF RO etc.). La aceste cursuri participă profesori pentru învățământul preșcolar, primar, secundar, dar și inspectori școlari.

De exemplu, în 2018 au fost organizate la Costinești (județul Constanța) trei module succesive dedicate cadrelor didactice (toate nivelurile de învățământ preuniversitar) care predau în limba romani / limba română, precum și potențialilor profesori. În plus, Casa de instruire a profesorilor din Vrancea și Direcția pentru Minorități (Ministerul Educației Naționale) au organizat un curs similar, la care au participat 60 de persoane din județul Vrancea.

Din 2015, în fiecare toamnă, a fost organizat de către Departamentul pentru Relații Interetnice din cadrul Guvernului României și Direcția pentru Minorități din Ministerul Educației Naționale un curs de limbă romani dedicat profesorilor. Cadre didactice pentru toate nivelurile de învățământ au participat la fiecare dintre edițiile cursului.

- **Limba ruteană.** Din cauza dimensiunii mici a comunității, limba ruteană nu este studiată în școli. În colaborare cu Consiliul Mondial al Rutenilor a fost tipărit abecedarul rutean, care este utilizat la Școlile de duminică în comunități rutene.
- **Limba tătară** este studiată în cadrul programului *Școala comunitară*, derulat în cadrul Uniunii Democratice a Tătarilor - Turco Musulmani din România, atât la sediul central, cât și la nivelul filialelor. Cursurile se țin sâmbăta, iar cadrele didactice sunt voluntari din rândul comunității. De asemenea, limba tătară este studiată și în două școli din județul Constanța: Techirghiol – 2 ore/săptămână și Lumina – 1 oră/săptămână, ca materie opțională, pentru clasele I – IV. În ceea ce privește colaborarea cu instituțiile abilitate, organizația are o strânsă comunicare cu Inspectoratul Școlar Județean Constanța în vederea identificării altor instituții de învățământ în cadrul cărora să fie posibilă introducerea limbii tătare ca limbă opțională în localitățile unde există comunități compacte de etnici tătari. Informații detaliate au fost prezentate la secțiunea I.4. „Măsuri concrete luate de statul român pentru implementarea Recomandărilor Comitetului de Miniștri”, punctul 3 „să dezvolte modele educaționale cuprinzătoare pentru predarea în sau din limba tătară și turcă, în cooperare cu reprezentanții vorbitorilor de limbă minoritară”.

g the provision of facilities enabling non-speakers of a regional or minority language living in the area where it is used to learn it if they so desire;

Așa cum am precizat la punctul f, sarcina promovării limbilor protejate prin prevederile Părții a II-a Cartei, este preluată, în principal, de asociațiile reprezentative ale minorităților naționale respective care, cu susținerea financiară a Guvernului și în cooperare cu alte instituții și autorități ale statului, asigură necesarul inclusiv în domeniul materialelor didactice.

Legislația națională prevede, însă, posibilitatea ca cetățenii români, indiferent de apartenența etnică, să se înscrie la forma de învățământ dorită. Astfel, potrivit prevederilor alin. (3) al art. 45 din Legea nr. 1/2011, „La toate formele de învățământ în limba română, în limbile minorităților naționale sau în limbi de circulație internațională, se poate înscrie și pregăti orice cetățean român sau cetățean din țările Uniunii Europene și Confederația Elvețiană, indiferent de limba sa maternă și de limba în care a studiat anterior.”

Biblioteca Națională a României deține copii ale lucrărilor publicate în limbile minoritare, inclusiv ale publicațiilor organizațiilor minorităților naționale. În egală măsură, Biblioteca Națională are inclus un program de schimb de publicații internaționale, în cadrul strategiei sale referitoare la achiziții în vederea extinderii colecțiilor de lucrări străine. În conformitate cu politica sa privind schimburile internaționale, Biblioteca Națională a României își manifestă interesul față de titluri de carte în limbile originale din majoritatea limbilor și față de traduceri, inclusive față de limbile minorităților și/sau regionale.

În ceea ce privește activitatea derulată de organizațiile minorităților naționale pentru asigurarea de mijloace care permit celor care nu vorbesc o limbă minoritară să o învețe dacă doresc acest lucru, situația este următoarea:

- **Limba albaneză.** Asociația Liga Albanezilor din România a publicat un ghid de conversație român-albanez și urmează să publice un manual de limbă albaneză. De asemenea, la nivelul organizației există persoane cu pregătire de specialitate în domeniul limbii albaneze, 2 salariați și 2 membri care oferă cursuri introductive, în cadrul evenimentelor cu o astfel de tematică (precum școlile de vară sau de iarnă).
- **Limba armeană.** Uniunea Armenilor din România a editat în 2018 un nou manual la Editura *Ararat*, cu titlul *Limba armeană fără profesor*, realizat de dr. Arsen Arzumanyan. Manualul a fost distribuit persoanelor aparținând minorității de armeni, autorul organizând periodic ședințe de învățare a limbii armenice. Manualul este dedicat studiului auto-didactic și este primul de acest fel.
- Limba armeană poate fi studiată în cadrul Facultății de Limbi și Literaturi Străine a Universității din București, unde funcționează un lectorat de limbă armeană susținut de un lector nominalizat de partea armeană. Activitatea lectorului include susținerea de cursuri practice de limba armeană ca limbă facultativă și a unui curs de cultură și civilizație armeană, alături de activități de promovare a acestora.
- **Limba greacă.** Uniunea Elenă din România a studiat posibilitatea deplasării unui cadru didactic în zonele unde există interes sau a încercat să identifice cadre didactice locale, în vederea oferirii suportului învățării limbii.
- **Limba italiană.** Asociația Italienilor din România RO.AS.IT. a făcut demersuri pentru înființarea unor clase de limbă maternă italiană în mai multe orașe, după modelul Liceului "Dante Alighieri" printre care Bacău și Galați, Timișoara. Acolo unde există cerere în acest sens, Organizația a distribuit în teritoriu publicații și cărți bilingve care înlesnesc învățarea limbii italiene. De asemenea, asociația organizează periodic concursuri care au ca premii excursii în Italia, pentru o învățare rapidă a limbii italiene.
- **Limba macedoneană.** Asociația Macedonenilor din România încurajează continuu persoanele care sunt dornice de a învăța limba macedoneană, acestea având posibilitatea de a se adresa sucursalelor AMR din România pentru suport.
- **Limba poloneză.** La sediul Uniunii Polonezilor din România este încadrat un profesor de limba polonă, trimis de statul polonez, care oferă sprijin profesional tuturor celor care doresc să studieze limba polonă. Astfel de cursuri se mai organizează în București, Iași și Cluj la sediile Institutului Polonez, dar și la sediile Uniunii Polonezilor din România din orașele anterior menționate.
- În ceea ce privește **limba ruteană**, s-au păstrat școlile de sfârșit de săptămână de la Peregu Mare și Dărmănești, folosindu-se primul abecedar rutean editat de Uniunea Culturală a Rutenilor din România în anul 2016. Acest manual are un aport semnificativ la dezvoltarea conștiinței apartenenței la minoritatea ruteană, în familiile rutene și comunitate. Totodată, se mai folosesc materiale editate de organizații din cadrul Congresului Mondial al Rutenilor.
- Cursurile de **limba tătară** organizate de UDTTMR în cadrul Școlii Comunitare sunt destinate nu numai membrilor comunității, ci tuturor celor care doresc să învețe această limbă. Pe parcursul anilor au participat și reprezentanți ai altor comunități etnice care au frecventat cursurile de limba tătară organizate

de UDTTMR. De asemenea, sunt puse la dispoziția doritorilor, gratuit, manualele de limba tătară și dicționarele editate până în prezent.

h the promotion of study and research on regional or minority languages at universities or equivalent institutions;

Utilizând cadrul legal existent în România, au fost materializate inițiative pentru promovarea studiilor și a cercetărilor în domeniul limbilor minoritare în universități ori instituții echivalente:

- În ceea ce privește limba **idiș**, există un program de studiu pentru limba ebraică și studii iudaice în cadrul Facultății de Litere a Universității Babeș- Bolyai, precum și un program de studii iudaice la Universitatea București. În anul 2017 -2018 au fost realizate următoarele studii și cercetări semnificative:
 - o Revista de Istorie a Evreilor din Romania, nr. 2 (18), număr tematic: *Locuri ale memoriei*, editor Anca Tudorancea;
 - o Revista Centrului pentru *Studiul Istoriei Evreilor din România* din cadrul Federației Comunităților Evreiești din România, finanțată cu sprijinul Departamentului pentru Relații Interetnice.
 - o Alexandra Chiriac, *The Magical and the Mechanical: M.H.Maxy, Iacob Sterneberg and the Bukarester Idishe Theater Studio*, pp. 162 – 170
 - o Felicia Waldman, *The Barascheum Phenomenon in World War II Romania*, pp. 171 – 181 Corina Petrescu, *Celebrating Yiddish Theater in Gh. Gheorghiu- Dej”Romania*, pp. 182 – 198
 - o *Noutăți*, Oana Nae, Festivalul Internațional de teatru Idiș - TES FEST, teatrul Evreiesc de Stat, București, 15 - 22 octombrie 2017, pp. 292 – 293 Caietele CNSAS, nr. 2 (20), 2017;
 - o Număr tematic: *Minoritatea evreiască din România (I)*, editor Elis Pleșa. Editura CNSAS, București, 2018;
 - o Revistă semestrială editată de Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității. Corina I. Petrescu, Sub supraveghere: *Teatrul Evreiesc de Stat în dosarele Securității în anii 1970*, pp. 119 - 136. Augusta Costiuc Radosav -*Literarishe reveransn: Yiddish Translation as Negotiation*, în In Geveb. A Journal of Yiddish Studies (2018), 31 pp. (forthcoming); *Tsi vos toyg a yudish blat? Of what Use Is a Yiddish Newspaper? Yiddish as a Language of the Press in Nineteenth-Century Romania*, în *Studia Judaica* 22.
- De asemenea, în cadrul Catedrei de Germanistică a Universității Alexandru Ioan Cuza din Iași se lucrează, din octombrie 2018, la un proiect de cercetare intitulat *Literatura și cultura idiș în contextul multicultural bucovinean. Cristalizarea și dinamica unei identități culturale*, beneficiind de un grant câștigat în urma competiției *Tinere Echipe*, organizată de Unitatea Executivă pentru Finanțarea Învățământului Superior, a Cercetării, Dezvoltării și Inovării (Director de proiect: Lect. dr. Francisca Solomon).
- Referitor la limba **armeană**, Uniunea Armenilor din România a organizat, între anii 2016-2017, în parteneriat cu diverse instituții (consilii județene, inspectorate școlare, licee, centre de cercetare), o serie de evenimente care au avut ca scop promovarea și dezvoltarea identității armenice, inclusiv limba armeană: *Zilele culturii armenice la Iași. Educație prin artă și toleranță interetnică* în cadrul Festivalului Internațional al Educației, *Zilele filmului Armenesc ediția a III-a, Atelier de caligrafie armenescă*.
- În privința limbii **italiene**, RO.AS.IT. încurajează orice demers al instituțiilor cu competențe în domeniul lingvistic și susține studenții care doresc să studieze sau să aprofundeze cunoașterea limbii italiene ca limbă maternă, având colaborări constante cu instituții de învățământ superior. Reprezentanți ai asociației au participat la simpozioane și conferințe pe teme de literatură și lingvistică, organizate de universități

din București și din țară precum: Universitatea Ștefan cel Mare din Suceava, Universitatea Creștină Dimitrie Cantemir din București, referatele fiind susținute în limba italiană. RO.AS.IT. îi încurajează pe studenții interesați să realizeze lucrări de licență și teze de doctorat, având ca temă limba italiană, punându-le la dispoziție toată documentația de care dispune. Lucrările editate sunt disponibile pentru oricine este interesat de acest domeniu.

- În ceea ce privește limba **tătară**, au apărut următoarele studii și cercetări: Sînziana Preda, *Report on the current linguistic status of the Tatar minority in Romania, Turkic Languages* 20/2016, p. 274–286 (2016), iar în anii 2017-2018 a fost realizat studiul *Limba maternă: perspective asupra tătarei dobrogene în postsocialismul românesc* al Sînzinei Preda, apărut în volumul *Un destin la Marea Neagră. Tătarii din Dobrogea*, coordonat de Metin Omer și Adriana Cupcea și apărut în Colecția Minorității la Institutul pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale.

i) the promotion of appropriate types of transnational exchanges, in the fields covered by this Charter, for regional or minority languages used in identical or similar form in two or more States.

Statul român încurajează și susține, inclusiv din punct de vedere financiar, aceste tipuri de contacte. Următoarele informații sunt relevante din perspectiva acestei recomandări:

Limba albaneză. Asociația Liga Albanezilor din România (ALAR) a continuat colaborarea cu parteneri din Republica Albania, mai ales din punct de vedere cultural și a avut, în perioada de referință, colaborări cu comunitățile vorbitoare de limbă albaneză din Italia (octombrie 2017), Croația (iunie 2018) și Albania (iulie 2018). În cazul comunităților din Italia și Croația au fost stabilite contacte și s-au pus bazele organizării unor evenimente comune.

Menționăm următoarele: *Școala de vară ALAR 2018* – proiect derulat în luna iulie 2018, la Vlora, în Republica Albania, cu sprijinul autorităților locale și al Universității din Vlora cu participarea a aproape 30 de elevi; *Zilele Culturii Albaneze* – proiect derulat la Craiova, în luna octombrie 2018, cu sprijinul autorităților locale din Vlora (Republica Albania), al Teatrului „Petro Marko” din Vlora și cu participarea a opt deputați din Parlamentul Republicii Albania.

Limba armeană. În anii 2016 și 2017, Uniunea Armenilor din România a desfășurat în colaborare cu Ministerul Diasporei Armene de la Erevan – Programul de tineret *Ari Tun, Școala de vară pentru învățarea limbii armenice Occidentale, Reuniunea jurnaliștilor armeni din Diaspora organizată la Erevan, Reuniunea scriitorilor armeni din Diaspora organizată la Erevan.*

În perioada 2017 - 2018 au existat schimburi transnaționale cu minoritatea armeană din Bulgaria prin participarea unui grup de dans din comunitatea din România (Ansamblul Vartavar) la un festival din Plovdiv. De asemenea, tineri din comunitate au participat la programe pentru tineret organizate în Armenia.

Limba greacă. Începând din anul 2017, Uniunea Elenă din România a inițiat un program de colaborare cu Municipality din Aspropyrgos- Grecia, colaborare în urma căreia UER și-a deschis o filială într-un spațiu pus la dispoziție, gratuit, de către Asociația Proprietarilor de teren Kalligaia. Organizația are ca scop intensificarea mijloacelor de comunicare cu grecii din România precum și cu cei din Grecia, crearea unui canal de comunicare între Secretariatul General al Grecilor de peste hotare, al Ministerului de Externe al Greciei cu Uniunea Elenă din România, precum și punți de comunicare între Primăria Aspropyrgos și Uniunea Elenă din România.

De asemenea, menționăm protocolul de colaborare bilaterală a Uniunii Elene din România cu Universitatea Demokritos din Komotini-Tracia. Profesori ai Universității Demokritos participă la Olimpiada Internațională a Elenismului și totodată organizează cursuri de perfecționare pentru cadrele didactice ale Uniunii Elene. De asemenea, menționăm înființarea unei biblioteci românești intitulată *Ploiești* în Municipiul Aspropyrgos din Grecia, pentru care membrii minorității elene și mulți filoeleni s-au oferit să

doneze cărți editate în limba română. De colectarea acestora și expedierea în Grecia se ocupă Uniunea Elenă din România.

Cu scopul de a promova **limba italiană** prin programe transnaționale, în perioada 2016- 2017, membrii RO.AS.IT avut efectuat deplasări în Italia în vederea participării la expoziția – Expo Milano, schimburi de experiență cu școli și autorități locale din Cuneo, Frossasco, Roma. În perioada iunie 2017- decembrie 2018 nu au existat inițiative de cooperare internațională în vederea promovării limbii materne, însă, conform RO.AS.IT numeroase proiecte de acest tip sunt realizate de Liceul Teoretic Dante Alighieri, instituție de învățământ unde se studiază și în limba italiană ca limbă maternă.

Cu scopul promovării **limbii idiș**, în perioada de referință, Federația Comunităților Evreiești din România a semnalat următoarele colaborări prin programe transnaționale: cu Muzeul Evreilor din Cernăuți (Ucraina), cu teatrele Yiddishpiel și Karov din Israel, cu ICR Tel Aviv la lansarea cărților lui Carol Feldman despre limba idiș, World Jewish Congress Program Department, Vilnius Yiddish Center.

De asemenea, au fost organizate conferințe despre limba și literatura idiș de către alte instituții în cadrul Institutului Cultural Evreiesc din Copenhaga, unde un lector din cadrul Facultății de Limbi și Literaturi Străine din Universitatea București a susținut conferința *The Dawn Of Yiddish Theatre*. Evenimentul a fost realizat cu sprijinul Ambasadei României la Copenhaga, precum și conferința *Teatrul evreiesc, de la Avraham Goldfaden și Mihail Sebastian la Broadway* susținută de Alexander Hausvater, la ICR Tel Aviv.

Sunt promovate în mod constant contacte internaționale cu muzee ale Holocaustului din toată lumea, precum și cu universități și teatre de limbă idiș din Israel.

Multe dintre aceste activități sunt sprijinite de Guvernul României, prin DRI și Institutul Elie Wiesel pentru Studierea Holocaustului din România.

Limba macedoneană. Asociația Macedonenilor din România a realizat următoarele programe transnaționale: în anul 2016 – *Tabăra de limbă, cultură și tradiții macedonene* destinată atât copiilor, elevilor cât și adulților cu desfășurare la Ohrid; în anul 2017 – *Tabăra de limbă, cultură și tradiții macedonene - Pe urmele lui Alexandru Macedon*, cu desfășurare la Salonic și Ohrid; în anul 2018 – *Tabăra de limbă, cultură și tradiții macedonene*. cu sprijinul Agenției pentru Imigrare din cadrul Ministerului de Afaceri Externe a Republicii Macedonia de Nord cu desfășurare la Kalishta.

Limba poloneză. Uniunea Polonezilor din România organizează, de 20 de ani, *Zilele Culturii Polone*. La sesiuni participă oameni de știință din cele mai importante centre universitare din Polonia și România, dar și din Republica Moldova și Ucraina. *Zilele Culturii Polone* cuprind simpozionul dedicat relațiilor polono-române și manifestări culturale (spectacole folclorice, expoziții de fotografii, pictură, documente, proiecții de film, spectacole de teatru) și ocazionale (sărbătorirea unor aniversări sau evenimente, de ex. 175 de ani de la înființarea localității Poiana Micului, 100 de ani de la recâștigarea independenței Poloniei și Centenarul Marii Uniri a României – ca secțiune distinctă în cadrul simpozionului dedicat relațiilor polono-române din cadrul *Zilelor Culturii Polone*).

Obiectivul Uniunii Polonezilor din România este acela de a respecta și promova tradițiile și obiceiurile poloneze, de aceea organizația celebrează toate sărbătorile naționale poloneze cum ar fi: *Ziua Constituției*, *Ziua drapelului* și *Ziua Diasporei Poloneze* (2-3 mai), 11 Noiembrie – *Ziua Independenței Poloniei*, precum și sărbătorile religioase cum ar fi Crăciunul și Paștele, în timpul cărora, fiecare familie poloneză respectă tradițiile specifice culturii poloneze. În fiecare an, ansamblurile reprezentative ale Uniunii Polonezilor din România *Solonzanka* și *Mala Pojana* participă la *Festivalul Internațional de Folclor Întâlniri Bucovinene* (Jastrowie, Polonia) care nu reprezintă doar un eveniment cultural multietnic, unic în Europa, ci și o istorie de inițiere a legăturilor bazate pe parteneriat între autoritățile locale – gazde ale festivalului, în cele cinci țări europene: Polonia, Ungaria, Ucraina, Republica Moldova și România, anul acesta ajungând la a XXX – a ediție.

Uniunea Polonezilor din România participă periodic, prin intermediul ansamblurilor, la Festivalul Mondial al Diasporei Poloneze de la Rzeszów (Polonia), dar și la Atelierele de dansuri ale muntenilor polonezi la Zlotnik, Polonia, unde întâlnesc polonezi din întreaga lume. În zilele de 20-21 octombrie 2017, conform informațiilor transmise de către organizație, Asociația Polonia Nova a organizat la Budapesta conferința internațională *Animacja kultury polonijnej* (Animația culturii diasporei poloneze) care reprezintă prima etapă a unui program educațional de doi ani pentru activiștii culturali polonezi din țările Europei Centrale. Prima parte a programului s-a referit la chestiuni generale de animare și promovare a culturii poloneze, în timp ce partea a doua a programului a fost legată de ideile inovatoare de promovare și dezvoltare a culturii poloneze din Polonia și a culturii poloneze din diasporă. În ambele părți s-a ținut cont de specificul activităților animatorilor polonezi care sunt într-un număr foarte mic. Participanți la această conferință au fost reprezentanții asociațiilor poloneze din țările: Bulgaria, Croația, Cehia, Serbia, Slovacia, Ungaria, precum și România care a fost reprezentată de către Uniunea Polonezilor din România.

În perioada 22-23 octombrie 2018, Uniunea Polonezilor din România a găzduit un grup de etnici polonezi din comunitatea poloneză din Republica Moldova. La solicitarea acestora, s-a hotărât organizarea unui schimb de experiență și a unei vizite de documentare în domeniul protejării și promovării entității etnice, lingvistice și culturale a etnicilor polonezi din Bucovina. Scopul acestei întâlniri a fost acela de a discuta despre cultură, tradiții, obiceiuri, despre istoria venirii etnicilor polonezi pe teritoriul actual al României și totodată istoria venirii etnicilor polonezi pe teritoriul actual al Republicii Moldova, eventuale posibilități de colaborare între cele două țări în domeniul minorităților naționale și întâlnirea cu etnicii polonezi din Solonețu Nou. Programul acestora a inclus: vizitarea Minei de sare din Cacica, Sanctuarul Marian de la Cacica, biserica romano-catolică „Coborârea Duhului Sfânt” din Solonețu Nou, Cetatea de Scaun a Sucevei, Muzeul de Istorie a Sucevei și sediul central al Uniunii Polonezilor din România – Dom Polski din Suceava.

Totodată, s-au încheiat parteneriate și proiecte de colaborare între școlile din județul Suceava unde se studiază limba polonă ca limbă maternă (Școala Gimnazială Henryk Sienkiewicz din Solonețu Nou, Școala Gimnazială Cacica și Școala Gimnazială Krystyna Bochenek din Poiana Micului, Colegiul Alexandru cel Bun din Gura Humorului, Colegiul Național Petru Rareș din Suceava) și școli din Polonia.

Cu privire la promovarea limbii **rutene** prin schimburi transnaționale, trebuie menționat că Uniunea Culturală a Rutenilor din România este membră a Consiliului Mondial al Rutenilor și are o colaborare permanentă cu acest forum. Astfel, prin această organizație, rutenii din România au participat din 2002 la toate manifestările organizate în Polonia, Ucraina, Ungaria, Republica Cehă, Slovacia, Serbia, Croația.

Menționăm următoarele proiecte: al XIV-lea Congres Mondial al Rutenilor și cel de-al VIII-lea Forum Mondial al Tineretului Rutean, Osijek, Croația 29.06 – 02.07.2017; Zilele comunității rutene, Komloska, Ungaria, 28-29.07.2017; Festivalul folcloric Bienala Culturii Rutenilor/Lemki Krinycza, Polonia 18-20.05.2018; Ședința Consiliului Mondial al Rutenilor, Vukovar, Croația, 29-30.09.2018; Festivalul folcloric rutean Cervona Ruja Trojaka, Munkacsevo, Ucraina, 27-29.10.2017; Festivalul folcloric rutean Cervona Ruja Trojaka, Vinogradovo, 13-14.10.2018.

În ceea ce privește promovarea **limbii tătare**, UDTTMR și-a diversificat aria de preocupări în mediul online, respectiv și-a intensificat comunicarea în limba maternă pe rețelele de socializare.

- 2 The Parties undertake to eliminate, if they have not yet done so, any unjustified distinction, exclusion, restriction or preference relating to the use of a regional or minority language and intended to discourage or endanger the maintenance or development of it. The adoption of special measures in favour of regional or minority languages aimed at promoting equality between the users of these languages and the rest of the population or which take due account of their specific conditions is not considered to be an act of discrimination against the users of more widely-used languages.**

Nu au fost semnalate chestiuni legate de aspectele menționate în recomandare, relevante pentru perioada de referință.

3 The Parties undertake to promote, by appropriate measures, mutual understanding between all the linguistic groups of the country and in particular the inclusion of respect, understanding and tolerance in relation to regional or minority languages among the objectives of education and training provided within their countries and encouragement of the mass media to pursue the same objective.

Minoritățile naționale reprezintă una dintre componentele principale ale diversității culturale, prin caracteristicile identitare specifice ale fiecărei minorități. După cum s-a arătat și în secțiunile anterioare, România, ca stat parte la principalele două instrumente juridice ale Consiliului Europei din domeniul protecției drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale, a implementat în mod constant politici vizând asigurarea celui mai înalt nivel de protecție pentru toți membri celor 20 de minorități naționale care trăiesc pe teritoriul său.

Astfel, România a reușit să dezvolte, cu contribuția substanțială a persoanelor aparținând minorităților naționale din România, un sistem eficient în protejarea și promovarea drepturilor lingvistice, culturale și religioase a acestor persoane, care au transformat-o într-un exemplu de bune practici la nivel european.

Guvernul României, prin DRI, acordă sprijin, inclusive financiar organizațiilor minorităților naționale reprezentate în Consiliul Minorităților Naționale.

Potrivit angajamentelor asumate prin Programul de Guvernare, în perioada de referință, Guvernul României, prin DRI, a continuat să stimuleze comunicarea și dialogul intercultural. Astfel, s-a continuat canalizarea eforturilor pe două direcții, printr-o abordare orientată către acitivități și rezultate, respectiv:

- facilitarea și stimularea comunicării, dialogului și colaborării dintre toate grupurile etnice din România, dar și dintre majoritate și minorități, sprijinirea păstrării valorilor comune și întărirea coeziunii sociale, combaterea xenofobiei, cultivarea toleranței și a respectului reciproc;
- participarea la programe internaționale și de cooperare în domeniu, pentru a promova experiența pozitivă acumulată de România.

Prin inițierea de manifestări culturale dedicate minorităților naționale de pe teritoriul României, DRI, împreună cu celelalte ministere și autorități centrale sau locale, contribuie la dezvoltarea gradului de înțelegere reciprocă între persoanele aparținând minorităților naționale din România, respectiv între grupurile lingvistice de pe teritoriul țării. Lista programelor este inclusă în anexele nr. 2, 3, 4, 6 și 7. O mare parte dintre aceste proiecte se concentrează pe promovarea limbilor, culturii și educației minorităților. În plus, acestea au o importantă dimensiune interetnică, deoarece presupun o participare largă din rândul mai multor organizații ale minorităților, la același eveniment.

În ceea ce privește inițiativele organizațiilor reprezentative ale minorităților naționale, susținute financiar de Guvern și realizate în colaborare cu posturile de radio și televiziune naționale sau locale, semnalăm, mai jos, câteva exemple. Aceste activități, sprijinite de Guvernul României, prin DRI, au fost în beneficiul tuturor organizațiilor persoanelor aparținând minorităților naționale.

Limba albaneză. Asociația Liga Albanezilor din România a promovat respectul, înțelegerea și toleranța față de limba albaneză prin evidențierea contribuțiilor spațiului românesc la desăvârșirea limbii albaneze și sublinierea numeroaselor puncte comune între cele două culturi. Printre evenimentele majore organizate în această perioadă se numără *Zilele Limbii Albaneze* (Brăila, martie 2018) și *Zilele Culturii Albaneze* (Craiova, octombrie 2018). ALAR a emis comunicate de presă privind acțiunile desfășurate, accentuând

respectul, înțelegerea și toleranța față de limba albaneză și a facilitat promovarea acestor valori prin intermediul revistei lunare *Drita*.

Limba armeană. În cadrul manifestărilor interetnice, Uniunea Armenilor din România promovează, constant, înțelegerea între grupuri și toleranța. Acest tip de activități a avut, de fiecare dată, un feedback pozitiv. În ceea ce privește aparițiile TV, la emisiunile pentru minorități sau în publicațiile românești au fost prezentate aspecte legate de comunitatea armeană, inclusiv despre limbă, în spiritul toleranței și înțelegerii cu ceilalți. În perioada 2016 – 2018, au avut loc apariții periodice în cadrul emisiunilor TVR *Conviețuiri* și *Europolis* precum și la posturile de radio și TV locale, cât și ocazional la diverse posturi comerciale.

Limba greacă. Emisiunile dedicate minorităților, și nu numai, au reprezentat și reprezintă un mijloc prin care Uniunea Elenă din România își poate face cunoscută și auzită limba maternă. Astfel, în perioada 2016 - 2018, UER a continuat să se bucure de susținerea mass media pentru toate programele sale de anvergură. A fost acordată o atenție deosebită mediatizării proiectelor ample desfășurate în România, dar și în străinătate. *E vremea Carnavalului, Dialog cu timpul și lumea, Festivalul Elenismului, Olimpiada de limbă neogreacă etc.*

Echipa postului național de televiziune, TVR, a fost alături de UER în deplasările în Grecia ocazionate de Festivalul *Zilele Prieteniei Româno-Elene*, simpozionul *Elenismul, parte a civilizației românești* (Atena), la acordurile de înfrățire dintre orașele Ploiești și Aspropyrgos, la protocoalele de colaborare dintre UER – Universitatea Petrol- Gaze Ploiești – Universitatea Democritus din Tracia. De asemenea, UER a participat în calitate de invitat la emisiunile televiziunilor locale și naționale cu largă audiență: *Conviețuiri*- TVR , *La Măruță* - PRO TV, *Răzvan și Dani* – Antena 1.

Limba italiană. În ceea ce privește mass-media națională, au fost difuzate mai multe emisiuni radio și TV dedicate vorbitorilor de limbă italiană dintre care: *Conviețuiri* – TVR, *Europolis* – TVR, *Italiani in Romania* – Radio România Internațional, *Mozaic* – Radio România Timișoara.

Asociația Italienilor din România a pus un accent deosebit pe comunicare și pe diversificarea mijloacelor de comunicare în masă. Pe lângă site-ul oficial cu versiune în limba italiană, blog, revista bilingvă *Siamo di nuovo insieme*, ziarul *Piazza Romana* cu articole în limba italiană, pagina și grupul de Facebook traduse automat în limba italiană, Jurnalul video online al RO.AS.IT., seria de trei Caiete *Îmi amintesc de o zi de școală* scrise de Antonio Rizzo, *Din zori până în amurg* de Mansi Barberis, *Italianii din România. O istorie în imagini* de Ioana Grosaru și Gabriela Tarabega, asociația a inaugurat, în anul 2018, jurnalul online de știri subtitrat în limba italiană transmis periodic pe canalul Youtube al RO.AS.IT.

În același timp, promovarea respectului, înțelegerii și toleranței față de limba italiană a fost dintotdeauna un obiectiv prioritar al asociației. Proiectul de referință în acest sens este tabăra educativă pentru copii și tineret *Europolis*, desfășurată la Tulcea la sfârșitul lunii august, atât în anul 2017, cât și în anul 2018, la inițiativa RO.AS.IT și sprijinit financiar de Guvernul României, prin DRI, din fonduri nerambursabile. Alte acțiuni prin care s-a urmărit promovarea limbii italiene au fost cele prin care s-au prezentat, în diverse orașe ale țării, cărți bilingve publicate de Asociația Italienilor din România – RO.AS.IT. Dintre acestea menționăm: prezentarea cărții *Îmi amintesc de o zi de școală*; *Caietul 3*, la Tulcea și Galați; lansarea unei noi ediții a ciclului de romane *Clanul de Niro* la Timișoara; *Seară italiană* la Văratec; *Lecție de istorie și cultură italiană* la Vaslui.

Limba idiș. În cadrul SRR, emisiunile *Evreii azi* (Radio Iași) și SRR Internațional, emisiunile dedicate Israelului, *Transilvania Policromă* cu difuzare de către TVR Cluj, cuprind vaste reportaje despre evrei. De asemenea, menționăm: revista *Realitatea Evreiască*, emisiunile *Mozaika* și *Conviețuiri* difuzate de către TVR. FCER a încurajat și facilitat promovarea respectului, înțelegerii și toleranței față de limba idiș prin toate mijloacele de comunicare.

Limba macedoneană. Amintim seria de acțiuni desfășurate sub titlul *Ziua porților deschise*, care încurajează și promovează prin educație (vizite la diferite școli din diferite regiuni, la diferite nivele)

respectul, înțelegerea și toleranța față de limba și cultura macedoneană precum și față de alte limbi și culturi ale minorităților naționale din România. Prin prezența constantă la diferite emisiuni radio sau tv la nivel regional, Asociația Macedonenilor din România a încercat să promoveze respectul, toleranța și înțelegerea față de alte culturi și alte limbi vorbite pe teritoriul României. Menționăm emisiunile Conviețuiri și Europolis din cadrul TVR.

Limba poloneză. În ceea ce privește emisiunile în limba maternă sau destinate minorității cu difuzare la Radio și TV, au avut loc aparițiile în cadrul emisiunilor: *Europolis – TVR 1*, emisiunea *Conviețuiri TVR 1*; Bucovina TV- emisiuni pe teme: *Sărbătorirea Zilei Polonezilor din Diaspora și a zilei Constituției din 3 mai, 175 de ani de la așezarea muntenilor polonezi în Poiana Micului*, Intermedia TV- *Zilele Culturii Polone, Festivalul colindelor poloneze, Zilele Culturii Polone, Festivalul colindelor poloneze*; Plus TV- emisiuni pe teme: *Sărbătorirea Zilei Polonezilor din Diaspora și a Zilei Constituției din 3 Mai, 175 de ani de la așezarea muntenilor polonezi în Poiana Micului; Zilele Culturii Polone, Festivalul colindelor poloneze, Zilele Culturii Polone, Festivalul colindelor poloneze*, Nest TV - emisiuni pe teme: *Sărbătorirea Zilei Polonezilor din Diaspora și a Zilei Constituției din 3 Mai, 175 de ani de la așezarea muntenilor polonezi în Poiana Micului*, precum și apariții în cadrul emisiunilor Radio Iași și Radio Mureș.

Evenimentele organizate de Uniunea Polonezilor din România au ca scop promovarea culturii și a limbii polone. Atenția Uniunii Polonezilor din România se îndreaptă în special către copiii și tinerii etnici polonezi pentru a încuraja păstrarea și transmiterea tradițiilor, obiceiurilor și mai ales a limbii poloneze.

Limba ruteană. Guvernul României, prin DRI, a organizat diferite manifestări culturale, la care a participat și Uniunea Culturală a Rutenilor din România, cu ansambluri folclorice. Aceste participări au fost promovate prin intermediul publicației lunare bilingve Jurnal Rutean, prin edițiile în format tipărit sau electronic, precum și prin site-ul uniunii www.rutenii.ro și prin colaborările cu mass-media centrală și locală.

Etnicii ruteni au participat, în mod regulat, în cadrul emisiunilor organizate de Redacția Minorități a televiziunii publice naționale, TVR, precum și la emisiuni TV ale posturilor locale din Deva și Timișoara.

Limba tătară. Uniunea Democrată a Tătarilor Turco-Musulmani din România a organizat, în perioada de referință, Festivalul Portului, Dansului și Cântecului Popular Turco-Tătar din România și Tepeș – Sărbătoare câmpenească, unde au participat cursanți ai Școlii Comunitare, ansamblurile aparținând UDTTMR, ansambluri de dansuri populare românești și reprezentanți ai minorităților din Dobrogea la care au fost invitate și alte comunități etnice în vederea promovării toleranței și înțelegerii reciproce.

Menționăm emisiunile săptămânale în limba tătară realizate și difuzate de Radio România – studioul teritorial Constanța. De asemenea, tot în scopul promovării limbii tătare, organizația beneficiază de numeroase știri, reportaje și interviuri realizate și difuzate de Televiziunea Română în cadrul emisiunilor dedicate comunităților etnice.

4 In determining their policy with regard to regional or minority languages, the Parties shall take into consideration the needs and wishes expressed by the groups which use such languages. They are encouraged to establish bodies, if necessary, for the purpose of advising the authorities on all matters pertaining to regional or minority languages.

Principalele organisme cu atribuții în domeniul minorităților naționale sunt Consiliul Minorităților Naționale, Avocatul Poporului, Departamentul pentru Relații Interetnice, în subordinea căruia funcționează Institutul pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale, precum și Ministerul Educației și Cercetării..

Consiliul Minorităților Naționale (CMN) este un organ consultativ al Guvernului României, fără personalitate juridică, în coordonarea Departamentului pentru Relații Interetnice, organ consultativ care are

ca scop asigurarea relațiilor cu organizațiile legal constituite ale cetățenilor aparținând minorităților naționale. Consiliul Minorităților Naționale este format din câte 3 reprezentanți ai organizațiilor cetățenilor aparținând minorităților naționale, reprezentate în Parlamentul României.

Consiliul Minorităților Naționale are următoarele atribuții: a) coordonează și sprijină activitatea organizațiilor cetățenilor aparținând minorităților naționale; b) propune spre aprobare ministrului informațiilor publice repartizarea fondurilor alocate în bugetul de stat pentru sprijinirea organizațiilor cetățenilor aparținând minorităților naționale; c) face propuneri de îmbunătățire a cadrului legislativ din domeniul minorităților naționale; d) înaintează propuneri Departamentului pentru Relații Interetnice în legătură cu adoptarea unor măsuri cu caracter administrativ și financiar în scopul soluționării mai eficiente, în condițiile legii, a problemelor ce intră în competența sa.

CMN își desfășoară activitatea în plen și pe comisii de specialitate: a) Comisia pentru cultura, culte și mass-media; b) Comisia pentru probleme financiare; c) Comisia pentru legislație și administrație publică; d) Comisia pentru învățământ și tineret; e) Comisia pentru probleme sociale și economice; f) Comisia pentru relații cu societatea civilă și organisme internaționale.

În cadrul **Instituției Avocatului Poporului**, unul dintre cei 6 adjuncți are în domeniul de competență drepturile omului, egalitate de șanse între bărbați și femei, culte religioase și minorități naționale. Poziția este deținută în prezent de o persoană aparținând unei minorități naționale.

Departamentul pentru Relații Interetnice funcționează ca structura în subordinea primului-ministru și în coordonarea ministrului delegat pentru coordonarea Secretariatului General al Guvernului. DRI are, în principal, următoarele atribuții: pune în aplicare politica Guvernului în domeniul relațiilor interetnice, elaborează strategii și politici pentru păstrarea, afirmarea și dezvoltarea identității etnice a persoanelor aparținând minorităților naționale, elaborează proiecte de legi și alte acte normative din domeniul sau de activitate, monitorizează aplicarea actelor normative interne și internaționale referitoare la protecția minorităților naționale, stimulează dialogul majoritate – minorități naționale în vederea îmbunătățirii actului decizional și a măsurilor de implementare, promovează și organizează programe privind garantarea, păstrarea, exprimarea, promovarea și dezvoltarea identității etnice, culturale, lingvistice și religioase a persoanelor aparținând minorităților naționale etc. Conducerea DRI (secretar de stat și doi subsecretari de stat) este asigurată de reprezentanți ai minorităților naționale.

La nivelul Ministerului Educației, învățământul în limbile minorităților naționale este gestionat de Direcția Minorități, al cărei obiectiv general este de a asigura oportunități egale tuturor elevilor aparținând minorităților naționale și acces la educație de calitate la toate nivelurile și tipurile de învățământ. Totodată, din echipa de conducere a Ministerului Educației face parte și un secretar de stat pentru învățământul în limbile minorităților naționale, care coordonează activitatea direcției de specialitate și, în general, toate aspectele care privesc acest timp de învățământ.

La nivelul organizațiilor minorităților naționale, situația este următoarea:

Limba albaneză. Nu există un organism consultativ dedicat în mod special limbii albaneze, iar membrii acestei minorități din România nu consideră că ar fi necesară crearea unui organism consultativ.

Toate măsurile, programele și strategiile uniunii sunt elaborate ca urmare a consultării minorității albaneze din România, prin vizite de documentare desfășurate de conducerea Asociației Liga Albanezilor din România în zonele cu concentrare de persoane aparținând minorității albaneze, precum și prin colectarea și centralizarea nevoilor și dorințelor acestora.

Limba armeană. Toate acțiunile demarate și puse în practică de către Uniunea Armenilor din România sunt făcute ca urmare a consultării reprezentanților acestei minorități și la sugestiile sucursalelor.

Limba greacă. Reprezentanții comitetelor de conducere ale minorității elene din România sunt în permanentă legătură cu membrii, pe care îi informează și îi consultă ori de câte ori este cazul. UER a fost

consultată când s-au stabilit măsuri sau politici în favoarea limbilor regionale sau minoritare. Ca urmare a acestei inițiative, proiectul de Lege privind instituirea Zilei Limbii Elene în data de 9 februarie a fost adoptat de Senat în data de 29 mai 2018 și de Camera Deputaților în data de 27 iunie 2018. Legea a intrat în vigoare la data de 28 iulie 2018. Nu au fost raportate probleme în respectarea tradițiilor și caracteristicilor grupurilor etnice vorbitoare de limba elenă.

Limba italiană. RO.AS.IT. se consultă constant cu membrii comunităților locale, fie în timpul vizitelor în teritoriu, fie cu prilejul întâlnirilor care au loc la București. Printre temele de discuție se numără promovarea limbii italiene în cadrul fiecărei comunități locale și proiectele întreprinse de fiecare comunitate pentru respectarea tradițiilor italiene. Una dintre cele mai importate tradiții este sărbătoarea Santa Lucia (13 decembrie). RO.AS.IT. a organizat evenimente speciale dedicate acestei sărbători, în județul Tulcea, la ele fiind invitați reprezentanți ai comunităților de etnici italieni din toată țara.

Limba idiș. Toate acțiunile realizate în vederea promovării limbii idiș s-au bazat pe consultări prealabile cu membrii acestei minorități, pentru a putea servi cel mai bine nevoilor și dorințelor acestora

Limba macedoneană. Acțiunile realizate de Asociația Macedonenilor din România în vederea promovării limbii macedonene s-au bazat pe consultări prealabile cu membrii acestei minorități, pentru a putea servi cel mai bine nevoilor și dorințelor acestora.

Limba poloneză. Uniunea Polonezilor din România organizează Ședința Consiliului de Conducere la care participă președinții celor 14 filiale ale uniunii. În cadrul acestei ședințe se discută și se aprobă bugetul și programul acțiunilor pe anul în curs. De asemenea, președinții fiecărei organizații locale sunt consultați în ceea ce privește nevoile și dorințele organizațiilor pe care le reprezintă. Fiecare președinte în parte organizează întâlniri cu membrii minorității, în timpul cărora se discută problemele acestora și se caută soluții.

Limba ruteană. Nu există un organism consultativ dedicat în mod special limbii rutene și nu este considerată necesară crearea unui organism consultativ în actualul context. Pentru promovarea limbii rutene, Uniunea Culturală a Rutenilor din România păstrează o legătură permanentă cu membrii acestei minorități prin intermediul filialelor locale și a conducerii acestora. Astfel, prin colaborarea cu filialele locale au fost inițiate și realizate relativ des acțiuni locale pentru conservarea și promovarea tradițiilor, culturii și spiritualității rutene.

Limba tătară. Toate acțiunile realizate în vederea promovării limbii tătare s-au bazat pe consultări periodice în cadrul UDTTMR, ele fiind coordonate de Comisia de învățământ. Totodată organizația a fost consultată de către autoritatea competentă (DRI) în vederea stabilirii de măsuri sau politici în favoarea limbilor minoritare sau regionale.

Partea a III-a. Evaluarea în ceea ce privește limbile minoritare cuprinse în Partea a III-a din Cartă

România și-a asumat protejarea prin Partea a III-a din Cartă a următoarelor limbi minoritare: bulgară, cehă, croată, germană, maghiară, rusă, sârbă, slovacă, turcă și ucraineană.

Article 8 – educație

România a ratificat articolul 8 din Cartă astfel:

Paragraful 1 subparagrafele a) (ii), b) (ii), c) (iii), d) (iv), e) (ii), g), h), i) și paragraful 2 pentru limba bulgară;

Paragraful 1 subparagrafele a) (ii), b) (ii), c) (iii), d) (iv), g), i) și paragraful 2 pentru limba cehă;

Paragraful 1 subparagrafele a) (i), b) (i), c) (ii), e) (iii), g), h), i) și paragraful 2 pentru limba croată;

Paragraful 1 subparagrafele a) (i), b) (i), c) (i), d) (i), e) (i), f) (iii), g), h), i) și paragraful 2 pentru limba germană;

Paragraful 1 subparagrafele a) (i), b) (i), c) (i), d) (i), e) (i), f) (i), g), h), i) și paragraful 2 pentru limba maghiară;
Paragraful 1 subparagrafele a) (iii), b) (iii), c) (iii), d) (iv), e) (ii), f) (iii), g), h), i) și paragraful 2 pentru limba rusă;
Paragraful 1 subparagrafele a) (ii), b) (i), c) (i), d) (iv), e) (ii), g), h), i) pentru limba sârbă;
Paragraful 1 subparagrafele a) (i), b) (i), c) (i), d) (iv), e) (ii), g), h), i) și paragraful 2 pentru limba slovacă;
Paragraful 1 subparagrafele a) (i), b) (i), c) (i), d) (iv), e) (ii), f) (iii), g), h), i) și paragraful 2 pentru limba turcă;
Paragraful 1 subparagrafele a) (i), b) (i), c) (i), d) (iv), e) (iii), f) (iii), g), h), i) și paragraful 2 pentru limba ucraineană.

Educația reprezintă un domeniu vital pentru păstrarea și dezvoltarea identității proprii. În România, dreptul la instruire în limba maternă este garantat prin Constituție și transpus în practică în special prin Legea Educației Naționale nr. 1/2011, cu modificările și completările ulterioare, care dedică un capitol special învățământului persoanelor care aparțin minorităților naționale (art. 45).

Potrivit Legii nr. 1/2011, persoanele aparținând minorităților naționale au dreptul să studieze și să se instruiască în limba maternă, la toate nivelurile, tipurile și formele de învățământ preuniversitar și în acest sens, unități de învățământ sau formațiuni de studiu cu limba de predare în limbile minorităților naționale pot fi organizate în fiecare localitate. În situația în care acest lucru nu este posibil, se asigură școlarizarea fiecărui elev în limba sa maternă în cea mai apropiată localitate în care este posibil, iar ca măsuri de sprijin, după caz, se acordă decontarea transportului sau cazare și masă gratuite în internatul respectivei unități de învățământ.

În cazul elevilor aparținând minorităților naționale, care frecventează unități de învățământ cu predare în limba română sau în altă limbă decât cea maternă, studiul limbii materne este asigurat, la cerere, prin predarea disciplinei Limba și literatura maternă. Totodată, la nivel gimnazial, acești elevi beneficiază și de studiul disciplinei Istoria și tradiția minorităților pentru respectiva minoritate, ca disciplină obligatorie.

Astfel, studierea limbilor bulgară, cehă, croată, germană, maghiară, rusă, sârbă, slovacă, turcă și ucraineană se desfășoară în baza Legii nr. 1/2011, articolul 45 și a Metodologiei privind studierea unei limbi ca limbă maternă, studierea limbii și literaturii române, studierea istoriei și tradițiilor persoanelor aparținând minorităților naționale și studierea muzicii în limba maternă (articolele 33, 34, 35 ale Ordinului ministrului educației nr. 5671/2012).

Ca măsură de sprijinirea a învățământului în limbile minorităților naționale, finanțarea de bază a unității de învățământ preuniversitar cu predare în limbile minorităților naționale se face pe baza costul standard per elev, per preșcolar și per antepreșcolar calculat după un coeficient mărit pe baza factorilor de corecție, care țin seama de predarea în limba minorității naționale sau a limbii minorității naționale, luându-se în calcul, de asemenea, izolarea lingvistică, geografică și numărul redus de elevi, preșcolari și antepreșcolari.

În învățământul în limbile minorităților naționale, în comunicarea internă și în comunicarea cu părinții elevilor și ai preșcolarilor se poate folosi și limba de predare.

La nivelul inspectoratelor școlare în județele care organizează învățământ și în limbile minorităților naționale, funcționează posturi de inspectori pentru acest tip de învățământ, numiți în condițiile legii și în consultare cu grupul parlamentar al minorităților naționale. De asemenea, minoritățile naționale au dreptul la reprezentare proporțională cu numărul de clase în organele de conducere ale inspectoratelor școlare.

În ceea ce privește unitățile de învățământ cu predare și în limbile minorităților naționale, minoritățile au dreptul la reprezentare proporțională cu numărul de clase în organele de conducere ale acestora, iar unul dintre directori va fi un cadru didactic din rândul minorităților respective, cu respectarea criteriilor de competență profesională.

În cazul unităților de învățământ cu predare integrală în limbile minorităților naționale, directorul are obligația cunoașterii limbii respective, în vreme ce, pentru unitățile de învățământ cu secții de predare în

limbile minorităților naționale, unul dintre directori are obligația cunoașterii limbii respective. În aceste cazuri, numirea directorului se face cu consultarea organizației care reprezintă minoritatea respectivă în Parlamentul României sau, dacă minoritatea nu are reprezentare parlamentară, cu consultarea Grupului parlamentar al minorităților naționale.

În conformitate cu prevederile LEN, menționate anterior, învățământul pentru persoanele aparținând minorităților naționale cuprinde: învățământul cu predare în limba maternă, în cadrul căruia toate disciplinele se studiază în limba maternă, cu excepția disciplinei Limba și literatura română și respectiv, asigurarea, la cerere, ca discipline de studiu, a limbii și literaturii materne, a istoriei și tradițiilor și educației muzicale specifice minorităților, în cadrul procesului de învățământ desfășurat în limba română sau în altă limbă decât cea maternă.

Reforma curriculară demarată în anul 2012, a adus modificări inclusiv în ceea ce privește programele școlare aferente tuturor disciplinelor de învățământ din cadrul noului curriculum național pentru nivelurile primar și gimnazial. Astfel, au fost elaborate programe școlare și pentru materiile specifice învățământului pentru persoanele aparținând minorităților naționale:

- Limba maternă (pentru clasele pregătitoare, I-VIII);
- Istoria și tradițiile minorităților (cls. VI-VII, disciplină predată în limba maternă), pentru fiecare minoritate în parte (bulgară, cehă croată, germană, italiană, maghiară, greacă, poloneză, romă, rusă, sârbă, slovacă, turcă, ucraineană);
- Educație muzicală pentru minorități, care este studiată pe parcursul învățământului gimnazial (cls. V-VIII), pentru următoarele minorități naționale: germană, italiană, maghiară, poloneză, romă, sârbă, slovacă, turcă, ucraineană.

Predarea acestor discipline se realizează prin intermediul manualelor elaborate pe baza noilor programe, aprobate de Ministerul Educației.

Prezentăm, în cele ce urmează, situația aferentă fiecărei limbi minoritare pentru care România și-a asumat protejarea prin Partea a III-a din Cartă.

Limba bulgară

Studiul limbii bulgare se realizează în conformitate cu Legea educației naționale nr. 1/2011, articolul 45 și metodologia de studiu a limbii ca limbă maternă, studiul limbii și literaturii române, studiul istoriei și tradițiilor persoanelor aparținând minorităților naționale și studiul muzicii în limba maternă - articolele 33, 34, 35 din Ordinul Ministerului Educației nr. 5671/2012 pentru aprobarea Metodologiei.

Zona principală în care există localități cu populație compactă de naționalitate bulgară este județul Timiș. Tipul de învățământ adoptat este studiul limbii materne bulgare ca disciplină de învățământ în școlile cu limba de predare română, alături de învățământul în limba bulgară. Limba maternă bulgară, 3 - 4 ore/săptămână, face parte din Planul cadru de învățământ și intră în orarul școlii. De asemenea, este asigurată predarea istoriei și culturii bulgare în școală. Disciplina se numește *Istoria și tradițiile minorității bulgare din România* și este predată la clasele VI - VII. Predarea este asigurată în limba bulgară.

Un exemplu reprezentativ este Liceul Teoretic *Sfinții Kiril și Metodii* din localitatea Dudeștii Vechi, județul Timiș, care cuprinde toate ciclurile de învățământ: preșcolar, primar, gimnazial și liceal. Pe lângă limba bulgară maternă, elevii din clasele VI - VII studiază în limba bulgară și *Istoria și tradițiile minorității bulgare din Banat* și *Religia*. La sfârșitul clasei a XII-a, elevii susțin examenul de competențe lingvistice la limba bulgară.

În anul școlar 2018-2019, învățământul în limba bulgară a fost organizat la București și în județul Timiș pentru un număr de 45 de elevi, iar studiul limbii materne bulgare a fost organizat în județele Arad și Timiș pentru un număr de 403 elevi.

Se asigură, totodată, educație preșcolară în limba bulgară, în cadrul grădinițelor din Dudeștii Vechi (de la Liceul Teoretic Sfinții Kiril și Metodii) și Breștea.

În cadrul învățământului secundar, limba bulgară este parte integrantă a programei de învățământ. Liceul Teoretic Bulgar *Hristo Botev* din București, în care funcționează patru clase liceale, școlarizează elevi etnici bulgari, absolvenți ai clasei a VIII-a din localitățile limitrofe Bucureștiului. Absolvenții clasei a XII-a susțin examenul de competențe lingvistice la limba bulgară. O parte din absolvenții liceului își continuă studiile superioare la universitățile din Bulgaria. Începând cu anul școlar 2005/2006 și până în prezent, în baza unei înțelegeri interministeriale, în cadrul acestui liceu activează un profesor de limba bulgară din Bulgaria.

În zonele în care este folosită limba bulgară, există posibilitatea legală ca, în funcție de cerere, să fie organizate forme de învățământ profesional și tehnic în limba bulgară.

Precizăm, totodată, că în scopul urmăririi procesului de învățare a limbii bulgare, la Inspectoratul Școlar Județean Timiș a fost numit un profesor de limba bulgară în calitate de metodist.

În rândul programelor/cursurilor de formare continuă existente pentru profesorii de limba bulgară sau care predau alte materii în limba bulgară, reprezentanții UBB-R0 au indicat și participarea la Programul Operațional Sectorial pentru Dezvoltarea Resurselor Umane.

În ceea ce privește programele de studiu în limba maternă sau pentru studierea acesteia la nivelul învățământului superior (ciclul de licență și master), oferta universităților din România include și două programe de studiu pentru limba bulgară.

Pentru formarea specialiștilor cu studii superioare, în cadrul Universității din București funcționează o secție de limbă și literatură bulgară. De asemenea, tineri etnici bulgari au posibilitatea de a studia la diferite instituții de studii superioare din Bulgaria. În anul universitar 2019-2020, limba bulgară a fost prevăzută ca disciplină de studiu în cadrul Universității din București, Universității din Craiova și Universității de Vest din Timișoara, beneficiind de prezența a trei lectori detașați de ministerul educației din Bulgaria.

UBB-R consideră că relația cu inspectoratele școlare este una foarte bună și că ar fi utilă o implicare mai mare a organizației minorităților naționale reprezentate în CMN. În luarea deciziilor în unitățile școlare în care se predă limba bulgară. UBB-R își propune să organizeze, în fiecare filială, cursuri de cultură și civilizație a bulgarilor bănățeni în care, pe lângă limba maternă, să se învețe și limba bulgară literară.

Limba cehă

Învățământul pentru minoritatea cehă este organizat în două tipuri: unități de învățământ cu limba de predare cehă – ciclul preșcolar și primar și unități de învățământ cu limba de predare română în care se studiază limba cehă ca disciplină de învățământ – ciclul primar și gimnazial.

În zonele în care este folosită limba cehă, există educație preșcolară. Este vorba de grădinițele cu program normal din Ravensca (jud. Caraș-Severin), Gîrnic (jud. Caraș-Severin) și din Sfânta Elena (jud. Caraș-Severin).

La nivelul învățământului primar, învățământul în limba cehă este organizat în județul Caraș-Severin, la Școala Gimnazială J.A. Komensky din Sfânta Elena, Școala Gimnazială din Gîrnic, Școala Gimnazială din Berzasca, Școala Gimnazială din Bigăr. Studiul limbii cehe este organizat la Școala Gimnazială Moldova Nouă (care aparține de Liceul Tehnologic „Clisura Dunării” din Moldova Nouă) din județul Caraș-Severin și la Școala Gimnazială din Eibenthal, din județul Mehedinți.

La nivelul învățământului secundar, limba cehă se studiază la gimnaziu ca disciplină de studiu, în unitățile de învățământ din județul Caraș-Severin și Mehedinți, sus-menționate .

În perioada de referință, nu au existat elevi sau familii ale elevilor care să solicite desfășurarea învățământului profesional și tehnic în limba cehă.

Disciplina *Istoria și tradițiile minorității cehe* se predă, o oră pe săptămână, la clasele a VI-a și a VII-a, atât în cadrul unităților de învățământ cu predare în limba cehă, cât și în cadrul celor cu predare în limba română pentru elevii care au solicitat să studieze limba maternă cehă ca disciplină de studiu.

În anul școlar 2018 - 2019, în județele Caraș- Severin și Mehedinți, 29 de elevi au studiat în limba cehă și 42 de elevi au studiat limba cehă în școlile cu limba de predare română

În cadrul Universității București, la Facultatea de limbi și literaturi străine funcționează secția de limba și literatura cehă, care pregătește specialiști traducători și care beneficiază de un lectorat de limba cehă, a cărui activitate este susținută de un lector din Republica Cehă.

În baza înțelegerii interministeriale⁹, în fiecare an școlar, la solicitarea părții române (prin școli/inspectorate) Ministerul Învățământului din Cehia trimite profesori de limba cehă în unitățile școlare din județele Caraș-Severin și Mehedinți.

Ministerul Educației organizează și finanțează, anual, pentru clasele VII-VIII, toate etapele Olimpiadei de limba și literatura cehă: pe școală, județeană și națională.

Uniunea Democratică a Slovacilor și Cehilor din România organizează și finanțează anual consfătuiri ale cadrelor didactice, toate specialitățile, de la unitățile de învățământ cu limba de predare cehă din județele Caraș-Severin și Mehedinți.

Pentru buna coordonare a învățământului în limba cehă a fost numit un metodist, care colaborează atât cu Inspectoratul Școlar al Județului Caraș-Severin, cât și cu Direcția Minorități din cadrul Ministerului Educației.

Limba croată

Minoritatea croată din România este localizată preponderent în județul Caraș-Severin. Centrul cultural și spiritual al croaților este localitatea Carașova din județul Caraș-Severin. Rețeaua școlară în limba croată din România (județul Caraș-Severin) este alcătuită din 10 unități de învățământ preuniversitar (4 grădinițe, 5 școli generale și un liceu) în care învață aproximativ 300 de copii/elevi și predau 14 cadre didactice.

Învățământul în limba croată este organizat în două unități de învățământ: Liceul Teoretic Bilingv Româno-Croat din Carașova (cu structura arondată din Nermed) și Școala Gimnazială din Lupac (cu structurile arondate din Rafnici și Clocotici), în cadrul cărora copiii/elevii sunt înmatriculați la toate nivelurile de studiu preșcolar, primar, gimnazial și liceal.

Totodată, în cadrul Liceului Teoretic Bilingv Româno-Croat din Carașova și al Școlii Gimnaziale din Lupac (cu structurile arondate din Rafnici, Clocotici și Vodnic), limba maternă croată poate fi studiată ca disciplină de studiu la nivelul claselor cu predare în limba română.

Obiectele de studiu predate în limba croată la nivel gimnazial sunt Limba și literatura croată, Istoria minorităților naționale și Religia. În liceu, matematica și biologia sunt de asemenea predate în limba croată. Istoria și tradițiile minorității croate se predau în conformitate cu noua programă pentru disciplina *Istoria și tradițiile minorității croate* pentru clasa a VI-a și a VII-a, aprobată în 2017, folosind manuale elaborate pe baza respectivei programe și aprobate de Ministerul Educației. Predarea se realizează, pentru fiecare clasă, câte o oră săptămânal.

În anul școlar 2018 -2019, învățământul în limba croată a fost organizat pentru 143 de elevi, iar studiul limbii croate a fost asigurat pentru 127 de elevi.

⁹Acord de colaborare în domeniile culturii, învățământului, științei, tineretului și sportului între Guvernul României și Guvernul Republicii Cehă, semnat la Praga, la 23 octombrie 2007.

Precizăm că există un număr mic de copii vorbitori ai limbii croate în localitățile Tirol (județul Caraș-Severin), Recaș și Checea (județul Timiș). Dacă situația o va impune sau dacă părinții o vor cere, autoritățile au la dispoziție pârghiile legale pentru a pune la dispoziție linii de învățământ în limba croată.

Statul român a luat măsuri de încurajare și/sau autorizare în vederea creării oportunităților de a studia limba croată la nivelul învățământului superior. În cadrul acordului de colaborare între ministerele de profil din România și Croația, la Universitatea din București funcționează un lectorat de limba croată pe lângă secția existentă de limba croată de profilul filologie și limbi moderne aplicate, care la doi ani școlarizează un număr de 20 de absolvenți de liceu. Începând cu anul universitar 2017-2018, s-a deschis Lectoratul de limba croată în cadrul Universității de Vest din Timișoara.

La Universitatea din București, în cadrul Facultății de Limbi și Literaturi Străine funcționează Catedra de Limbă și Literatură Croată, profil filologie și limbi moderne aplicate, care, odată la doi ani, școlarizează un număr de 20 de absolvenți de liceu.

Ministerul Educației din Croația organizează anual cursuri de perfecționare (specialitate și metodică) la care participă cadrele didactice de la școlile menționate mai sus, conform Protocolului interministerial între România și Republica Croația. Între Guvernele României și Croației a fost încheiat și un Acord privind colaborarea în domeniile învățământului, culturii și științei între Guvernul României și Guvernul Republicii Croația (19 mai 1993).

Limba germană

Învățământul cu predare în limba maternă germană este organizat în județele Arad, Alba, Bihor, Bistrița – Năsăud, Brașov, Cluj, Caraș-Severin, Hunedoara, Ilfov, Sălaj, Sibiu Satu Mare Mureș, Maramureș, Hunedoara, Timiș și în municipiul București.

Există educație preșcolară în județele Arad, Alba, Bihor, Bistrița Năsăud, Brașov Caraș – Severin, Hunedoara, Maramureș, Mureș, Satu – Mare, Sălaj, Sibiu, Timișoara și București.

De asemenea, există învățământ secundar în limba germană în județele Arad, Alba, Bihor, Bistrița – Năsăud, Brașov, Cluj, Caraș-Severin, Ilfov, Mureș, Maramureș, Hunedoara, Sălaj, Sibiu, Satu Mare, Timiș și București.

Predarea disciplinei Istoria și tradițiile minorității germane, la clasele a VI-a și respectiv a VII-a, se face după manualele elaborate pe baza noilor programe școlare adoptate în anul 2017. FDGR a editat și tipărit manualul „Istoria și tradițiile minorității germane din România“, iar predarea se face în limba germană.

În anul școlar 2018-2019, învățământul cu predare în limba maternă germană a fost organizat în județele Alba, Arad, Bihor, Bistrița – Năsăud, Brașov, Caraș-Severin, Cluj, Hunedoara, Ilfov, Maramureș, Mureș, Satu Mare, Sălaj, Sibiu, Timiș și municipiul București, pentru un număr de 24.151 de elevi, iar studiul limbii materne germane ca disciplină de studiu a fost asigurat în județele Arad, Brașov, Maramureș, Sibiu și Timiș pentru un număr de 4.956 de elevi.

Pe niveluri de învățământ, în anul școlar 2018-2019 au fost înscriși după cum urmează:

Indicatori	An școlar 2018-2019
Preșcolari	4800
Elevi în învățământul primar	9300
Elevi în învățământul gimnazial	5000
Elevi în învățământul liceal	3300

Din anul 2012 funcționează la Brașov, Timișoara, Oradea și Sebeș școli profesionale după modelul dual german, în cadrul cărora tinerii angajați au posibilitatea de a îmbina cunoștințele teoretice asimilate în școală cu activitatea practică în firma care îi asigură școlarizarea. Școala Profesională Germană Kronstadt din Brașov este prima școală profesională de stat în sistem dual din România, creată după model german, având personalitate juridică distinctă din anul 2013.

Începând cu anul școlar 2016-2017, Ministerul Educației din România a inițiat Programul național de promovare a învățământului profesional de tip dual. Acest program vizează calificări profesionale de nivel 3 (corespunzător nivelului de muncitor calificat) solicitate de operatorii economici. La 1 noiembrie 2018, Camera de Comerț și Industrie Româno-Germană și Ambasada Republicii Federale Germania la București, în parteneriat cu Ministerul Educației prin Centrul Național pentru Dezvoltarea Învățământului Profesional și Tehnic, au organizat EDUPRO Summit, cu obiectivul promovării beneficiilor învățământului dual, atât din perspectiva absolvenților, cât și al mediului de afaceri și al comunităților.

Studiul limbii germane se realizează în 11 centre universitare din România. De asemenea, există 5 catedre de germanistică în care, anual, învață peste 1000 de studenți, oferta incluzând programe de studii de licență, de masterat, precum și cursuri aprofundate. O parte dintre aceste universități au și linii aprofundate și masterat în limba germană. Printre universitățile unde se studiază în limba germană se numără: Academia de Studii Economice București, Universitatea Politehnică din București, Universitatea Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca, Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca, Universitatea Politehnică din Timișoara, și Universitatea ”Lucian Blaga” din Sibiu.

Formarea inițială a cadrelor didactice de limba germană și de alte discipline predate în germană se realizează în următoarele centre universitare din țară: Universitatea Lucian Blaga din Sibiu, Universitatea Babeș - Bolyai din Cluj-Napoca, Universitatea din București, Universitatea de Vest din Timișoara, Universitatea Transilvania din Brașov, Universitatea Alexandru Ioan Cuza din Iași.

Se organizează cursuri de formare continuă pentru profesorii de limba germană și cei care predau în limba germană. Aceste cursuri sunt organizate de către Centrul pentru Formarea Continuă în Limba Germană/CFCLG (cu sedii în Mediaș, Sibiu și Timișoara). CFCLG este o instituție a Ministerului Educației care desfășoară permanent cursuri/seminarii pentru formarea continuă a cadrelor didactice care predau în limba germană la nivel preșcolar, primar, gimnazial și liceal. Certificatele acordate de CFCLG sunt recunoscute oficial. Toate cursurile sau activitățile metodico-științifice ale CFCLG au fost fundamentate pe analize de nevoi, pe strategia reformei educaționale. Cursuri de învățare a limbii germane, dar și cursuri de formare continuă pentru cadre didactice, sunt oferite în România și de Institutul Goethe (București), precum și de Centrele Culturale Germane (Timișoara, Cluj-Napoca, Sibiu, Brașov, Iași).

CFCLG Mediaș a desfășurat în anul 2018 activități de formare continuă pentru cadre didactice care predau în limba germană la nivel preșcolar, primar, gimnazial și liceal precum și pentru cadrele didactice care predau limba germană maternă sau limba germană ca limbă modernă. Activitățile s-au desfășurat regional în diverse localități din România (Sighișoara, Brașov, București, Miercurea Ciuc, Deva, Cluj-Napoca, Timișoara, Arad, Oradea, Satu-Mare) pentru a veni în întâmpinarea cadrelor didactice și pentru a reduce cheltuielile aferente desfășurării acestor cursuri.

Activitățile au fost publicate în Caietul Program pentru anul școlar 2017-2018, Caietul program 2018-2019 și pe situl CFCLG la adresa <https://www.zfl.ro/veranstaltungen.php>.

Monitorizarea programelor derulate a fost asigurată de specialiștii CFCLG, în parteneriat cu reprezentanți ai M. Educației. Toate programele derulate au fost evaluate pe bază de chestionare, după care s-au întocmit rapoartele de stagiu de către fiecare formator sau grup de formatori.

De asemenea, la nivelul instituțiilor și entităților private (companii economice, organizații non-guvernamentale) există numeroase module de educație pentru adulți în limba germană, aceste cursuri fiind generate de realitățile social-economice din România.

În cadrul Forumului Democrat al Germanilor din România funcționează Comisia pentru Învățământ a Forumului Democrat al Germanilor din România și, la nivelul Inspectoratelor Școlare Județene din Brașov, Sibiu, Timiș și Cluj, există inspectori școlari pentru minoritatea germană.

Limba maghiară

Inspectoratele școlare județene care organizează învățământ pentru minoritatea maghiară sunt: Alba, Arad, Bacău, Bihor, Bistrița-Năsăud, Brașov, Caraș-Severin, Cluj, Covasna, Harghita, Hunedoara, Maramureș, Mureș, Satu Mare, Sălaj, Sibiu, Timiș și Municipiul București. Aceasta beneficiază de o rețea stabilă, constând din grădinițe, școli primare, școli secundare, licee și școli profesionale.

Din date oferite de Ministerul Educației Naționale cu privire la învățământul în limba maternă maghiară (fără studiul limbii maghiare la clasele cu predare în limba română), la nivelul antepreșcolar, preșcolar, primar, gimnazial, liceal, postliceal și profesional, au rezultat următoarele date:

An școlar	Nr. clase	Nr. elevi
2016-2017	8.274,05	162.851
2017-2018	8.221,51	160.380
2018-2019	8.103,55	158.391

În anul școlar 2018-2019, studiul limbii materne maghiare a fost asigurat în județele Arad, Bacău, Bihor, Bistrița-Năsăud, Brașov, Maramureș, Mureș, Sălaj, Satu Mare, Sibiu și Timiș pentru 3628 de elevi.

Învățământul profesional și tehnic se asigură în funcție de nevoi. Această situație trebuie coroborată însă cu preocuparea generală de la nivelul întregii societăți românești privind regândirea și recalibrarea învățământului profesional și tehnic în funcție de nevoile pieței muncii.

Educația universitară în limba maghiară este oferită în cadrul următoarelor universități: Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, Universitatea de Arte din Târgu-Mureș, Institutul Teologic Protestant din Cluj-Napoca (instituție de învățământ superior care oferă instruirea preoților de confesiune reformată, luterană și unitariană), Institutul Teologic Romano-Catolic din Alba-Iulia (instituția de învățământ superior care asigură pregătirea preoților romano-catolici), Universitatea din București, Universitatea `Partium` din Oradea și Universitatea `Sapientia`, având facultăți în Cluj-Napoca, Târgu-Mureș și Miercurea-Ciuc. În plus, pregătirea inițială a învățătorilor/educatorilor este asigurată și de liceele pedagogice din Odorheiu-Secuiesc, Târgu-Mureș, Târgu-Secuiesc, Oradea, Aiud și Zalău.

Pregătirea continuă a cadrelor didactice este asigurată prin activitățile organizate de inspectoratele școlare și casele corpului didactic, precum și prin traininguri de perfecționare organizate de Uniunea Profesorilor Maghiari în parteneriate cu universități de prestigiu din România și Ungaria.

Pentru a răspunde nevoii de formare continuă a cadrelor didactice care asigură educația în limba maghiară, în 2018 a fost adoptată o decizie guvernamentală privind înființarea unui centru de formare continuă a profesorilor în limba maghiară (Hotărârea Guvernului nr. 922/2018), la Oradea, județul Bihor. Rolul Centrului va fi acela de a oferi activități de modernizare și formare continuă pentru profesori și personalul auxiliar care predă în limba maghiară. Centrul este o instituție publică, cu persoană juridică, subordonată Ministerului Educației Naționale.

În județele Covasna și Harghita, casele corpului didactic organizează în cooperare cu inspectoratele școlare o varietate de programe de formare a cadrelor didactice pentru cadrele didactice de toate nivelurile de învățământ.

Din 1993, Uniunea Profesorilor Maghiari organizează școala de vară - Academia Bolyai - care este cel mai mare program de formare a cadrelor didactice din România și Europa Centrală, dedicată profesorilor din toate nivelurile de învățământ care funcționează în sistemul de învățământ în limba maghiară.

Ministerul Educației și Inspectoratele Școlare Județene monitorizează educația în limba maghiară. Există specialiști în toate județele din România cu o populația maghiară semnificativă (nu doar în acele unități administrativ teritoriale unde totalul populației de etniei maghiară atinge sau depășește 20%).

Limba rusă

Începând cu anul 1990, în București și în județele Tulcea, Constanța, Brăila, Iași, Suceava, au fost înființate clase și grupe de studiu a limbii ruse materne pentru elevii ruși lipoveni, cel mai mare număr al lor fiind înregistrat în județul Tulcea.

Astfel, un număr de peste 160 de preșcolari își desfășoară activitățile în limba rusă maternă la Școala Gimnazială din Sarichioi, județul Tulcea, Școala Gimnazială *Serghei Esenin* din Ghindărești, județul Constanța, Școala Gimnazială din Jurilovca, județul Tulcea, Școala Gimnazială *A.S. Pușkin* din Brăila.

Predarea limbii ruse în învățământul primar și cel secundar face parte integrantă din programa de învățământ și se desfășoară conform programei școlare avizate de Ministerul Educației.

Disciplina "Istoria și tradițiile minorității rușilor lipoveni" este studiată o oră pe săptămână la clasele a VI-a și a VII-a. Programele școlare pentru această disciplină au fost aprobate prin Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3.393/28.02.2017 *privind aprobarea programelor școlare pentru învățământul gimnazial*. Disciplina *Istoria și tradițiile minorității rușilor lipoveni*, predată în limba rusă, conturează cadrul favorabil pentru ca elevii să înțeleagă trecutul și prezentul comunității etnice din care fac parte și să participe activ la viața socială și culturală a acesteia. Ea promovează valori morale și civice prin intermediul cărora se construiește identitatea și se promovează dialogul intercultural. Autorii manualelor trebuie să adapteze conținutul în vederea formării de competențe în conformitate cu programa școlară oficială.

Conform datelor emise de Direcția Minorități din cadrul Ministerului Educației și Cercetării, pentru anul școlar 2018-2019 inspectoratele școlare județene din județele Tulcea, Constanța, Brăila, Iași, Suceava, Botoșani și municipiul București au organizat învățământ pentru minoritatea rusă, în 36 unități de învățământ, cu un număr de 47 de profesori, pentru 1521 de elevi care studiază limba rusă în școlile cu limba de predare română.

Școlile reprezentative din România cu predare în limba rusă sunt: Liceul Teoretic „*Grigore Moisil*” din Tulcea, Colegiul Dobrogean „*Spiru Haret*” din Tulcea, Colegiul Economic „*Delta Dunării*” din Tulcea, Școala Gimnazială Sarichioi, jud. Tulcea, Școala Gimnazială „*A. S. Pușkin*” din Brăila, Școala Gimnazială Nr.12 „*B.P.Hașdeu*” din Constanța, Școala Gimnazială „*S. Esenin*” Ghindărești, jud. Constanța, Școala Profesională „*Stolniceni Prajescu*” jud. Iași, Liceul Tehnologic „*C. V. Nechita*” Focuri, jud. Iași, Colegiul Tehnic „*Mihai Băcescu*” Fălticeni, jud. Suceava și altele.

În ultimii ani, elevii ruși lipoveni au participat la Olimpiadele internaționale de limbă rusă, organizate la Moscova, de unde s-au întors cu medalii de aur și de argint.

Conform informațiilor transmise de către CRLR, nu au existat solicitări privind desfășurarea învățământului tehnic și vocațional în limba rusă, ci doar parțial în limba rusă.

Oferta educațională se poate realiza în cazul în care există cereri din partea părinților sau a elevilor de a studia limba rusă maternă. În acest caz, există posibilitatea, și Ministerul Educației și Cercetării o susține, de a înființa clase sau grupe de studiu.

Limba rusă se predă și ca limbă modernă în școlile cu nivel gimnazial și liceal din România.

Studiul limbii ruse în învățământul superior, ca disciplină de bază sau ca disciplină opțională, se desfășoară la Universitatea din București, la Facultatea de Limbi și Literaturi Străine, Departamentul de Filologie rusă, la Universitatea „Dimitrie Cantemir” din București, la Universitatea din Craiova, la Universitatea de Vest din Timișoara, la Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, la Universitatea „Al. I. Cuza” din Iași.

Conform protocolului încheiat între Ministerul Educației și instituția omoloagă din Federația Rusia, sunt realizate cursuri de formare continuă în limba rusă, pentru adulți. Astfel de cursuri se realizează cu ajutorul Comunității Rușilor Lipoveni din România care, prin diverse parteneriate încheiate cu școli acreditate din Federația Rusă, facilitează aducerea în țară a unor profesori specializați care țin cursuri de formare.

Perfecționarea cadrelor didactice care predau limba maternă rusă în școlile cu predare în limba română se realizează în cadrul activităților organizate de Inspectoratele Școlare Județene, Casele Corpului Didactic, Comunitatea Rușilor Lipoveni din România și Centrul Rus de Știință și Cultură, București.

În baza programului interguvernamental de colaborare culturală și științifică, în fiecare an, cadrele didactice beneficiază de stagii de formare continuă în țară, precum și de stagii de perfecționare la Institutul „A. S. Pușkin” și la Institutul Pedagogic de Stat „A. I. Herzen” din Moscova.

Conform informațiilor transmise de CRLR, organizația trimite anual profesori de limbă rusă, pe cheltuiala comunității, în Federația Rusă pentru perfecționare.

Ministerul Educației și Inspectoratele Școlare Județene monitorizează educația în limba rusă. În județul Tulcea este încadrat un inspector de specialitate pentru monitorizarea educației în limba rusă, iar la nivelul Ministerului Educației și Cercetării există un inspector delegat care se ocupă de minoritatea rușilor lipoveni.

Limba sârbă

Copiii aparținând minorității sârbe participă la două tipuri de învățământ: grădinițe, clase și școli cu limba de predare sârbă și, respectiv, unități școlare cu predare în limba română, în care are loc studiul limbii materne sârbe.

Județele care organizează învățământ pentru minoritatea sârbă sunt: Arad, Caraș-Severin, Mehedinți și Timiș.

Din datele transmise de Ministerul Educației și Uniunea Sârbilor din România (USR) în 2019, învățământul preșcolar în limba sârbă era organizat în 13 instituții din localitățile: Timișoara, Sînmartinu Sârbesc, Cenei în județul Timiș și Moldova Veche, Măcești, Belobreșa, Radimna, Pojejena, Socol, Câmpia, Zlatița, Liubcova în județul Caraș Severin. În anul 2019 erau înscriși 190 de preșcolari în învățământul preșcolar cu predare exclusivă în limba maternă sârbă.

Conform informațiilor comunicate, există învățământ primar în limba sârbă care se desfășoară în Felnac, județul Arad, în Timișoara, Sânpetru Mare și Beregsău Mic, județul Timiș și în Moldova Veche și Belobreșca, județul Caraș Severin. La clasele cu predare exclusivă în limba maternă sârbă în învățământul primar erau înscriși 94 de elevi în anul școlar 2018-2019. În același an școlar, 362 de elevi de nivelul învățământului primar studiau limba maternă sârbă ca disciplină separată.

Învățământul în limba sârbă este organizat și la nivel secundar – gimnazial și liceal. Sunt două unități de învățământ cu predare în limba maternă sârbă în județul Timiș în care este organizat învățământ gimnazial. În anul școlar 2018-2019 au fost înregistrați un număr de 39 de elevi. Limba maternă sârbă era studiată ca

obiect de studiu facultativ de un număr de 311 elevi de gimnaziu în cadrul a 7 instituții școlare din județele Caraș-Severin (4), Mehedinți (1) și Timiș (2).

În anul școlar 2018-2019 erau înscriși 65 de elevi la învățământ liceal cu predare în limba maternă sârbă, iar 107 elevi beneficiau de studiul limbii sârbe în două licee din Caraș-Severin și Timiș.

În municipiul Timișoara funcționează singurul liceu din țară cu limba de predare sârbă. Din anul 1990, liceul poartă numele marelui iluminist sârb Dositei Obradovici. Liceul funcționează la ciclurile: primar, gimnazial și liceal. În fiecare an sunt școlarizați aici absolvenții clasei a VIII-a, atât din județul Timiș, cât și din județul Caraș-Severin, care doresc să-și continue studiile liceale în limba sârbă. În cadrul liceului există 2 specializări: filologie și matematică-informatică.

În județul Caraș-Severin funcționează singura școală gimnazială cu limba de predare sârbă, în localitatea Belobreșca.

La nivelul Inspectoratului județean Timiș există un Inspector de specialitate de etnie sârbă care răspunde cu jumătate de normă și pentru educația în limba sârbă. Inspectoratul județean Caraș Severin are un inspector de specialitate care răspunde de toate minoritățile.

În total, la toate nivelurile de învățământ, în anul școlar 2018-2019 fuseseră înregistrați 388 de preșcolari și elevi ce studiau în clase cu predare în limba maternă sârbă. Alți 780 de preșcolari și elevi au studiat limba maternă sârbă, ca disciplină facultativă, în timp ce alți 50 de copii au învățat limba sârbă în centrele de învățare a limbii sârbe.

Ministerul Educației organizează și finanțează în fiecare an pentru clasele VII-XII toate etapele Olimpiadei de limba și literatura sârbă: pe școală, județeană și națională. Fazele naționale organizate au demonstrat o bună cunoaștere și utilizare a limbii materne și au condus la afirmarea unor tinere talente. Din anul 2000 elevii participă la fazele naționale împreună cu minoritățile slovacă și cehă, oferindu-le astfel posibilitatea unui schimb de experiență.

La clasele a VI-a și a VII-a, pentru elevii minorității sârbe sunt utilizate două manuale de Istoria și tradițiile minorității sârbe. Aceste manuale pot fi consultate în varianta electronică pe website-ul www.manuale.edu.ro.

Cursuri de istorie și cultură sârbă se predau la Liceul Dositei Obradovici (Timișoara), în limba sârbă, o oră pe săptămână.

Din informațiile transmise de Uniunea Sârbilor din România, au existat solicitări adresate organizației pentru desfășurarea învățământului tehnic și vocațional în limba sârbă, parțial în limba sârbă sau ca limba sârbă să facă parte integrantă din programa de învățământ.

Limba sârbă se studiază în învățământul superior la Universitățile din Timișoara și București, la catedrele de slavistică. Universitatea de Vest a efectuat o serie de cercetări și studii în domeniul păstrării limbii, obiceiurilor, tradițiilor (în special în zonele rurale), inclusiv în ceea ce privește minoritatea sârbă.

Pentru perioada de referință, studiul limbii sârbe în învățământul superior de la Facultatea de Limbi și Literaturi Străine, Secția de limbă și literatură sârbă de la Universitatea din București și la Universitatea de Vest din Timișoara a asigurat existența unor cadre didactice bine pregătite și oferă și în continuare posibilitate absolvenților de liceu de a urma studii superioare pedagogice.

La Facultatea de litere din București și Facultatea de litere din Timișoara există un program de limba sârbă.

Formarea continuă a cadrelor didactice care predau în limba sârbă se realizează prin participarea la examenele de acordare a gradelor didactice II și I, precum și prin participarea la cursuri acreditate/avizate de perfecționare organizate de Casele Corpului Didactic județene sau de alți furnizori de formare. De asemenea, cadrele didactice încadrate la clasele cu predare în limba sârbă au participat în Republica Serbia la cursuri de perfecționare în cadrul Centrului Regional de Formare din Kikinda și Vârșeț.

În baza unui protocol de colaborare între Asociația Generală a Învățătorilor din România și Asociația Învățătorilor din Serbia, se organizează anual simpozionul pe teme de educație cu titlul ”Portrete de dascăli”.

Limba slovacă¹⁰

Învățământul cu predare în limba slovacă are o rețea stabilă formată din grădinițe, școli primare, școli gimnaziale și două licee. Cele două tipuri de organizare a învățământului pentru minoritatea slovacă sunt:

- a. unități de învățământ cu predare în limba slovacă
- b. unități de învățământ cu limba de predare română în care elevii etnici slovaci studiază limba slovacă ca disciplină de învățământ.

Învățământul cu predare în limba maternă slovacă pentru nivel preșcolar este organizat în județele Arad (Grădinița cu program normal Nădlac), Bihor (Grădinița cu program normal Aleșd), Sălaj și Timiș (Grădinița cu program normal Vucova). Totodată, la nivelul județului Bihor se asigură și studiul limbii materne slovace la nivel preșcolar.

În anul școlar 2018-2019, învățământul cu predare în limba maternă slovacă a fost organizat pentru un 641 de elevi, la nivel primar și gimnazial în județele Arad, Bihor, Sălaj, precum și la nivel liceal, în cadrul primelor două județe menționate.

Studiul limbii materne slovace a fost asigurat pentru 175 de elevi, în județele Arad și Bihor, la nivelul primar, gimnazial și liceal, iar în județul Timiș, la nivel primar.

Instituții de învățământ primar/gimnazial în limba slovacă:

- Județul Bihor: Liceul Teoretic J. Kozacek din Budoii, Școala Gimnazială Șerani, Școala Gimnazială Șin Teu, Școala primară Valea Cerului, Școala primară Vărzari. Școala primară Sacalasău Nou;
- Județul Sălaj: Școala Gimnazială Făgetu nr. 1, Școala Primară Făgetu nr. 2;
- Județul Arad: Liceul Teoretic J.G. Tajovsky;
- Județul Timiș: Școala primară Butin.

Unitățile școlare reprezentative pentru minoritatea slovacă sunt Liceul Teoretic Jozef Gregor Tajovský din Nădlac, județul Arad și Liceul Teoretic Jozef Kozáček din Budoii, județul Bihor.

La Liceul Teoretic J.G. Tajovský din Nădlac se predă limba slovacă și în regim opțional. Elevii care frecventează aceste cursuri sunt de naționalitate slovacă sau provin din familii mixte și urmează cursurile la secția română a liceului și studiază limba slovacă ca materie opțională.

Conform datelor transmise de Uniunea Democratică a Slovacilor și Cehilor din România (UDSCR), disciplina „Istoria și tradițiile minorității slovace” se predă în limba slovacă, 1 oră/săptămână. Manualele sunt scrise în limba slovacă și sunt editate de UDSCR.

În fiecare an, elevii din claselor VII – XII care au obținut cele mai bune rezultate la faza județeană a Olimpiadei de Limba și literatura slovacă participă la faza națională a olimpiadei. Începând cu anul școlar 2000/2001 această activitate se desfășoară împreună cu elevi de alte etnii: sârbă, cehă, în diferite județe. Uniunea Democratică a Slovacilor și Cehilor din România a avut inițiativa să organizeze Olimpiada internațională de limba slovacă itinerantă pentru elevii din ciclul liceal, invitând elevi liceeni din Serbia și

¹⁰ Reprezentanții minorităților cehă și slovacă formează o singură entitate organizatorică, conform legii române.

Ungaria, de la liceele cu limba de predare slovacă. Finanțarea parțială a acestei activități a fost asigurată de Secretariatul pentru slovacii din diasporă din Slovacia.

Au fost organizate, de asemenea, tabere pentru elevii vorbitori de limbă slovacă: Tabără literară pentru elevi în Republica Slovacă, tabere de coregrafie pentru elevi în România, Tabăra tineretului slovac. De exemplu, în perioada 23 august - 1 septembrie 2019, un grup de 14 elevi din județele Bihor și Sălaj au participat la "Școala în natură". Transportul a fost asigurat de Uniunea Slovacilor și Cehilor din România, iar cazarea, masa și celelalte costuri implicate au fost acoperite de partea slovacă, conform prevederilor Programului de cooperare.

În cadrul Universității din București, în cadrul Departamentului de Filologie Rusă și Slavă al Facultății de Limbi și Literaturi Străine, funcționează un lectorat de limba slovacă, a cărui activitate este susținută de un lector din Republica Slovacă.

În anul universitar 2017-2018, la Universitatea din Oradea, în cadrul Facultății de Litere a fost introdus studiul limbii slovace, ca disciplină facultativă de studiu susținută de un profesor slovac. Cursul a fost organizat și în anul universitar următor.

De asemenea, au continuat să se desfășoare cursuri de formare continuă și învățământ pentru adulți în limba slovacă, dintre care amintim: Cursuri anuale de perfecționare pentru cadrele didactice organizate la Modra Harmonia de către Centrul metodic de pe lângă Universitatea lui Komenski, din Republica Slovacă; Cursuri metodice organizate la Liceul Teoretic "Jozef Kozacek" Budoii, jud. Bihor, organizate de către Centrul metodic de pe lângă Universitatea lui Komenski.

Perfecționarea cadrelor didactice care își desfășoară activitatea în școlile cu limba de predare slovacă se realizează atât în cadrul activităților organizate de inspectoratele școlare județene, cât și prin intermediul cursurilor de perfecționare organizate de Slovacia. Uniunea Democratică a Slovacilor și Cehilor din România organizează și finanțează anual consfătuiri ale cadrelor didactice, toate specialitățile, de la unitățile de învățământ cu limba de predare slovacă din județele Arad, Bihor, Sălaj și Timiș.

Spre exemplu, în perioada 5-7 aprilie 2019, a fost organizat un curs de metodică la Liceul Teoretic Jozef Kozacek din Budoii, jud. Bihor. Cursul a fost susținut de cinci lectori din Slovacia pentru care partea slovacă a asigurat cazarea, masa și transportul. Un număr de 41 de profesori din școlile cu limba de predare slovacă din județele Bihor și Sălaj au participat la acest curs.

La Inspectoratul Școlar al Județului Bihor funcționează un inspector, care răspunde de organizarea și desfășurarea învățământului pentru minoritatea slovacă din Bihor, iar în județul Arad există un metodist cu aceleași atribuții.

Conform informațiilor transmise de UDSCR în 2019, limba slovacă nu se predă în alte zone decât în cele locuite de persoane aparținând minorității slovace.

Cooperarea bilaterală româno-slovacă în domeniul educației se derulează în baza Acordului între Guvernul României și Guvernul Republicii Slovace privind colaborarea în domeniile științei, învățământului, culturii și sportului (semnat la Bratislava, la 3 martie 1994) și Programului de colaborare în domeniul educației între Ministerul Educației Naționale din România și Ministerul Educației, Științei, Cercetării și Sportului din Republica Slovacă pentru perioada 2018 – 2022 (semnat la București, la 11 septembrie 2018).

Limba turcă

Educația preșcolară se desfășoară în limba turcă la Grădinițele „Zubeyde Hanım” din Constanța și la Grădinița care funcționează pe lângă Colegiul Național „Kemal Atatürk” din Medgidia. În cadrul acestor unități de învățământ, procesul educațional este bilingv română-turcă.

Începând cu anul școlar 2016 – 2017, inspectoratele școlare județene care au organizat învățământ pentru minoritatea turcă sunt în București, Constanța, Tulcea, Brăila (din anul școlar 2015-2016), în 4 unități de

învățământ. În anul școlar 2018-2019, un număr de 2.420 de elevi au studiat limba maternă turcă în unitățile de învățământ din România.

Localități reprezentative în acest sens sunt: Constanța, Medgidia, Cobadin, Mangalia, Valul lui Traian, Fântâna-Mare, Tuzla, Castelu, Basarabi, Tulcea, Eforie Sud, Mangalia, București.

Un loc aparte îl ocupă *Colegiul Național "Kemal Atatürk" din Medgidia*, înființat în parteneriat cu Ministerul Educației Naționale din Turcia în anul 1995. Liceul oferă programe parțiale de învățământ vocațional în limba turcă și cuprinde clasele I-XII cu profil teologic și pedagogic. În clasele I-VIII se studiază, pe lângă alte discipline, limba maternă și religia. La nivel liceal, disciplinele de specialitate la profilul teologic, alături de predarea limbii și literaturii turce constituie obiect de studiu în limba turcă. Anual, în baza unui acord bilateral un număr de 10 cadre didactice din Turcia sunt detașate la Colegiul Național "Kemal Atatürk" pentru a preda limba turcă sau alte discipline în limba turcă.

Conform datelor transmise în 2019 de Ministerul Educației și Uniunea Democrată Turcă din România (UDTR), în cadrul învățământului primar, în școlile din județele Constanța și Tulcea unde există etnici turci, limba turcă se studiază ca limbă maternă, 4 ore pe săptămână. Din anul școlar 2017-2018 s-a mărit numărul de ore de studiu a limbii turce în învățământul primar de la 3 la 4 ore.

În ceea ce privește învățământul secundar, limba turcă se studiază ca limba maternă, la cerere, în școlile din județele Constanța și Tulcea unde există etnici turci, 3 ore/săptămână. Un număr de 1140 de elevi din ciclul gimnazial au studiat în anul școlar 2018-2019 limba maternă turcă, iar un număr de 302 de elevi au studiat limba turcă maternă în ciclul liceal.

Peste 30 de școli din județul Constanța sunt înfrățite cu școli din Turcia. Pentru păstrarea tradițiilor și culturii turce, un sprijin important îl oferă UDTR, Consulatul General al Republicii Turcia la Constanța și Ambasada Republicii Turcia la București.

În ceea ce privește învățământul superior, conform informațiilor transmise de UDTR în 2019 și Ministerul Educației, limba turcă se studiază la Universitatea „Ovidius” din Constanța, unde există specializările Română-Turcă și Engleză-Turcă. De asemenea, la Facultatea de Limbi Străine din cadrul Universității din București se studiază limba turcă, ca specializare secundară cu o altă limbă modernă. În cadrul simpozionului "Polifonii culturale" organizat în parteneriat cu Universitatea "Ovidius" din Constanța, au fost prezentate studii și cercetări în domeniul limbii turce.

Din anul 2019, limba turcă se studiază la Centrul de Cultură și Educație din cadrul UDTR, săptămânal în cadrul școlii comunitare.

Istoria și tradițiile minorității turce sunt reflectate în noile manuale de Istorie și tradiții pentru elevi. Această disciplină se predă o oră pe săptămână pentru elevii claselor a VI și a VII-a.

Din anul 2017, UDTR derulează un proiect în parteneriat cu Universitatea „Ovidius” din Constanța, în care se predă Istoria și Civilizația Turcilor Dobrogeni, curs săptămânal desfășurat în perioada calendaristică a anului universitar, respectiv, 1 octombrie -1 iulie.

Din informațiile transmise de UDTR în 2019, pregătirea permanentă a cadrelor didactice de limba turcă este asigurată prin consfătuiri ale cadrelor didactice de limba turcă, dar și prin schimburi de experiență organizate de comisia de învățământ a UDTR în Republica Turcia. Spre exemplu, în anul 2016 UDTR a organizat la Sinaia, în parteneriat cu Casa Corpului Didactic din București, cursul „Educație interculturală pentru o școală nouă”, la care au participat profesorii de limba turcă, care a reunit 35 de cadre didactice de etnie turcă. În 2017, 15 profesori de limba turcă au urmat un curs de perfecționare pentru profesorii de limba turcă de o săptămână, organizat în Turcia, în parteneriat cu Ministerul Educației. Toți participanții la curs au primit diplome recunoscute de Ministerul Educației

În cadrul Inspectoratului Școlar Județean Constanța există un inspector școlar de specialitate de limbă turcă, care monitorizează și coordonează activitatea profesorilor de limba turcă și a elevilor care studiază limba turcă maternă. De asemenea, la nivelul Ministerului Educației își desfășoară activitatea un inspector de specialitate de limba turcă care coordonează activitatea educațională a profesorilor de limba turcă.

Conform informațiilor transmise de către UDTR, în afara zonei locuite de etnicii turci există un număr redus de copii de etnie turcă. Cu toate acestea, elevii studiază limba maternă turcă și în orașele Tulcea, Brăila și Galați. La filialele UDTR se studiază limba turcă la cerere, în cadrul filialelor. Cursurile de limba turcă se predau la cerere în școli potrivit programei elaborate și aprobate de Ministerul Educației.

Limba ucraineană

Procesul de învățământ pentru minoritatea ucraineană se desfășoară sub două forme:

- a. învățământ în limba maternă ucraineană, organizat în unități de învățământ din județele Caraș-Severin, Maramureș, Satu Mare, Suceava și Timiș;
- b. studiul limbii materne, organizat în unități de învățământ din județele Arad, Botoșani, Caraș-Severin, Maramureș, Satu Mare, Suceava, Timiș și Tulcea.

Învățământul cu limba de predare ucraineană are o rețea stabilă formată din grădinițe, școli primare, școli gimnaziale și un liceu cu predare în limba maternă ucraineană. Unitățile reprezentative pentru minoritatea ucraineană sunt Liceul Pedagogic "Taras Șevcenko" din Sighetul Marmației, județul Maramureș cu predare în limba maternă ucraineană, precum și Liceul Teoretic "Iulia Hașdeu" din Lugoj, județul Timiș și Colegiul Tehnic "Lațcu Vodă" din Siret, județul Suceava, unde funcționează câte o secție cu predare în limba maternă ucraineană; Școala Gimnazială Valea Vișeuului, Școala Gimnazială Rona de Sus, jud. Maramureș, Liceul Tehnologic Poienile de Sub Munte, jud. Maramureș, Liceul Tehnologic Repedea, jud. Maramureș, Liceul Tehnologic Ruscova, jud. Maramureș, Școala Gimnazială „Petru Mușat” Siret; Școala Gimnazială Bălcăuți; Școala Gimnazială Izvoarele Sucevei, Școala Gimnazială Șerbăuți; Școala Gimnazială Măriței, Școala Gimnazială Paltinu; Școala Gimnazială „Bogdan Vodă” Rădăuți; Colegiul Național „Mihai Eminescu” Suceava.

Pe lângă studiul limbii ucrainene, conform planurilor-cadru de învățământ este repartizată câte o oră / săptămână de *Istorie și tradițiile minorității ucrainene* la clasele a VI-a și a VII-a. De asemenea, în instituțiile de învățământ anterior menționate, disciplinele Muzică și mișcare, și Religie - Cultul ortodox ucrainean, pot fi predate în limba ucraineană.

În anul școlar 2018-2019, în școlile de stat din România, 1.025 de elevi au studiat în limba ucraineană și 6.673 de elevi au studiat limba și literatura ucraineană, ca limbă maternă. În anul școlar 2019-2020, 1.519 de elevi au studiat în limba ucraineană, în timp ce 5.897 elevi au studiat limba și literatura ucraineană, ca disciplină de studiu.

Limba ucraineană este studiată în învățământul superior la Universitatea din București, Universitatea Ștefan cel Mare din Suceava, Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca. 75 de studenți, înmatriculați în cele 17 programe de studii universitare de licență din cele trei universități, au studiat în limba ucraineană în anul universitar 2018-2019.

Potrivit datelor comunicate de UUR în anul 2019, există specialiști pentru monitorizarea educației în limba ucraineană la nivelul Ministerului Educației Naționale prin Direcția Minorități, la nivelul Inspectoratelor școlare județene prin inspectorii școlari din județele Maramureș, Suceava și Timiș, și în Comisia pentru educație și tineret din cadrul UUR.

Din datele deținute de UUR, pentru limba ucraineană nu au existat solicitări suplimentare privind organizarea învățământului în limba maternă.

În ceea ce privește formarea continuă a cadrelor didactice, precizăm că, în lipsa unui protocol semnat între ministerele de resort din România și Ucraina, începând cu anul școlar 2014-2015 nu au mai fost organizate cursuri de perfecționare pentru cadrele didactice de la școlile cu predare în limba ucraineană, în instituții de învățământ din Ucraina.

Cu toate acestea, perfecționarea cadrelor didactice din școlile cu predare în limba ucraineană și a profesorilor de limba ucraineană s-a realizat în cadrul activităților organizate de către inspectoratele școlare județene, casele corpului didactic și universități (ex. Universitatea Babeș Bolyai din Cluj-Napoca și în cadrul extensiei universitare din Sighetu Marmăției, Maramureș, precum și la Universitatea Ștefan cel Mare din Suceava). Au fost organizate, de asemenea, patru ediții¹¹ a Consfăturilor Naționale, în parteneriat cu instituții de învățământ superior, acțiune la care au participat, anual, peste 100 de cadre didactice care predau limba ucraineană, profesori universitari, inspectori de specialitate, directori de unități școlare, reprezentanți ai Ambasadei Ucrainei în România, ai Ministerului Educației din Ucraina, ai DRI și ai Uniunii Ucrainenilor din România (UUR).

Conform datelor transmise de Direcția Minorități din cadrul Ministerului Educației, formarea personalului didactic pentru grădinițe și școli se realizează la Liceul Pedagogic „Taras Șevcenko”.

De asemenea, în cadrul Școlii de vară organizate în baza protocolului dintre Universitatea Ștefan cel Mare din Suceava și Universitatea Națională „Yuriy Sedkovich” din Cernăuți, s-au desfășurat, în ultimii ani, cursuri de limbă și cultură ucraineană la Universitatea Națională „Yuriy Fedkovich” din Cernăuți. Cursurile s-au finalizat cu acordarea diplomelor recunoscute oficial de către cele două universități și semnate de către rectorii acestora.

Totodată, cursuri de educație interculturală, adresate s-au adresat cadrelor didactice, au fost organizate prin intermediul Casei Corpului Didactic București și Casei Corpului Didactic Suceava. Aceste cursuri s-au finalizat cu acordarea adeverințelor de participare.

Precizăm însă faptul că adeverințele acordate în Ucraina nu sunt recunoscute în România, în lipsa unui instrument de colaborare încheiat între ministerele educației din România și Ucraina.

Uniunea Ucrainenilor din România a asigurat participarea la cursuri de formare continuă a cadrelor didactice care predau limba maternă ucraineană, precum și a profesorilor coregrafi Șoiman Petru și Popovici Bogdan, organizate cu sprijinul asociației „Ucraina - Lumea”. În perioada de referință, UUR a organizat, de asemenea, proiecte și programe menite să contribuie la dezvoltarea și consolidarea identității etnice și lingvistice a persoanelor ce aparțin minorității ucrainene din România.

La nivel județean, proiectele educaționale incluse în Calendarul Activităților Educativă ale Ministerului Educației sau în Planul acțiunilor culturale ale Uniunii Ucrainenilor din România (UUR) se derulează periodic, după cum urmează:

- Concursul Interjudețean Sărbătoarea Limbii Materne;
- Olimpiada Națională de Limba maternă ucraineană – etapa județeană și etapa națională;
- Concursul Național Istoria și tradițiile ucrainenilor, organizat în aprilie 2018 de Colegiul Național “Mihai Eminescu” din Suceava;
- Concursul de recitare a poeziei ucrainene, inițiat de Uniunea Ucrainenilor din România;
- Ziua Minorităților Naționale;

¹¹ Consfăturile Naționale au fost organizate după cum urmează: 12-14 octombrie 2017, în orașul Cluj-Napoca, în cadrul Universității Babeș-Bolyai; 9 februarie 2018, în orașul Sighetu Marmăției; 29 septembrie 2018, la Universitatea Ștefan cel Mare din Suceava și în perioada 2-5 septembrie 2019, la Universitatea Ovidius din Constanța.

- Festivalul interetnic Conviețuiri;
- Festivalul Internațional Întâlniri bucovinene;
- Concursul și Simpozionul Național Obiceiuri de Paște la români și la minoritățile naționale din România;
- Excursii și tabere tematice finanțate de către Departamentul pentru Relații Interetnice.

Premiile la aceste concursuri școlare au fost acordate atât de către Ministerul Educației, UUR, Ambasada Ucrainei în România, cât și de către sponsorii identificați de către organizatori, după caz.

Article 9 – Judicial authorities

România a ratificat pentru toate limbile protejate de Cartă, articolul 9 astfel:

- Paragraful 1 subparagrafele a) (ii), a) (iii), b) (ii), b) (iii), c) (ii), c) (iii), d), paragraful 2 subparagraful a) și paragraful 3.

Potrivit art. 128 din Constituția României, cetățenii români aparținând minorităților naționale au dreptul de a se exprima în limba maternă în fața instanțelor de judecată, cu condiția ca actul de administrare a justiției să nu fie împiedicat și să nu genereze cheltuieli suplimentare pentru cei interesați. Acest principiu a fost transpus la nivel general în legea de organizare judiciară – Legea nr. 304/2004 – precum și în codurile de procedură civilă și penală, și în Legea nr. 504/2004 privind contenciosul administrativ (a se vedea răspunsurile aferente fiecărui subparagraf al art. 9, precum și anexala prezentului raport privind cadrul juridic relevant).

Potrivit articolului Articolul 30 din Codul Civil ”Egalitatea în fața legii civile”: Rasa, culoarea, naționalitatea, originea etnică, *limba*, religia, vârsta, sexul sau orientarea sexuală, opinia, convingerile personale, apartenența politică, sindicală, la o categorie socială ori la o categorie defavorizată, averea, originea socială, gradul de cultură, precum și orice altă situație similară nu au nicio influență asupra capacității civile”.

Potrivit art. 12 din Codul de procedură penală, cetățenii români aparținând minorităților naționale au dreptul să se exprime în limba maternă în fața instanțelor de judecată, actele procedurale întocmindu-se în limba română. Totodată, părților și subiecților procesuali care nu vorbesc sau nu înțeleg limba română, ori nu se pot exprima li se asigură, în mod gratuit, posibilitatea de a lua cunoștință de conținutul dosarului, de a vorbi, precum și de a pune concluzii în instanță, prin interpret (art. 12, alin. 3). În continuare, articolul 83 prevede dreptul inculpatului de a beneficia în mod gratuit de un interpret atunci când nu înțelege, nu se exprimă bine sau nu poate comunica în limba română. Aceleași drepturi le sunt acordate și victimelor, cu precizarea că, potrivit art. 81, alin 1. lit. g, în cazurile urgente se pot utiliza și mijloace tehnice, dacă se consideră necesar și dacă nu se aduce atingere drepturilor persoanelor vătămate. Mai mult, persoanele victime au dreptul la traducere, în orice limbă pe care o înțeleg, în legătură cu orice decizie de a nu iniția acțiunea penală.

Conform art. 12 alin. (2) din Codul de procedură penală, actele procedurale se întocmesc în limba română. În ceea ce privește probele, art. 97 alin. alineatul (2) enumeră cu titlu general mijloacele de probă prin care se pot obține probele menționate anterior. Enumerarea prevăzută de alin. (2) nu conține nici o limitare referitoare la utilizarea mijloacelor de probă întocmite alte limbi.

Conform art. 18 alin. (2) din Codul de procedură civilă adoptat prin Legea nr. 134/2010, cetățenii români aparținând minorităților naționale au dreptul să se exprime în limba maternă în fața instanțelor de judecată, în condițiile legii. Alin. (4) al aceluiași articol dispune, în continuare, că cererile și actele procedurale se întocmesc numai în limba română.

Totodată, potrivit art. 225 din Codul de procedură civilă, când una dintre părți sau dintre persoanele care urmează să fie ascultate nu cunoaște limba română, instanța va folosi un traducător autorizat, dar dacă părțile sunt de acord, judecătorul sau greșierul poate face oficiul de traducător.

Legea nr. 304/2004 privind organizarea judiciară completează dispozițiile Codului de procedură civilă. Astfel, potrivit art. 14 din această lege, cetățenii români aparținând minorităților naționale au dreptul să se exprime în limba maternă, în fața instanțelor de judecată, în condițiile prezentei legi. În cazul în care una sau mai multe părți solicită să se exprime în limba maternă, instanța de judecată trebuie să asigure, în mod gratuit, folosirea unui interpret sau traducător autorizat, însă cererile și actele procedurale se întocmesc numai în limba română.

În ceea ce privește înscrisurile și celelalte acte procedurale, potrivit art. 150 din Codul de procedură civilă, alin 4, pentru documentele într-o limbă străină se va atașa o traducere realizată de un traducător autorizat sau se pot utiliza traducerile realizate de persoane de încredere, cunoscătoare ale respectivei limbi, în condițiile legii speciale.

În ceea ce privește proba cu martori și mărturisirile, se aplică dispozițiile 225, completate cu dispozițiile art. 14 din Legea 304/2004, menționate la întrebarea precedentă. În completarea celor de mai sus, art. 14, alin 6 din Legea nr. 304/2004 arată că dezbaterile purtate de părți în limba maternă se înregistrează, consemnându-se în limba română. Obiecțiunile formulate de cei interesați cu privire la traduceri și consemnarea acestora se rezolvă de instanța de judecată până la încheierea dezbaterilor din acel dosar, consemnându-se în încheierea de ședință.

Legea nr. 504/2004 a contenciosului administrativ nu conține alte dispoziții exprese referitoare la limba folosită în procedurile de contencios administrativ. Art. 28 prevede că dispozițiile sale se completează cu prevederile Codului civil și cu cele ale Codului de procedură civilă, în măsura în care nu sunt incompatibile cu specificul raporturilor de putere dintre autoritățile publice, pe de o parte, și persoanele vătămate în drepturile sau interesele lor legitime, pe de altă parte.

Prin urmare, în procedurile administrative se aplică prevederile din Legea nr. 304/2004 și din Codul de procedură civilă, astfel încât drepturile procesuale ale persoanelor aparținând minorităților naționale sunt protejate.

Cheltuielile cu traducerea/interpretării cad în sarcina instanțelor sau a organelor de urmărire penală, conform legii.

Potrivit dispozițiilor finale din LEGEA Nr. 202/1998*) privind organizarea Monitorului Oficial al României "Monitorul Oficial al României, Partea I, se editează, în traducere, și în limba maghiară. Pentru Partea I în limba maghiară, cheltuielile de publicare se suportă din bugetul Secretariatului General al Guvernului"¹².

Article 10 –Administrative authorities and public services

România a ratificat articolul 10 din Cartă, după cum urmează:

- Paragraful 1 subparagrafele a) (ii), a) (iii), a) (iv), a) (v), paragraful 2 subparagrafele b), c), d), e), f), g), paragraful 3 subparagrafele a), b), c), paragraful 4 subparagrafele b), c) și paragraful 5 pentru limbile bulgară și cehă;
- Paragraful 1 subparagrafele a) (ii), a) (iii), a) (iv), a) (v), paragraful 2 subparagrafele b), d), f), g), paragraful 3 subparagrafele a), b), paragraful 4 subparagrafele b), c) și paragraful 5 pentru limbile croată, rusă, sârbă, slovacă;

¹² [http://www.monitoruloficial.ro/article--Monitorul Oficial Partea I %C3%AEn limba maghiar%C4%83 - acte normative-111.html](http://www.monitoruloficial.ro/article--Monitorul%20Oficial%20Partea%20I%20-%20limba%20maghiar%C4%83%20-%20acte%20normative-111.html)

- Paragraful 1 cu subparagrafele a) (ii), a) (iii), a) (iv), a) (v), paragraful 2 cu subparagrafele b), d), e), f), g), paragraful 3, paragraful 4 cu subparagrafele b), c) și paragraful 5 pentru limba turcă;
- Paragraful 1 cu subparagrafele a) (ii), a) (iii), a) (iv), a) (v), paragraful 2 subparagrafele b), d), e), f), g), paragraful 3 subparagrafele a), b), c), paragraful 4 subparagrafele b), c) și paragraful 5 pentru limba ucraineană;
- Paragraful 1 subparagrafele a) (ii), a) (iii), a) (iv), a) (v), b), c), paragraful 2 subparagrafele b), c), d), e), f), g), paragraful 3 subparagrafele a), b), c), paragraful 4 subparagrafele b), c) și paragraful 5 pentru limba germană;
- Paragraful 1 subparagrafele a) (ii), a) (iii), a) (iv), a) (v), b), c), paragraful 2 subparagrafele b), c), d), e), f), g), paragraful 3, paragraful 4 subparagrafele b), c) și paragraful 5 pentru limba maghiară;

Potrivit cadrului juridic în vigoare, în cazul în care numărul de locuitori justifică măsurile specificate în cadrul acestui articol, funcționarii care asigură relația cu publicul folosesc limba minorităților respective, în raporturile lor cu persoanele care li se adresează în această limbă.

Conform legislației în vigoare, consiliile locale pot decide utilizarea limbii minorităților la dezbaterile consiliului local.

Autoritățile pot publica, la cerere, documentele oficiale în limbile minorităților, pentru că acest drept este prevăzut de legislația națională în vigoare.

Autoritățile administrative au posibilitatea să întocmească documente în limbile minorităților naționale, dar, conform legii, acestea trebuie să fie întocmite și în limba română. Folosirea patronimelor în limbile minorităților este permisă în conformitate cu legislația în vigoare.

Potrivit Legii nr. 215/2001 a administrației publice locale¹³, în unitățile administrativ-teritoriale în care cetățenii aparținând minorităților naționale au o pondere de peste 20% din numărul locuitorilor, autoritățile administrației publice locale, instituțiile publice aflate în subordinea acestora, precum și serviciile publice deconcentrate asigură folosirea, în raporturile cu aceștia, și a limbii materne, în conformitate cu prevederile Constituției, ale prezentei legi și ale tratatelor internaționale la care România este parte. De asemenea, potrivit art. 76, alin 2 din Legea administrației publice locale, în unitățile administrativ-teritoriale în care cetățenii aparținând unei minorități naționale au o pondere de peste 20% din numărul locuitorilor, în raporturile lor cu autoritățile administrației publice locale, cu aparatul de specialitate și organismele subordonate consiliului local, aceștia se pot adresa, oral sau în scris, și în limba lor maternă și vor primi răspunsul atât în limba română, cât și în limba maternă.

Trebuie subliniat faptul că, potrivit legislației în vigoare, în cazul în care coeficientul unei populații minoritare scade sub pragul de 20% , această minoritate se va bucura de cel mai favorabil cadru lingvistic garantat în baza Legii nr. 215/2001 (art. 131 din legea amintită, republicată pe 29 februarie 2007). Această prevedere legală se aplică implicit în situația în care coeficientul scade sub pragul de 20%.

Prin Departamentul pentru Relații Interetnice a fost realizat un chestionar care a inclus și aspectul montării plăcuțelor bilingve la intrarea și la ieșirea din localități, respectiv pe clădirile instituțiilor care se află în subordinea autoritatilor locale. A reieșit că acestea sunt afișate în majoritatea comunelor sau orașelor respondente. 215 autorități publice locale, adică 94% au declarat că aceste plăcuțe există. 12 primării, reprezentând 5% au afirmat că plăcuțele bilingve sunt afișate la intrare sau la ieșirea din localități. O autoritate publică locală a declarat că denumirea bilingvă a instituțiilor aflate în subordinea acestora există,

¹³ Act normativ abrogat parțial în iulie 2019 și în totalitate începând cu anul 2020, conform OUG nr. 57/2019 privind Codul administrativ.

însă plăcuțele la intrare și la ieșirea din localitate sunt afișate doar în limba română. O primărie a considerat că asemenea drepturi nu sunt necesare.

În ceea ce privește recrutarea de personal vorbitor al limbilor minorităților, este relevant faptul că în cadrul structurilor Inspectoratului General pentru Situații de Urgență (la nivelul întregului teritoriu național) sunt angajate 523 de persoane aparținând diferitelor minorități, preponderent de etnie maghiară (487), care pot asigura comunicarea și întocmirea răspunsurilor în limba maghiară. La rândul său, Jandarmeria Română a acordat o atenție sporită respectării drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale prin monitorizarea continuă a atitudinii personalului propriu față de aceștia, în vederea respectării legislației naționale privind drepturile cetățenilor români proveniți din cadrul minorităților naționale, precum și prin organizarea unor cursuri, pe linia egalității de șanse (157 ofițeri școlarizați), precum și în domeniul îmbunătățirii măsurilor antidiscriminare (75 ofițeri jandarmi școlarizați). De asemenea, în cadrul structurilor teritoriale au fost angajate persoane aparținând diferitelor minorități. În cazul minorității maghiare este vorba de 323 de cadre militare. De asemenea, în localitățile în care minoritățile naționale depășesc pragul de 20%, statul român a depus eforturi susținute de a asigura accesul la servicii publice în limbile minorităților (a se vedea răspunsul detaliat, pe limbile protejate).

În ceea ce privește locurile alocate în instituțiile de învățământ ale Ministerului Afacerilor Interne, în toate sesiunile de admitere la instituțiile de învățământ ale M.A.I. sunt aprobate locuri speciale pentru minoritățile naționale, pentru a asigura accesul acestora la educație și la formarea profesională specifică M.A.I.

Mai mult, unele servicii publice deconcentrate din județele Bihor, Brașov, Caraș – Severin, Constanța, Maramureș, Suceava, Teleorman, Timiș, Tulcea au angajați vorbitori de limbi minoritare (germană, rusă, ucraineană, sârbă, slovacă, croată, bulgară, polonă, turcă, italiană) care pot asigura comunicare cu acești etnici, preponderent în domeniile sănătate, educație, muncă, protecție socială etc.

Situația locurilor scoase la concursurile de admitere organizate în perioada 2014 – 2018 este următoarea:

Sesiunea 2014:

- Academia de Poliție "Alexandru Ioan Cuza": 25 locuri (11 romi, 8 maghiari, 6 alte minorități);
- Școlile postliceale: 32 locuri (20 romi, 12 alte minorități)

Sesiunea 2015:

- Academia de Poliție "Alexandru Ioan Cuza": 24 locuri (10 romi, 9 maghiari, 5 alte minorități);
- Școlile postliceale: 30 locuri (19 romi, 11 alte minorități)

Sesiunea 2016:

- Academia de Poliție "Alexandru Ioan Cuza": 29 locuri (11 romi, 11 maghiari, 7 alte minorități);
- Școlile postliceale: 50 locuri (33 romi, 17 alte minorități)

Sesiunea 2017:

- Academia de Poliție "Alexandru Ioan Cuza": 34 locuri (13 romi, 13 maghiari, 8 alte minorități);
- Școlile postliceale: 48 locuri (31 romi, 17 alte minorități)

Sesiunea ianuarie 2018:

- Școlile postliceale: 55 locuri (35 romi, 20 alte minorități)

Sesiunea aug –sept 2018:

- Academia de Poliție "Alexandru Ioan Cuza": 34 locuri (13 romi, 13 maghiari, 8 alte minorități);

- Școlile postliceale: 78 locuri (58 romi, 20 alte minorități).

Subliniem, totodată, că adoptarea numelor de familie în limbile regionale sau minoritare este permisă, în conformitate cu opțiunea solicitantului, din moment ce cadrul legal în vigoare nu prevede nicio interdicție în acest sens.

Limba bulgară

Cea mai mare localitate cu etnici bulgari este Dudeștii Vechi, județul Timiș, iar denumirea localității este trecută și în limba bulgară.

Plăcuțele cu denumirea localităților la intrarea și ieșirea în comună sunt bilingve, română și bulgară. Denumirea instituțiilor publice este afișată și în limba bulgară (la primărie și la instituțiile școlare, grădiniță, școala generală și liceu).

Conform datelor din partea autorităților locale relevante, există posibilitatea comunicării în limba bulgară, la cerere, a actelor cu caracter normativ sau individual.

Nu există date relevante despre existența unor cereri scrise în limba bulgară, dar, ca practică instituită în localitățile unde trăiește populația bulgară, cererile orale în limba bulgară sunt luate în considerare, în toate cazurile în care funcționarii care lucrează la administrațiile locale respective cunosc limba bulgară.

Conform răspunsurilor oferite la solicitările Departamentului pentru Relații Interetnice adresate consiliilor locale și județene, membrii comunei Dudeștii Vechi din județul Timiș se adresează frecvent primăriei în limba bulgară - aproximativ 40% din dialogul cu membrii primăriei se desfășoară în această limbă. Există funcționari ai Primăriei care oferă răspunsul, oral, în limba bulgară.

Nu au fost formulate solicitări în scris în limba bulgară, toate solicitările fiind făcute numai în limba română. Totuși, în aparatul de lucru al consiliului local – în compartimentele care au atribuții privind relația cu publicul – sunt încadrate persoane care cunosc limba bulgară, astfel fiind create toate premisele pentru ca răspunsul la solicitările sosite să fie dat atât în limba română, cât și în limba bulgară.

În cadrul ședințelor Consiliului Local se folosește ocazional limba bulgară, iar ordinea de zi este comunicată în limba bulgară doar atunci când acest lucru este solicitat. Folosirea limbii minoritare respective în cadrul ședințelor Consiliului Local trebuie aprobată de consilierii locali aleși. La nivelul autorităților locale și regionale, acolo unde legea permite, limba bulgară este folosită în dezbaterile din cadrul consiliilor. Cu titlu de exemplu, atunci când, la ședințele Consiliului Local Dudeștii Vechi era folosită limba bulgară, aceasta era înțeleasă și de consilierii locali de altă etnie, nefiind solicitată traducerea.

În cadrul structurii Jandarmeriei Române sunt angajate trei persoane cunoscătoare ale limbii bulgare. De asemenea, în cadrul Inspectoratului General al Poliției Române sunt angajate patru persoane cunoașcătoare ale limbii bulgare, precum și o persoană în cadrul Poliției de Frontieră.

Limba bulgară poate fi folosită, la cerere, și în cadrul ceremoniilor publice de oficiere a căsătoriei.

Limba cehă

Limbile cehă și slovacă sunt folosite, după caz, de către funcționarii autorităților administrative în relația cu vorbitorii acestor limbi minoritare.

Vorbitorii de limbă cehă se pot adresa autorităților administrative prin cereri în limba cehă în anumite cazuri prevăzute de lege, respectiv în localitățile unde sunt îndeplinite cerințele privind ponderea populației minoritare.

Vorbitorii de limbă cehă pot formula cereri în limba cehă, iar la ceremonii se folosește ocazional limba cehă. Aceste persoane pot prezenta în fața autorităților administrative ca valabile, documente întocmite în limba

cehă, fiindu-le ulterior solicitată traducerea actului în limba română făcută de către un traducător autorizat, precum și legalizarea documentului la notariat.

Pentru minoritatea cehă este reprezentativă situația comunei Dubova, satul Eibenthal, județul Mehedinți. Aici, conform recensământului din 2011, există o comunitate cehă reprezentând 34% din totalul populației unității administrativ-teritoriale. Drept urmare, sunt aplicate dispozițiile legale privind instalarea plăcuțelor bilingve cu denumirea localităților, la intrare și ieșire, precum și denumirea instituțiilor publice.

Limba croată

Măsura utilizării denumirii tradiționale în limba croată este luată în localitățile unde numărul locuitorilor de limbă croată atinge pragul de 20%: Carașova/Karasevo, Iabalcea/Jabalce, Nermed/Nermid, Clocotici/Klokotic, Rafnic/Ravnic, Vodnic/Vodnik și Lupac/Lupak.

În regiunile locuite de un număr de vorbitori de limba croată care justifică măsurile specificate, funcționarii care asigură relația cu publicul folosesc limba croată în raporturile lor cu persoanele care li se adresează în limba croată.

Astfel, conform informațiilor furnizate de primăriile comunelor Carașova și Lupac, din județul Caraș Severin, locuitorii se pot adresa în limba croată autorităților. Ambele primării au în cadrul compartimentului de relații cu publicul angajați care vorbesc limba croată.

De asemenea, primăriile respective asigură traducerea tuturor actelor cu caracter normativ și cu caracter individual în limba croată. Cu toate acestea, nu s-au înregistrat cereri întocmite în scris, în limba croată, de la cetățeni către primării.

Conform informațiilor furnizate de primăriile comunelor Carașova și Lupac, doar una dintre cele două comune folosește și limba croată la toate dezbaterile consiliului local, procesele verbale consemnându-se în limba română, iar hotărârile fiind traduse și în limba croată. De asemenea, în ambele comune, plăcuțele cu denumirea localităților la intrare și la ieșire, precum și pe instituțiile publice sunt afișate bilingv, în română și în croată.

Conform datelor furnizate de MAI, Instituția Prefectului Județului Caraș Severin are angajați funcționari publici vorbitori de limba croată care pot prelua solicitări și formula răspunsuri la cereri adresate în această limbă.

Nu au existat cereri de folosire sau adoptare de patronime în limba croată. Folosirea patronimelor în limba croată este permisă în conformitate cu legislația în vigoare.

Limba germană

În trei unități administrativ-teritoriale din județul Satu Mare trăiește o minoritate germană cu o pondere de peste 20% din totalul populației. În două comune din cele trei, primăria are în cadrul compartimentului de relații cu publicul câte un angajat care vorbește limba germană.

Conform datelor puse la dispoziție de instituțiile abilitate, cetățenii comunelor în care procentul populației germane depășește 20%, nu au adresat solicitări pe cale orală consiliului local în limba maternă germană.

Autoritățile pot publica la cerere documentele oficiale, pentru că acest drept este prevăzut de legislația națională în vigoare.

Conform legislației în vigoare, consiliile locale pot decide utilizarea limbii germane la dezbaterile consiliului local.

În toate unitățile administrativ teritoriale unde se întrunesc condițiile prevăzute de lege, plăcuțele cu denumirea localităților la intrare și la ieșire, precum și pe instituțiile publice sunt afișate bilingv, în română

și în germană. Denumirea Primăriei, Consiliului Local, căminului de vârstnici, bibliotecii comunale, a grădinițelor sau școlilor sunt afișate bilingv.

Conform datelor furnizate de instituțiile abilitate din cele trei comune din județul Satu Mare, în două dintre acestea se folosește limba germană ocazional în cadrul ceremoniilor publice organizate de autoritățile locale. În ceea ce privește oficierea căsătoriilor, în nicio comună nu au fost depuse cereri pentru oficiere în limba germană.

În două dintre cele trei comune primăriile au angajați care vorbesc limba germană. Primăriile au informat cetățenii, prin afișarea la sediul primăriei, cu privire la posibilitatea de a se adresa în limba maternă autorităților locale.

Nu s-a evidențiat nevoia unei pregătiri suplimentare în ceea ce privește limba germană, întrucât, de cele mai multe ori, funcționarii sunt de etnie germană. Conform datelor furnizate de instituțiile abilitate, nu au fost înregistrate cereri din partea unor funcționari publici de a-și desfășura activitatea în cadrul localităților cu o minoritate semnificativă de etnici germani.

Folosirea patronimelor în limba germană este permisă în România. Conform informațiilor oferite de organizațiile persoanelor aparținând minorității germane, la cerere, numele de familie este trecut în limba germană în acte oficiale și nu există niciun refuz înregistrat din partea autorităților de a folosi numele de familie în limba germană.

Conform informațiilor furnizate de MAI, Instituția Prefectului Județului Sibiu are angajați vorbitori de limbă germană. Unele servicii publice deconcentrate din județele Caraș – Severin, Maramureș, Suceava și Timiș au angajați care pot prelua solicitările adresate în limba germană și pot formula răspunsuri la cererile adresate de cetățeni.

În cadrul structurilor teritoriale ale Inspectoratului General pentru Situații de Urgență sunt angajate patru persoane vorbitoare de limbă germană, iar în cadrul Jandarmeriei Române sunt angajate 32 de cadre militare vorbitoare de limbă germană.

În cadrul structurilor teritoriale ale Arhivelor Naționale, activitățile de relații cu publicul, respectiv sala de studiu și soluționarea cererilor cetățenilor referitoare la reconstituirea unor drepturi individuale pe baza unor documente de arhivă, sunt asigurate de funcționari care cunosc, alături de limba română, limbi ale minorităților naționale. Astfel, persoane vorbitoare de limbă germană sunt angajate în cadrul structurilor arhivistice din județele Bihor, Brașov, Cluj, Mureș, Sibiu.

Limba maghiară

În cadrul structurilor teritoriale din județele în care populația de etnie maghiară depășește o pondere de 20%, activitățile de relații cu publicul, respectiv sala de studiu și soluționarea cererilor cetățenilor referitoare la reconstituirea unor drepturi individuale pe baza unor documente de arhivă, sunt asigurate de funcționari care cunosc, alături de limba română, și limba maghiară.

Cererile referitoare la reconstituirea unor drepturi individuale pe baza documentelor de arhivă, formulate în scris, în limba maghiară, sunt înregistrate în original în forma depusă de cetățean, traduse apoi în limba română, după care rezoluțiile se aplică pe originalul înaintat de cetățean. Deoarece înscrisurile eliberate de Arhivele Naționale ca răspuns la cererile adresate de cetățeni pentru reconstituirea unor drepturi individuale au valoare juridică în relația cu alte instituții ale statului roman pe întreg teritoriul acestuia, răspunsurile la

cereri sunt formulate în limba română, conform legislației în vigoare, pentru ca petenții să nu fie nevoiți să asigure traducerea autenticată a actelor eliberate.

La nivelul structurilor județene ale Direcției pentru Evidența Persoanelor și Administrarea Bazelor de Date sunt încadrate nouă persoane (ofițeri, agenți și personal contractual) vorbitoare de limbă maghiară, care activează preponderent în județele: Mureș, Harghita, Cluj, Alba, Brașov și Maramureș.

În cadrul compartimentelor de relații cu publicul din serviciile publice deconcentrate din județele Covasna, Bihor și Harghita sunt angajați și vorbitori de limba maghiară, pentru a asigura comunicarea cu acești etnici, iar cele din județele Mureș, Sălaj și Satu Mare au și ele angajați vorbitori de limba maghiară, preponderent în domeniile agricultură, sănătate, educație, finanțe, vamă, protecție socială, mediu, ape și silvicultură.

Serviciile publice deconcentrate din aceste domenii, din județele Arad, Bihor, Bistrița – Năsăud, Brașov, Caraș – Severin, Maramureș, Sălaj și Timiș au primit cereri, orale sau scrise, adresate în limba maghiară și asigură întocmirea răspunsurilor către cetățenii aparținând minorității maghiare în limba maghiară, atunci când aceștia se adresează în această limbă. În ceea ce privește județele Mureș, Covasna și Harghita, toate serviciile publice deconcentrate din județ pot asigura întocmirea răspunsurilor în limba maghiară, la solicitarea etnicilor maghiari.

Formularele folosite de instituțiile descentralizate sunt elaborate la nivel național. În unele unități administrativ teritoriale se pot găsi formulare în limba maghiară, iar ulterior depunerii lor acestea trebuie traduse în limba română de către angajații unității administrativ teritoriale.

În unitățile administrativ teritoriale în care în care persoanele aparținând minorității maghiare locuiesc în număr semnificativ, autoritățile publice locale și județene publică textele oficiale și în limba maghiară.

În județele Covasna și Harghita, în cadrul dezbaterilor din cadrul consiliilor locale și județene, se folosește și limba maghiară. În ceea ce privește ordinea de zi a consiliului local, acesta este adusă la cunoștință publică și în limba maghiară de fiecare dată când este solicitat acest lucru.

Limba rusă

Limba rusă se utilizează în administrația publică din localitățile cu populație preponderent ruso-lipoveană. În patru localități din județul Tulcea și două localități din județul Constanța, în care cetățenii aparținând minorității ruse depășesc 20% din totalul locuitorilor, limba rusă este folosită de funcționarii autorităților administrative în relația cu vorbitorii de limbă rusă.

În două comune, majoritatea solicitărilor au fost formulate pe cale orală în limba rusă, pe când într-o altă comună, un număr redus de solicitări orale (20) au fost formulate în limba rusă. În general, localnicii nu se adresează în scris în limba rusă autorităților, deoarece în marea lor majoritate nu cunosc alfabetul chirilic. Unele servicii publice deconcentrate din județele Bihor, Brașov, Caraș – Severin, **Constanța**, Maramureș, Suceava, Teleorman, Timiș, **Tulcea** au angajați vorbitori de limbi minoritare (germană, **rusă**, ucraineană, sârbă, slovacă croată, bulgară, polonă, turcă, italiană) care pot asigura comunicarea în limba maternă preponderent în domeniile sănătate, educație, muncă, protecție socială etc.

Primăriile din cele două județe unde locuiesc vorbitori de limba rusă (Constanța și Tulcea) au afirmat că au adus la cunoștința publicului faptul că pot folosi limba maternă în relația cu publicul. Acest anunț a fost făcut pe cale orală, în cadrul ședințelor publice organizate.

La primăriile din majoritatea localităților unde sunt vorbitori de limba rusă, sunt încadrate la compartimentul relații cu publicul și persoane care vorbesc limba rusă pe lângă limba română, astfel încât localnicii pot adresa solicitări în limba rusă și pot primi răspuns în limba rusă. Se pot prezenta documente întocmite în limba rusă alături de traducerea în limba română, atestată de un traducător autorizat.

În ceea ce privește folosirea limbii ruse în cadrul ședințelor de consiliu local din cadrul UAT relevante (unde procentul populației aparținând minorității ruse depășește pragul de 20%), în majoritate situațiilor se

folosește limba română, decizia în acest sens fiind luată de consilierii locali, în conformitate cu prevederile legale.

Denumirea localităților este afișată și în limba rusă alături de denumirea în limba română, acolo unde populația de etnie rusă-lipoveană depășește procentul prevăzut de lege în acest scop. În toate aceste localități sunt folosite plăcuțele bilingve cu denumirea localităților la intrarea și la ieșirea din localitate, iar denumirea instituțiilor publice este afișată bilingv, în română și în rusă. Cu titlu de exemplu privind diversitatea lingvistică, este de menționat faptul că, din informațiile transmise de CRLR în 2017, în rândul etnicilor ruși lipoveni sunt folosite și alte denumiri tradiționale cunoscute pentru localități. De exemplu: Камень – Carcaliu; Соколинцы – Lipoveni; Новенькое – Ghindărești etc.

La furnizarea serviciilor publice, pe plan local, este utilizată limba română.

În localitățile cu populație majoritară ruso-lipoveană există suficient personal angajat vorbitor de limbă rusă. Din informațiile furnizate de autoritățile publice locale, în majoritatea situațiilor, la compartimentul relații cu publicul sunt încadrate și persoane care vorbesc limba rusă pe lângă limba română, astfel că localnicii pot să adreseze întrebări și să primească răspunsuri în limba maternă rusă.

În cadrul Jandarmeriei Române există 31 de ofițeri și subofițeri vorbitori ai limbii ruse, iar în cadrul structurilor IGPR există nouă ofițeri de poliție vorbitori ai acestei limbi.

Folosirea patronimelor în limba rusă este permisă în România.

În actele oficiale se utilizează numele de familie în limba rusă, dar se transcriu cu literele alfabetului latin. Întocmirea actelor de stare civilă, precum și înscrierea mențiunilor se fac în limba română, folosindu-se alfabetul latin.

Limba sârbă

Instituțiile prefectului din județele Caraș - Severin și Timiș au angajați persoane vorbitoare de limbă sârbă care pot prelua solicitări și, de asemenea, pot formula răspunsuri la cereri adresate de către cetățeni.

Conform informațiilor transmise de Uniunea Sârbilor din România, vorbitorii de limbă sârbă se adresează rar în limba maternă autorităților, în special în localitățile rurale unde angajații cunosc limba sârbă.

Vorbitorii de limbă sârbă pot depune cereri scrise sau orale, acest drept fiind reglementat de prevederile legale din România. Autoritățile locale au posibilitatea legală de a publica documente oficiale în limba sârbă. Decizia trebuie luată în cadrul consiliului local al unității administrativ teritoriale respective.

De asemenea, autoritățile locale pot decide, prin vot, utilizarea limbii sârbe în dezbaterile consiliilor locale.

Denumirea localităților și în limba sârbă la intrarea și la ieșirea din localitate este afișată în localitățile care îndeplinesc condiția pragului de 20%. Există și localități în care și la nivelul instituțiilor (primărie, grădiniță, cabinet medical, poliție) este utilizată și denumirea în limba sârbă.

Unele servicii publice deconcentrate din județele Bihor, Brașov, **Caraș – Severin**, Constanța, Maramureș, Suceava, Teleorman, **Timiș**, Tulcea au angajați vorbitori de limbi minoritare (germană, rusă, ucraineană, **sârbă**, slovacă, croată, bulgară, polonă, turcă, italiană) care pot asigura comunicare cu acești etnici, preponderent în domeniile sănătate, educație, muncă, protecție socială etc.

De asemenea, există ofițeri cunoscători ai limbii sârbe la nivelul structurilor teritoriale ale: Jandarmeriei Române - **nouă cadre militare** (ofițeri, subofițeri); IGPR - cinci ofițeri de poliție; Poliției de Frontieră 16 polițiști.

Atunci când se realizează recrutări sau transferuri pentru ocuparea posturilor vacante, cunoașterea limbii minoritare poate constitui un avantaj.

În actele oficiale se utilizează numele de familie în limba sârbă, dar cu literele alfabetului latin.

Limba slovacă

Cea mai mare pondere a minorității slovace se regăsește în următoarele localități: Nădlac (jud. Arad); Șinteu, Suplacul de Barcău, Aștileu, Aleșd, Groși, Borod, Derna, Lugașul de Jos, Popești, Valea Cerului, Budoi (jud. Bihor); Plopiș (jud. Sălaj); Timișoara, Gâtaia (jud. Timiș).

În localitățile în care se atinge pragul de 20% se utilizează limba slovacă în administrația publică locală, în relațiile cu vorbitorii de limbă slovacă. De asemenea, în aceste localități vorbitorii de limbă slovacă pot depune cereri în limba maternă, iar unele autorități publice au pus la dispoziția acestora formulare în limba maternă.

Din informațiile disponibile, la nivelul anului 2019, răspunsurile autorităților, în cele mai multe cazuri, au fost formulate în limba română, deoarece nu au existat solicitări din partea cetățenilor români aparținând minorității slovace ca aceste răspunsuri să fie formulate în limba slovacă.

Conform informațiilor primite de la autoritățile locale referitoare la aplicarea prevederilor legale privind utilizarea limbii materne în administrația publică locală în relația cu cetățenii aparținând minorităților naționale, spre exemplu, în orașul Nădlac din județul Arad, în perioada 2016-2018, au fost adresate peste 11400 de solicitări orale în limba slovacă. La toate aceste solicitări s-a răspuns în limba slovacă. Nicio persoană nu s-a adresat în scris în limba slovacă către autoritățile locale, astfel că nu au fost înregistrate răspunsuri în această limbă.

Vorbitorii de limbă slovacă pot prezenta în fața autorităților administrative ca valabile documente întocmite în limba slovacă, dar le este solicitată și traducerea actului în limba română făcută de către un traducător autorizat și legalizată la notariat.

Vorbitorii de limbă slovacă pot prezenta cereri în limba slovacă în fața autorităților locale, dar în anumite situații le este solicitată și traducerea cererii în limba română, făcută de către un traducător autorizat. Motivul este lipsa în cadrul aparatului de lucru al autorităților locale a unor persoane care cunosc limba slovacă, precum și existența unui număr mic de traducători autorizați de limbă slovacă.

În localitățile în care se atinge pragul de 20%, unele autorități publice locale au pus la dispoziție formulare în limba slovacă, iar unele autorități publice locale publică documentele lor oficiale și în slovacă. Totodată, există cazuri când se utilizează limba slovacă în cadrul dezbaterilor din cadrul consiliilor locale și județene.

În localitățile în care se atinge pragul de 20% se folosește și denumirea localităților în forma tradițională în limba slovacă.

Din datele transmise de autoritățile publice locale, limba minorității slovace nu a fost folosită cu ocazia ceremoniilor publice organizate de către administrațiile publice locale în niciuna dintre unitățile administrativ teritoriale ale căror răspunsuri au fost analizate. Nu au fost înregistrate cereri pentru oficierea căsătoriilor în limba slovacă în perioada analizată.

Instituțiile prefectului din județele Arad, Bihor, Sălaj și Timiș au angajați persoane vorbitoare de limbă slovacă care pot prelua solicitări și, de asemenea, pot formula răspunsuri la cereri adresate de către cetățeni.

Unele servicii publice deconcentrate din județele Bihor, Brașov, Caraș – Severin, Constanța, Maramureș, Suceava, Teleorman, Timiș, Tulcea au angajați vorbitori de limbi minoritare (germană, rusă, ucraineană, sârbă, **slovacă**, croată, bulgară, polonă, turcă, italiană) care pot asigura comunicarea cu acești etnici, preponderent în domeniile sănătate, educație, muncă, protecție socială etc.

În cadrul structurilor Inspectoratului General pentru Situații de Urgență sunt angajate 523 de persoane aparținând diferitelor minorități, din care opt angajați vorbitori de limbă slovacă.

În cadrul structurilor teritoriale ale IGPR sunt angajate persoane vorbitoare de limbi minoritare, din care 11 cunosc limba slovacă.

Folosirea patronimelor în limba slovacă este permisă în România.

Limba turcă

În localitățile Dobromir, Văleni, Lespezi, Făurei, Fântăna Mare, Carvan, Cuciuguc și Cobadin din județul Constanța există un procent de peste 20% de etnici turci.

Funcționarii vorbitori de limba turcă din cadrul autorităților administrative folosesc această limbă în relația cu etnicii turci. De exemplu: în mod constant, unul din Subprefectii Județului Constanța vorbește limba turcă. Aceeași situație există și în cadrul primăriilor din județele Constanța și Tulcea.

La cererea etnicilor turci, textele oficiale se pot publica și în limba turcă.

În cadrul autorităților administrației publice locale unde există consilieri de etnie turcă aceștia pot folosi limba maternă în cadrul ședințelor de consiliul local (de ex. în comuna Dobromir, județul Constanța, comuna Independența județul Constanța, comuna Băneasa, județul Constanța).

În toate localitățile în care există populație de etnie turcă într-un procent de peste 20%, se folosesc și inscripționările în limba turcă. Există nume turcești de localități care se păstrează și astăzi și sunt folosite ca denumiri oficiale și în limba română, de exemplu: Babadag, Tuzla, Techirghiol etc.

În serviciile deconcentrate există angajați de etnie turcă, vorbitori de limba turcă.

Instituția prefectului din județul Constanța are angajați vorbitori de limbă turcă și tătară care pot prelua solicitări și, de asemenea, pot formula răspunsuri la cereri adresate de către cetățeni.

În cadrul structurilor Inspectoratului General pentru Situații de Urgență sunt angajate trei persoane vorbitoare de limba turcă.

În structurile teritoriale ale Jandarmeriei Române sunt angajate 13 cadre militare vorbitoare de limbă turcă.

În cadrul structurilor IGPR și ale Poliției de Frontieră Române sunt angajați 11, respectiv 17 polițiști cunoscători ai limbii turce.

Numele de familie turcești se utilizează în actele oficiale emise de autoritățile române.

Limba ucraineană

În majoritatea localităților unde trăiesc etnici ucraineni, aceștia ating pragul de peste 90%, astfel încât în administrația publică locală funcționarii vorbesc fluent limba ucraineană, limba ucraineană fiind folosită în relația cu etnicii ucraineni.

Din informațiile primite de la autoritățile publice locale sunt 14 unități administrativ teritoriale în care ucrainenii reprezintă minimum 20% din totalul populației. Acestea sunt comune din 5 județe ale țării, și anume: Caraș-Severin, Covasna, Maramureș, Suceava și Timiș. În majoritatea comunelor (13 din 14) primăriile au încadrate în compartimentul de relații publice persoane care vorbesc limba ucraineană, existând astfel posibilitatea de a adresa solicitări și primi răspunsuri în limba ucraineană.

În cadrul structurilor Poliției de Frontieră Române, din totalul polițiștilor de frontieră, 34 sunt cunoscători ai limbii ucrainene.

În cadrul structurilor teritoriale ale Jandarmeriei Române sunt angajate cinci cadre militare vorbitoare de limbă ucraineană.

Majoritatea primăriilor a comunicat faptul că au angajați în cadrul compartimentului de relații publice care vorbesc limba ucraineană, așadar în toate aceste comune cetățenii români care vorbesc limba ucraineană ca limbă maternă se pot adresa autorităților în această limbă. În 11 din cele 14 comune primăriile au primit solicitări orale în limba ucraineană, în 7 dintre ele aproape toate solicitările sunt formulate în limba ucraineană, pe când în 4 comune doar câteva dintre solicitări au fost adresate autorităților în această limbă.

În toate unitățile administrativ-teritoriale răspunsurile la solicitările orale în limba ucraineană au fost formulate tot în limba ucraineană. În niciuna dintre comune cetățenii nu s-au adresat în scris autorităților în limba ucraineană, astfel nici răspunsurile primite nu au fost în limba ucraineană.

În ceea ce privește folosirea limbii materne ucrainene în dezbaterile autorităților locale, consiliile locale trebuie să hotarască prin vot acest lucru, în conformitate cu prevederile legii.

Majoritatea funcționarilor din administrația publică locală, în localitățile în care majoritatea populației este de etnie ucraineană, vorbește limba ucraineană.

În toate comunele care ating pragul legal de 20% etnici ucraineni din totalul populației, plăcuțele cu denumirea localităților la intrare și la ieșire sunt afișate în limba română și în ucraineană. În 12 dintre localități, denumirile instituțiilor publice (denumirea Primăriei, unităților de învățământ) sunt, de asemenea, afișate bilingv, în limba română și ucraineană.

Limba ucraineană este utilizată în furnizarea serviciilor publice pe plan local și anume în: comunicare și transport, asistență socială și sănătate, educație și cultură.

Din informațiile transmise de autoritățile locale, limba ucraineană este folosită ocazional, la cerere, în cadrul ceremoniilor publice organizate de autoritățile locale în două comune, iar în alte patru comune limba ucraineană este utilizată de fiecare dată cu ocazia acestor evenimente. În ceea ce privește oficierea căsătoriilor, în trei dintre cele 14 comune au fost depuse cereri de oficiere în limba ucraineană. Toate aceste cereri au fost onorate și ceremonia s-a desfășurat în limba ucraineană. Au fost minimum 15 oficiali ale căsătoriilor în limba ucraineană în perioada analizată în cele trei comune.

În relația cu serviciile publice, vorbitorii de limba ucraineană pot formula cereri și pot primi răspunsuri din partea acestora în limba ucraineană.

Instituțiile prefectului din județele Maramureș și Suceava au angajați persoane vorbitoare de limbă ucraineană care pot prelua solicitări și, de asemenea, pot formula răspunsuri la cereri adresate de către cetățeni.

Unele servicii publice deconcentrate din județele Bihor, Brașov, Caraș – Severin, Constanța, Maramureș, Suceava, Teleorman, Timiș, Tulcea au angajați vorbitori de limbi minoritare (germană, rusă, **ucraineană**, sârbă, slovacă croată, bulgară, polonă, turcă, italiană) care pot asigura comunicarea cu acești etnici, preponderent în domeniile sănătate, educație, muncă, protecție socială etc.

Folosirea patronimelor în limba ucraineană este permisă în România. Conform legislației în vigoare, întocmirea actelor de stare civilă, precum și înscrierea mențiunilor se fac în limba română, folosindu-se alfabetul latin.

Article 11 – Media

România a ratificat articolul 11 din Cartă astfel:

- Paragraful 1, subparagrafele a) (iii), b) (ii), c) (ii), d), e) (i), g), paragrafele 2 și 3 pentru limbile bulgară, cehă, rusă, sârbă, slovacă, turcă, ucraineană;

- Paragraful 1 subparagrafele a) (iii), c) (ii), d), e) (i), g) și paragraful 2 pentru limba croată;
- Paragraful 1 subparagrafele a) (iii), b) (ii), d), e) (i), f) (i), g), paragrafele 2 și 3 pentru limba germană;
- Paragraful 1 subparagrafele a) (ii), b) (i), c) (i), d), e) (i), f) (i), g), paragrafele 2 și 3 pentru limba maghiară.

România a acordat și acordă o atenție specială libertății de exprimare, libertății media, pluralismului mediatic și protecției jurnaliștilor, fiind garantate de Legea fundamentală. Constituția României, prin articolele 29 (libertatea de conștiință), 30 (libertatea de exprimare) și 31 (dreptul la informație) a oferit baza de reglementare principială. Aceasta este dezvoltată în Codul Civil (secțiunea 3 privind respectarea vieții private și a demnității persoanei), precum și în Legea nr. 504/2002 a audiovizualului.

În ceea ce privește implementarea la nivel național a obligațiilor asumate de România prin acest articol din Cartă, răspunsurile oferite pe fiecare din limbile protejate relevă următoarele:

- Sunt oferite programe radio și tv în limbile protejate, cu frecvențe regulate;
- A fost facilitată producția și distribuția de presă scrisă;
- Programele de formare a jurnaliștilor și a personalului din mass media pentru folosirea limbii materne se desfășoară, în general, în cooperare cu statele vecine;
- Preluarea și retransmisia programelor din statele învecinate este posibilă, operatorii privați trebuind să îndeplinească procedura prevăzută de lege;
- Este asigurată participarea în organisme media.

În cadrul televiziunii publice sunt difuzate emisiuni care reflectă evenimentele desfășurate de către organizațiile aparținând minorităților naționale și în care vorbitorii se exprimă în limba maternă, textul fiind subtitrat în limba română. Emisiunea „Conviețuiri”, de exemplu, are o durată de 45-50 de minute și este difuzată săptămânal, miercuri la ora 15.00. Emisiunea se adresează atât minorităților etnice din România, fiind o emisiune de tip magazin. O altă emisiune este „Europolis”, cu durata de 55 de minute, difuzată vineri la ora 16.05.

În 2015, 2016 și 2017, cu finanțare acordată de Guvernul României, prin DRI, a fost dezvoltat și organizat proiectul ”Școala de radio: Minoritățile în direct”. Proiectul vizează participarea a aproximativ 100 de tineri jurnaliști aparținând minorităților naționale la seminarii și ateliere tehnice de formare a echipelor de jurnaliști aparținând minorităților naționale, inițiați în tehnica de realizare a emisiunilor de radio și televiziune. În anul 2016, jurnaliștii și personalul din mass-media minorităților naționale au participat la proiectul ”Presă minorităților naționale din România pentru publicul larg” proiect derulat în parteneriat cu Departamentul pentru Relații Interetnice.

Guvernul României, prin DRI, organizează diferite programe de instruire pentru toți jurnaliștii care scriu în presa minorităților naționale.

Limba bulgară

Există emisiuni ale radioului public în limba bulgară la Radio Timișoara, în fiecare duminică de la ora 19.00, având o durată de 60 de minute. Emisiunea se adresează vorbitorilor de limbă bulgară, în general, dar, în principal, celor care vorbesc dialectul bănățean al limbii bulgare. Totodată, există materiale audio sau audio-video produse în limba bulgară. Unele din aceste materiale au fost realizate cu sprijinul posturilor publice de radio și televiziune, iar majoritatea celorlalte de către U.B.B.-R., cu sprijinul financiar al DRI - SGG.

Sunt de menționat, de asemenea, publicațiile NÁŠA GLÁS (Glasul Nostru), organ de presă al minorității bulgare din România și Revista bilingvă „Gândul Literar”.

În perioada 2016-2019, au continuat să existe următoarele emisiuni în limba bulgară sau destinate minorității bulgare la Radio și TV:

- Emisiunea în limba bulgară la Radio Timișoara,
- Emisiunea în limba bulgară la TVR 3,
- Emisiunea în limba bulgară la TV Arad.

Limba cehă

Emisiuni de radio în limba cehă sunt la Radio Timișoara, care difuzează aproximativ 30 de minute pe săptămână și Radio Reșița, care difuzează aproximativ 30 de minute pe săptămână. Conform comunicatului de presă al Radio România Actualități din 2 februarie 2015, Societatea Română de Radiodifuziune România și Radiodifuziunea Cehă au încheiat un Acord de colaborare bilaterală, care prevede realizarea de schimburi de programe între cele două posturi publice de radio, reprezentând producții proprii și fluxuri de știri, pe bază de reciprocitate. Printre prevederile acordului se numără și participarea la festivaluri radio, concursuri și spectacole culturale realizate de cele două radiodifuziuni, realizarea de programe muzicale și vorbite pentru emisiunea în limba cehă de la Radio România Timișoara, precum și a unei săptămâni a culturii cehe la Radio România Cultural, în cadrul căreia se vor difuza producții ale Teatrului Național Radiofonic cu texte din literatura cehă.¹⁴

În cadrul emisiunii Conviețuiri, produse de TVR – studiourile centrale, există reportaje despre comunitatea cehă.

Există presă scrisă în limba cehă, cu apariție lunară, revista *Naše snahy* (Strādaniile noastre).

Programele de instruire a jurnaliștilor și a personalului pentru mijloacele de comunicare pentru folosirea limbii cehe sunt cele prevăzute prin acordul de colaborare între Radio România și Radiodifuziunea Cehă.

În rețeaua de cablu existentă în satele cu o importantă comunitate cehă, se transmite programul postului de televiziune CT1 (postul național de televiziune al Cehiei).

Limba croată

Televiziunea publică (TVR – postul central și TVR Timișoara, post regional) a luat măsurile corespunzătoare pentru programarea de emisiuni în limba croată.

Există emisiunea săptămânală “Conviețuiri” la TVR 1 și emisiunea lunară în limba croată cu o durată de 25-30 minute, realizată cu sprijinul UCR la TVR 3 Timișoara.

Distribuția materialelor audio-video în limba croată se realizează prin emisiunea săptămânală “Conviețuiri” la TVR 1, prin emisiunea lunară în limba croată menționată mai sus, realizată cu sprijinul UCR la TVR 3 Timișoara și prin Radio Reșița, cu o periodicitate săptămânală, vinerea.

În ceea ce privește încurajarea și/sau facilitarea (crearea și/sau menținerea) cel puțin a unui organ de presă în limba minoritară croată, există ziarul editat de Uniunea Croaților din România “Hrvatska Grančica”, a cărui apariție este lunară.

¹⁴ (http://www.romania-actualitati.ro/acord_de_colaborare_intre_radio_romania_si_radio_cehia-72130)

Nu au existat acțiuni concrete în perioada de referință în ceea ce privește formarea jurnaliștilor și a personalului pentru mijloacele de comunicare care utilizează limba croată.

Nu există în grila de programe a operatorilor locali de televiziune și radio canale/posturi cu transmitere în limba croată. Posibilitatea legală de preluare a acestora este prevăzută de legea română, operatorii de cablu fiind, însă, societăți private care funcționează pe baza cererii și a ofertei.

Uniunea Croaților a continuat să producă lucrări audio și audio-vizuale în limba croată, susținute financiar de stat, prin intermediul bugetului anual alocat organizației.

Limba germană

Programe de radio:

Radio România (național): luni – sâmbătă între orele 14 – 15, duminică 10.20 – 10.30.

Radio Târgu Mureș (regional): luni – sâmbătă între orele 21 – 22

Radio Timișoara (regional): luni – sâmbătă între orele 13 – 14

Radio Reșița (regional): joi între orele 19.10 – 19.40

Programe de televiziune – TVR (postul național de televiziune)

Emisiunile realizate de Secția Germană sunt emisiuni de informații și actualitate și de promovare a culturii și identității persoanelor aparținând minorității germane din România. Emisiunile în limba germană sunt difuzate pe canalele TVR 1, TVR2 și TVR3, precum și pe canalele regionale TVR Cluj, TVR Tg. Mureș și TVR Timișoara.

- "Aktente" – 100 minute săptămânal – TVR 1

- Toți împreună – germanii" – 30 minute săptămânal – TVR2

- TVR Timișoara – 55 minute săptămânal programe în limba germană, preluate și de TVR3;

- TVR3 – "Magazin minorități"- 25 minute dedicate minorității germane, program produs cu aportul studiourilor teritoriale.

Toate programele în limbile minorităților naționale, inclusiv cele în limba germană, sunt subtitrate în limba română, asigurându-se, astfel, o mai bună cunoaștere a culturii, tradițiilor și problemelor actuale ale persoanelor aparținând minorităților naționale de către publicul din România.

Materiale audio și audio – video:

- DVD „Germanii din Banatul Montan/ Die Banater Berglanddeutschen” editată și îngrijită de Forumul Democrat al Germanilor din jud. Caraș-Severin – octombrie 2017
- DVD „Muzică cu corul „Franz Stürmer” și cu formația „Intermezzo”, ambele Reșița, susținut de Forumul Democrat al Germanilor din jud. Caraș-Severin – iunie 2018
- DVD „Germanii din Banatul Montan/ Die Banater Berglanddeutschen” editată și îngrijită de Forumul Democrat al Germanilor din jud. Caraș-Severin – septembrie 2018
- CD „O șansă nouă pentru o orgă veche/ Eine neue Chance für eine alte Orgel”, editată și îngrijită de Forumul Democrat al Germanilor din Cluj – noiembrie 2018

Presa scrisă:

- Allgemeine Deutsche Zeitung für Rumänien (ADZ) – apariție zilnică, singurul cotidian în limba germane din S-E Europei.
- Hermannstädter Zeitung – apariție săptămânală

- Banater Zeitung– apariție săptămânală (împreună cu ziarul ADZ)
- Karpaten Rundschau– apariție săptămânală (împreună cu ziarul ADZ)

Există programe de instruire a jurnaliștilor și personalului auxiliar în ceea ce privește folosirea limbii germane, cu finanțare atât din partea Departamentului pentru Relații Interetnice, cât și cu sprijin din Germania.

Libertatea mass media, exprimarea liberă a ideilor și opiniilor prin intermediul mass media sunt garantate de Constituția României și legislația subsecventă. Aceste principii se aplică și în cazul mass-media în limbile persoanele aparținând minorităților naționale.

Limba maghiară

Emisiunile în limba maghiară sunt realizate în redacțiile/secțiile maghiare ale Societății Române de Radiodifuziune, respectiv Societatea Română de Televiziune, ambele fiind servicii audiovizuale publice autonome în subordinea Parlamentului României.

Reproducem, mai jos, lista ziarelor în limba maghiară din România cu apariție zilnică sau cel puțin săptămânală:

Nr. Crt.	Nume	Nr. apariții/an
1	Brassói Lapok - ziar din Brașov	52
2	Carei și împrejurimi	52
3	cotidianul Bihari Napló din Oradea	360
4	cotidianul Hargita Népe	360
5	cotidianul Háromszék	360
6	cotidianul Krónika	360
7	cotidianul Népújság	360
8	cotidianul Nyugati Jelen din Arad	360
9	cotidianul Reggeli Újság din Oradea	360
10	cotidianul Szatmári Friss Újság din Satu Mare	360
11	cotidianul Székely Hírmondó	360

12	cotidianul Székelyhon	360
13	cotidianului Szabadság	360
14	Curierul din Baraolt	52
15	Cuvânt Nou Băimărean	52
16	foter.ro	Web
17	Heti Új Szó - ziar din Timișoara	52
18	maszol.ro	Web
19	Nagybánya.ro - Portalul orasului Baia Mare în limba maghiară	Web
20	Săptămânalul Új Kelet	52
21	Szilágyság - ziarul din Sălaj	52
22	transindex.ro	Web
23	Bányavidéki Új Szó	52

Din bugetul alocat de Guvernul României prin Departamentul de Relații Interetnice, în conformitate cu prevederile legale în vigoare, UDMR sprijină apariția și menținerea lor în mod direct sau prin proiectele organizate de Fundația Communitas.

Există materiale audio și audio-video produse în limba maghiară în cadrul Societății Române de Radiodifuziune, respectiv Societatea Română de Televiziune, **acestea fiind finanțate din bugetul de stat.** În afară de serviciile publice de televiziune și radiodifuziune, sunt 40 de licențe audiovizuale de radio emise cu programe audiovizuale exclusiv în limba maghiară și 21 de licențe de radio cu program parțial în limba maghiară, respectiv 15 licențe audiovizuale de televiziune emise cu programe audiovizuale exclusiv în limba maghiară și 12 licențe audiovizuale de televiziune emise cu programe audiovizuale parțial în limba maghiară. Furnizorii acestor servicii media sunt societăți comerciale, funcționând din fonduri proprii.

Instruirea continuă a jurnaliștilor se desfășoară sub formă organizată în cadrul Asociației ”Uniunea Jurnaliștilor Maghiari din România”, în funcție de fondurile disponibile la nivel de organizație. De asemenea, Asociația desfășoară și studii privind folosirea corectă a limbii maghiare în mass-media de limbă maghiară din România.

Pe lângă acestea, unele redacții de radio și/sau televiziune au o colaborare informală permanentă cu profesori de specialitate pentru a perfecționa folosirea corectă a limbii de către personalul lor.

Preluarea și retransmisia programelor din statele învecinate este posibilă, operatorii privați trebuind să îndeplinească procedura prevăzută de lege.

Limba rusă

Conform datelor transmise de CRLR, emisiuni ale Televiziunii Române, precum “Conviețuiri”, “Europolis”, “Cultura minorităților” sunt destinate tuturor minorităților naționale, prin urmare și rușilor lipoveni. Aceste emisiuni se difuzează săptămânal, iar durata lor este cuprinsă între 45 – 120 minute. Reportajele realizate în cadrul comunităților locale sau la diverse evenimente ale organizației pot conține fragmente, momente, interviuri în limba rusă sau alte colaje audio – video inserate în cadrul emisiunilor. Emisiile în limba rusă însumează aproximativ 150 - 200 de minute lunar. În ultimii ani, Televiziunea Română a început să emită on-line și să încarce emisiunile pe portalul tvrplus.ro. În acest mod, cei care nu pot urmări în direct emisiunile, le pot urmări on-line.

În prezent, la Radio România Internațional există emisiunea în limba rusă „*Rușii Lipoveni din România. Istorie și contemporaneitate*”, care este difuzată miercuri de la orele 16:30, și 18:15 și joi de la ora 7:45. În cadrul acestei emisiuni, sunt prezentate materiale despre rușii lipoveni din România: interviuri, evenimente, ansambluri folclorice ale rușilor lipoveni etc.

De asemenea, la Radio România Iași, în cadrul unei grile de programe despre minoritățile naționale, în fiecare miercuri între orele 20:30 - 21:00 se difuzează emisiunea „*Comunități etnice. Ruși Lipoveni*”. Această emisiune este prezentată în limba română, însă sunt prezentate și interviuri în limba rusă.

În ultimii ani, Comunitatea Rușilor Lipoveni din România a imprimat aproximativ 3000 de CD-uri audio cu muzică tradițional folclorică în limba rusă.

Astfel, în perioada 2017 - 2018, Comunitatea Rușilor Lipoveni din România a editat CD-uri cu muzică tradițională interpretată de ansamblurile folclorice „Verba și „Ivuška” din Carcaliu, „Slaveanka” din Slava Cercheză, „Tihii Dunai” din Brăila, „Lodka” din Tulcea. Precizăm că CD-urile au fost distribuite gratuit în cadrul manifestărilor culturale.

Referitor la publicațiile în limba rusă, CRLR are mai multe publicații susținute financiar de la bugetul de stat. În acest sens, menționăm periodicul „*Zorile*”, care este lunar, bilingv (româno - rus), cu 20 de pagini A3, care are un tiraj de 2600 exemplare/lună. Publicația apare și online pe site-ul zorile.ro. Un alt doilea periodic lunar al Comunității Rușilor Lipoveni din România este revista de cultură și istorie „*Kitej-Grad*”, bilingvă, cu 24 de pagini A4, și care conține 30% articole în limba rusă și 70% articole în limba română, redactor - șef Palaghia Radion. Tirajul este de 800 exemplare/lună. Ambele publicații sunt distribuite cu titlul gratuit în cadrul comunităților locale.

Conform datelor transmise de CRLR în 2019, sunt localități din județul Tulcea în care operatorii locali de cablu (entități private) au incluse în grila de programe și canale cu transmitere în limba rusă.

În opinia CRLR – organizație reprezentativă a rușilor lipoveni din România, interesele vorbitorilor de limbă rusă sunt reprezentate și luate în considerare de către instituțiile statului, alături de vorbitorii celorlalte limbi.

Limba sârbă

În cadrul postului Radio Timișoara funcționează redacția în limba sârbă care difuzează, zilnic, o emisiune în limba sârbă de 60 de minute. Această emisiune de 60 de minute este transmisă, în reluare, pe altă frecvență. În cadrul postului național de televiziune - TVR Timișoara - își desfășoară activitatea un redactor de limba sârbă. La același post de televiziune este transmisă, săptămânal, în limba sârbă, o emisiune de 20 minute. TVR3 realizează săptămânal, prin intermediul studioului teritorial Timișoara, o emisiune mozaic dedicată minorităților naționale (altele decât germană și maghiară), cu o durată de 110 minute. Conform statisticilor TVR, totalul minutelor de emisie în limba sârbă și despre persoanele aparținând minorității sârbe din România este de cca. 225 de minute/ emisie.

Există săptămânalul Nasa Rec, săptămânal al Uniunii Sârbilor din România care apare cu sprijinul Departamentului pentru Relații Interetnice, prin fonduri alocate de la bugetul de stat. Publicația Knjiyevni

Jivot (apare 2 ori/an) și publicația Novi Temisvarski vesnik (apare 2 ori/ an) sunt publicate tot de către Uniunea Sârbilor din România cu sprijinul Departamentului pentru Relații Interetnice – Guvernul României. Programele radio-tv au difuzare regulată, fiind incluse în grilele oficiale ale posturilor publice de radio și televiziune.

Programele de formare a jurnaliștilor și a personalului din mass media pentru folosirea limbii materne se desfășoară prin cooperare cu Serbia.

Limba slovacă

Deși nu există emisiuni ale televiziunii publice în limba slovacă, există emisiuni despre slovaci în limba română: emisiunea Conviețuiri – TVR și emisiunea Toți împreună – TVR 3.

În ceea ce privește radioul, conform informațiilor transmise de UDSCR, există materiale audio în limba slovacă, iar ele sunt folosite la emisiunile în limba slovacă de la Radio Timișoara – în fiecare duminică 60 minute și Radio Reșița – în fiecare sâmbătă – 30 minute.

Există, de asemenea, emisiuni ale televiziunii publice dedicate minorității slovace realizate de către TVR Minorități, TVR Europolis, iar emisiunile se realizează lunar sau trimestrial și au o durată de 30 minute.

Există, totodată, în grila de programe a operatorilor locali de televiziune și radio canale/posturi cu transmitere în limba slovacă.

Există emisiuni radiofonice în limbă slovacă, realizate de colaboratori de etnie slovacă ai Studiourilor Regionale ale Societății Române de Radiodifuziune.

Spre exemplu, Radio Timișoara și Radio Reșița difuzează emisiuni dedicate persoanelor aparținând minorității slovace cu o durată de aproximativ 60 de minute pe săptămână, respectiv 30 minute pe săptămână.

În ceea ce privește presa scrisă, există două reviste care sunt editate cu sprijin financiar de la bugetul de stat și care sunt publicate în limba slovacă: “Naše snahy” (“Strădaniile noastre”) care apare lunar și revista “Naše snahy Plus” (“Strădaniile noastre Plus”), care apare trimestrial.

În Slovacia se organizează anual cursuri în limba slovacă pentru instruirea jurnaliștilor slovaci din diaspora, la care participă și etnici slovaci din România.

Limba turcă

În cadrul studioului teritorial Constanța al Radioului public se difuzează o emisiune săptămânală în limba turcă cu durata de o oră. Emisiunea se difuzează în fiecare marți de la ora 21:00 și se adresează etnicilor turci din județele Constanța și Tulcea. În 2019, postul Radio T (post comercial de radio) difuzează de asemenea emisiuni în limba turcă, zilnic, în intervalul orar 5:00-14:00. Programele dedicate minorităților naționale ale Televiziunii Române au alocat circa 358 minute de emisie pe an pentru reflectarea activității minorității turce.

În cadrul televiziunii publice sunt difuzate emisiuni care reflectă evenimentele organizate de UDTR și în care vorbitorii se exprimă în limba turcă, textul fiind subtitrat în limba română.

Toate cheltuielile de funcționare a Radio T sunt finanțate de UDTR din fondurile alocate anual de la bugetul de stat.

Există presă scrisă în limba turcă. UDTR publică lunar revista bilingvă turcă-română Haksess. Există și publicația în limba turcă „Gazete Balkan” care apare săptămânal.

În 2016, 4 tineri din comunitatea turcă au participat la un curs intitulat Școala de Radio - Minoritățile în direct, curs organizat de Comunitatea Rușilor Lipoveni din România în parteneriat cu DRI. Tinerii au fost

instruiți în arta conceperii și realizării de emisiuni de radio în limbile minorităților naționale. Există de asemenea programe periodice la care jurnaliștii se perfecționează în Turcia la TRT (Televiziunea și Radioul din Turcia).

Limba ucraineană

Emisiunile radio-Tv în limba ucraineană sunt transmise regulat, conform grilei de programe a instituțiilor mass media.

Emisiunile care au conținut în limba ucraineană difuzate de televiziunea publică (TVR) sunt:

- Toți împreună - 20 min, în fiecare joi la TVR 3.
- Transilvania policromă-20 min, în fiecare luni, TVR CLUJ, TVR 3.
- Cununa ucrainenilor din Banat - 24 min, TVR Timișoara și TVR 3, o dată pe lună.

Radioul public difuzează emisiuni în limba ucraineană:

- Emisiune în limba ucraineană, Radio Timișoara, în fiecare duminică, 18:00- 19:00
- Emisiune în limba ucraineană, Radio Reșița, în fiecare luni, 19:10-19:40.
- Emisiune în limba ucraineană, Radio Sighet, de luni până vineri, de la 15:20-15:40
- Emisiune în limba ucraineană, Radio Iași, o dată pe săptămână, 30 min.

În România există presă scrisă în limba ucraineană. Uniunea Ucrainenilor din România editează lunar patru periodice în limba ucraineană, apariția acestora fiind facilitată de stat.

Uniunea Ucrainenilor din România a încheiat un parteneriat de colaborare cu Radio România Internațional, cu ajutorul căruia realizează programe de formare a personalului din mass media a UUR.

Totodată, în anumite regiuni ale României, în grila de programe a operatorilor de televiziune (entități private) există și canale cu transmisie în limba ucraineană.

Article 12 – Cultural activities and facilities

În ceea ce privește aplicarea articolului 12 din Carta, România a ratificat pentru toate limbile protejate în partea a III-a, paragrafele 1, 2 și 3.

Ca precizare generală, statul român finanțează, prin bugetul de stat și prin programe și proiecte sectoriale, activitatea organizațiilor persoanelor aparținând minorităților naționale, atât în vederea organizării a numeroase tipuri de activități, cât și pentru funcționarea principalelor organizații și activități culturale. Bugetele sunt alocate anual de către Guvernul României, prin intermediul DRI și al organizațiilor aparținând minorităților naționale.

După cum a fost evidențiat pe parcursul ciclurilor anterioare de monitorizare, precum și în documentele depuse de România la Convenția- cadru pentru protecția minorităților naționale, interacțiunea statului român cu organizațiile persoanelor aparținând minorităților naționale din România se bazează pe respectarea strictă a legislației în vigoare și pe neintervenția autorităților în activitatea lor internă (alegeri interne, programe și priorități). În consecință, prioritățile sunt stabilite de organizațiile minorităților naționale, cu respectarea legislației în domeniu privind destinația și cheltuirea fondurilor publice.

Guvernul României, prin DRI, organizează, atât în România, cât și în străinătate, manifestări culturale care promovează limbile și tradițiile persoanelor aparținând minorităților naționale din țară. Astfel de manifestări

au loc pe parcursul unor evenimente precum Ziua Minorităților, care are loc în decembrie. Aceste programe beneficiază frecvent de susținerea Ministerului Afacerilor Externe.

Limba bulgară

Limba bulgară poate fi studiată la Facultatea de Limbi și Literaturi Străine a Universității din București, ca specializare principală în domeniul *filologie*. În cadrul Facultății funcționează și un lectorat de limba bulgară, susținut de un lector nominalizat de partea bulgară.

Bulgara mai poate fi studiată și la Facultatea de Litere a Universității din Craiova, prin cursurile facultative susținute de un lector nominalizat de partea bulgară, în cadrul lectoratului limba și literatura bulgară

Toate activitățile și programele culturale ale bulgarilor din România – Ziua Sfinților Kiril și Metodiu, Ziua națională a bulgarilor de pretutindeni, Ziua minorităților naționale din România, programele artistice de Crăciun, editarea de ziare și cărți și organizarea de festivaluri, tabere și excursii – au promovat în mod special limba maternă bulgară și au fost susținute de autoritățile române.

Ministerul Culturii, prin Administrația Fondului Cultural Național, acordă sprijin financiar proiectelor derulate de UBB-R, pentru organizarea diferitelor manifestări culturale.

Anual, începând cu 1994, Guvernul României asigură un buget important pentru ONG-uri care reprezintă comunitatea bulgară în viața publică, inclusiv prin intermediul DRI.

De asemenea, Biblioteca Națională a României deține exemplare ale lucrărilor publicate în limbile minoritare, inclusiv cele editate de bulgarii din România, și primește anual noi titluri în cadrul Programului de schimburi cu Biblioteca Națională Bulgară "Chiril și Metodiu", Universitatea St. Kliment Ohridski din Sofia, Facultatea de Filozofie Clasică și Modernă și Biblioteca Centrală a Academiei de Științe din Bulgaria.

Există instituții de cultură care organizează și susțin activități culturale pentru cunoașterea și utilizarea limbii bulgare, cum ar fi de exemplu: Căminul Cultural din Dudeștii Vechi "Jaku Ronkov".

Relațiile foarte apropiate dintre România și Bulgaria facilitează realizarea de activități de traducere și de cercetare terminologică, pentru dezvoltarea în limba minoritară bulgară a unei terminologii administrative, comerciale, economice, sociale, tehnologice ori juridice adecvate. Astfel, sunt asigurate conservarea identității naționale a etnicilor bulgari și îndeplinirea de către aceste autorități a rolului de liant între cele două țări, mai ales prin prisma parteneriatelor strategice. UBB-R a semnalat organizarea unor activități culturale pentru promovarea culturii bulgare și a operelor realizate în limba bulgară în alte zone decât în cele în care limba bulgară este folosită în mod tradițional. Astfel, au amintit despre participări la expoziții de artă din Serbia, participări la festivaluri și concursuri atât în țară, în zone locuite de alte minorități, cât și în afara țării.

Limba cehă

În perioada de referință, din bugetul anual alocat de Secretariatul General al Guvernului, prin intermediul Departamentului pentru Relații Interetnice, organizația reprezentând cehii a derulat mai multe proiecte și activități prin care a încurajat formele de exprimare și inițiativele specifice în limba cehă, cum ar fi: *1 iunie - Ziua Internațională a copiilor, Tabără de teatru pentru copii, Tabără de dansuri pentru copii, Tabără creativă pentru copii, Obiceiuri de Fărșang, Tradiții și obiceiuri ale cehilor* (obiceiuri la nuntă, la colindat, la „peștit”), *Tradiții și obiceiuri de Seceris, Pe urmele strămoșilor noștri*.

Operele scriitorilor de etnie cehă sunt accesibile și în alte limbi cu respectarea drepturilor de autor.

În România există traducători și interpreți autorizați care pot efectua traduceri sau subtitrări din și în limba cehă. Ministerul Culturii organizează anual examen pentru persoanele care doresc să devină traducători sau

interpreți de limba cehă. Toți studenții care termină Universitatea de Litere din București, secția de limba cehă, la terminarea facultății sunt automat traducători și interpreți de limba cehă.

Ministerul Culturii și a Ministerul Educației Naționale sunt cele două instituții care susțin activitățile pentru cunoașterea și utilizarea limbii cehe.

Uniunea Democratică a Slovacilor și Cehilor desfășoară acțiuni în domeniul cultural în care sunt implicați vorbitorii de limbă cehă, după cum urmează:

2016: Curs perfecționare cadre didactice, Budoii, 9.04.2016; Concurs limba cehă cl.III - IV , Elibenthal, 21.05.2016; Prezentare carte - Manifestări ale ființării noastre, Nădlac; Ziua limbii cehe - Banat Sud Moldova Nouă, 28.09.2016; Să ne rugăm împreună în limba maternă, Cehia, 03-06.11.2016; Poezia dragostea mea Budoii, 16.12.2016; Șezătoarea literară, Moldova Nouă, 06.12.2016.

2017: Sesiunea științifică Slavistica românească și dialogul culturilor, București, 22-23.09. 2017; Ziua limbii cehe, Sfânta Elena, 28.09.2017; Ziua limbii cehe, Moldova Nouă, 28.09.2017; Premiul Samuel Tesedik, Nădlac, 13-14.10.2017; Seminarul cadrelor didactice Nădlac , 13-14.10.2017; Prezentare piesă teatru pentru copii , Nădlac, 13.10.2017; Ziua școlii J.G.Tajovsky, Nădlac, 20.10.2017; Participare tabăra creativă , Gîrnici, 23.09-01.10.2017; Șezătoarea literară, Moldova Nouă, 5.12.2017; Turneul cunoașterii, Băile Felix, 25.11.2017; Poezia dragostea mea, Budoii, 19.12.2017; Prezentare piesă teatru pentru copii, Nădlac, 16-17.12.2017.

2018: Curs coregrafie AF FZ Bihor, 26-29.04.2018; Concurs limba ceha clasele III-VI, Sfânta Elena, 28.04.2018; Ziua limbii cehe, F.Z.Banat Sud, 28.09.2018; Poezia dragostea mea Budoii, 22.11.2018; Șezatoarea literară pentru copii, parinți și bunici, Moldova Noua.

Uniunea Democratică a Slovacilor și Cehilor încurajează și militează pentru crearea unui sau mai multor organisme însărcinate să colecteze, depoziteze și să prezinte ori să publice operele realizate în limbile regionale sau minoritare.

România și R. Cehă sunt state membre ale UE, libertatea de circulație a acestui tip de informații fiind garantată.

Au fost autorizate/încurajate/prevăzute activități ori facilități culturale și în alte zone decât cele în care limba cehă este folosită în mod traditional.

În plus, Biblioteca Națională a României derulează anual schimb de titluri de cărți cu Biblioteca Națională a Republicii Cehe.

Limba croată

Conținutul tuturor activităților culturale desfășurate a pus în valoare tradițiile, obiceiurile păstrate din vremuri îndepărtate în limba maternă croată și prezentate în aceeași limbă.

Modalitățile de acces în alte limbi, la operele produse în limba croată, pot fi realizate prin activități de traducere, dublare, postsincronizare și subtitrare.

Serviciile de translație, dublare, titrare sau post-sincronizare sunt permise de legislația română în materie, în România existând traducători și interpreți autorizați care pot efectua traduceri sau subtitrări din și în limba croată.

Încurajarea participării directe a vorbitorilor limbii croate la furnizarea de facilități și la planificarea activităților culturale se realizează prin departamentul de programe al Uniunii Croaților din România, acesta planificând la început de an activitățile culturale care vor fi organizate sau la care va participa, fiind organizate de alții.

Uniunea Croaților din România a organizat sau a participat la următoarele proiecte și activități:

2016: Susținerea participării elevilor croați la Faza Națională a Olimpiadei de Limbă și literatură croată maternă, Brăila, 17-22.04.2016; Participarea la Festivalul „Alfabetul Conviețuirii”, ed.IV, Ploiești, 06-08.05.2016; Participarea la acțiunea „Ziua mondială a diversității culturale pentru dialog și dezvoltare”, București, 19-20.05.2016; Participare la acțiunea „Diversitate și patrimoniu cultural prin prisma mass media.Vizite și schimb de bune practici în regiuni multietnice din bazinul Dunării”, Carașova, 03.06.2016; Organizarea, susținerea și acordarea premiilor elevilor premianți la Olimpiada școlară națională de Limba și literatura croată maternă, Carașova, Lupac, Clocotici , 21.06.2016; Organizarea, susținerea și acordarea premiilor elevilor din școlile cu predare în limba croată, Localități croate din Caraș Severin, 21.06.2016; Participarea profesorilor de limbă și literatură croată la Seminarul anual de limbă și literatură croată, Zagreb, Croația, 04-08.07.2016; Participarea la proiectul „Școala de radio-Minoritățile în direct” ed.II-a , București, 14-17.10.2016; Participarea la acțiunea "Școala altfel, să știi mai multe, să fii mai bun", Timișoara, Reșița, 02-04.11.2016.

2017: Vizita Ministrului educației și a delegației de înalți demnitari din Croația și România, Carașova, Lupac și Timișoara, 07-08.03 2017; Olimpiada școlară de limbă maternă croată- faza județeană, Lupac, 24.01.2017; Sărbătorirea a 20 de ani de la înființarea Liceului Bilingv Româno-Croat din Carașova , Carașova, 7.01.2017; Olimpiada școlară de limbă maternă croată faza națională , Vaslui, 20-24.04. 2017; Acordarea premiilor elevilor și profesorilor pentru rezultatele obținute la Olimpiada de la Vaslui, Carasova, 25.01.2017; Lansare de carte, Bucuresti, 12.01.2017; Faza națională a concursului „Călătoria mea multiculturală” , Vorona, Botoșani, 25-27.05. 2017; Acordarea premiilor școlare anuale elevilor din școlile cu predare in limbă croată din Carașova si Lupac, 05-15.06.2017; Seminarul anual de limbă și literatură croată , Split, Croația, 02-08.07.2017; Vizită de studii pentru elevii olimpici croați, Bulgaria, Grecia, 04-10.09. 2017; Participare la proiectul „Școala de radio și televiziune - Minoritățile în direct” , Bucuresti 06-09.10.2017; Constelațiile în viziunea străbunilor, tălmăcite pe înțelesul copiilor, Reșița, 10-13.10. 2017; Incursiune în lumea poveștilor- Piesa de Teatru Danilă Prepeleac, Carașova, 19.01.2017; Târgul Internațional Gaudeamus - Carte de învățătură , București, 22-26.11.2017.

2018: Participarea la Ziua Internațională a Limbii Materne, București, 21.02.2018; Participarea și susținerea desfășurării Olimpiadei de Limba Maternă Croată- faza județeană, Carașova, 9.03.2018; Participarea elevilor croați la Olimpiada școlară de limba maternă croată faza națională, Eforie Nord, 02-05.04.2018; Participarea la proiectul intercultural Alfabetul Conviețuirii, Ploiești, 21-23.09.2018; Susținerea participării profesorilor de limba și literatură croată la seminarul anual de limba și literatura croată, Porec, Croația, 01-07.07.2018; Participarea la cea de a 25-a ediție a Târgului Internațional Gaudeamus-Carte de învățătură, București, 13-18.11.2018; Participarea la cea de a 26-a ediție a Târgului Internațional Gaudeamus-, București, 20-24 noiembrie 2019.

Nu există înregistrate solicitări privind colectarea, depozitarea și prezentarea/publicarea operelor realizate în limba croată. Aceste servicii sunt permise de legislația română în materie.

Precizăm că ambele state fiind membre ale Uniunii Europene, terminologia administrativă, comercială sau tehnologică este accesibilă.

Încurajarea activităților culturale în alte zone decât cele locuite de croați s-a realizat prin participarea la activități organizate de alte comunități etnice, precum cele ale italienilor la Iași, ale grecilor la Ploiești ș.a., dar și la festivaluri organizate de primăriile București și Timișoara, precum și participarea anuală la Festivalul Interetnic Județean organizat de Centrul Județean pentru Îndrumarea Creației Populare și a Mișcării Artistice de Masă. Aceste activități s-au realizat prin formația de dansuri populare croate “Karaševska Zora”.

În cadrul proiectelor de cooperare bilaterală între cele două state, promovarea valorilor culturale și valorificarea culturii minorităților naționale constituie obiective politico-diplomatice. Cele două state sunt membre ale UE, circulația ideilor și valorilor spirituale fiind un element fundamental al principiilor de funcționare ale UE.

Limba germană

Forumul Democrat al Germanilor din România a organizat pe parcursul anului 2017 peste 139 și în anul 2018 peste 324 de programe care au promovat în mod special limba maternă. Toate activitățile culturale susținute de către Forumul Democrat al Germanilor se desfășoară în limba germană.

Ministerul Culturii a cooperat în perioada de referință cu Forumul Democratic al Germanilor din Județul Caraș-Severin și cu Asociația Germană de Cultură și Educație a Adulților din Reșița la organizarea și finanțarea parțială a proiectului „Zilele Literaturii Germane la Reșița”, proiect amplu cu anvergură internațională, singura mare manifestare culturală de acest gen, organizată în România cu participare internațională (invitați din România, Germania sau state central sau sud-vest europene), care asigură posibilitatea de punere în valoare a creației literare în limba germană a acestei minorități din România. În 2016, „Zilele Literaturii Germane la Reșița”, proiect unicat, care se adresează tinerilor și comunității de scriitori, traducători, editori și publiciști de limbă germană cu scopul promovării și perpetuării literaturii germane, pentru crearea unui forum de dezbateri privind viitorul literaturii germane din România, s-a bucurat de prezența unor reprezentanți ai etniei germane din Austria, Germania și Slovenia.

Nu au fost semnalate cazuri privind necunoașterea limbii germane de către personalul care derulează aceste proiecte.

Reprezentanții minorității germane și organizațiile persoanelor aparținând minorității germane sunt permanent consultați în ceea ce privește proiectele de management cultural. De asemenea, un număr însemnat de etnici germani din România fac parte din organisme de decizie la nivel național și local în domeniul managementului cultural.

Organisme care colectează, depozitează, prezintă ori publică operele realizate în limba germană: Centrul de Întâlnire Friedrich Teutsch Sibiu; Biblioteca Județeană „Paul Iorgovici” Caraș-Severin, Secția Germană „Alexander Tietz” Reșița; Editura Honterus Sibiu; Editura Schiller Sibiu; Editura Hora Sibiu; Editura Monumenta Sibiu; Editura Aldus Brașov.

Biblioteca Națională a României, dar și bibliotecile regionale sau locale, în mod deosebit cele situate în regiunile cu minoritate germană mai numeroasă, asigură permanent achiziționarea de volume scrise în limba germană sau traduse din limba germană. Biblioteca Națională a României desfășoară un Program de Schimburi de publicații internaționale în cadrul strategiei sale privind achizițiile în vederea dezvoltării colecțiilor de cărți străine. În conformitate cu politica privind schimburile internaționale, Biblioteca Națională a României primește anual peste 90 de titluri de la instituțiile de profil din Germania, cum ar fi Akademie der Wissenschaften und der Literatur, Akademie der Wissenschaften zu Göttingen, Bayerische Staatsbibliothek, Bundesarchiv, Kubon & Sagner Deutsche Forschungsgemeinschaft, Deutsche Nationalbibliothek, Friedrich Schiller Universität Jena, Humboldt Universität zu Berlin, Institut für Archäologische Wissenschaften – Freiburg Universität, Internationale Jugendbibliothek, Martin Luther Universität zu Halle-Wittenberg, Redaktion Osteuropa Aachen, Rheinische Friedrich Wilhelms Universität Bonn, Universität Rostock, Südostdeutsches Kulturwerk, Gottfried Wilhelm Leibniz Bibliothek, Südost-Institut, Universität Bremen, Universität Hamburg, Universitäts- und Stadtbibliothek Köln, Institute for Peace Research and Security Policy, Staatsbibliothek zu Berlin, Herzogin Anna Amalia Bibliothek, Württembergische Landesbibliothek.

Instituții care se ocupă cu cercetarea lingvistică/terminologică în vederea menținerii și dezvoltării terminologiei administrative, comerciale, economice, sociale și tehnice în limba germană: Institutul de Cercetări Socio-Umane Sibiu, Dicționarul în Limba Săsească Sibiu, Facultățile de Germanistică din Sibiu, Brașov, Cluj, Timișoara, Iași și București.

Activitățile culturale în alte zone decât cele locuite de minoritatea germană sunt încurajate de statul român. Din datele colectate, nu există limitări în acest sens.

În afara Târgurilor de Carte din spațiu german - Frankfurt, Leipzig - Ministerul Culturii și Identității Naționale asigură în fiecare an participarea și la Târgurile de Carte de la Paris, Budapesta, Ierusalim, unde sunt prezente și volume scrise în limba germană sau traduceri din limba germană.

Guvernul României, prin Ministerul Culturii a facilitat și deplasarea în străinătate a teatrelor de limbă germană de la Sibiu și Timișoara, sau a unor formații sau ansambluri artistice populare.

Limba maghiară

Principalele activități și programe culturale desfășurate în vederea promovării limbii materne sunt următoarele:

- Ziua maghiarilor de pretutindeni (15 martie)
- Ziua limbii maghiare (13 noiembrie)
- Ziua diasporei maghiare (15 noiembrie)
- Ziua dramei maghiare (21 septembrie)
- Ziua culturii maghiare (22 ianuarie)
- Zilele Culturale Maghiare Cluj Napoca
- Zilele Maghiare din Județul Hunedoara
- Zilele Maghiare din Județul Sibiu
- Zilele Maghiare Arad
- Zilele Culturale Maghiare - Rodna (Bistrița Năsăud)
- Zilele Maghiare din Aiud
- Zilele Culturale Maghiare Sălaj
- Zilele Maghiare Bănățene
- Ziua poeziei maghiare
- Fundația Communitas din Cluj-Napoca oferă sprijin tinerilor artiști prin acordarea unor premii pentru creație în domeniile: literatură, artă plastică și fotografie, muzică, film-televiziune, artă teatrală.
- Concursuri „Cine știe, câștigă” în domeniile de artă și literatură, tabere pentru ocrotirea limbii materne, tabere de cântece și dansuri populare, ateliere meșteșugărești.
- ”Sprijin în întreținerea Caselor Maghiare și în organizarea evenimentelor culturale” care vizează păstrarea culturii, limbii și tradițiilor maghiare în mediul intercultural și interetnic.
- Fundația Communitas sprijină apariția unor reviste culturale, literare, științifice, artistice, de tineret, pentru copii și din diaspora internă, și apariția unor pagini culturale pe lângă diferitele edituri de presă scrisă.
- Uniunea Democrată Maghiară din România acordă Premiul Pentru Cultura Maghiară Transilvăneană Contemporană
- Festivalul Cărții din Cluj Napoca: „Kolozsári Ünnepi Könyvhét
- Târgul Internațional de Carte din Târgu Mureș
- Târgul Internațional de Carte din Miercurea-Ciuc

În 2018 a fost organizată a VIII-a ediție a programului ”Elevi deștepți – Concurs interdisciplinar la nivel național” cu participarea a 570 de elevi și 170 de profesori din 50 licee și gimnazii a 12 județe din Transilvania. Scopul proiectului a fost experimentarea utilizării adecvate a internetului în cadrul liceelor, dezvoltarea creativității și schimbul de experiență între profesori și elevi maghiari din diferite regiuni. Concursul s-a desfășurat în limba maghiară.

În anul 2019 a fost acordat pentru prima dată Premiul Pentru Cultura Maghiară Transilvăneană Contemporană premiul pentru traducere literară, încurajând comunicarea interetnică.

În cadrul conferințelor, întâlnirilor și altor evenimente culturale, la care participă persoane care nu vorbesc limba maghiară, este asigurată traducere simultană. Materialele de informare în cazul evenimentelor destinate publicului larg (de exemplu Cortul Cultural Communitas, în cadrul Zilelor Culturale Maghiare din Cluj) sunt traduse și în limba română. Aceste activități nu sunt încurajate și facilitate de către autoritățile locale.

În 2018, cu sprijinul financiar al Guvernului României, prin DRI, a fost tipărit și distribuit gratuit Atlasul geografic școlar bilingv româno-maghiar într-un tiraj de 5.500 de exemplare.

Filmele și emisiunile TV sunt de obicei subtitrate, iar Ministerul Culturii prin AFCN finanțează traducerea operelor literar artistice.

Traducerile din limba maghiară ale cărților și publicațiilor sunt sprijinite și cofinanțate din partea Fundației Communitas.

Există puține organizații din străinătate care finanțează traducerea cărților în limba maghiară. Ambasada Elveției are un asemenea program; în rest, traducerile sunt efectuate și finanțate de către Ungaria. În cazul subtitrării, acestea sunt efectuate de televiziuni sau studiouri locale, care pot avea și co-finanțare de la autoritățile locale/centrale, în funcție de necesități.

Există instituții care organizează și susțin activități culturale pentru cunoașterea și utilizarea limbii maghiare, printre care putem enumera Teatrele și Operele de stat maghiare, Centrele culturale maghiare din Sibiu și Brașov, Institutul Balassi din București, Centrul Cultural Județean Harghita, Centrul de Cultură a județului Covasna.

Vorbitorii de limbă maghiară sunt implicați în organizarea și planificarea activităților culturale. Toate evenimentele mai sus menționate sunt organizate cu implicarea vorbitorilor de limba maghiară, începând de la evenimentele pe plan local, cum ar fi zilele culturale maghiare ale orașelor, expoziții, conferințe, până la cele pe plan național, cum ar fi târgurile de carte, concursurile naționale.

În cadrul conferințelor, întâlnirilor și altor evenimente culturale, la care participă persoane care nu vorbesc limba maghiară, se asigură, de regulă, traducere simultană. Materialele de informare în cazul evenimentelor destinate publicului larg (de exemplu Cortul Cultural Communitas în cadrul Zilelor Culturale Maghiare din Cluj) sunt traduse și în limba română.

În vederea popularizării culturii în rândul populației maghiare, este sprijinită apariția unor reviste culturale, literare, științifice, artistice, de tineret, pentru copii și apariția unor pagini culturale pe lângă diferitele edituri de presă scrisă.

Prezentăm, în continuare, lista cu unitățile culturale care colectează, pastrează copii și prezintă lucrări publicate în limba maghiară:

- Biblioteca Teleki-Bolyai
- Biblioteca Județeană Bód Péter
- Biblioteca Județeană Kájoni János
- Biblioteca Heltai Gáspár

- Biblioteca Jakabffy Elemér
- Muzeul Brukenthal
- Muzeul Secuiesc al Ciucului
- Muzeul Național Secuiesc
- Muzeul Haáz Rezső (Odorheiu Secuiesc)

Există mai multe inițiative privind colectarea, depozitarea și publicare operelor realizate în limba maghiară. Fundația Communitas din Cluj-Napoca, de exemplu, acordă sprijin organizațiilor care vizează aceste scopuri: editurilor de cărți, ziare și reviste, emisiunilor în limba maghiară în televiziune și radio.

Limba rusă

Promovarea limbii ruse se face prin activități culturale precum: Festivalul Poeziei Ruse, care în anul 2018 s-a desfășurat la Cluj Napoca și care a reunit peste 170 de elevi din toată țara; în anul 2019 manifestarea a avut loc la Timșoara, organizată cu sprijinul Universității de Vest. De asemenea, sunt organizate tabere la sediile comunităților locale pentru studiul intensiv al limbii ruse materne. Anual se organizează evenimente pentru a marca „Ziua Mondială a Educației”, „Ziua limbii ruse materne”, „Ziua internațională a limbii ruse”.

Principalele activități și programe culturale desfășurate de CRLR și care au promovat în mod special limba maternă au fost:

„Tradiții și obiceiuri de iarnă la rușii lipoveni”, Manifestările dedicate Masleniței – Întâmpinarea primăverii, „Festivalul Poeziei Ruse”, „Festivalul de cântări religioase și stihuri duhovnicești”, „Olimpiada de limba rusă maternă”, „Olimpiada de religie”, „Taberele de șah și de tenis de masă”, „Taberele de studiu intensiv al limbii ruse materne”, festivaluri de folclor, Simpozioane științifice etc.

În cadrul organizației CRLR, inclusiv în sediile locale, funcționează biblioteci la care orice cunoscător de limba rusă are acces gratuit. CRLR deține în cadrul editurii proprii a organizației o serie de titluri în limba rusă și titluri trilingve: Skazanie o kulture - Evocări, autor Feodor Chirilă; Sarichioi, Zagadka, autor Alexandra Fenoghen; Letopisețul Tulcean.

Au loc concursuri și olimpiade școlare de limbă și literatură rusă, și este promovată și educația non-formală prin organizarea unor proiecte precum ”Festivalul Poeziei Ruse”, ”Festivalul de cântări religioase și stiluri duhovnicești” etc. Anual sunt organizate proiecte care au ca scop promovarea și protejarea valorilor tradiționale și spirituale ale rușilor lipoveni, la care participă personalități culturale, lideri de opinie, cadre didactice, dar și reprezentanți ai autorităților publice. Comunitatea Rușilor Lipoveni din România organizează tabere de studiu intensiv al limbii ruse materne la care participă anual peste 100 de copii, precum și tabere de iconografie și studiu al cântecului, instrumentelor tradiționale sau al istoriei și culturii ruse. Zile cu importanță pentru minoritățile naționale sunt aniversate anual: Ziua Minorităților Naționale, Ziua Internațională a Limbii Materne, Ziua Limbii Ruse, Ziua Scrierii și Culturii Slave.

Astfel, în perioada de referință, Comunitatea Rușilor Lipoveni din România a organizat și desfășurat o serie de proiecte culturale pentru comunitatea rușilor lipoveni din România:

Anul 2016

- Olimpiada națională de limba și literatura rusă maternă
- Tehnica poveștilor digitale
- Festivalul Poeziei Ruse – Ediția a IX
- Ziua Școlii. Trecut și viitor
- Diversitatea etnolingvistică în Bucovina (Alfabetul chirilic)

- Să ne cunoaștem obiceiurile, tradițiile, limba maternă și istoria țării de origine - Școala de vară – Atelier de iconografie
- Tabără de copii. Limba rusă, istorie, cultură
- Să ne cunoaștem obiceiurile, tradițiile, limba maternă și istoria țării de origine
- Manifestări dedicate LIMBII RUSE ÎN ROMÂNIA (cursuri de perfecționare profesori, tabără pentru elevi și ateliere de lucru, pregătirea manualelor pentru tipărire, realizarea unui film documentar “Limba rusă în România”
- Ziua Mondială a Educației
- 305 ani de la nașterea savantului, poetului și filologului rus Mihail Lomonosov
- Interferențe cultural, lingvistice în păstrarea valorilor tradiționale

Anul 2017

- Olimpiada de limbă rusă
- Păstrător de cultură și valori spirituale
- Promovarea și protejarea valorilor spirituale
- Festivalul cântecului
- Festivalul cântecului rusec
- Ziua scrierii slavone
- Festivalul cântecului Buriatia – Rusia
- Festivalul Poeziei Ruse – Ediția a X a
- Tabără de vară – cursuri de limba rusă
- Festivalul de Cântări Religioase și Stihuri Duhovnicești – regional
- Consfătuirea profesorilor
- Ziua Educației
- Viața și opera poetului rus S.A. Esenin
- Păstrarea, susținerea și promovarea culturii și a limbii ruse în străinătate
- Simpozion internațional în context național

Anul 2018

- Ziua Comunității. Ziua limbii materne
- Olimpiada de limba rusă
- Olimpiada națională de religie în limba rusă
- Ziua scrierii slavone
- Ziua internațională a limbii ruse
- Festivalul Poeziei Ruse – Ediția a XI a
- Școala de vară limba maternă

Există organisme care colectează, depozitează, prezintă și publică opera în limba rusă: Universitățile în care se studiază limba rusă, Centrul Rus de Știință și Cultură din București, Comunitatea Rușilor Lipoveni din România.

În plus, Biblioteca Națională a României desfășoară un Program de Schimburi de publicații internaționale în cadrul strategiei sale privind achizițiile în vederea dezvoltării colecțiilor de cărți străine. În conformitate cu politica privind schimburile internaționale, Biblioteca Națională a României își manifestă interesul față de titlurile de carte în limba originală pentru majoritatea limbilor și a traducerilor, dar și a titlurilor de carte

în limbile minoritare și/sau regionale, relevante din perspectiva multiculturalismului, ca expresie a diversității culturale și ca o contribuție la bogăția culturală.

Din informațiile transmise de CRLR în 2019, există instituții cu preocupări similare: Universitatea din București, Academia de Studii Economice București, Universitatea "Alexandru Ioan Cuza" din Iași.

În plus, au fost organizate activități culturale pentru promovarea culturii și operelor în limba rusă și în alte zone decât cele în care limba rusă este folosită în mod tradițional: în cadrul edițiilor Festivalului de Poezie Rusă care s-au desfășurat la Cluj – Napoca, Iași și Timișoara (accesul publicului a fost liber). În fiecare an, în cadrul festivalului, sunt celebrați mai mulți autori ruși.

Studentii pot accesa burse de studiu parțiale sau complete în Federația Rusă prin acordul bilateral între cele două țări, astfel continuând studiile universitare și perfecționându-și cunoștințele de limbă rusă.

Limba sârbă

Ministerul Culturii din România a continuat și în perioada de referință colaborarea cu Uniunea Sârbilor din România (USR), organizația reprezentativă a minorității sârbe din România, care are ca obiective valorificarea tezaurului cultural, folcloric și etnografic, al obiceiurilor și credințelor comunității sârbe, păstrarea moștenirii culturale și colaborarea pe plan cultural, artistic, literar. În cadrul acestei colaborări s-a avut în vedere susținerea financiară a unor proiecte culturale care contribuie la păstrarea identității naționale, culturale și lingvistice a minorității sârbe din România, precum și accesul etnicilor sârbi, dar și al publicului larg la cunoașterea patrimoniului cultural etnografic, literar și spiritual al minorității sârbe. De asemenea. Programul de Schimburi de publicații internaționale al Bibliotecii Naționale a României și proiectele Universității de Vest din Timișoara au sprijinit accesul la operele produse în limba sârbă.

Și în perioada supusă raportării s-a continuat finanțarea, în funcție de bugetul alocat, a acțiunilor culturale ale Uniunii Sârbilor din România, proiectele prioritare fiind Maratonul cântecului și dansului popular sârbesc și proiectul mai amplu intitulat „Zilele Culturii Sârbe la Timișoara” și care cuprinde o serie de manifestări culturale – artistice, spectacole de folclor, concerte de muzică sacră și laică, simpozioane, expoziții și lansări de carte, proiecții de film și spectacole de teatru – în vederea cunoașterii, promovării, perpetuării și manifestării creative în spațiu interactiv a patrimoniului cultural, lingvistic și artistic al minorității sârbe din România. Sumele alocate sunt cuprinse între 10.000 și 25.000 lei, reprezentând o finanțare de până la 80% din totalul cheltuielilor.

Există instituții de cultură care organizează și susțin activități culturale pentru cunoașterea și utilizarea limbii sârbe: Casa de Cultură a Municipiului Timișoara, Ministerul Culturii și Identității Naționale, Departamentul pentru Relații Interetnice, Filarmonica Banatul care sprijină organizarea activităților culturale și educaționale care utilizează limba sârbă.

Nu au fost semnalate cazuri în care funcționarii să nu cunoască limba sârbă sau limba oficială, respectiv limba română.

În perioada 2016 – 2018, Uniunea Sârbilor din România a organizat și participat la o serie de proiecte dedicate promovării limbii materne sârbe:

Anul 2016

- Olimpiada de limbă maternă-faza națională
- Alfabetul Conviețuirii
- Moștenirea culturală și literară a sârbilor din România
- Întâlnirile literare de la Gelu a cenaclului literar "Krila"
- Salon internațional de carte

Anul 2017

- Tinerii și teatrul
- Conferința internațională a tinerilor actori
- Caravana literară a presei
- Salon Internațional de carte
- Zilele teatrului sârbesc la Budapesta
- Promovarea teatrului la Timișoara
- Întâlnirea liceelor europene
- Întâlnire cultural-literară
- Olimpiada de limbă maternă-faza națională
- Zilele teatrului la Timișoara
- Seară literară
- Întâlnirea scriitorilor din diasporă
- Cu dragoste, alfabetului chirilic
- Relații și interferențe româno-sârbe în plan cultural
- Teatru –între aparență și realitate
- Festivalul de teatru pentru copii
- Seara literară cu Miodrag Stosic
- Concurs literar ”Plavi krug”
- Moștenirea culturală și literară a sârbilor din România
- Întâlnirile prietenești ale copiilor
- Întâlnirile scriitorilor din diasporă și regiune
- Tabără de creație
- Întâlnirile regionale a actorilor din diasporă și regiune
- Școala prieteniei
- Tabără de creație
- Școală de vară instructiv-educativă

- Moștenirea culturală și literară a sârbilor din România

- Spectacol de teatru ”Cabare Azbukar”
- Festival Internațional de poezie
- Seara aforismelor și caricaturii
- Întâlnirea liceenilor
- Școala caligrafiei chirilice
- Întâlnirea de toamnă a micuților preșcolari
- Salon internațional de carte
- Viitorul aparține tinerilor-întâlnirea tinerilor intelectuali
- Hora cuvintelor peste hotare
- Zilele culturii sârbe la Timișoara
- Ziua Liceului ”Dositei Obradovici”
- Simpozion Internațional ”folosirea alfabetului chirilic în viața de zi cu zi”

- Întâlnirea scriitorilor de la graniță
- Cântecul dragostei și prețuirii noastre

Anul 2018

Săptămâna literară
 Olimpiada de limba maternă-faza națională
 Simpozion ”Limbă, cultură, identitate”
 Întâlnire literară
 Seara literară
 Cu dragoste alfabetului chirilic
 Seara literară cu Miodrag Stosic
 Concurs literar ”Plavi krug”
 Moștenirea culturală și literară a sârbilor din România
 Seara literară româno-sârbă
 Moștenirea culturală și literară a sârbilor din România
 Festival Internațional de poezie
 Simpozion Internațional ”folosirea alfabetului chirilic în viața de zi cu zi”

Există organisme responsabile cu colectarea, păstrarea unei copii a și prezentarea sau publicarea lucrărilor produse în limba sârbă, precum Biblioteca Națională a României sau Uniunile Scriitorilor din România și din Serbia.

Biblioteca Națională a României strânge, păstrează și depozitează câte un exemplar din toate operele produse și publicate în România, iar anual se adaugă la Bibliografia Națională circa două titluri în limbile sârbă și croată. De asemenea, Biblioteca Națională a României desfășoară un Program de Schimburi de publicații internaționale în cadrul strategiei sale privind achizițiile în vederea dezvoltării colecțiilor de cărți străine. În conformitate cu politica privind schimburile internaționale, Biblioteca Națională a României își manifestă interesul față de titlurile de carte în limba originală pentru majoritatea limbilor și a traducerilor, dar și a titlurilor de carte în limbile minoritare și/sau regionale, relevante din perspectiva multiculturalismului, ca expresie a diversității culturale și ca o contribuție la bogăția culturală. Astfel, din perspectiva accesului la titlurile de carte produse și publicate în Serbia, Biblioteca Națională a României realizează anual, în medie, un schimb de peste 100 de titluri de publicații cu Biblioteca Națională a Serbiei, cu Biblioteca Matica Srpska și cu Biblioteca Universitară „Svetozar Marković”.

Ministerul Culturii a susținut inițiativa legislativă de instituire a Zilei Sveti Sava, având în vedere păstrarea valorilor minorității sârbe din România, promovarea diversității culturale și a bunei conviețuiri, dezvoltarea parteneriatelor culturale și sociale cu Republica Serbia și punerea în valoare a contribuției minorității sârbe la viața culturală și socială din România.

Sfântul Sava este părintele spiritual și una dintre cele mai importante personalități ale istoriei sârbe, dar și o mare personalitate a Ortodoxiei. Acesta a fost întemeietorul bisericii și statalității sârbe, dar și ocrotitorul școlilor sârbești de pretutindeni. Instituirea zilei de 27 ianuarie ca Ziua “Sveti Sava” constituie un prilej de afirmare a comunității sârbe din România, prin organizarea de programe și manifestări culturale, educative și artistice consacrate contribuției excepționale a Sfântului Sava la cultura și identitatea națională sârbă.

Limba slovacă

Există posibilitatea accesului la operele/lucrările realizate în limba slovacă, cu respectarea drepturilor de autor.

Totodată, există posibilitatea accesului la lucrări/opere realizate în limba slovacă și în alte limbi, acestea putând fi traduse de către traducători autorizați.

În cazul lucrărilor realizate în alte limbi, există posibilitatea accesului la acestea. În România își desfășoară activitatea traducători și interpreți autorizați care pot efectua traduceri din și în limba slovacă. De exemplu, toți studenții Universității de Litere din București – Secția de limbă slovacă sunt recunoscuți automat, la terminarea facultății, ca traducători și interpreți de limbă slovacă.

Instituțiile de cultură din România, inclusiv Ministerul Culturii și Ministerul Educației Naționale, susțin activitățile culturale pentru cunoașterea și utilizarea limbii slovace.

În perioada de referință, Ministerul Culturii a acordat sprijin financiar Uniunii Democratice a Slovacilor și Cehilor din România, Filiala Zonală Arad, pentru organizarea timp de trei zile, în septembrie la Nădlac a Festivalului Concurs al soliștilor de muzică populară slovacă, "Cez Nadlak je..." ("Prin Nădlac"). Proiectul cultural este organizat și finanțat de Filiala zonală Arad a UDSCR, Oficiul Slovacilor din Diaspora din Slovacia și cu sprijinul Consiliului Județean Arad și al Centrului Cultural Județean Arad. În cadrul festivalului au evoluat interpreți slovaci din Ungaria, Serbia și România, concurând în cadrul a trei categorii de vârstă. Ca și la precedentele ediții ale festivalului, acompaniamentul muzical a fost asigurat de orchestra ansamblului folcloric al Uniunii Democratice a Slovacilor și Cehilor din România "Salașan" din Nădlac, dirijat de prof. Jozef Zifcak jr., spectacolul fiind transmis în direct de o echipă a Radio Nădlac.

La fiecare ediție a festivalului au participat soliști de muzică populară slovacă, muzicieni, muzicologi, etnologi și dansatori de etnie slovacă, care au prezentat cântece și porturi autentice slovace ale slovacilor din România. Cei care au reprezentat la acest festival slovaci din Serbia, Ungaria și din Slovacia, au adus cu ei cântecele și dansurile specifice zonei lor. În etapa de evaluare, specialiștii au constatat că unele cântece sunt comune tuturor, iar micile diferențe constau în dialectul textului sau unele segmente ale liniei metodice. În cadrul festivalului există o etapă în care se alege cântecul care are cele mai multe variante, iar participanții împreună cu orchestra festivalului învață toate variantele. Liantul de comunicare în timpul festivalului a fost limba slovacă pentru participanții din Serbia și Ungaria. La fiecare ediție a festivalului au participat aproximativ 120 de soliști din toate zonele geografice ale României în care trăiește minoritatea slovacă, soliști și dansatori reprezentând organizațiile slovacilor din Serbia, Ungaria, Croația, cât și din Slovacia.

Proiectul a fost mediatizat în presă, televiziune și radio, de ex. TVR 2- Împreună în Europa, TVR3- Toți împreună, Info Arad, TV Arad, Radio România Actualități, Radio Timișoara. De asemenea, a fost mediatizat și în țările de proveniență ale participanților internaționali. Festivalul, participanții și aspecte detaliate din cadrul proiectului sunt incluse într-un catalog tipărit anual în format bilingv sau doar în limba slovacă în vederea arhivării și este mediatizat și în revista culturală lunară bilingvă a UDSCR „Naše snahy” și s-a început și stocarea în formă electronică pe DVD.

Ministerul Culturii susține financiar, în fiecare an, desfășurarea proiectului cultural „Festivalul internațional de folclor al tineretului slovac”, organizat de Uniunea Democratică a Slovacilor și Cehilor din România în parteneriat cu Consiliul Local Suplacu de Barcău, județul Bihor și cu sprijinul Departamentului pentru Slovaci din Diasporă din Republica Slovacă. Festivalul, devenit tradițional, având peste 10 ediții, reunește participanți din Slovacia, Serbia și România în vederea păstrării identității naționale și culturale a tineretului slovac din diasporă și din România, și este, totodată, un prilej de identificare a asemănărilor și deosebirilor, dar și de învățare și perpetuare de elemente noi, obiceiuri populare și tradiții din cultura tradițională a minorității slovace. Astfel, Ansamblul „Cerovina” din Valea Cerului, județul Bihor, a prezentat de fiecare dată un program artistic inspirat de unul dintre obiceiurile de bază ale comunității: nașterea și botezul copilului, obiceiuri de nuntă, pregătirea magiunului, palincăi, a produselor tradiționale de Crăciun. La festival participă aproximativ 200 de dansatori aparținând ansamblurilor folclorice slovace din România și anume: Cerovina din Valea Cerului, Lipka din Budoii, Ďatelinka din Vărzari și Sálašan din Nădlac, dar și internaționale: Škvarkare din Košicka, Nová Ves - Slovacia, Cehia, Zeleny Javor din Krempachy - Polonia,

Zvolen din Kulpin și Jánošik din Janošik - Serbia. În județul Bihor trăiește cea mai numeroasă populație de etnie slovacă din România.

Afișajul, organizarea, promovarea și desfășurarea acțiunilor culturale din cadrul proiectelor finanțate s-a realizat bilingv, organizatorii asigurând și traducerea și subtitrarea activităților.

Din perspectiva accesului la titlurile de carte produse și publicate în Slovacia, Biblioteca Națională a României realizează anual în medie un schimb de 11 de titluri de publicații cu Biblioteca Națională Slovacă și Universitatea Comenius din Bratislava.

În perioada 2016 – 2018, UDSCR a derulat mai multe acțiuni și proiecte pentru promovarea limbii slovace: Ziua limbii slovace, Festivalul Folcloric Internațional al Tineretului Slovac "Mládežnícky Folklórny Čerpotok", Festivalul concurs al soliștilor de muzică populară slovacă „CEZ NADLAK JE”. De asemenea, s-au desfășurat următoarele acțiuni:

Anul 2016

- Olimpiada de limbă și literatură slovacă
- Curs perfecționare cadre didactice
- Ziua limbii slovace-București
- Ziua limbii slovace-Făgetu
- Ziua limbii slovace – Aleșd
- Ziua limbii slovace - F.Z.Bihor
- Ziua limbii slovace – Nădlac
- Ziua slovacilor din Borod
- Să ne rugăm împreună în limba maternă
- Poezia dragostea mea
- Șezătoarea literară
- Poezia slovacă

Anul 2017

- Sesiunea științifică Slavistica românească și dialogul culturilor
- Premiul Samuel Tesedik
- Seminarul cadrelor didactice
- Prezentare piesă teatru pentru copii
- Ziua școlii J.G.Tajovsky
- Participare tabăra creativă
- Șezătoarea literară
- Turneul cunoașterii
- Poezia dragostea mea
- Poezia slovacă
- Participare târg de carte „Biblioteka 2017,,

Anul 2018

- Olimpiada de limba și literatura slovacă
- Curs coregrafie AF FZ Bihor
- Ziua limbii slovace BH

- Preco mam rad slovincinu (De ce îmi e draga limba slovacă)
- Participare limba slovacă pentru copii
- Concurs itinerant (limba și literatura slovacă)
- Participare Seminarul pedagogilor slovaci
- Poezia dragostea mea
- Participare Târg de carte
- Concurs între școli cu predare în limba slovacă
- Șezătoarea literară pentru copii, părinți și bunici

Limba turcă

Bugetul anual prin care sunt finanțate programele organizate de organizație dă posibilitatea publicării volumelor de proză și poezie în limba turcă.

Majoritatea publicațiilor tipărite de UDTR sunt bilingve, turcă – română, pentru a avea acces un număr cât mai mare de cititori. Cea mai recentă publicație de acest gen este Literatura populară turcă, autor Emin Emel. Există de asemenea publicații care sunt traduse și în limba engleză și turcă, spre exemplu ”Comunitatea musulmană din România în ilustrate de epocă” .

Posturile de televiziune din România difuzează seriale în limba turcă subtitrate în limba română.

De asemenea, există instituții de cultură care organizează și susțin activități culturale pentru cunoașterea și utilizarea limbii turce, cum sunt Centrele Culturale Turce „Yunus Emre” din Constanța și București și Centrul de Educație și Cultură din cadrul UDTR.

Nu există date care să ateste că responsabilii însărcinați cu activitățile culturale nu cunosc limba turcă sau limba oficială, respectiv limba română.

Conform informațiilor transmise de UDTR în 2019, vorbitorii de limbă turcă sunt implicați în activităților culturale organizate de autoritățile locale cu prilejul Zilei municipiului Constanța, a Zilei Dobrogei, de Ziua Marinei Române, de Ziua României, de Ziua Recoltei și la manifestările organizate de autoritățile locale cu prilejul Sărbătorilor de iarnă sunt invitați să participe reprezentanți ai UDTR. În general, toate primăriile din județele Constanța și Tulcea solicită participarea ansamblurilor folclorice ale UDTR la diferite evenimente culturale.

Dintre proiecte culturale derulate de UDTR cu scopul de a promova atât limba cât și cultura turcă enumerăm: „Sub bolta geniilor-Mihai Eminescu Yunus Emre”, Concursul de poezie și cântec în limba turcă, „Frumoasa mea limba turcă”, Ziua Limbii turce, Concursul Istoria și tradițiile turcilor din România, concurs realizat în parteneriat cu Ministerul Educației Naționale,

Olimpiadele de limba turcă, fazele județeană și națională, organizate în parteneriat cu ISJ Constanța și MEN,, „Tradiții și obiceiuri ale turcilor dobrogeni”, Concursul „Casa tradițională turcească”, Taberele de limba maternă etc. promovează limba turcă.

În perioada 2016 – 2018, UDTR a organizat și desfășurat mai multe proiecte pentru promovarea limbii materne, dintre care amintim:

Anul 2016

- Ziua mondială a poeziei
- Cartea sfântă a musulmanilor, ed. V
- Seara turcească-poezii,povestiri, paradă
- Seară de poezie „Yunus Emre“ și alți poeți turci
- Asik Veysel - concurs de poezii

- Radiodifuziunea în limba turcă în țările baltice
- Olimpiada de limbă turcă - faza județeană
- Olimpiada de limbă turcă - faza națională
- Tabăra cultural etnică și de limbă maternă
- Tabără limba maternă
- Seminar cultural educativ pentru tineret ed. VII
- Schimb de experiență a cadrelor didactice de limbă turcă
- Consfătuirea cadrelor didactice de limbă turcă și religie islam
- Personalități turce ale culturii dobrogene de Panaitescu N, Omer M
- Poezia mistică turcă de Omer M
- Pomul vieții în cultură și mitologia turcă de Abdula Giulte
- Poezii "Aștept o minune" de Fatma Sadik
- Poezii "Hanim Eli" de Emin Emal

Rime orientale de Urfet Sachir

Anul 2017

- Olimpiada de limbă turcă - faza județeană
- Olimpiada de limbă turcă - faza națională
- Ziua limbii turce
- Seară turcească - poezii, povestiri, paradă
- Vizită de studiu pentru copii olimpici
- Seminar cultural educativ pentru tineret
- Consfătuirea cadrelor didactice de limbă turcă și religie Islamică
- Săptămâna Kemal Atatürk - ctitor al Turciei
- Asik Veysel - concurs de poezii
- Ziua profesorului - Proiecte educaționale
- Tabără cultural etnică și de limbă maternă
- Schimb de experiență a cadrelor didactice
- Tabără de limbă maternă
- Tabără culturală și de creație

Anul 2018

- Olimpiada de religie islamică – faza națională
- Alfabetul conviețuirii
- Olimpiada de limbă și literat. turcă - faza jud.
- Olimpiada de religie islamică (jud.)
- Olimpiada de limbă turcă ~ faza națională
- Ziua limbii turce
- Polifonii culturale - Limba turcă în lume
- Frumoasa mea limbă maternă
- Consfătuirea cadrelor didactice de limbă turcă și religie islamică
- Ziua internațională a limbii materne
- Tabăra cultural etnică și de limbă maternă

- Tabăra de limbă maternă

Publicațiile editate de UDTR se regăsesc la Biblioteca Județeană din Constanța. UDTR promovează aceste publicații organizând lansări de carte care sunt promovate și în mass media. Aceste volume se distribuie gratuit membrilor comunității, sunt păstrate și în arhiva UDTR și sunt arhivate, de asemenea, la Direcția Arhivelor Statului Județul Constanța.

Având în vedere amploare schimburilor culturale, educaționale și economice între România și Turcia, dezvoltarea vocabularului în limba turcă vorbită în România în domeniile economic, comercial, socio-cultural se face în mod natural, prin contactul permanent cu vorbitorii acestei limbi din Turcia.

Au fost organizate acțiuni culturale de filialele UDTR din București, Tulcea, Brăila, Galați, unde procentul de etnici turci comparativ cu populația majoritară este foarte mic. În București, dar și în alte orașe ale țării, ansamblurile folclorice ale UDTR au susținut reprezentații în diverse ocazii.

Institutul Cultural Român „Dimitrie Cantemir” din Istanbul derulează o serie de proiecte culturale în limba turcă și valorificării moștenirii spirituale a persoanelor aparținând minorității turce din România.

Limba ucraineană

Creația artistică este încurajată, statul având numeroase forme de sprijin pentru aceasta.

În cazul operelor realizate în limba ucraineană, posibilitatea accesului la ele și în alte limbi se dezvoltă prin traduceri, dublaje, titrări, care sunt realizate în mare parte de către organizație.

Ministerul Culturii, în cadrul tuturor activităților cultural-științifice întreprinse cu comunitatea ucraineană din România, a căutat să încurajeze utilizarea permanentă a limbii ucrainene, folosite atât de către unele personalități culturale, științifice sau politice din Ucraina, cât și de către reprezentanții minorității ucrainene din România, asigurând totodată traducerea în limba română (activitățile de dublaj, post-sincronizare și subtitrare, în unele cazuri).

Astfel, în 2014, Ministerul Culturii și Identității Naționale a alocat 15.000 lei pentru finanțarea parțială a proiectului Zilele Taras Șevcenco-200 de ani de la nașterea poetului, proiect menit să valorifice la București și la Siret, județul Suceava, cultura și literatura ucraineană, cu participarea unor oameni de cultură și rapsozi din Ucraina. Taras Șevcenco este poetul național al ucrainenilor. Deoarece în 2014 s-au împlinit 200 de ani de la nașterea poetului, anul 2014 a fost declarat în toată lumea ANUL ȘEVCENCO. În România, după schimbările din 1989, comunitatea ucraineană a reluat sărbătorirea marelui poet. La București, precum și în zonele unde trăiesc compact ucrainenii, în luna martie (luna când s-a născut și a murit poetul) au loc aniversări și comemorări. Având în vedere că foarte multe poezii ale lui Șevcenco sunt puse pe note și sunt interpretate în coruri (și nu numai) participarea unui grup de cântăreți din Kiev a marcat această aniversare atât în Bucovina, în orașul Siret, cât și în capitala țării, la București.

Tot în 2014, Ministerul Culturii a alocat 10.000 lei pentru proiectul Caravana cântecului și dansului ucrainean, în cadrul căruia, pe lângă promovarea portului popular, a dansurilor și folclorului ucrainean, s-a valorificat și cultura scrisă, prin expoziții de carte și publicații în limba ucraineană. La Caraorman, în județul Tulcea, au avut loc, în perioada 7-9 noiembrie 2014, Zilele culturii ucrainene în Dobrogea, proiect prin care Uniunea Ucrainenilor din România, filiala Tulcea, și-a propus promovarea culturii ucrainene prin expoziții de carte ucraineană și publicații, expoziții de produse meșteșugărești tradiționale. Uniunea Ucrainenilor din România cu sprijinul Ministerului Culturii a derulat proiectul sus-menționat, care a avut ca scop prezentarea și promovarea tradițiilor culturale ucrainene, atât în rândul etniei ucrainene, cât și în rândul populației majoritare prin aducerea în fața publicului a obiceiurilor, tradițiilor, cântecelor și activităților legate de viața ucrainenilor din Delta Dunării, tradiții și obiceiuri aduse și păstrate de peste 300 de ani.

Agenda activitatilor a inclus seara culturală ucraineană la Tulcea, în colaborare cu Centrul Raional al Minorităților din Reni, Ucraina, parada costumelor populare și un spectacol artistic.

În 2016, prin Programul Prioritar al Ministerului Culturii, UUR a primit un sprijin financiar în valoare de 15.000 lei pentru proiectul cultural Simpozionul Ivan Franco (dedicat poetului ucrainean cu ocazia împlinirii 100 de ani de la moartea acestuia). Evenimentul a avut loc în perioada 22-24 septembrie 2016.

Un demers important a fost semnarea Protocolului celei de-a VI-a sesiuni a Comisiei mixte interguvernamentale româno-ucrainene privind asigurarea drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale. De asemenea, o evoluție importantă a fost și avizarea și susținerea, în luna martie 2018, a propunerii legislative a deputatului UUR, Nicolae Miroslav Petrețchi, privind instituirea Zilei Limbii Ucrainene 9 noiembrie.

În afară de programele Ministerului Culturii, minoritatea ucraineană a cooperat cu unele instituții publice de cultură subordonate Ministerului Culturii.

În octombrie 2018, Muzeul Satului a găzduit proiectul "Zilele culturii ucrainene", având ca partener UUR - filiala București. Cu această ocazie a avut loc o masă rotundă pe tema "29 de ani de cultură ucraineană în București". Au fost prezentate expoziții de ouă incondeiate, costume populare ucrainene și publicații tipărite de către Uniunea Ucrainenilor din România. Pe scena muzeului au evoluat ansamblul de dansuri ucrainene "Kozaciok" din Balcauti, Suceava și grupul vocal "Widymo" din Sianok, Polonia. Participanții au vizitat Casa ucrainenilor-huțuli din incinta muzeului, care se află în zona de sud, denumită Aleea Minorităților Naționale și un monument reprezentativ de arhitectura rurală a ucrainenilor - Gospodăria cu ocol întărit din localitatea Breaza de Sus, județul Suceava.

Ucrainenii din România sunt prezenți cu ansambluri folclorice, coruri, standuri meșteșugărești la proiectele interculturale sprijinite de către Ministerul Culturii și Identității Naționale. Astfel, la Festivalul Concurs al Minorităților Naționale „Serbările Deltei”, care a avut loc în perioada 8 – 11 iunie 2018 la Sulina, județul Tulcea, din partea Uniunii Ucrainenilor a participat și a obținut Premiul III al festivalului - Ansamblul PERVA ZORA. Tot la acest festival, pe lângă ansamblurile aparținând minorităților naționale din România, anul acesta a participat și un ansamblu folcloric din Ucraina. Evenimentul a reunit artiști români și ucraineni din Ucraina și reprezentanți ai minorităților naționale din România, precum și tradiții din cultura română și ucraineană.

Cele peste 300 de acțiuni prevăzute în planul UUR au constituit principalele activități și programe pentru promovarea limbii materne ucrainene. Pe lângă aceste activități și programe, un element important în promovarea limbii ucrainene a fost reprezentat de programele derulate de DRI, MEN., ISJ, administrațiile publice locale și centrale, Ambasada Ucrainei la București în parteneriat cu UUR.

În perioada 2016-2018, pentru a încuraja exprimarea în limba ucraineană, Uniunea Ucrainenilor din România a organizat peste 600 de acțiuni culturale, lansări de carte, concursuri, vizite de documentare, simpozioane, întruniri, a lansat peste 60 titluri în limbile română și ucraineană, manuale auxiliare.

Există, de asemenea, Ministerul Culturii, Institutul Cultural Român, centrele culturale, căminele culturale organizează și susțin activități culturale pentru cunoașterea și utilizarea limbii ucrainene.

Vorbitorii de limba ucraineană sunt implicați în organizarea și planificarea acțiunilor culturale dacă acestea sunt organizate de administrația publică locală sau centrală, UUR, instituții publice.

În perioada 2016-2018, Uniunea Ucrainenilor din România a organizat și desfășurat o serie de proiecte dedicate limbii materne ucrainene, după cum urmează:

Anul 2016

- Evocarea literară „Ștefan Tcaciuc și Mihai Eminescu”
- Seara literar-artistică dedicate poetei Lesia Ukrainka

- Simpozion: „Să ne cunoaștem limba maternă”
- „Seara literar-artistică interetnică”, cu prezentări de carte, expoziție, proiectări.
- Ziua limbii materne Sighetu Marmăției
- Ziua limbii materne Bălcăuți
- „Limba maternă – cea mai de preț comoară” (ziua internațională a limbii materne).
- Ziua limbii materne Timișoara
- Ziua internațională a limbii materne Tîrnova
- Ziua internațională a limbii materne Cluj Napoca
- Comemorarea scriitorilor de origine ucraineană din Bucovina
- Rolul femeii în păstrarea limbii materne – ziua internațională a femeii
- Simpozion „Șevcenko – personalitate cu multiple valențe – poet, scriitor, dramaturg, pictor”
- Sărbătorirea poetului național ucrainean T. Șevcenko.
- Simpozion „Ziua internațională a poeziei. Poezia lui Șevcenko în limbile minorităților din Iași
- Taras Șevcenko – poet național
- Cinstirea memoriei poetului național ucrainean Taras Șevcenko
- Comemorarea poetului național Taras Șevcenko
- Olimpiada de limba maternă ucraineană – etapa județeană
- Concurs de recitare a poeziei ucrainene – faza județeană
- Olimpiada de limba maternă ucraineană – etapa națională
- Concurs de recitare a poeziei ucrainene
- Seara literar artistică
- Simpozion „Ziua scrisului ucrainean și a limbii”

Anul 2017

- Evocarea poetului M. Eminescu (opera tradusă în limba ucraineană) și a scriitorului Ștefan Tcaciuc
- Simpozion: „Ziua internațională a limbii materne”
- Concurs pentru elevi: „Limba maternă – cea mai de preț comoară”
- Ziua internațională a limbii materne
- 205 ani de la nașterea scriitorului și fabulistului Evhen Hrebinka (1812-1848)
- Șezătoare literară, recital de Poezii și ghicitori, momente vesele
- Ziua internațională a limbii materne
- Concurs de recitare a poeziei și de interpretare a cântecului și dansului tradițional ucrainean
- Ziua internațională a limbii materne
- Simpozion „Ziua limbii materne. Istoricul și semnificația evenimentului”

- Ziua internațională a limbii materne
- Comemorarea scriitorilor ucraineni din Bucovina
- 203 ani de la nașterea poetului Taras H. Șevcenko (1814-1861)
- „Cunună de onoare marelui Kobzar – Taras Șevcenko”
- 203 ani de la nașterea poetului Taras H. Șevcenko (1814-1861) + Ziua internațională a femeii
- Omagiu memoriei poetului Taras Șevcenko
- Sarbătorirea T. Sevcenko
- Rolul femeii în păstrarea limbii materne – ziua internațională a femeii
- 203 ani de la nașterea poetului Taras H. Șevcenko (1814-1861)
- Olimpiada de limbă ucraineană (etapa județeană)
- 203 ani de la nașterea poetului Taras H. Șevcenko (1814-1861); „Pentru tine dragă doamnă”
- Olimpiada de Limba și literatura ucraineană - etapa județeană
- Seara literară ucraineano-română
- Expoziție cărți publicate de UUR
- Simpozion „Ziua internațională a poeziei – poezia lui Șevcenko în limbile minorităților din Iași”. Prezentarea scriitorilor ucraineni din Bucovina.
- Concurs de recitare a poeziei ucrainene (etapa județeană)
- Olimpiada de limbă și literatura ucraineană
- Deplasare Trupa de teatru Ibovnice cu ochi de Maramureș
- Concurs de recitare a poeziei ucrainene (etapa județeană)
- Concurs de recitare a poeziei ucrainene (etapa națională)
- Concurs de recitare a poeziei ucrainene (etapa județeană)
- Concurs de recitare a poeziei ucrainene (fază județeană)
- 115 ani de la nașterea poetului și prozatorului Iurii I. Ianovskiy (1902-1954)
- Aniversarea scriitorilor ucraineni: Iurii I. Ianovskiy (1902-1954) și Yvhen Huțalo (1937-1995)
- Festival de film interetnic - seară ucraineană
- Șezătoare literară. Întâlnirea scriitorilor ucraineni din România cu cititorii
- Zilele culturii ucrainene
- Simpozion – Silvestru Iarycevskiy
- Parteneriat Școala Remeti - "Școala de vară"
- Consfătuirea cadrelor didactice
- Ziua educației în școlile din județul Suceava în care se studiază limba ucraineană
- 20 ani de la reînființarea liceului ucrainean "T. Sevcenko"
- Seară literară-artistică
- 295 ani de la nașterea lui H. Skovoroda
- Evocarea literară-artistică a scriitorilor și poezilor bucovineni

- Pe urmele lui T. Sevcenko, Excursie Lvov
- Ziua scrierii și limbii ucrainene
- Comemorarea Olga Kobyleanska
- Târgul de carte GAUDEAMUS
- Inaugurarea bibliotecii St. Tcaciuc
- Centenar Nicolae Olexiuc - Să ne cinstim predecesorii
- Cadouri de Crăciun pentru copii care studiază limba ucraineană
- Întâlnirea cu scriitorii ucraineni
- 330 ani de la nașterea Ivan Mazepa

Anul 2018

- Ziua internațională a limbii materne: „Mult e dulce și frumoasă limba ce-o vorbim”
- 203 ani de la nașterea poetului Taras H. Șevcenko (1814-1861)
- Rolul femeii în păstrarea limbii materne
- Concurs de recitare a poeziei ucrainene (etapa județeană)
- Ziua limbii materne
- 203 ani de la nașterea poetului Taras H. Șevcenko (1814-1861); „Pentru tine dragă doamnă”
- Serată literară româno-ucraineană. Ziua internațională a limbii materne
- 204 ani de la nașterea poetului Taras H. Șevcenko (1814-1861)
- Zilele culturii ucrainene (Tradiții meșteșugărești și culinară, Expoziție de carte și fotografii, spectacol artistic, masă rotundă)
- Ziua scrierii și limbii ucrainene
- Șezătoare literară, recital de
- Poezii și ghicitori, momente vesele
- 203 ani de la nașterea poetului Taras H. Șevcenko (1814-1861).
- Concurs de recitare a poeziei ucrainene (etapa județeană)
- Rolul limbii materne în educația religioasă
- Ziua internațională a limbii materne
- 240 ani de la nașterea prozatorului și dramaturgului Hryhorii Kvitka-Osnovianenko (1778-1843)
- 204 ani de la nașterea poetului Taras H. Șevcenko (1814-1861)
- 185 de ani de la nașterea scriitoarei Marko Vovciok (1833-1907)
- 125 de ani de la nașterea publicistului, poetului și scriitorului Mykola Hvyliovyi (1893-1933)
- Omagiul memoriei poetului Taras Sevcenko
- Simpozion ”Ziua limbii materne”
- Simpozion : ” Ziua internațională a dreptului femeilor și a păcii” / ” Ziua internațională a scriitorului”
- Ziua limbii materne
- Sărbătorirea poetului ucrainean Taras Sevcenko
- Concursul de recitare a poeziei ucrainene - etapa județeană

- Concursul de recitare a poeziei ucrainene - etapa națională
- Păstrarea și promovarea tradițiilor, culturii și limbii ucrainene
- Ziua limbii ucrainene
- Ziua limbii materne
- Comemorarea scriitorilor de origine ucraineană din Bucovina
- Comemorarea poetului național Taras Șevcenko
- Concurs de recitare a poeziei ucrainene-etapa județeană
- Ziua internațională a limbii materne
- 203 ani de la nașterea poetului Taras H. Șevcenko (1814-1861)
- Concurs de recitare a poeziei ucrainene (fază județeană)
- Concurs de poezie, cântec și dans ucrainean
- Lectura înaripează sufletul
- Gala de premiere a Festivalului Concurs Național de Creație Literară și Artistică „Tinere Talente Ucrainene din România”
- Participarea la Târgul Internațional Gaudeamus
- Olimpiada de Limbă și literatură ucraineană - etapa județeană
- Olimpiada de Limbă și literatură ucraineană - etapa națională
- Consfătuirea cadrelor didactice de limba și literatura ucraineană, de educație muzicală și de religie ortodoxă ucraineană

La 4 noiembrie 2019, la București, a avut loc deschiderea oficială a Zilelor filmului ucrainean. La eveniment au participat Ambasadorul Ucrainei în România, reprezentanții Uniunii Ucrainenilor din România, precum și oaspeții speciali din Ucraina – Olena Babyi, coordonator pentru proiecte naționale și internaționale ”KyivKinoFilm” și Artem Denysov, Președintele Fundației Europene de Cinematografie, producător al filmului ”Interzis”.

În cadrul deschiderii Zilelor filmului ucrainean la București a fost proiectat filmul ”Interzis”. De asemenea, au avut loc discuții tematice cu Oleg Moskalenko, actor în rol principal din filmul ”Vestul sălbatic” după romanul lui Serhiy Jadan, Artem Denysov, producător al filmului ”Interzis” și reprezentanții ”KyivKinoFilm”. La eveniment au participat reprezentanții cinematografiei României, reprezentanții oficiali și ai corpului diplomatic, acreditat la București, mass-media și tineret din România.

Biblioteca Națională a României are exemplare ale lucrărilor publicate în limbile minorităților naționale, inclusiv cele editate de și pentru ucrainenii din România. Din perspectiva accesului la titlurile de carte produse și publicate în Ucraina, Biblioteca Națională a României realizează anual în medie un schimb de 35 de titluri de publicații cu Biblioteca Națională Vernadsky a Ucrainei și cu Biblioteca Națională Parlamentară a Ucrainei.

În 2017, Biblioteca Națională a României, prin Compartimentul Rezerva Națională de Publicații, a dat curs unor solicitări de donații de carte din partea unor biblioteci din zonele cu populație ucraineană, donând cărți în limba română și ucraineană Bibliotecii Mănăstirii Izvorul Tămăduirii din comuna Petrova, județul Maramureș. Aceeași instituție, prin Serviciul Dezvoltarea Colecțiilor, realizează schimburi internaționale de publicații cu patru biblioteci din Ucraina: Biblioteca Națională Parlamentară a Ucrainei, Biblioteca Națională Vernadsky, Biblioteca de Stat pentru Științe Medicale și Biblioteca Națională din Odessa.

UUR și Facultatea de litere din cadrul Universității Babeș-Bolyai se ocupă cu cercetarea lingvistică/terminologică în vederea menținerii și dezvoltării terminologiei administrative, comerciale, economice, sociale și tehnice în limba ucraineană.

Article 13 – Economic and social life

În ceea ce privește viața economică și socială, România a ratificat articolul 13, astfel:

- Paragraful 1 cu subparagrafele a), b) pentru limbile bulgară, cehă, croată, rusă, sârbă, slovacă;
- Paragraful 1 subparagrafele a), b), c) și paragraful 2 subparagrafele c), d), e) pentru limba germană
- Paragraful 1 și paragraful 2 subparagrafele c), d), e) pentru limba maghiară.
- Paragraful 1 subparagraful b) pentru limbile turcă și ucraineană.

Nu există date despre situații în care în regulamentele interne ale întreprinderilor sau în contracte private există clauze care exclud sau limitează folosirea unei limbi minoritare sau regionale.

De asemenea, nu există prevederi ale legislației sau dispoziții care interzic sau limitează în mod nejustificat utilizarea unei limbi minoritare sau regionale în documentele legate de viața economică și socială.

Legislația română în vigoare (Ordonanța nr. 137 din 31 august 2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare) care interzice discriminarea de orice fel se aplică în mod corespunzător.

Limba croată. Există firme în care se folosește limba croată, acolo unde există solicitări, organizația reprezentativă a croaților dând ca exemplu compania Telekom Romania.

Limba germană. Există instituții sociale în care este folosită limba germană cum ar fi spitale, cămine de bătrâni, aziluri pentru pacienții de etnie germană care necesită îngrijiri din motive de sănătate, vârstă sunt: doar în căminele-spital: -Dr. Carl Wolff, Sibiu-Adam-Müller-Guttenbrunn, Timișoara-Blumenau, Brașov, toate fiind însă instituții private. Cererea ridicată de angajați care să vorbească limba germană, îndeosebi în mediul urban, reprezintă un indicator al faptului că, cel puțin în cadrul marilor companii, limba germană este larg utilizată.

Limba maghiară. În județele în care minoritatea maghiară deține o pondere demografică semnificativă, cum ar fi Covasna, Harghita, și o parte a județului Mureș, utilizarea limbii maghiare este larg răspândită. Pentru a avea acces la ajutorul social și/sau îngrijire medicală din partea statului (parte a sistemului național de asigurări sociale și de sănătate), toate formularele necesare a fi completate sunt redactate în limba română.

Nu au fost semnalate cazuri de restricție sau prohibiție în celelalte limbi care fac obiectul acestei secțiuni din raport.

Article 14 – Cross-border exchanges

În ceea ce privește cooperarea transfrontalieră, România a ratificat paragrafele a) și b) pentru toate limbile protejate în Partea a III-a

Pe lângă formatele de cooperare transfrontalieră bilaterală, România, împreună cu statele vecine, este implicată activ în dezvoltarea politicilor regionale și colaborează cu Consiliul Europei și Uniunea Europeană în acest scop. Consiliul Europei acordă o importanță deosebită conservării patrimoniului cultural specific fiecărei regiuni, dialogului între culturi, grupuri etnice și religii, precum și dezvoltării instituționale.

Cooperarea teritorială europeană (programele Interreg) la nivelul Uniunii Europene deține un rol important în eliminarea obstacolelor frontaliere și stimularea cooperării transfrontaliere. Proiectele Interreg au înregistrat nenumărate realizări concrete pentru cetățeni în diverse domenii, printre care securitatea transfrontalieră, transport, educație, energie, sănătate, formare sau crearea de locuri de muncă.

Cooperarea în cadrul Euroregiunilor constă în crearea legăturilor directe și permanente între regiunile și comunitățile aflate de o parte și de alta a frontierelor de stat, în virtutea competențelor autorităților locale și în conformitate cu legislația națională. Unul dintre principiile fundamentale în promovarea cooperării

transfrontaliere prin euroregiuni îl reprezintă creșterea încrederii și toleranței, înțelegerii și relațiilor de bună vecinătate, în special în regiunile de graniță unde există minorități.

În ceea ce privește cooperarea transfrontalieră în domeniul educației, amintim că Ministerul român al Educației a încheiat acorduri bilaterale de cooperare cu instituții omoloage din Bulgaria, Cehia, Germania, Serbia, Slovacia și Turcia și este în curs de negociere a unor acorduri similare cu ministerele educației din Croația, Rusia, Ungaria și Ucraina. Acordurile încheiate conțin prevederi referitoare la formarea inițială și continuă a cadrelor didactice în limbile minorităților respective, dar și privind trimiterea cadrelor didactice din aceste țări pentru a sprijini activitatea unităților de învățământ din România unde educația se desfășoară în limba minorităților respective. Detalii în acest sens au fost prezentate la secțiunea I. 4 (recomandarea privind asigurarea pregătirii de bază și continue unui număr suficient de profesori pentru implementarea pe deplin a angajamentelor în domeniul educației cu privire la limbile bulgară, cehă, croată, germană, maghiară, romă, rusă, sârbă, slovacă, turcă și ucraineană) și la Art. 8 – educație.

Biblioteca Națională a României desfășoară un Program de Schimburi de publicații internaționale în cadrul strategiei sale privind achizițiile în vederea dezvoltării colecțiilor de cărți străine. În conformitate cu politica privind schimburile internaționale, Biblioteca Națională a României își manifestă interesul față de titlurile de carte în limba originală pentru majoritatea limbilor și a traducerilor, dar și a titlurilor de carte în limbile minoritare și/sau regionale, relevante din perspectiva multiculturalismului, ca expresie a diversității culturale și ca o contribuție la bogăția culturală.

De asemenea, Biblioteca Națională a României este preocupată de colaborarea culturală internațională, de-a lungul timpului organizând evenimente de promovare bilaterală sau multilaterală a culturii, istoriei sau limbilor diferitelor popoare, printre care și unele dintre cele 20 de limbi utilizate de minoritățile naționale din România.

Totodată, statul român încurajează și susține schimburile transnaționale derulate de organizațiile minorităților naționale. În acest sens, facem trimitere la informațiile prezentate la Articolul 7, punctul i.

Limba bulgară

Cetățenii români de etnie bulgară, prin intermediul U.B.B.-R., a autorităților locale și centrale române și bulgare, precum și cu ajutorul altor ONG-uri române și bulgare, mențin o permanentă legătură cu conaționalii lor din Republica Bulgaria și participă la numeroase activități cu caracter transfrontalier. În acest sens, oferim cu titlu de exemplu: participarea la programe ale statului bulgar destinate diasporei, cum ar fi asigurarea de locuri pentru studenți în Universități din Bulgaria, concursuri sportive, schimburi culturale.

Relațiile în sfera culturii între România și Republica Bulgaria sunt reglementate în Programul de colaborare în domeniile învățământului, științei, culturii, mass-media, tineretului și sportului între Guvernul României și Guvernul Republicii Bulgaria, pentru anii 2009-2012 semnat la București pe 11 decembrie 2009 și intrat în vigoare la 7 iunie 2010. Programul se prelungește automat pe perioade de un an, până la semnarea unui nou Program.

Cadrul juridic bilateral cuprinde și Acordul încheiat între Guvernul României și Guvernul Bulgariei cu privire la colaborarea în domeniile educației, științei și culturii (București, 10 noiembrie 1998) și Acordul de colaborare și ajutor reciproc cu privire la activitatea Centrului European Interuniversitar bulgaro-român (BRIE), încheiat între Guvernul României și Guvernul Bulgariei (Giurgiu, 4 februarie 2005).

Guvernul României Ministerul Culturii a semnat în anul 2016 contractul de finanțare aferent proiectului 15.2.1.087 „Organization, management and marketing of common cultural heritage between Bulgaria and Romania“ din cadrul Programului România-Bulgaria/Biroul Regional pentru Cooperare Transfrontalieră Călărași pentru Granița România-Bulgaria.

În 2018, a avut loc participarea la manifestările prilejuite de aniversarea a 70 de ani a Institutului de Limbă și Literatură Bulgară al Academiei Bulgare de Știință, în parteneriat și cu Consutul Onorific al Republicii Bulgaria la Timișoara. De asemenea, a avut loc o sesiune de comunicări științifice și masă rotundă în care au fost prezentate două materiale: “Historia domus – cronică bulgarilor bănățeni” și “Bulgarii din Banat – trei secole de continuare a tradițiilor literare din Vechea Patrie”.

De asemenea, în perioada martie – iunie 2018, Centrul Național al Cinematografiei a elaborat, negociat și semnat acordul de cooperare cu Centrul Național al Cinematografiei al Republicii Bulgare.

Programul **Interreg V-A Romania-Bulgaria** este finanțat de Uniunea Europeană din Fondul European de Dezvoltare Regională – FEDR și își propune să sprijine dezvoltarea zonei transfrontaliere româno-bulgare, prin îmbunătățirea accesibilității, promovarea cooperării instituționale și protejarea și dezvoltarea activelor regionale.

Cooperarea transfrontalieră este facilitată și prin intermediul relațiilor dezvoltate de UBB-R cu Ambasada Republicii Bulgaria la București, cu consulatele onorifice, înfrățiri între localități din România și Bulgaria, parteneriate culturale.

Limba cehă

Cadrul juridic bilateral româno-ceh include Acordul de colaborare în domeniile culturii, învățământului și științei între Guvernul României și Guvernul Republicii Cehe, încheiat pe perioadă nedeterminată, semnat la 23 octombrie 2007, la Praga și Înțelegerea între Ministerul Educației, Cercetării și Tineretului din România și Ministerul Învățământului, Tineretului și Sportului al Republicii Cehe privind colaborarea în domeniul învățământului, semnată la 22 ianuarie 2008. Valabilă până la 31 decembrie 2010, înțelegerea este reînnoită în mod automat pentru perioade succesive de câte un an, dacă niciuna dintre părți nu o denunță.

În România, studiul limbii și literaturii cehe este sprijinit prin activitatea lectoratului care funcționează în cadrul Universității din București, la Departamentul de Filologie Rusă și Slavă al Facultății de Limbi și Literaturi Străine.

În reciprocitate, la Catedra de studii sud-slave și balcanice a Universității Caroline din Praga, funcționează un lectorat de limba și literatura română, a cărui activitate este susținută de un lector nominalizat de Institutul Limbii Române.

În mod tradițional, în Praga se desfășoară și o serie de cursuri practice de limba română gratuite pentru cehi care au loc cu sprijinul financiar al ICR. Cursurile se desfășoară o dată pe săptămână (1h15) și sunt structurate pe două niveluri (începător și intermediar), fiind asigurate de președintele Asociației Cehia-România. La aceste cursuri participă cca. 20 de persoane.

Limba croată

Între România și Republica Croația există un acord bilateral de cooperare în domeniul învățământului privind facilitarea reciprocă referitoare la studiul limbii materne în cele două state. În acest scop, Republica Croația organizează anual seminarii pentru perfecționarea limbii croate pentru cadrele didactice care predau limba croată în școlile croate din România.

Promovarea limbii, culturii, literaturii și civilizației române și, respectiv, croate este realizată și prin intermediul lectoratelor care funcționează în cadrul universităților din Zagreb și București.

Cu ocazia vizitei președintei croate la București din octombrie 2017, a fost semnat un Memorandum de Înțelegere privind crearea unui lectorat de limba și literatura croată în cadrul Universității de Vest din Timișoara.

În domeniul cooperării transfrontaliere, Uniunea Croaților din România a cooperat cu organisme din alte state, în acest sens fiind de menționat:

- Expoziția Internațională de pictură a elevilor de minoritate croată; Locul desfășurării: Germania – Iserlohn, Essen/ Croația – Lovas/ România – Uniunea Croaților din România, Carașova (11-12 aprilie 2019).
- Tabără de pictură – cu pictori croați de la Asociația de Arte Plastice CroArt din Subotica – Serbia (mai 2019).

Limba germană

Autoritățile române încurajează activitățile prevăzute prin acorduri bilaterale și multilaterale încheiate cu statul german, în ceea ce privește favorizarea de contacte între vorbitorii de limbă germană din cele două state, în domeniile culturii, învățământului, informației, formării profesionale și educației permanente.

Relațiile culturale bilaterale sunt reglementate prin Acordul între Guvernul României și Guvernul R.F. Germania privind colaborarea culturală, semnat la 16.05.1995 și intrat în vigoare la 12.08.1996 și Acordul între Guvernul României și Guvernul R.F. Germania cu privire la colaborarea în domeniul școlar, semnat la 15.03.1996, în vigoare de la 12.11.1999.

Colaborarea româno-germană în domeniul cultural și științific se reflectă în numeroase schimburi de studenți, programe între universități și burse de studiu. Instituții ale cooperării culturale sunt Institutul Goethe (care funcționează în România din 1979), Institutul Cultural Român „Titu Maiorescu” la Berlin (din 1999), Centrele culturale germane din Iași, Cluj, Sibiu, Timișoara și Brașov și Institutul pentru Relații Externe.

De asemenea, cooperarea transfrontalieră este promovată/facilitată între autoritățile regionale ori locale în zonele în care este folosită limba germană prin orașe înfrățite din Germania și Austria (de ex. Sibiu – Landshut – Klagenfurt).

Dintre activitățile transfrontaliere, menționăm:

- Jugendcamp 2018, Cehia
- Înâlnirea AGDM din cardul FUEN la Berlin
- Schimb de experiență cu profesori care predau în lb. germană din Ungaria, Polonia și România
- Seminar de pregătire a Conferinței de tineret Knivsberg, Danemarca 2019
- Seminar de pregătire Jugendcamp 2019, România
- Forumul român – german la București
- Forumul german – român
- Întâlnirile anuale ale Comisei Mixte Guvernamentale Româno - Germane pentru Etnicii Germani din România.

În luna aprilie 2019, Forumul Democratic al Germanilor din Județul Caraș-Severin și Asociația Germană de Cultură și Educație a Adulților din Reșița a organizat proiectul **Zilele Literaturii Germane la Reșița**, proiect amplu cu anvergură internațională (invitați din România, Germania sau state central sau sud-vest europene).

„**Decada Culturii Germane în Banatul Montan**”, proiect aflat la cea de-a XXIX-a ediție, este un alt proiect cu anvergură internațională. Tema principală a proiectului este cultura germană din România, perpetuarea portului, a cântecului și dansului popular german și formarea unui grup de oameni de cultură germană din România care să contribuie la păstrarea identității culturale și a tradițiilor etniei germane din România. La ediția din 2019 au participat și reprezentanți ai etniei germane din Austria, Germania, Croația și Republica Serbia. În cadrul proiectului au avut loc concerte de fanfară și de promenadă și ale formațiilor

muzicale și corurilor germane din Banatul Montan și din Austria, seri de teatru și poezie, expoziții de fotografii, numismatică și filatelie, lansări de carte, expoziții de artă plastică, standuri de carte, programe muzicale și folclorice.

Limba maghiară

Tratatul de înțelegere, cooperare și bună vecinătate dintre România și Republica Ungară, semnat la Timișoara la 16 septembrie 1996, ratificat prin Legea nr. 113/1996, are prevederi explicite în sensul cooperării în domeniile culturii și educației.

Din perspectiva accesului la titlurile de carte produse și publicate în Ungaria, Biblioteca Națională a României realizează anual în medie un schimb de circa 20 de titluri de carte și publicații cu Biblioteca Națională Széchényi, Oficiul Central Ungar de Statistică, Universitatea Economică și Tehnologică din Budapesta, Biblioteca Academiei Ungare de Științe, Universitatea din Debrecen, Universitatea din Szeged, Biblioteca Academiei Ungare de Științe.

Există colaborări transfrontaliere la nivelul unităților de învățământ (acorduri de colaborare și înfrățire) aleatoare și inițiate exclusiv de către unitățile de învățământ respective, pentru organizarea de tabere, schimburi de experiență pentru profesori și elevi, alte proiecte comune. În județul Bihor, astfel de colaborări sunt recunoscute de către Inspectoratul Școlar Județean.

La nivelul județului Bihor, există o colaborare între instituții culturale județene, constând în schimburi de experiență și de prezentări de spectacole. Din 2017 există, de asemenea, un protocol de colaborare între județele Bihor și Hajdu-Bihar (Ungaria), la nivelul a șapte instituții culturale în diferite domenii: teatru, teatrul de păpuși, trupe de dans, muzee, biblioteci, centre de tradiții, reviste culturale, organizații de evenimente.

Prin proiecte transfrontaliere, finanțate din fonduri europene nerambursabile, în cadrul programului Interreg România-Ungaria, se regăsesc și cele din domeniul culturii:

Prin acorduri de înfrățire dintre unități administrativ-teritoriale de nivel local și județean se concretizează anual programe de colaborare, respectiv activități comune culturale (colaborări muzicale, colaborări între teatre, biblioteci, muzee, în domeniul artelor plastice etc.), schimburi de experiență tematice, cum ar fi protejarea patrimoniului construit.

Exemple:

- În anul 2018, în cadrul Programului de colaborare dintre orașele Arad și Gyula, s-a realizat coproducția româno-maghiară-britanică „Rosencrantz și Guildenstern sunt morți” după Tom Stoppard, un proiect prezentat prin colaborarea Teatrului de Stat ”Ioan Slavici” Arad cu Teatrul Aradi Kamaraszínház și Teatrul Várszínház din Gyula.
- Asociația Qult-Ar Arad a contribuit la lansarea unei antologii bilingve comune a scriitorilor din Arad și Gyula.
- În data de 2 octombrie 2018 a avut loc la Arad evenimentul Seara Orașului Gyula, în cadrul căruia s-a organizat și o expoziție a unor artiști plastici din orașul vecin. Acțiunea a avut loc în cadrul manifestărilor culturale ale minorității maghiare din Arad.
- Prin colaborarea dintre Teatrul Clasic ”Ioan Slavici” Arad și Teatrul Național Pécs, în cele două orașe înfrățite au loc anual spectacole bilingve româno-maghiare. Spectacolele teatrului din Pécs au loc în fiecare an în cadrul Festivalului Internațional de Teatru Clasic din Arad.
- Municipiul Arad dedică în fiecare an o zi specială orașului Pécs (”Ziua Orașului Pécs la Arad”) în cadrul Zilelor Aradului, iar orașul maghiar rezervă o zi Aradului (”Ziua Aradului la Pécs”) cu ocazia Zilelor Orașului Pécs.

- Un succes deosebit în rândul comunităților arădene a avut Expoziția artistului maghiar cu renume mondial, Victor Vasarely, eveniment organizat în 23 august 2018, prin colaborarea Centrului Municipal de Cultură Arad cu Centrul de Cultură din Pécs.
- În cadrul Programului de colaborare dintre Arad și Sectorul XII Budapesta-Hegyvidék, ansamblul folcloric maghiar din Colegiul Csiky Gergely Arad este invitat an de an la Zilele Culturale din Sectorul XII.
- Asociația Kölcsey din Arad a fost invitatul Sectorului XII Budapesta în 24 septembrie 2018 pentru a promova, printre altele cunoașterea culturii comunității maghiare.
- Municipiul Arad și orașul Pécs organizează anual Ședința reunită a comisiilor de cultură, eveniment ce reunește pe lângă reprezentanții celor două administrații locale și diferite organizații civile ale minorității maghiare
- În anul 2018 orașele Arad și Pécs au sărbătorit 10 ani de înfrățire. Prin semnarea documentului jubiliar, cele două orașe și-au propus să consolideze dialogul intercultural, să încurajeze cunoașterea istoriei, culturii și a tradiției celor două orașe, să adâncească relațiile între instituțiile de învățământ, cultură și administrație publică și să contribuie la păstrarea identității a comunității maghiare din Arad.
- Orașele Arad și Gyula sărbătoresc în fiecare an tradiționalul eveniment „Strângeri de mâini – Kézfogások” al orașelor înfrățite. Inițiatorii acestei acțiuni și-au dorit ca oamenii care locuiesc de o parte și de alta a granițelor să se cunoască mai bine.
- Evenimentele comune ale orașelor partenere și înfrățite sunt susținute din bugetul local al primăriilor localităților de frontieră. De asemenea, în anii precedenți, orașele partenere au facilitat colaborările transfrontaliere și prin Programul de Cooperare Transfrontalieră Ungaria-România.
- **„Festivalul Internațional Sf. Ștefan”.** Organizat anual în luna august, la Cluj, reunind ansambluri folclorice ale minorităților naționale din Europa, pentru promovarea interculturalității și a legăturilor de prietenie. Începând cu anul 1999, Fundația Bibliotecară Heltai Gaspar, care este membră a Uniunii Federative a Naționalităților din Europa, organizează a acest eveniment cultural care asigură cunoașterea și promovarea valorilor multiculturalismului prin cooperare transfrontalieră și colaborarea artiștilor minorităților naționale din Europa prin intermediul artelor interpretative, al comunicării și al interacțiunii cu valorile naționale, tradiționale, contribuind astfel atât la dezvoltarea dialogului între profesioniști aparținând mai multor națiuni, cât și la promovarea și susținerea culturii acestora, la dezvoltarea turismului cultural.
- **Colocviul Teatrelor Minorităților Naționale.** A fost organizat de Teatrul Figura Studio din Gheorgheni cu finanțare din partea Guvernului României, prin DRI, Ministerului Culturii și al Identității Naționale, Uniunii Democrate Maghiare din România, Fundației Communitas, Fondului Bethlen Gábor și Fondului Cultural Național al Ungariei, în parteneriat cu Centrul Cultural și de Artă din Lazărea, în perioada 11- 20 octombrie 2019, la Gheorghieni, județul Harghita. Festivalul de teatru *Colocviul Teatrelor Minorităților Naționale* este un proiect aflat la cea de-a XIII-a ediție, fiind singurul festival de teatru din România dedicat teatrului minorităților. În cadrul festivalului sunt prezentate cele mai valoroase spectacole din ultimele două stagiuni din mediul instituțiilor de teatru care își susțin spectacolele în limbile minorităților naționale din România (maghiară, germană și idiș), producții ale unor trupe de teatru experimental și ale universităților de profil, spectacole ale unor teatre din Serbia, Ungaria, Spania, dezbateri, conferințe și workshop-uri pentru studenți pe teme de actualitate din domeniul artei teatrale și al managementului cultural, expoziții, lansări de carte, etc.

Repertoriul ediției din 2019 a fost constituit din producțiile următoarelor instituții de teatru: Compania de Teatru Aradi Kamaraszínház, Teatrul Evreiesc de Stat (București), Teatrul Figura Studio (Gheorgheni), Teatrul Maghiar de Stat Cluj, Teatrul Național Târgu-Mureș – Compania Tompa Miklós,

Teatrul Național Radu Stanca – Secția Germană (Sibiu), Teatrul de Nord – Compania Harag György din Satu Mare, Teatrul Szigligeti (Oradea), Teatrul Tamási Áron (Sfântu Gheorghe), Teatrul Csíki Játékszín (Miercurea Ciuc), Teatrul German de Stat Timișoara, Teatrul Maghiar de Stat Csiky Gergely (Timișoara), Teatrul Tomcsa Sándor (Odorheiu Secuiesc), Teatrul Udvertér Teátrum (fostul Teatru Orășenesc din Târgu Secuiesc), Teatrul din Novi Sad (Serbia).

Pe lângă teatrele de repertoriu, în majoritate cu interpretare de limba maghiară și germană, au participat și companii/teatre independente, precum: Compania de Teatru Rrom Giuvlipen din București, Studioul Yorick și Teatru 3G din Târgu-Mureș, compania de dans M Studio din Sfântu Gheorghe, respectiv compozitorul de muzică teatrală, Cári Tibor, cu un proiect-concert de fuziune între muzică clasică și electronică.

- **A 18-a ediție a Festivalului Uniunii Teatrelor din Europa.** Evenimentul s-a desfășurat la Cluj, în perioada 19-30 noiembrie 2019, după o pauză de 11 ani în care nicio țară nu își mai asumase rolul de organizator, reunind 15 teatre membre și membri individuali. În cadrul programului au fost prezentate spectacole ale următoarelor teatre și țări: Piccolo Teatro di Milano–Teatro d’Europa e Jolefilm (Italia), FATTORE K. – Teatro di Roma (Italia), Teatrul Bulandra (România), Teatrul Național al Greciei de Nord (Grecia), Teatrul Național São João (Portugalia), Teatrul Dramatic Iugoslav (Serbia), Teatrul Maghiar de Stat Cluj (România), Teatrul Național Cluj (România), Teatrul Național din Luxemburg (Luxemburg), Sfumato Theatre Laboratory (Bulgaria), Teatrul Național „Radu Stanca” (România), Stanislavsky Electrotheatre (Rusia), Prague City Theatres (Republica Cehă), Teatrul Național al Greciei (Grecia), Vígszínház (Ungaria), Schauspiel Köln (Germania).

Prin urmare, pe cele două scene ale Teatrului Maghiar de Stat s-a vorbit în maghiară, germană, italiană, greacă, sârbă, portugheză, bulgară, rusă, cehă. Toate spectacolele au beneficiat de traducere în limba maghiară, română și engleză. La reprezentațiile din cadrul Festivalului au participat un număr de 7 100 spectatori, majoritatea spectacolelor fiind jucate cu casa închisă.

Limba rusă

Au fost organizate o serie de proiecte transfrontaliere care au facilitat contactul între vorbitorii de limbă rusă, în special în domeniile cultural și educațional:

- Festivalul Poeziei Ruse – organizat de CRLR
- Jocurile sportive de la Kazan, Federația Rusă
- Festivalul Internațional Pământul Casa Noastră Comună

Din informațiile transmise de CRLR, organizația a încheiat o serie de acorduri de parteneriat de cooperare culturală și educațională cu autorități din Federația Rusă, precum: Centrul Cultural ”Protop Avakum-Moscova”, Fundația ”Russkyi mir”- Moscova, Centrul de colaborare internațională culturală ”Dom sootecestvennika” din Moscova, Institutul de Limbă Rusă ”A.S. Puskin” din Moscova, Asociația veteranilor de război din Moscova, Institutul cultural din Kolomna – Federația Rusă. În anul 2018, urmare Acordului de înfrățire între orașul Năvodari, județul Constanța și Administrația orașului Kolomna din Federația Rusă s-a încheiat o înțelegere de cooperare între cele două orașe, în scopul colaborării între instituțiile de cultură și artă, ansambluri folclorice și oameni de cultura, dar și pe linie sportivă.

Limba sârbă

Uniunea Sârbilor din România consideră că sunt încurajate acordurile bilaterale și multilaterale cu statele în care se folosește limba sârbă.

Tratatul politic bilateral, precum și Acordul bilateral în domeniul minorităților au prevederi specifice în acest scop. Negocierile pe marginea Acordului bilateral în domeniile educației, științei, culturii, tineretului

și sportului sunt în curs de finalizare. Semnarea Acordului va avea loc urmare definitivării procedurilor interne în cele două state.

Burse de studii acordate pe relație bilaterală. În conformitate cu prevederile Programului, părțile își acordă, în regim de reciprocitate, 2 burse pentru studii universitare complete sau parțiale și până la 20 luni-bursă pentru specializare, studii postuniversitare și doctorat. Ulterior anului 2016-2017, nu au mai existat solicitări de burse ale RO din partea cetățenilor sârbi, iar din 2018-2019, nu s-au mai înregistrat nici cereri ale candidaților români pentru burse în SR.

Majoritatea studenților din SR se orientează către următoarele centre universitare: Timișoara, Arad, Oradea, Cluj-Napoca, Craiova, Brașov, București și urmează studii economice, medicale, umaniste, sociale și politice, exacte, agricole, de educație fizică și sport, precum și în domeniul artelor. Numărul acestora a scăzut gradual până în anul 2019-2020 (41 în anul 2018-2019, 28 în 2019-2020).

Cooperarea în cadrul programului Erasmus+. Bilanțul perioadei 2015-2018 demonstrează o creștere a interesului pentru mobilitățile dintre cele două țări, fiind de remarcat numărul mai mare al cetățenilor sârbi care beneficiază de mobilități în RO (425 în total în acest interval), raportat la 309 în RO în aceeași ani.

Cursuri de vară de limbă, cultură și civilizație. Partea română poate invita anual 7 profesori și studenți din SR la cursurile de vară de limbă, literatură și civilizație din RO (sistate în anul 2020 în contextul crizei sanitare). Anual, partea sârbă oferă burse pentru cursurile de vară de limbă, literatură și civilizație sârbă pentru studenții secțiilor de limba sârbă de la Universitatea din București și de la Universitatea de Vest din Timișoara.

Programul IPA II de Cooperare Transfrontalieră România – Serbia 2014-2020, finanțat de Uniunea Europeană, a fost elaborat având în vedere atât nevoile locale ale comunităților din zona de graniță, cât și strategiile europene dezvoltate la nivel macro-regional. Având în vedere dimensiunea europeană a acestuia, programul este corelat cu strategiile UE pentru perioada 2014-2020, cum este cazul Strategiei Uniunii Europene pentru Regiunea Dunării, prin care se dorește o conectare mai bună, protejarea mediului sau dezvoltarea prosperității în Regiunea Dunării.

Strategia Europa 2020 este un alt instrument european care a inspirat elaborarea noului program prin care se urmărește o creștere inteligentă, sustenabilă și favorabilă incluziunii sociale și economice. Având în vedere experiența cooperării transfrontaliere acumulată în ultimii ani la nivel regional și local, remarcăm că este pentru prima dată când în procesul de programare pentru elaborarea unui program transfrontalier româno-sârb au fost realizate consultări la nivelul comunităților și s-au avut în vedere nevoile locale din județe și districte.

Uniunea Sârbilor din România organizează anual în luna noiembrie, la Timișoara, proiectul cultural Zilele Culturii Sârbe la Timișoara, manifestare amplă ajunsă la cea de-a XI-a ediție care cuprinde o serie de activități menite să prezinte și să pună în valoare patrimoniul cultural, spiritual și folcloric al etniei sârbe în cele mai autentice forme ale sale. Evenimentul este finanțat de Ministerul Culturii din România, Ministerul Culturii și Informațiilor al Republicii Serbia și Departamentul pentru Relații Interetnice, având ca parteneri Primăria Municipiului Timișoara și Filarmonica Banatul.

Limba slovacă

Cooperarea în domeniul educației și culturii s-a concretizat, în special, în schimburi de studenți, perfecționarea de cadre didactice, cetățeni români de etnie slovacă, în Republica Slovacia, participare la cursuri de vară și funcționarea de lectorate de limbă, literatură și civilizație română la Universitatea Comenius din Bratislava și, respectiv, de limbă, literatură și civilizație slovacă la Universitatea din București. Spre exemplu, 14 elevi români aparținând minorității slovace au participat, în perioada 23 august – 1 septembrie 2019, la cursuri de vară pentru studiul limbii materne în Slovacia. Mobilitatea a avut loc în baza Programului de cooperare în domeniul educației dintre România și Slovacia.

În 2018, România a reînnoit Programul de cooperare între Ministerul Educației Naționale din România și Ministerul Educației, Științei, Cercetării și Sportului din Republica Slovacă. Programul de cooperare oferă cadrul legal pentru continuarea relațiilor bilaterale în domeniul educației dintre România și Republica Slovacia, concretizate prin acordarea anuală de burse pentru studii universitare parțiale destinate studenților, burse pentru stagii de specializare și studii pentru doctoranzi și cadre didactice universitare, locuri la cursurile de vară de limbă, literatură și civilizație, organizate de instituțiile de învățământ superior din cele două state. De asemenea, este sprijinită studierea limbii și literaturii române, respectiv a limbii și literaturii slovace, prin asigurarea funcționării lectoratului românesc de la Universitatea Comenius din Bratislava și a celui slovac de la Universitatea din București.

Persoanele aparținând minorității slovace din România beneficiază, prin acest Program de cooperare, de sprijin din partea Ministerului Educației, Științei, Cercetării și Sportului din Republica Slovacă, constând în burse guvernamentale de studii pentru învățământul superior și locuri la cursuri de vară pentru elevii din învățământul preuniversitar, în Republica Slovacă.

De asemenea, potrivit prevederilor Programului, cadrele didactice din învățământul preuniversitar din România beneficiază de cursuri de specialitate și metodică în Republica Slovacă, iar partea slovacă poate trimite cadre didactice în țara noastră pentru predarea limbii și literaturii slovace sau a altor discipline de studiu la unitățile de învățământ preuniversitar cu limba de predare slovacă.

Dintre proiectele cu participare internațională, menționăm:

- **Festivalul internațional de folclor al tineretului slovac** este organizat la Valea Cerului de Uniunea Democratică a Slovacilor și Cehilor din România în parteneriat cu Consiliul Local Suplacu de Barcău, județul Bihor și cu sprijinul Departamentului pentru Slovaci din Diasporă din Republica Slovacă. Aflat la cea de-a XI-a ediție, festivalul reunește în luna iulie participanți din Slovacia, Serbia și România în vederea păstrării identității naționale și culturale a tineretului slovac din diasporă și din România.
- **Festivalul concurs al soliștilor de muzică populară slovacă Cez Nadlak je...** este un proiect cultural cu anvergură internațională, care are ca scop exprimarea și perpetuarea identității naționale, culturale și lingvistice a minorității slovace. Festival-concurs de muzică și port popular, evenimentul este la cea de-a XXI-a ediție. În cadrul proiectului participă și soliști de muzică populară slovacă din Ungaria, Serbia, Croația și România, atenție fiind acordată și diferențelor dialectale ale textelor interpretate sau ale segmentelor liniei melodice. Soliștii, împărțiți pe mai multe categorii de vârstă, sunt acompaniați de orchestra de muzică populară slovacă Sâlašan. Prin aceste proiect cultural se dorește păstrarea identității naționale, culturale a tineretului slovac din diasporă și din România, precum și păstrarea valorilor autentice ale cântecului popular slovac, dar și identificarea asemănărilor și deosebirilor între cultura minoritară și majoritară atât din România, cât și din regiunile transfrontaliere.

Limba turcă

Cadrul juridic care reglementează cooperarea bilaterală româno-turcă educației a fost completat, în anul 2018, prin Memorandumul de Înțelegere pentru cooperarea în învățământul superior între Ministerul Educației Naționale și Consiliul Învățământului Superior din Republica Turcia, semnat la Ankara, având o perioadă de valabilitate de 5 ani, cu posibilitatea prelungirii automate pe perioade de câte un an.

Documentul cuprinde prevederi referitoare la stagii de practică și de cercetare pentru studenții și cadrele didactice din instituțiile de învățământ superior din cele două țări și schimburi de materiale educaționale. Memorandumul sprijină, totodată, schimbul de burse între cele două state și organizarea unor ateliere, conferințe și seminarii în parteneriat.

Din informațiile UDTR transmise în 2019, sunt încurajate acordurile bilaterale și multilaterale cu statele în care se folosește limba turcă de natură să încurajeze contactele între vorbitorii de limbă turcă în domeniile culturii, învățământului, informației, formării profesionale și educației permanente.

Comisia de învățământ a UDTR reprezintă România în cadrul Federației Internaționale a Cadrelor Didactice din Europa și Asia care derulează diverse programe educaționale în limba turcă și proiecte de înfrățiri de unități de învățământ din România și Turcia.

Limba ucraineană

În ceea ce privește colaborarea dintre autoritățile administrației publice centrelor din cele două state, precizăm că între Ministerul Educației din România și Ministerul Învățământului și Științei din Ucraina și, respectiv, Ministerul Culturii din România și Ministerul Culturii din Ucraina sunt în curs de negociere noi Protocoale de colaborare.

În opinia UUR transmisă în 2019, sunt încurajate acordurile bilaterale și multilaterale cu statele în care se folosește limba ucraineană, acestea fiind de natură să încurajeze contractele între vorbitorii de limbă ucraineană în domeniile culturii, învățământului, informației, formării profesionale și educației permanente.

Sunt de menționat următoarele Proiecte de cooperare transfrontalieră facilitate și promovate de către autoritățile locale:

- Comuna Bistra- Consiliul Local Rakhiv - „Promovarea culturii grupului etnicului al Hutulilor în regiunea transfrontalieră România-Ucraina” - Acțiunile proiectului constau în conservarea și promovarea patrimoniului cultural și istoric în regiunea transfrontalieră Bistra-Rakhiv prin reabilitarea, pe ambele părți ale graniței, a două monumente culturale reprezentative pentru cultura etnică Hutul.
- Universitatea Ștefan cel Mare din Suceava- Universitatea Tehnică Națională de Petrol și Gaze Ivano-Frankivsk - Dezvoltarea cooperării transfrontaliere pentru promovarea obiectelor de patrimoniu istoric și cultural pe teritoriul transfrontalier al României și Ucrainei - Obiectivul proiectului este păstrarea și promovarea patrimoniului cultural și istoric în zona transfrontalieră româno-ucraineană, susține dezvoltarea culturii locale, identități culturale specifice și dialogul cultural dintre comunitățile județului Suceava și Regiunea Ivano-Frankivsk și creșterea gradului de conștientizare a turiștilor pentru acest patrimoniu.
- Comuna Agriș- Satul Hecha - Îmbunătățirea promovării transfrontaliere a patrimoniului cultural și istoric comun al regiunii Câmpiei Someșului - Obiectivul proiectului este de a păstra și promova patrimoniul cultural din 35 de comunități locale din județul Satu Mare și regiunea Transcarpatia legate de moștenirea lingvistică comună a regiunii Câmpiei Someșului prin crearea și dezvoltarea unei rețele transfrontaliere axată pe dezvoltarea pe termen lung a culturii locale, promovarea identităților culturale specifice și dialogului cultural.